

ఆంధ్రప్రభ దినపత్రికలో ప్రతి రోజూ అలరించిన...

శ్రీమహాభారతము

ద్రోణపర్వం

మైథిలీ వెంకటేశ్వరరావు

శ్రీ మహాభారతము

ద్రోణపర్వం

మైథిలీ వెంకటేశ్వరరావు

శ్రీ మహాభారతము

మైథిలీ వెంకటేశ్వరరావు

116-

కాపీరైట్ మైథిలీ వెంకటేశ్వరరావు

ప్రథమ ముద్రణ:

జనవరి 2011

శ్రీ మహాభారతము 18 పర్వములు ఈ వరుస చదవండి

శ్రీమహాభారతము

ఇందులో వున్నదే ఎక్కడైనా వుంది

ఇందులో లేనిది ఎక్కడా లేదు

ఆదిపర్వం

సభాపర్వం

అరణ్యపర్వం

విరాటపర్వం

ఉద్యోగపర్వం

భీష్మపర్వం

ద్రోణపర్వం

కర్ణపర్వం

శల్యపర్వం

సౌప్తికపర్వం

స్త్రీ పర్వం

శాంతిపర్వం

అనుశాసనికపర్వం

అశ్వమేధపర్వం

ఆశ్రమవాసపర్వం

మౌసలపర్వం

మహాప్రస్థానికపర్వం

స్వర్గారోహణపర్వం

ద్రోణపర్వం

29. పార్థుడు తన స్వప్నం గూర్చి సోదరులకి చెప్పట		83
30. ధర్మపుత్రుడి రక్షణకై సాత్యకి		84
31. ఆచార్యుని నాలుగోరోజు యుద్ధం		87
32. ఆచార్యుని అనుమతికై అర్జునుడి ప్రార్థన		89
33. అర్జునుడి శకటవ్యూహ ప్రవేశము		90
34. ద్రోణాచార్యునితో సుయోధనుడి మొర		94
35. ధరాతలి నుంచి నీరు		99
36. ధర్మజుని వేడుకోలు		109
37. చతుర్థాశ్వాసము		111
38. జలసంధుని హతం		114
39. సుదర్శన నరపతి మరణం		117
40. దుశ్శాసనుని ఘోర పరాజయము		119
41. ధర్మజుడు భీముడ్ని కూడా పంపుట		121
42. దోణాదివీరులను వాయుపత్రుడు అధిగమించుట		123
43. ఆచార్యుణ్ణి దూషించుట		124
44. భూరిశ్రవునితో సాత్యకి సమరం		131
45. సాత్యకి పరాభవ కారణములు		134
46. సాత్యకి కర్ణుల సంగ్రామం		135
47. సైంధవుని సంహారం		138
48. పంచమఖండము		140
49. ద్రోణాచార్యుని ప్రతిజ్ఞ		143
50. దుర్మద దుష్కరుల హతం		145
51. ఘటోత్కచుని పుత్రునితో సమరము		147
52. బాహ్లికుని మరణం		150
53. సోమదత్తుని హతం		156
54. విరాట, ద్రుపదుల సంహారం		176
55. అర్జున ఆచార్యుల ద్వంద్వ పోరాటం		177
56. అర్జునునికి వేదవ్యాసుని ఉపదేశర		185

శ్రీ మహాభారతము

ద్రోణపర్వము

పుథమాశ్వాసము

అలా వైశంపాయనుడు చెప్పిన మహా భారత గాథను వింటున్న జనమేజయుడు కురుకుల పితామహుడు భీష్ముడు ఒరిగి పోవటంతో బాధకి లోనై అడిగాడు.

“మహాత్మా! శయ్యపై శయనించిన గాథను విన్నాను. ఆ మహా వ్యధాపూరిత వృత్తాంతాన్ని విని అంబికేయుడు తడుపరి ఏం చేశాడు.”

వైశంపాయనుడు జనమేజయునికి చెప్పసాగాడు.

“ధృతరాష్ట్ర మహారాజు సంజయుడితో చెప్పాడు.

“ఓ సంజయా, నీవు వెంటనే సమరస్థలికి వెళ్ళు. యుద్ధ విషయాలతో దుర్యోధనుడి విజయవార్తతో రావాలని కోరుకుంటున్నాను.”

సంజయుడు మహారాజు వద్ద శెలవు తీసుకుని కురుక్షేత్ర సమర ప్రాంగణానికి వెళ్ళాడు. ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుణ్ణి అయితే పంపాడే గాని మనసంతా మహా బరువుగా అయింది. మహా ఆందోళన.. ఏదో తెలియని దుఃఖం... అలా ధృతరాష్ట్రుడు హస్తినలోని తన నగరిలో కాలం గడపసాగాడు. సంజయుడి కోసం ఎదురు చూడసాగాడు.

ధృతరాష్ట్ర మహారాజు వద్ద శెలవు తీసుకుని వెళ్ళిన సంజయుడు సుదూర ప్రాంతానికి వెళ్ళి వ్యాస భగవానుడు ఇచ్చిన దివ్యదృష్టి పల్ల అంతా పరిశీలించి, ఆకళింపు చేసుకొని హస్తినకు వచ్చాడు.

మహా దుఃఖ బాధతో ఉన్న ధృతరాష్ట్ర మహారాజుని తన ఏకాంత మందిరంలో కలుసుకున్నాడు. ఆ అభ్యంతర మందిరంలో ధృతరాష్ట్రుని పక్కనే ఓ స్వర్ణసింహాసనంపై ఆశీనుడయ్యాడు సంజయుడు.

“సంజయా! గాంగేయుడు నేలకొరిగిన తర్వాత దుర్యోధనుడు సమరానికి ఎవర్ని సహాయంగా తీసుకున్నాడు? ఎవర్ని నియమించాడు? ఆపై పోరు ఎలా సాగింది? పాండు కుమారులూ, నా పుత్రులూ ఎవరు ఎవరితో ఎలా సమరం

చేశారు. ఆ విషయాలను విపులంగా చెప్పు.”

ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకి నమస్కరించి సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

“మహారాజా! భీష్ములవారు అంపశయ్యపై చెప్పిన హితవచనాలను దుర్యోధనుడు ఎప్పటిలా వినలేదు. రణభేరి మ్రోగించాడు. అక్షౌహిణులను సిద్ధం కమ్మన్నాడు.

అయితే కౌరవుల్లో ఎవ్వరిలోనూ ఉత్సాహం లేదు. ఏదో నిరాశ... రాజులేని రాజ్య పౌరుల్లా నిశ్శబ్దంగా వుండసాగారు. దేవప్రతుడంతటి శస్త్ర వేత్త కూలిపోయాడంటే ఆ స్థానాన్ని భర్తీ చేసి తమకి ధైర్యాన్నిచ్చేదెవరు? మహా సముద్రంలా ఉప్పొంగిపోతున్న పాండుసేనను ఎవరు కట్టిచేయగలరు...? తోడేళ్ళ గుంపును చూసిన లేడి మందలా కౌరవులు పాండవులను తల్చుకుని భయపడసాగారు. కావలి లేని ఆలుమందలా కౌరవసేన అయిందని కౌరవయోధులు సహితం అనుకున్నారు.

వారంతా దుర్యోధనుణ్ణి చేరారు. ప్రస్తుతం కౌరవసేన దిక్కు, దారి చూపించేవారు లేక వెలవెలపోతోంది. ఈ సమయంలో కర్ణుడే మనకి దిక్కు.. ఈ మహాసేనలను కాపాడగలిగింది కర్ణుడు మాత్రమే. గాంగేయునితో మాటా మాటా తేడా వచ్చి కదనరంగంలో భీష్ముడున్నంతవరకూ కాలుపెట్టనని చెప్పాడు. భీష్ముడు తనని అర్థరథుడన్నందుకు... అవమానపర్చినందుకు కదన రంగంలో భీష్ముడున్నంతవరకూ కాలుపెట్టనన్నాడు. తమరే గనుక పాండవులని జయిస్తే తాను అడవులకి వెళ్ళానని, లేదంటే... తమరు ఓడితే పాండవులందరినీ నిర్మూలిస్తానని శపథం చేసి వున్నాడు. తటస్థ వైఖరితో ఇప్పటివరకూ వున్నాడు. ప్రస్తుతం వున్న స్థితిలో రాధేయుడిని... ఆ వీర శిఖామణిని ఆహ్వానించటమే కౌరవసేనకు క్షేమం... కాన తమరు కర్ణుణ్ణి ఆహ్వానించగలరు.

సంజయుడు చెబుతున్న విషయాలను వింటున్న ధృతరాష్ట్రుని మొహంలో కళ వచ్చింది. ఉత్సాహభరిత కంఠంతో అడిగాడు.

“సంజయా, అయితే రాజాధిరాజులందరి కోరిక ప్రకారం, ఉత్సాహం ప్రకారం రాధేయుడు కవచాన్ని ధరించాడా? కౌరవసేనకు మహోత్సాహం కలిగిస్తూ కదన భూమిలోకి తరలివచ్చాడా? సమస్త కౌరవసేనకు అభయం ఇచ్చాడా?”

సంజయుడు మహారాజుకి చెప్పటం ప్రారంభించాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! మహా సముద్రంలో మునిగిపోతున్న నౌకలోని శ్రీ మహాభారతము

వారికి దీని కనిపించినట్టు వారికి కర్ణుడు కానవచ్చాడు. సకల ఆయుధాలతో, సమరోత్సాహంతో రాధేయుడు వచ్చి దుర్యోధనుణ్ణి సందర్శించాడు. నీ పుత్రుడు వీర పుత్రుడికి సకల సత్కారాలూ చేశాడు. అక్కున చేర్చుకున్నాడు. కౌరవ యోధానుయోధులుతో చెప్పాడు.

“మహాత్ముడు, కురుకులపితామహుడు, గాంగేయుడు ఆ అపూర్వ బలశాలి పరుశురాముణ్ణి ఎదరించినవాడు. అయినా అట్టి భీష్ముడు అవశుడై వున్నాడు. అర్జునుడి శరధాటికి ఆగలేక మేరుగిరి వలే వారిగిపోయినాడు. అంతటి వీరుణ్ణి కూల్చిన పాండుసేనతో నేనెలా పోరాడబోతున్నానో వినండి.

మన అక్షౌహిణులను సదా రక్షించుకుంటూ, అర్జునుడి పరాక్రమాన్ని అణిచివేస్తాను. శస్త్రాస్త్రవేత్తలందరితో తల మానికం వంటి భీష్ముని వలే శత్రువులను అతలాకుతలం చేస్తాను. మీ అందరికీ మహదానందం కలుగజేస్తాను. అనేక దివ్యాస్త్రాలతో పాండుసేనను అణిచివేస్తాను.

ఆ పాండవులు శ్రీకృష్ణుడి అండ చూసుకుని అడ్డూ, ఆపూ లేకుండా చెలరేగిపోతున్నారు. వారిని మహాస్త్రాలతో సంహరిస్తాను. కౌరవేశ్వరుడు దుర్యోధన సార్వభౌముడికి అఖండమైన ఈ సామ్రాజ్యానికి తిరుగులేనివానిగా చేస్తాను. అలా చేయలేకపోతే అర్జునుడి గాండీవ శబ్దాలనూ, పాంచజన్య ధ్వలనూ వింటూ వీరస్వర్గం పొందుతాను. మహా మహాత్ముడు భీష్మునివలే పగవారిపై పోరాడి, విజయమో లేదా ఆ మహానుభావుణ్ణి అనుసరిస్తూ వీరస్వర్గమో పొందుతాను. అంతకుమించిన మహోత్తరమైన కార్యం మరొకటి వుందా?”

ఆపై కర్ణుడు తన సారథికి రథాన్ని సిద్ధం చెయ్యమని చెప్పాడు.

మహావేగంతో పరిగెత్తే అశ్వాలు పూన్చిన రథం... అందు సకల ఆయుధాలను సిద్ధం చేశాడు సారథి. కర్ణుడు మహోగ్రంగా జ్వలించే జ్వాలలా మారాడు. రథాన్ని అధిరోపించాడు. సకల రాజన్యలూ కర్ణుడికి జేజీలు పలికారు.

సుయోధన సార్వభౌమునికి నమస్కరించి రథాన్ని పోనిమ్మన్నాడు కర్ణుడు. సారథి కర్ణుడి ఆజ్ఞతో నేరుగా అంపశయ్యపైన్న భీష్ముని వద్దకు తీసుకెళ్ళాడు. కర్ణుడు రథం దిగి నెమ్మదిగా నడుచుకుంటూ వెళ్ళాడు. దుఃఖంతో నిండి నిలిచాడు. ఆ మహా బాధను తానూ పొందుతున్నట్టు యమునా నది సహితం నిశ్శబ్దంగా నెమ్మదిగా కదులుతోంది.

కర్ణుడు నెమ్మదిగా చెప్పాడు.

“కురుకుల పితామహా.. నేను కర్ణుడను. తమరి దర్శనార్థమై వచ్చాను.

శంతనవుత్రా.... నన్ను అనుగ్రహించు...

ఓ మహావీరా! అందర్నీ ఒక్కటి చేసి పగవారిపై విరుచుకుపడేలా చేసి శత్రువులను నిర్మూలించటంలో నిన్ను మించిన వారెవరున్నారు. అట్టి నీవే అలా వుంటే, ఇలా అయితే పాండవుల మూకలు కౌరవసేనకు ఎంతటి నష్టాన్ని తెస్తాయి. పాంచజన్య ధ్వనితో కేతన కపి ప్రభలతో కదిలే అర్జునుడి క్రూర నారాచాలను ఎవ్వరు ఆపగలరు? సమరంలో ముక్కంటినే ఎదరించిన అర్జునుడి నుంచి కౌరవసేనను ఎవరు రక్షించగలరు?”

కర్ణుడి ప్రసంగం విని భీష్ముడు కనులు తెరిచి చూశాడు.

“మహాత్మా! గర్వద్ధతితో విర్ర వీగుతున్న అర్జునుడి దురహంకారం నిర్మూలిస్తాను. దానికి తమరు అనుమతిని ప్రసాదించండి.”

గాంగేయుడు మంద్రస్వరంతో కర్ణుడితో పలికాడు.

“కర్ణా, సకల ప్రాణికోటి బ్రతకటం కోసం వానలు పడినట్టు, మహానదులు సముద్రాన్ని చేరినట్టు ఆశ్రయించినట్టు, కౌరవులు నీ వల్ల నీ మీదే ఆశలు పెట్టుకొని వున్నారు. ఈ పదమూడేళ్ళ వనవాసకాలంలో పడరాని పాట్లు పడిననూ ధర్మరాజు హిత వాక్యాలకు కట్టుబడిన అర్జునుడికి ప్రస్తుతం ఆగమని చెప్పేవారు లేరు. పదమూడు సంవత్సరాల సహనాన్ని పరాక్రమంగా చేసి ముందుకు కదులుతున్నాడు అర్జునుడు. అట్టి వాణ్ని ఎదుర్కొనటానికి నీవు తప్ప ఎవ్వరున్నారు?”

నీవు కూడా బంధుహితుడివే. బంధువులకన్నా స్నేహ బంధంతో ముడిపడింది మహా బంధం. అది అన్ని బంధాలకన్నా మించినది. అట్టి నీ హితమిత్రుడు సుయోధనుడు నీపైనే ఆశలుపెట్టుకున్నాడు.

మహా సంపన్న, శౌర్య, ధైర్య దేశాలైన అంబష్ట, విదేహ, పాండ్రాది దేశాల పీఠమణిని నీ మిత్రుడికి వశం చేశావు. అంతటి నీ పరాక్రమం గూర్చి నేను చెప్పేదేముంది. మహా పండ్ల వృక్షాన్ని పక్షులు ఆశ్రయించినట్టు నీ వారంతా నీ వల్ల సుఖంగా వుండాలి.

ముందుకు వెళ్ళు కర్ణా. అరివీర పరాక్రమంతో మన రాజుకి జయం చేకూర్చు. సకల జనులు జేజేలు పలికేలా నీ వీరత్వాన్ని లోకానికి చాటు. వెళ్ళు.”

భీష్ముడి మాటలకు కర్ణుడు పరమానందభరితడయ్యాడు. శిరస్సు వంచి పితామహుడి పాదాలకి నమస్కరించాడు. ఆపై రథాన్ని చతురంగ సేనల

శ్రీ మహాభారతము

వద్ద కు నడిపించాడు. అందరికీ తానున్నానని చెప్పాడు. కౌరవ యోధానుయోధులంతా కర్ణుడి యుద్ధ రంగ ప్రవేశాన్ని స్వాగతించారు. ప్రశంసలు కురిపించారు.

దుర్యోధనుడు తన రథాన్ని కర్ణుడి వద్దకు తీసుకెళ్ళమని చెప్పాడు. యుద్ధోత్సాహంతో మెరుస్తున్న కర్ణుణ్ని ఆత్మీయంగా చూసి చెప్పాడు.

“ఓ కర్ణా, కౌరవసేన మహా అండ దొరికినందుకు పరాక్రమాత్మోహంతో ఉరకలు వేస్తుంది. దిక్కు కానరాని సైన్యానికి నాథుడే దొరికినట్టు శోభిస్తోంది. కాన తదుపరి కార్యాచరణ ఏమిటో చెప్పు....”

“రారాజా, నీ మేటే నా మాట. అలాగే మన శ్రేయస్సు కోరే రాజుల ఉద్దేశ్యాన్ని అడుగు.”

దుర్యోధనుడు కర్ణుణ్ని అభినందనగా చూసి చెప్పాడు.

“మహామహుడు కురుకులపితామహుడు పదిరోజుల పాటు యుద్ధం చేసి శత్రు సైన్యాలను చీల్చి చెండాడి నేడు అంపశయ్యపైనున్నాడు. కాన ప్రస్తుతం సకల కౌరవసేనకు సర్వసేనాధిపతి కావాలి. కర్ణా నీవు చెప్పు. మహా అక్షాహిణులను నడిపించి, విజయాన్ని చేకూర్చగల ఆ మహా వీరుడూ, శూరుడూ ఎవరు? ఎవర్ని నియమించను?”

సర్వసేనాధిపత్యం ఆచార్యునికే

“సుయోధనసార్వభౌమా! ఈ మహా కౌరవ సైన్యం సముద్రం వంటిది. దీన్ని నడిపేవాడు లేకపోతే సముద్రంలో నావలా సైన్యం అతలాకుతలం అవుతుంది. ఈ మహా వీరులను నడిపించగలిగే సర్వసేనాధిపతి లక్షణాలు కురుసేనలో ఎందరికో వున్నాయి. సకల విద్యల్లోనూ, యుద్ధతంత్రాల్లోనూ, రూపగుణ విషయాల్లోనూ ఎవరికి వారే మహా సమర్థులు. అలా అని అందర్నీ సర్వసేనాధిపతులుగా చేయలేం. ఎవరో ఒకర్ని మాత్రమే చెయ్యగలము. సరైన నిర్ణయం తీసుకోకపోతే మనలో మనకి ఈర్ష్యా ద్వేషాలు పెంపొందవచ్చు. అందరికీ ఆమోదయోగ్యుడు ఆచార్యుడు ద్రోణాచార్యులవారే... అందుకు వయోవృద్ధుడు... మహా భీకర పోరాటశాలి... విప్రుడు... సర్వ సకల సమర్థుడు ద్రోణాచార్యుల వారే.”

ద్రోణపర్వము

కుర్చుడి అభిప్రాయాన్ని విని దుర్యోధనుడు సంతృప్తి చెందాడు. తోటి రాజులను తనతో తీసుకెళ్ళాడు. ద్రోణాచార్యుని వద్దకు వెళ్ళి నమస్కరించాడు.

“ఓ మహా అస్త్రవేత్తా! బ్రాహ్మణోత్తమా! మహా జ్ఞాన సంపదలతో కురుపాండవులకు విద్యలు నేర్పిన ఆచార్యా... తమరెంతటి పరాక్రమశాలి గాంగేయుడే ఎన్నోసార్లు చెప్పి వున్నారు. ఇక కౌరవసేనవాహినికి మీరే మార్గదర్శి. సకల కౌరవసేనంతా వృషభం వెన్నంటి వచ్చే గోవుల్లా మీవెంట వస్తారు. దేవ దానవుల యుద్ధమప్పుడు సర్వసేనాధిపతి అయి అపార పరాక్రమంతో నాయకత్వాన్ని వహించిన కుమారస్వామివలే, నీవు మాకు విజయలక్ష్మిని తెచ్చిపెట్టు.”

దుర్యోధనుడి అభిప్రాయమే తమ ఉద్దేశ్యమని రాజులంతా ద్రోణాచార్యుల వారికి చెప్పారు.

“ఆచార్యా... నీవు ధనస్సు ధరించి ముందుకుసాగితే పాండవులు కదనరంగంలో నిలువగలరా? కురుకులపితామహుడు లేని ఈ సమయంలో కౌరవసేన దిక్కులేనిదయింది. ఇక మీరే రక్షించాలి. విజయాన్ని తేవాలి.”

ద్రోణాచార్యుడు దుర్యోధనుడి శుభ వినయపూర్వక సందేశాలు విని గర్వంతో కూడిన ఆనందాన్ని అనుభవించాడు. దుర్యోధనుడితో చెప్పాడు ఆచార్యుడు.

“సుయోధనా, వేదాలను చదివాను. ధైర్య శౌర్యాదులు నీవు చెప్పినంత వున్నాయా?” అన్నాడు.

సంజయుడు చెప్పాడు ధృతరాష్ట్రుడికి.

“ద్రోణాచార్యుల వారు ఎంతటి సర్వ విద్యాపారంగతుడైనా, అరివీర మహాపరాక్రముడయినా ఎక్కడా అహంకు పోక వినయంతో పలికాడు.”

సంజయుడు తిరిగి చెప్పసాగాడు.

“మహారాజా! అప్పుడు ద్రోణాచార్యుడు అందర్నీ కలియచూసి మహోత్సాహంతో చెప్పాడు.

“రారాజా! శత్రు సమూహాలన్నింటినీ నా దివ్యాస్త్రాలతో చీల్చి చెండాడుతాను. నీవు నిశ్చింతగా వుండు. అక్షౌహిణుల శౌర్యం ఇనుమడించేలా నీవు సంతోషించేలా సకల సైన్యాన్నీ శత్రువుల గుండెల మీదకి నడిపిస్తాను.”

దుర్యోధనుడు పరమానందం చెందాడు. శుభ దుందుభులు మ్రోగాయి. సుయోధన సార్వభౌముడు బంగారు కలశాలందున్న పుణ్య జలాలతో మంగళ వాయిద్యాలు మిన్నంటుతుండగా మంగళకర ద్రవ్యాలు కలిసిన ఆ పుణ్య

జలంతో ద్రోణాచార్యుల వారిని సకల కౌరవ సేనంతటికీ సర్వసేనాధిపతిగా అభిషేకించాడు.

శంఖాలు మ్రోగించారు. రథికులంతా హర్షధ్వనులు చేశారు.

కుంభసంభవుడిని పుణ్యాహవచనాలతో ఆశీర్వదించారు. వంది మాగధులు స్తుతించారు. కౌరవసేనా వీరులంతా ఆచార్యుణ్ణి అభినందించారు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, ఆపై ద్రోణాచార్యుడు సైన్యాన్ని నడిపించాడు. కురుపాండవుల సేనలు ఒకదానితో ఒకటి ఢీకొన్నాయి.

కర్ణుడు, నీ కుమారుడు దుర్యోధనుడు, దుశ్శాసనుడు పాండవుల సేనలోకి తోడేళ్ళవలే చొచ్చుకుపోయి చేయవల్సిన బీభత్సమంతా చేశారు.

సకల సేనాధిపతి పదవిని పొందిన ద్రోణాచార్యుడు మహా రెట్టించిన పరాక్రమంతో సుయోధను సార్వభౌమునిపై ప్రీతితో అయిదురోజుల పాటు మహాభీకర యుద్ధమే చేశాడు. ఆచార్యుని యుద్ధ శైలికి గగన సీమ నుంచి చూస్తున్న దేవతలు సహితం ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు. మహా ప్రశంసలను కురిపించారు.

ద్రోణాచార్యుని ధాటికి ఆ అయిదు రోజుల యుద్ధంలో అక్షౌహిణికన్నా ఎక్కువే పాండవులు నష్టపోయారు. ద్రోణాచార్యుడు వేసిన మహా శరాలకి భీకర ఆక్రందనలు చేస్తూ వీరస్వర్గం చేరుకున్నారెందరో.

కురుక్షేత్ర సమర ప్రాంతమంతా విరిగిన రథాలూ.. కూలిన అశ్వాల్లా, గజాల తలల్లా, తెగిన సైన్యం చేతుల్లా, కాళ్ళూ... ఒరిగిన విగత శరీరాలు. రక్తం ధారలు పిల్ల కాలువల్లా ప్రవహిస్తున్నాయి. ఆ పిల్ల కాలువలు కలిసి ఓ నదిలా భ్రమింప చేస్తూ రక్తం అవయవాలతో ప్రవహింపసాగింది.

ప్రళయకాలమప్పుడు కాలాంత కుని వలే విజృంభించాడు కుంభసంభవుడు. ఆ మహావీరుని ధాటిని పాండుసేన అల్లాడిపోయింది.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! కురుపాండవులకు విద్యాబుద్ధులు నేర్పించి వీరశూర పరాక్రములుగా లోకానికి చూపిన ఆ ద్రోణాచార్యుడు, ఆచార్యుడు అయిదు రోజుల పాటు భీకర సమరం చేసి ప్రళయాగ్ని జ్వాలవలే శత్రువులను దహించి ఆపై వీరస్వర్గాన్ని చేరాడు..

ఆ మహాత్ముడు, గురువు... ఆచార్యుడు అయిదు రోజుల యుద్ధ వీరవిహారం తర్వాత వీరమరణం పొందటం కౌరవుల్లోనే కాదు, సకల పాండవసేనకూ దుఃఖమయమయ్యింది. అయితే ధృష్టద్యుమ్నుడు మాత్రం ఆనందించాడు. అలా కురుపాండవులంతా ఆచార్యుని వీరమరణంతో ఆ పరాక్రముడి ఘనతను తలుచుకుంటూ నిశ్చేష్టులైపోయారు.

ద్రోణాచార్యుని హతంతో ధృతరాష్ట్రుని దుఃఖము

సంజయుడు చెప్పింది విన్న ధృతరాష్ట్రుడి ముఖం వెలవెలపోయింది. సకల శస్త్రాల ప్రయోగ ఉపసంహారాల్లో అత్యంత మేటి వీరుడు, నేర్పరి. అటువంటి యోధుడి మరణం వల్ల శోకావేశంతో నా హృదయం విలవిలాడిపోతోంది.

సంజయా! కుంభసంభవుడు... సర్వోత్తముడు... అంతటి ప్రజ్ఞాశాలిని పొందుపుత్రులు ఎలా ఎదిరించగలిగారు. సారథి వాలిపోయాడా? రథం విరిగిపోయిందా...? ఏ అలక్ష్యం అంతటి పురుషుణ్ణి పొట్టన పెట్టుకుంది. ఆ ధృష్టద్యుమ్నుడెంత? అట్టివాడు ఆచార్యుని శీర్షం ఖండించి వేశాడా? ఓ సామాన్య వీరునిలా కదన రంగంలో కూలిపోయాడా? పరాక్రమం కన్నా విధి ఎంతటి గొప్పది! కౌరవ హితుడైన ఆచార్యుడు నేలకూలాడన్న వార్త వినగానే నా గుండె సహస్ర వక్రలైపోలేదెందుకని? సంజయా.. అందరూ అన్నట్టు నా హృదయం రాయి వంటిదే.. ఏమైనా ఎంత బాధపడినా విలపించినా పోయిన సమయం, మనుషులు తిరిగి రావు కదా? సముద్రం ఇంకిపోలేదెందుకని? ఎంతటి ఘోరం జరిగినా ప్రకృతి తన పని తాను చేసుకుపోతోంది. ద్రోణాచార్యుడు విలువిద్యలోనే కాదు బుద్ధిలో దేవగురువు బృహస్పతి వంటి వాడు. కురువంశం కోసం శ్రమించి, ఆ కురువంశం కోసమే కూలిపోయాడు.

అసలు ఇదంతా ఆ అర్జునుడే చేసి వుంటాడు. నలువైపులా కమ్మించి చుట్టూ వున్న వారిని వూపిరాడనీయకుండా చేసి ధృష్టద్యుమ్నుడితో కాగల కార్యం కాంచి వుంటాడు. మహా సర్పాన్ని చలిచీమలు మూకుమ్మడిగా కమ్మి సంహరించినట్టు పాండవుల సేనలన్నీ చిక్కపరిచి, చీకాకు పరిచి కూల్చి వేసి వుంటాడు.

సంజయుడు తలవంచుకొని గుండెల్లో మహాబాధను నొక్కి పెట్టుకుంటూ ధృతరాష్ట్రుడి మహాదుఃఖాన్ని కూడా పంచుకోసాగాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు కొంతసేపు ఆగి మళ్ళీ సంజయుడితో చెప్పాడు. “కుంతీపుత్రులు మహా పరాక్రమవంతులు. ఉదయగిరిపై సూర్యభగవానుడు ప్రత్యక్షమవ్వగానే కటిక చీకట్లు సహితం పారిపోయినట్టు, ధర్మపుత్రుడు ధర్మరాజు బంగారు రథ కాంతి గోచరించగానే మన వాళ్ళంతా పారిపోయారా? మహా మదంతో ఉరికే భీమసేనుడి పరాక్రమాన్ని నిమిషకాలమైనా వారించలేకపోయారా? పుంఖాను పుంఖాలుగా బాణాలు వేసి చీకాకు పరిచే

నకుల సహదేవులను కూడా అడ్డుకునే వారంతా ఆనాడు, ఆ నిమిషాన ఆచార్యుడు ఒరిగిపోతున్నాడు ఏవయ్యారు? కరువయ్యారా?

ఎంతటి మహా మహా వీరులున్నారు. ఆచార్యుడు ఒరిగిపోతే కౌరవసేనకు దిక్కేమిటి? ఎంత భయవిహిల్యులైపోయి వుంటారు. చూడగా సంజయా... సమస్త భూమండలం ధర్మరాజు పాలవ్వబోతుందా!? అసలు అశ్వత్థామ ఏం చేస్తున్నాడు? మరోచోట మహా పరాక్రమంతో విజృంభిస్తున్నాడా లేక తండ్రి మరణాన్ని అసహాయంగా చూస్తుండిపోయాడా పరాజయమన్నది లేని అశ్వత్థామ. వదిలేయి సంజయా నేను వినలేను. ఇక ఏమీ వద్దు. ఇక ఏ ప్రసంగాలూ వద్దు...” అని మహా నీరసంతో వాలిపోయాడు. చేరువులో వున్న అంతఃపుర పరిచారికలు గబగబా వచ్చి అంబికేయునికి చేయాల్సిన శితోపచారాలు చేశారు. ఎంతోసేపటికి తెప్పరిల్లి మహా దుఃఖస్వరంతో చెప్పాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

“సంజయా! ఎంత బాధ పడ్డా మరెంత వ్యధ చెందినా ఏం ప్రయోజనం? నరనారాయణులు అక్కడ వుండగా విజయం ఈ వైపుని ఎలా వరిస్తుంది. భీముడూ, నకుల సహదేవులూ... సాత్యకీ.. దేవద్రతుడ్ని సంహరించిన శిఖండి వీరితో పాటు చిచ్చరపిడుగు సుభద్రా పుత్రుడూ, ద్రౌపదీ పుత్రులూ, యుయుత్సుడూ అన్నింటికీ మించి ధర్మ, సత్య, ఔదార్యము గల ధర్మపుత్రుడు ధర్మరాజు... వీరందరికీ రక్షగా పసితనంలోనే అనేక రాక్షసులను సంహరించిన శ్రీకృష్ణుడు ఉన్నాడు. కంసాదిఖలులనూ, ఇంద్రుడ్ని అవలీలగా జయించినవాడు ఆ వాసుదేవుడు. దేవలోకంలోని పారిజాతాన్నే తెచ్చి సత్యభామపెరటిలో వుంచిన ఆ ఘనుడు ఆ యాదవ వీరుడి సహాయం, రక్ష వున్నంతవరూ పాండవులను ఎవ్వరూ జయించలేరు. శ్రీకృష్ణుడూ, అర్జునుడూ ఒక్కటే. రూపాలే వేరు. వారిద్దరూ ఉండగా విజయం తనకెలా వస్తుందని మొండివాడు దుర్యోధనుడు గ్రహించలేకపోతున్నాడు. మహా వినాశనానికి కారణ భూతుడయ్యాడు. మహావీరులూ, శూరులూ.. సకల విద్యల్లోనూ ప్రావీణ్యులు అయిన భీష్మద్రోణులు కదన రంగంలో కూలిపోయినారు. ఇక పరమశివుడ్ని ఎదిరించిపోరాడిన ఆ పార్థుడిని కౌరవ సైన్యంలో ఎవ్వరు ఎదిరించగలరు? అదలా వుంచితే ఆచార్యుడు ద్రోణాచార్యుడు మహా పరాక్రమంతో పాండవులను ఎలా గడగడలాడించాడు? ఆ వృత్తాంతము నాకు చెప్పుము.”

దుర్యోధనుడికి ద్రోణుడి వరం

సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునికి చెప్పసాగాడు అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునితో చెప్పటం ప్రారంభించాడు.

దుర్యోధనుడి మహా అభిషేకంతో కౌరవసేనావాహినికి సర్వసేనాధిపతి అయ్యాడు ద్రోణాచార్యుడు. సకల రాజన్యలు వింటుండగా ఆచార్యుడు ఉద్వేగ, ఆవేశ పూరిత కంఠంతో దుర్యోధనుడితో చెప్పాడు.

“రాదాజా! భీష్ముని తర్వాత మహా కౌరవసేనకు నన్ను సర్వసేనాధిపతిగా నియమించావు. నీవు ఇచ్చిన ఈ గౌరవానికి మీ ఆచార్యుడు పరమానందం చెంది వున్నాడు. నాపై నీవు ఉంచిన బాధ్యతను సంతృప్తిగా నీకు సంతోషం కలిగించేలా నిర్వహిస్తాను. నా ఆనందానికి ఇంకా అమితానందానికి ఫలితముగా నీకో వరం ఇస్తున్నాను కోరుకో. తప్పక అనుగ్రహిస్తాను.”

దుర్యోధనుడు ఆచార్యుని యెడల భక్తి ఆనందాలతో చూసి చెప్పాడు. “ఆచార్యా.... నాది ఒకటే కోరిక. విన్నపమైనా వరమైనా అదే. ధర్మపుత్రుడు ధర్మరాజుని ప్రాణాలతో బంధించి నా ఎదుట నిలపండి. అంతకు మించి నాకేమీ కోరిక లేదు. ఆ వరం ప్రసాదించండి.”

ద్రోణాచార్యుడు దుర్యోధనుడివైపు చూసి చెప్పాడు.

“ఆహా దేశమంతా ధర్మరాజుని అజాతశత్రువని సంబోధిస్తున్నది. అది నిజమే కదా? నీవు సహితం కదన రంగంలో ధర్మరాజుని వధించమని అడగక బంధించమని వరం కోరావు. అలా చేసి నీ ముందుకు వచ్చిన ధర్మరాజుకి అర్థ రాజ్యం ఇద్దామనుకుంటున్నావా? లేదా నిర్బంధించి ఆ ధర్మరాజుని ఏం చేద్దామని భావిస్తున్నావు?”

దుర్యోధనుడు కనులు పెద్దవి చేసి మహా రోషద్వేషాలతో చెప్పాడు.

“ఆచార్యా.. ధర్మరాజుని కదన రంగంలో సంహరిస్తే అర్జునుడు పెట్రేగిపోతాడు. సకల కౌరవసైన్యాన్నీ హతమారుస్తాడు. అలా కాక మనం పాండు పుత్రులందరినీ చంపితే శ్రీకృష్ణుడు వూరుకుంటాడా? చక్రాయుధాన్ని ప్రయోగించి చెయ్యాలన్న విధ్వంసమంతా చేసి కుంతి దేవికయినా రాజ్యాన్ని కట్టబెడతాడు. అందుకే ధర్మరాజుని పట్టి తెమ్మంటున్నాను. అలా తెచ్చిన వానితో మళ్ళీ మామ చేత జూదం ఆడించి తమ్ముళ్ళతో కలిసి మళ్ళీ కానలకి

పంపిస్తాను. సముద్రం నాలుగు వైపులా వున్న ఈ భూమండలాన్ని నేనే పాలిస్తాను.”

దుర్యోధనుడి మనోగతం విన్న ద్రోణాచార్యుడి హృదయం కలుక్కుమంది. ‘ఆహా దుర్యోధనా ఎంతటి కుటిలమైన ఆలోచన చేశావు?’ లోలోన దుర్యోధనుడిని అనహింశించుకొని వరభంగం జరగటానికి దుర్యోధనుడితో చెప్పాడు.

“సుయోధనా, ధర్మరాజును ప్రాణాలతో పట్టి ఇస్తాను. కానీ అర్జునుడు ధర్మరాజుకు రక్షగా ఉన్నట్లయితే నా వల్ల కాదు. ఇద్దరితో ఏకకాలంలో పోరాడటం కష్టం. అలాంటి సమయంలో నేనే కాదు దేవతలు సహితం అర్జునుడ్ని ఎదురించలేరు. కాన అర్జునుడు ధర్మరాజు పక్క లేకుండా చూడండి. పాండవుల సైన్యమంతా ధర్మరాజు పక్కనున్నా వారందరినీ అసహాయులను చేసి ధర్మరాజును పట్టి నిర్బంధించి నీ ఎదురుగా పెడతాను.”

ద్రోణాచార్యుడి మాటలతో కౌరవులంతా ధర్మరాజు తమకి దొరికినట్టే అని భావించి ఆనందించారు. ద్రోణుడి వరం గూర్చి, దుర్యోధనుడు సర్వులకు తెలియచేశాడు. కౌరవసైన్యమంతా మహా విజయధ్వనులు చేశారు. కౌరవ శిబిరంలో ఆనందానికి కారణమైన ద్రోణాచార్యుడి వరం గూర్చి పాండవుల గూఢచారులు ధర్మరాజుకి చేరవేశారు. తన సోదరులతో ధర్మరాజు ఆ విషయం గూర్చి చర్చించాడు.

“ఆహా! ఆచార్యుని భీకర ప్రతిజ్ఞ.... దుర్యోధనుడికిచ్చిన వరం.. ఈ రెండు మనం తేలికగా తీసి వేయదగ్గవి కావు. తెలివి, శౌర్యంతో ఆచార్యుని వరం భంగపరచాలి. వాని శౌర్యానికి అడ్డుకట్ట వేయాలి. గురువరేణ్యుడికి మంచి, చెడూ తెలుసు. అందుకే నీవు పక్కన లేకపోతేనే ధర్మరాజును పట్టి ఇస్తానని చెప్పి వున్నాడు.”

అర్జునుడు అన్నగారి వంక చూసి గంభీర స్వరంతో చెప్పాడు.

“అగ్రజా! సమర ప్రదేశాన శత్రువులు నిన్ను చుట్టు ముడుతుంటే నేను ఎక్కడో వున్నట్లయితే అది గురు వధతో సమానమై దోషం. అన్నగారు తండ్రి వంటివాడు. అట్టి అన్నను రక్షించుకోలేకపోవటం కన్నా ఘోర దోషం మరొకటి లేదు. కాన ఆ విషయం నాకు వదిలేయి. నా కంఠంలో ప్రాణమున్నంత వరకూ ఆ ద్రోణుడే కాదు సకల భూతగణాలతో పరమేశ్వరుడు వచ్చినా ఎదిరించి నిలుపుతాను.

ఎంతటి కుటిల నీతిని పాటిస్తున్నాడు దుర్యోధనుడు. మల్లోకాలు ఏకమై వచ్చినా ఆ కుంభసంభవుడు నిన్ను బంధించిజాలడు. అదే జరిగితే సకల భూతలాన్నీ భస్మీపటలం చేస్తాను. సకల భూమండలంపై ఒక్క చుక్క నీరు కూడా లేకుండా ఇంకిపోయేలా చేస్తాను. కాన అగ్రజా! దుర్యోధనుడి మహా కుటిల బద్ధి వాస్తవరూపంలో జరుగదు. జరగనివ్వను. అధర్మపరమైన కార్యం ఎంతటి మహా సంకల్పం గలదైనా వ్యర్థమైపోతుంది. అది సత్యం....”

కురుపాండవుల మహాసంగ్రామ సంరంభము

అర్జునుడి పలుకులను ఆలకించిన ధర్మపుత్రుడు ఎంతో సంతోషం చెందాడు. మహాభేరిలు మ్రోగాయి. సైన్యమంతా కోలాహలంగా బైలుదేరింది. చతురంగ సేనలన్నీ తమ తమ రథాలపై, అశ్వాలపై, ఏనుగులపై కదిలారు. పాండువులు క్రౌంచవ్యూహాన్ని రచించారు. ఆ వ్యూహ అగ్రభాగంలో శ్రీకృష్ణార్జునులు నిలిచారు. అర్జునుడు ప్రళయకాల జ్వాలలా వున్నాడు.

తెల్లని అశ్వాలు పూన్చిన రథం... పైన రెపరెపలాడుతున్న మారుతీ ధ్వజము. శత్రుభీకరంగా వున్న అర్జునుడి రథం పక్కనే ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణాచార్యుని హతమార్చే సమయం కోసం ఉవ్విళ్ళూరుతున్నాడు. అలాగే భీముడూ, నకుల సహదేవులూ, ద్రౌపదీ పుత్రులూ, అభిమన్యుడూ ఇంకా పాండు వీరులంతా వారి వారి స్థానాల్లో వున్నారు. ఆ మహా వ్యూహ మధ్య భాగంలో ధర్మరాజు సకల భూమండాలన్నీ ఏలే చక్రవర్తిలా నిశ్చయంగా, నిబ్బరంగా వున్నాడు.

సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునికి చెప్పసాగాడు.

“ఓ మహారాజా! పాండవులు పన్నిన క్రౌంచవ్యూహానికి ప్రతిగా మన వారు శకట వ్యూహాన్ని రచించారు. ఆ వ్యూహానికి కుడివైపు సింధురాజు, కళింగ దేశాధిపతులు వికర్ణుడితో కలిసి వున్నారు. వారికి సహాయంగా మహా అశ్వసేనతో శకుని ఉన్నాడు. ఇక ఎడమవైపు కృతవర్మ, వివింశతి, చిత్రసేనులతో దుశ్శాసనుడు, వానికి సహాయంగా కాంభోజ, శక, యవన దేశాధీశులు... ఇక సుయోధనుడు త్రిగర్త, మద్ర, శిబి, శూరసేన దేశాధిపతులతో ఆ వ్యూహానికి మధ్యలో నిలిచాడు. దుర్యోధనుడి ముందు ద్రోణాచార్యుడు, ఆ ముందు అంగరాజు కర్ణుడు తన చతురంగసేనతో నిలిచాడు.

అలా ఇరుసైన్యాలూ మహా రోషావేశాలతో ఆజ్ఞల కోసం వేచి చూస్తున్నారు. మహా తేజస్సుతో సకల సైన్యానికి కళ తెచ్చేలా వెలిగిపోతున్న కర్ణుణ్ణి చూసి శ్రీ మహాభారతము

కౌరవ సైనికులూ, అనేక దేశాల రాజులూ అనుకోసాగారు.

మహా వీరుడు కర్ణుడు మనం సంతోషించేలా పాండవుల సేన నశించేలా చెయ్యగల మహా సమర్థుడు. పితామహుడు భీష్ముని వలే పాండవుల పక్షపాతి కాదు. మహా వీరుడైన కర్ణుడు కదిలితే ఎదిరించటానికి పాండవుల బలం సరిపోతుందా? అలా ఎదిరిస్తే మహావీరులన్న పాండవులకున్న కీర్తి ఇక వుంటుందా?

అలా వారి వారి సేనల గూర్చి, యోధుల గూర్చి అనుకుంటుండగా ద్రోణాచార్యుడు సమర శంఖం పూరించాడు. కౌరవసైన్యం కదిలింది. ఆకాశం నుంచి రక్తము, ఎముకలతో కూడిన వర్షం పడింది. నక్కలు భీకరంగా అరవసాగాయి. ఉల్కలు రాలసాగాయి. అవశకునాలైన వాటి గూర్చి పట్టించుకోకుండా శంఖాలు పూరించారు. కౌరవ సైన్యాలు పాండవుల చతురంగ సేనలతో ‘ఢీ’ కొన్నాయి.

కర్ణుడు అర్జునుడితో పోరాడాలని ముందుకుసాగాడు. మహా అస్త్రాలను కర్ణుడు వేస్తూ పాండుసేనలోకి చొచ్చుకుపోసాగాడు. ద్రోణాచార్యుడు ఉదయించిన సూర్యభగవానుడివలే మహా తేజస్సుతో పాండుసేనపై తన పరాక్రమాన్ని చూపసాగాడు. గగన సీమ నుంచి దేవతలంతా తమ రథాలపై, వాహనాలపై నిలిచి ఆ మహా యుద్ధాన్ని విప్పటిలా చూడసాగారు. చతురంగసేనలు ఒకరిపై ఒకరు చేసుకున్న పోరాటానికి రక్తం వెల్లువై పారసాగింది. అశ్వాలూ, ఏనుగులూ రథాలూ విరిగాయి, ఒరిగిపోయాయి. ఆ మహా యుద్ధాన్ని దేవతలు సహితం కనులార్పకుండా చూస్తున్నారు. సకల సమర ప్రాంతమంతా ఎక్కడ చూసినా తానే అన్నట్టు మహా వేగంతో తిరుగుతూ అంతకుమించిన వేగంతో బాణాలను వేస్తూ పాండుసేనకు ముచ్చెమటలు పట్టిస్తున్నాడు ద్రోణాచార్యుడు.

మందులేని వ్యాధుల వల్ల మహా జనక్షయం జరిగినట్టు పాండవుల సేనను కబళించసాగాడు ఆచార్యుడూ, కౌరవసేనాధిపతి అయిన ద్రోణాచార్యుడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! సర్వ సేనాధిపతి ద్రోణాచార్యుని ధాటికి పాండవుల సేన విలవిలలాడిపోయింది. ది క్కులు తెలియ కుండా పారిపోసాగింది. ధనిర్విద్యా విశారదుడయిన ద్రోణాచార్యునితో పోరాడి తమ శక్తివంతా హరింప చేసుకొని మరీ పలాయనం చేయసాగారు మరికొందరు వీరులు.

పాండవుల సేనపైకి మహా దివ్యాస్త్రాలు

ద్రోణాచార్యుడు మహా విజయ దరహాసంతో చూశాడు. దివ్యాస్త్రాలను ప్రయోగించాడు. ఆ మహా అస్త్రాల తాకిడికి పాండవుల రథాలు లెక్కకు మించి కూలాయి. రథాలు కుప్పలు కుప్పలుగా పడ్డాయి. రక్తపుటేరులు పారించాడు. ఆ రక్త ప్రవాహంలో భూతాలు విలతాండవం చేశాయి.

ఆచార్యుని పరాక్రమంతో ధర్మరాజుకేం చెయ్యాలో తోలుత పాలుపోలేదు. ఆపై ఆచార్యుని పైకి అర్జునుణ్ణి, ధృష్టద్యుమ్నుణ్ణి పంపాడు. ఇరువురూ మహా పరాక్రమంతో ద్రోణాచార్యునిపై బాణవర్షాన్ని కురిపించారు. ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణాచార్యునితో తలపడుతుండగా అర్జునుడు తన భటులను హెచ్చరించాడు. వారంతా ధృష్టద్యుమ్నుణ్ణి దాటుకొని ద్రోణాచార్యుని చుట్టుముట్టారు.

అర్జున, ధృష్టద్యుమ్నుల పోరాటానికి వారి యుద్ధ మెళుకువలకు ద్రోణాచార్యుడు భగ్గుమన్నాడు. సింహగర్జన చేశాడు. సింహంలా శత్రువులని చీల్చి చెండాడసాగాడు. ఆ సమయంలో వృద్ధుడైన ఆచార్యుడు వీరపుత్రుని వలే విజృంభించటం చూసి పాండుసేనకు ముచ్చెమటలు పట్టాయి. వారంతా తేరుకుని మహా ఆయుధాలను ద్రోణుడిపైకి వేశారు. అంతా ఒకేసారి బాణాలు వేయటంతో సారథి, ద్రోణాచార్యుడూ గాయపడ్డారు. అయినా ద్రోణాచార్యుడు ఆయుధాల తాకిడికి తట్టుకొని మహా అస్త్రాలను మంత్రించి పాండుసేనపై వేశాడు. ఆ మహా అస్త్ర ప్రభావంతో, శక్తితో గజ అశ్వసేనలు నేలకూలాయి. ధృష్టద్యుమ్నుడు ఆచార్యుని వీరత్వానికి తట్టుకోలేకపోయాడు.

మహా రౌద్రరూపం దాల్చాడు. మహా అస్త్రాలతో ద్రోణుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. తన సేనలపై విరుచుకుపడుతున్న వారిని చీల్చి చెండాడాడు. మహా పదునైనవీ, వాడి అయినవీ అయిన అస్త్రాలను ద్రోణాచార్యునిపై వేసి విజయధ్వని చేశాడు.

ఆచార్యుడు భగ్గునమండి మహా బాణాలను వేశాడు. పాండవుల సేనానీ, ద్రుపదుని పుత్రుడూ అయిన ధృష్టద్యుమ్నుడు ఆ బాణాలను గగనసీమలోనే వక్కలు చేశాడు. ద్రౌపది సోదరుడి ప్రతాపాన్ని గాంచి దేవతలు సహితం సంభ్రమాశ్చర్యాలకి లోనయ్యారు. ద్రోణాచార్యుడు తన బాణాలతో పాండవుల

శ్రీ మహాభారతము

సేనను అతలాకుతలం చేయసాగాడు. ఆచార్యుడు సేనను నొప్పించటం చూసి పార్థుడు ఆగ్రహంతో ద్రోణుడి ఆధ్వర్యంలో వీరావేశంతో చెలరేగుతున్న కౌరవ యోధులకు శరాల రుచిని చూపించాడు. అర్జునుడి శరవర్షానికి కౌరవసేనలు తలా ఓ వైపుకు పరుగులు తీశాయి. అర్జునుడు పరమానందంతో విజయశంఖాన్ని పూరించాడు.

అర్జునుడు తన దేవదత్తాన్ని పూరిస్తుండగా ఆచార్యుడు మహా శక్తివంతమైన పది భీకర ఆయుధాలను పాండవసేనానిపై వేశాడు. ఆ బాణాలు ధృష్టద్యుమ్నుడి కవచాన్ని ఛేదించాయి. అయితే ధృష్టద్యుమ్నుడు ఏమాత్రం చలించక తిరిగి ప్రతిగా ఆచార్యునిపై బాణాలను వేశాడు. అలా ఒకరిపై ఒకరు వేసుకునే బాణాలతో ఆకాశమే కానరాలేదు.

అలాంటి సమయంలో ధర్మరాజు తన వారితో కలిసి ఆచార్యునిపైకి వెళ్ళాడు. ధర్మపుత్రుడు ఆచార్యునిపైకి రావటంతో శకుని ధర్మరాజు పక్కనున్న సహదేవుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. తనపైకి వచ్చిన శకునిని చూసి సహదేవుడు నవ్వి తన ప్రతాపమేమిటో మామకి రుచి చూపించాడు. మాద్రీ పుత్రుడు వేసిన బాణాలకు శకుని రథ కేతనం కూలిపోయింది. రథ అశ్వాలను కూడా తన బాణాలతో ఖండించాడు.

సహదేవుడి ఆయుధ ప్రయోగంతో రథం కూడా విరిగింది. దానితో శకుని విరథుడయ్యాడు. గాంధారాధిపతి కోపంతో గదను చేతబూని నేలపైకి దూకాడు. దూకే దూకటంతోనే పులిలా హుంకరించి ఆ గదతో సహదేవుని సారథిని సంహరించాడు.

దానితో సహదేవుడు నేలపైకి దుమికి ఓ మహా గదతో శకునితో యుద్ధం చేయసాగాడు. వారిరువురి యుద్ధం చూస్తుంటే రెండు పర్వతాలు చేస్తున్న యుద్ధంలా తోచింది.

మారుతి వివంశతిపై ఇరవై బాణాలను వేసి నొప్పించాడు. ప్రతిగా వివింశతి వేసిన ఆయుధం ధనస్సును వక్కలు చేసింది. ఆ మహా కార్యానికి కౌరవసేన ఉప్పొంగిపోయింది.

వాయుపుత్రుడు మహాకోపంతో వివింశతి రథ అశ్వాలను నేలకూల్చాడు. మరోపక్క భూరిశ్రవసుడు ధృష్టద్యుమ్నునిపై బాణాల సమూహాన్నే కప్పాడు. ఇక రాక్షస నాయకులైన అలంబసుడూ, ఘటోత్కచుడూ పిశాచాలు సారథులుగా గల రథాలపై నుంచి పోరాడసాగారు. గాడిదలు ఓండ్ర పెడుతున్నట్టుగా

ద్రోణపర్వము

అరవసాగారు. భల్లూక చర్మాల కవచాలతో చూసే వారికి భీతి కలిగేలా వారు చేస్తున్న యుద్ధం శత్రువులకి భీతి కలిగిస్తోంది.

ఇక క్షత్రదేవుడు దుర్యోధనుడి పుత్రుడు లక్ష్మణుడితో, చేకితానుడు అనువిందునితో, శల్యుడు నకులునితో, ధృష్టకేతువు కృపాచార్యునితో, సాత్యకి కృతవర్మలతో అనన్య ప్రతాపంతో పోరాడసాగారు.

పాండవులసేనాని ధృష్టద్యుమ్నుడు తన రథాన్ని సుశర్మవైపు నడిపించాడు. భల్ల బాణాలతో నొప్పించసాగాడు. ఇక విరాటుడు తన అపార సైన్యంతో కర్ణుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. తన పరాక్రమంతో పాండువులకి ఆనందం కలిగించేలా పోరు జరిపాడు.

రాధేయుడు విరాటుడిపై వేసిన బాణాలు మహా జ్వాలల్లా మారి విరాటుని చతురంగ సేనను చీల్చి చెండాడాయి. దిక్పాలకులు సహితం కర్ణుడి పరాక్రమాన్ని గాంచి ప్రశంసలు కురిపించారు.

ద్రుపదుడూ, భగదత్తుడూ ఒకరిపై ఒకరు బాణాలను వేసుకోసాగారు. ఇక పౌరవుడు అభిమన్యుడితో పోరాడుతుండగా, అదే అదునుగా కృతవర్మ రెండు బాణాలను వేసి అభిమన్యుడి ధనస్సును విరగొట్టాడు. దానితో అభిమన్యుడు కత్తి, డాలు ధరించి పౌరవుడి అశ్వాలను కూల్చాడు. వాని పైకి పురికాడు. దగ్గరిలోనున్న జయద్రథుడు కత్తి, డాలుతో అభిమన్యుడిపైకి పురికాడు. పాండవులకు శత్రువైన జయద్రథుడిపైకి లంఘించాడు అభిమన్యుడు పౌరవుణ్ణి విడిచి.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అభిమన్యుడూ, జయద్రథుడూ పులీ, సింహాల్లా పోరాడుకోసాగారు. అభిమన్యుడు జయద్రథుడి డాలును వక్కలు చేశాడు. దానితో జయద్రథుడు మరోవైపుకి వెళ్ళాడు. పారిపోతున్న జయద్రథుణ్ణి పరహాసం చేసి వాని సైన్యాన్ని నశింపచేశాడు అభిమన్యుడు.

తన రాజు అలా పారిపోవటంతో కౌరవపక్షం వారిలో అతిశయం ఇనుమడించింది. అంతా కలిసి అభిమన్యుడిపైకి వెళ్ళారు. శల్యుడు మహా శక్తి గల 'శక్తి' ఆయుధాన్ని అభిమన్యుడిపై వేశాడు.

గరుత్మంతుడు పామును పట్టుకున్నంత తేలికగా అభిమన్యుడు ఆ 'శక్తి' ఆయుధాన్ని అందిపుచ్చుకుని తిరిగి ఆ ఆయుధాన్నే శల్యునిపైకి వేశాడు. ఆ ధాటికి శల్యుడి సారథి నేలకొరిగాడు. అభిమన్యుడిని పాండువుల సేన ప్రశంసించింది.

ఆ ప్రశంసలు కౌరవసేనలకు మహా వీరరోషాన్ని కలిగించాయి. అంతా కలిసి అభిమన్యుడిపై బాణాలను వేశారు. శల్యుడు గదతో ఎదుర్కొన్నాడు.

శ్రీ మహాభారతము

వాయుపుత్రుడు భీమసేనుడితో శల్యుడి సమరం

తన సారథిని కూల్చినందుకు శల్యుడు మహా రోషపూరితుడై తన పైకి వస్తుండటంతో అభిమన్యుడు గదను చేతబూని సమరానికి సిద్ధమన్నట్టు గదను తిప్పాడు. గదా యుద్ధంలో శల్యుడికి తన దెబ్బ రుచి చూపించాలకున్నాడు భీమసేనుడు. అభిమన్యుణ్ణి పక్కకి నెట్టి తాను శల్యుడిని ఎదుర్కొన్నాడు. ధగధగ తళ తళ మెరిసే గదలు ఢీకొన్నాయి. మహా శబ్దాలు.... పర్వతాలు చీలినట్టు.... పగిలినట్టు వినవచ్చింది. వారిరువురూ తమ గదా యుద్ధ నైపుణ్యాన్ని చూపసాగారు. వారువురి గదలు కలుసుకున్నప్పుడు నిప్పు రవ్వలు రాలసాగాయి. దేవతలు కూడా ఉత్కంఠతో వారిరువురి యుద్ధాన్ని చూడసాగారు. ఇరువురూ ఎంతోసేపు పోరాడి పోరాడి గదా దెబ్బలతో నేలపైన కూలబడ్డారు. కృతవర్మ హుటాహుటిని వచ్చి శల్యుడిని తగు రక్షణ ప్రదేశంలోకి తీసుకెళ్ళాడు. భీమసేనుడు తెప్పరిల్లి తేరుకుని లేచి నిలబడ్డాడు.

అలా లేచిన భీమసేనుడపైకి కౌరవులు మహా అస్త్రాలను వేశారు. దానితో నకుల సహదేవులు వచ్చి కౌరవసైన్యాన్ని ఎదుర్కొన్నారు. అప్పుడే సూర్యభగవానుడు నడినెత్తికొచ్చాడు. పాండవసైన్యంపై వృషసేనుడు బాణవర్షాన్ని కురిపించాడు. కర్ణుడి పుత్రుడైన వృషసేనుడి పరాక్రమాన్ని నకులుడి పుత్రుడు శతానీకుడు అడ్డుకట్ట వేశాడు. శతానీకుడి పతాకాన్నీ, ధనస్సునూ వృషసేనుడు విరిచాడు. దానితో ద్రౌపది పుత్రులు ప్రతి వింధ్యాదులు సింహ గర్జనలు చేస్తూ వచ్చారు వృషసేనుడిపైకి. వారంతా వృషసేనుడిపైకి రావటంతో అశ్వత్థామ వచ్చి కలిశాడు. అశ్వత్థామ రావటంతో ధర్మరాజు కేకయి, మత్స్య, పాంచాలాది సేనలతో వచ్చాడు.

ఇక ద్రోణుడూ, భీమసేనుడూ, కర్ణుడూ, కృపుడూ, అశ్వత్థామూ, ధృష్టద్యుమ్నుడూ, విరాటుడూ వీరంతా ఆ సూర్యుడే ఏడు రూపాలతో యుద్ధం చేస్తున్నాడా అన్నట్టుగా పోరాడసాగారు. చాలాసేపటి పోరు తర్వాత పాండవుల మహా పరాక్రమాన్ని భరించలేక కౌరవసేనలు పక్కకి తప్పుకోసాగాయి. అది గాంచి ద్రోణాచార్యుడు తట్టుకోలేకపోయాడు. వారిని ఆపటానికి, ప్రోత్సహించడానికి చెయ్యాల్సిన ప్రయత్నం చేశాడు. తన సారథితో చెప్పాడు.

ద్రోణపర్వము

‘చూశావా సారథీ... కౌరవసేన ఎలా పలాయనం చేస్తోందో. ధర్మరాజు పరాక్రమాన్ని అణచలేకపోతే మరింత నష్టం వాటిల్లగలదు. ధర్మరాజుతో పాటు భీమ, సాత్యకి, విరాట, ద్రుపదులనూ, వారి వారి పైన్యాలనూ ఎదిరించగలను. నా ముందు వారెంత?’

ఇక అర్జునుడంటావా, విద్య నేర్పిందే నేను. కాన నీవు రథాన్ని నడుపు. కౌరవుల పగవారపై నా ధనుర్విద్యా పాండిత్యాన్ని చూపుతాను. మహా విశ్వవిఖ్యాత కీర్తితో పాటు కౌరవేశ్వరుని ప్రశంసలను పొందుతాను.’

ధర్మరాజుతో ద్రోణాచార్యుడి పోరు

ద్రోణుడి ఆదేశంతో సారథి ధర్మరాజువైపు నడిపించాడు రథాన్ని. ఆచార్యుడు ధర్మరాజుపైకి వస్తుండటంతో, పొందుసేనలు ధర్మరాజుకి రక్షణగా కమ్మసాగాయి. ద్రోణాచార్యుడు మహా బాణాలతో ఆకాశమే కనపడనంతగా బాణాలను ధర్మరాజుపైకి వేశాడు. ధర్మరాజులు ఆ బాణాలనే వర్షాన్ని ఎదుర్కోసాగారు.

ఆచార్యుడు మహావాడయిన భల్ల బాణంతో ధర్మరాజు ధనస్సును విరిచాడు. దగ్గరగా రాసాగాడు. మహా సముద్రంలా మీదకు వస్తున్న ద్రోణాచార్యునిపై ధర్మరాజు రక్షకుడైన సుకుమారుడు సముద్రాన్ని చెలియలికట్ట ఆపినట్టు మహా బాణాన్ని వేసి ఆపాడు. ఆ బాణం ద్రోణాచార్యుడి వక్షాన్ని తాకి నొప్పించింది. అంతటి మహా ఉపద్రవాన్ని ఆపిన సుకుమారుడిని పొండవసేన ప్రశంసలతో ముంచెత్తింది. ద్రోణాచార్యుడు భగ్గన మండిపోయాడు. ఓ బంగారు మొనగల బాణం వేసి సుకుమారుడిని కూల్చాడు. ఆ వెనువెంటనే ధర్మరాజుకి అతిసమీపంగా ద్రోణుడు వచ్చాడు. చుట్టూవున్న పొందుసేన అతివేగంగా ఆ మహా ఉపద్రవాన్ని ఆపేందుకు ద్రోణాచార్యుణ్ణి కమ్మేశారు.

అయినా సర్దుకొని ద్రోణాచార్యుడు తనను కమ్మేసిన నకులుడిపై అయిదు బాణాలు, సహదేవుడిపై ఏడు బాణాలు వేసి నొప్పించాడు. ఇక విరాటుడిపై తొమ్మిది బాణాలు, సాత్యకిపై ఏడుబాణాలు వేశాడు. ఇక ధర్మరాజు శిఖండులపై కూడా బాణాలను వేసి భీతి కలిగించాడు.

మహాశక్తిగల బాణాలను ధర్మరాజుపైకి వేశాడు. ఆ బాణాలు ధర్మరాజును బంధించకుండా యుగంధరుడు అడ్డుపడ్డాడు. తన చర్యకి అడ్డు వచ్చినందుకు

ద్రోణాచార్యుడు కోపించి యుగంధరుడిని కూల్చి వేశాడు.

పరిస్థితి విషమిస్తుండటంతో కేకయరాజూ, ద్రుపదుడూ వంటి వారంతా ద్రోణుడిని చుట్టుముట్టారు. ఇక సింహాసేనుడూ, వ్యాఘ్రదత్తుడూ వేసిన బాణాలు ఆచార్యుణ్ణి బాధించాయి. తనని అంతలా బాధించిన వ్యాఘ్రదత్త సింహాసేనులపై ద్రోణాచార్యుడు మహా వాడయిన బాణాలను వేశాడు. అవి వారిరువురినీ హతమార్చాయి. దానితో మహా వీరగర్జన చేసి ధర్మరాజు వైపుకి వెళ్ళాడు ఆచార్యుడు.

పొండవుల సేనకు ముచ్చెమటలు పట్టాయి. అయిపోయింది. జరగరానిదేదో జరగబోతోంది. ద్రోణాచార్యుడు ధర్మరాజును బంధించి దుర్యోధనుడికి అప్పచెప్పబోతున్నాడు. సుయోధనుడు ధర్మరాజును తన తండ్రి ధృతరాష్ట్రుని వద్దకు తీసుకెళ్ళాడు. హస్తినాపురిలో ధర్మరాజుని నడిపిస్తాడు దుర్యోధనుడు. అలా అంతా భయభ్రాంతులతో, ఆక్రోశంతో కళ్ళు పెద్దవి చేసి చూస్తుండగా....

భూమి అదిరేలా, మహామెరుపులతో శ్వేతాశ్వాలు దుమికాయి. అర్జునుడి రథం పిడుగులు పడేలా శబ్దం చేస్తూ వచ్చింది. వచ్చి రావటంతోనే మహా బాణ సమూహాన్ని ద్రోణాచార్యునిపైకి వేశాడు. తన దేవదత్త శంఖాన్ని పూరించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అర్జునుడి శంఖధ్వనికి దిగ్గజాలు ఆందోళనకు గురయ్యాయి. శంఖధ్వని మేఘగర్జనగా మారి ప్రతిధ్వనించింది.

అర్జునుడి రాకతో ఆచార్యుడి చుట్టూ కౌరవసేనలు రక్షణగా కమ్మేశాయి. గాండీవ ధనుష్టంకారం చెవులు పగిలేలా వినవచ్చింది. మహా అస్త్రాలను ద్రోణాచార్యుడు వేయసాగాడు. అర్జునుడు కూడా ప్రతిగా వేయసాగాడు.

మహా శబ్దాలు... మెరుపులు... బాణాలు.. ఏ ఆయుధం ఎవర్ని నరుకుతుందో, ఏ ఆయుధం ఎవర్ని ఖండిస్తుందో తెలియనంతగా. ఇంకా ఓ మహారాజా! అప్పుడు ఆ సమయంలో ఎవరు శత్రువులో, ఎవరు తనవారో తేల్చుకోలేని పరిస్థితి కౌరవ పొండవ సేనలకి వచ్చింది. ఇరుపైన్యాలూ గగ్గోలు పెట్టాయి. దానితో ద్రోణదుర్యోధనులు అ నాటికి సమరాన్ని ఆపాల్సిందని ఆదేశించారు.

ఇరుపైన్యాలూ తమ తమ అక్షౌహిణులతో తమ తమ శిబిరాలకు కదిలారు. అంతా ఆ రాత్రి వారి వారి ఇచ్చానుసారంగా వినోదించారు.

ద్రోణాచార్యుని రెండవరోజు సమరం

కాలం ముందుకు కదిలింది. తెల్లవారింది. సూర్యభగవానుడు తన కిరణాలతో లోకానికి వెలుగులను విరజిమ్ముతున్నాడు. కురుక్షేత్రంలో ఇరుసేనలూ ఆదేశాల కోసం సిద్ధంగా వున్నాయి. అప్పుడు ద్రోణాచార్యుడు దుర్యోధనుడి వద్దకు వెళ్ళి చెప్పాడు. “సుయోధనా... ధర్మరాజుని పట్టిస్తాను. కానీ అర్జునుడు ఆ ప్రదేశంలో వుండకూడదు. నన్ను చూసి ధర్మరాజు పారిపోతే నేనే చెయ్యలేను. అర్జునుడు తప్ప వేయిమంది వీరులున్నా, అస్త్రవేత్తలున్నా ధర్మరాజును బంధించి నీకు అప్పగిస్తాను.”

అప్పుడు దుర్యోధనుడితో సుశర్మ చెప్పాడు.

“ఓ కౌరవేశ్వరా! అర్జునుడు ఎన్నో పర్యాయాలు మమ్మల్ని అవమానించాడు. ఆ అవమానానికి తగ్గ ప్రతికారం చేయాలి. మహా ప్రజ్వలనతో మండిపోతున్న మా కోపాగ్నిని తీర్చుకునే సమయం నేటికి వచ్చింది.

త్రిగర్తాధీశ్వరులమైన మేము అర్జునుణ్ణి ఎదుర్కొంటాము. మేమే గాండీవితో తేల్చుకుంటాము. అర్జునుణ్ణి ధర్మరాజు నుంచి దూరంగా తీసుకు వెళ్తాము.”

సుశర్మ సోదరులు సత్యవ్రతుడూ, సత్యకర్ముడూ, సత్యవర్మ కూడా అదే మాట నొక్కి చెప్పారు దుర్యోధనుడికి. దుర్యోధనుడు వారి భుజం తట్టి అభినందించాడు.

త్రిగర్తాధీశ్వరులు చెప్పినట్టుగానే పదివేలమంది త్రిగర్తాధిపులు తమ బంధుహితులైన కేరళ, మాళవ, శిలీంధ్ర, మగధ, మచ్చిల్లికాది వంటి వారితో పోరుకు సిద్ధమయ్యారు. అర్జునుణ్ణి అడ్డు తొలగించటానికి మహా పూజలు చేశారు. ఆపై తమ వారితో చెప్పారు.

“ఈనాడు అర్జునుణ్ణి సంహరించటం తప్పదు. అలా కాకపోతే మేమే ఓడిపోతే గోవులను చంపుట, స్త్రీ వధ, పరస్త్రీ వ్యామోహం, విప్రులను బాధించుట, పరధనాన్ని అపహరించటము, మద్యం సేవించటం, అన్నార్తులను చీదరించటము ఇత్యాది పాపాలకు ఎంతటి ఘోర దుర్గతులు కలుగుతాయో అట్టి దుర్గతులను పొందుతాము. లేదా మహా యుద్ధం చేసి వీరమరణాన్ని

పొంది పుణ్యలోకాలను పొందుతాము.”

అని ఆపై అంతా సిద్ధమయ్యారు. ఆచార్యుడు అస్త్రవేత్త అయిన ద్రోణాచార్యుడు గరుడ వ్యూహాన్ని రచించాడు. దాని కొస భాగాన నిలిచాడు. ఆ వ్యూహ తల భాగంలో కౌరవులూ.. ఇక కన్నులుగా కృప, కృతవర్మలు నిలిచారు. సింహళులు, ఆభీర, శూరసేన, కేకయులు మెడ భాగంలో, బాహ్లిక భూరిశ్రవసులూ, సోమదత్త, శల, శల్యులూ కుడి రెక్క ప్రదేశాల్లో, అలాగే ఎడమ రెక్క ప్రదేశంలో అశ్వత్థామ, సుదక్షిణ, విందానువిందులు.... తోక భాగంలో కర్ణుడు తన సేనతో, ఇంకా శకుని, పాండ్ర, కళింగ, అంబష్ట, మాగధులు వెన్ను భాగంలో నిలిచారు. మహా సముద్రమే తమ మీదకు ఉరక బోతుందా అన్నట్టుగా వుంది గరుడ వ్యూహం. ఆ మహా గరుడ వ్యూహంలో భగదత్తుడు తన ఏనుగుపై ఉదయాద్రిపై సాక్షాత్కరించిన సూర్యుడిగా శత్రుభయంకరుడై నిలిచాడు.

అలా వ్యూహ భాగంలో నిలిచిన త్రిగర్తాధీశ్వరులు పాండవసేనకి కుడివైపుగా కదిలి పోరుకి రెచ్చగొట్టారు. వారి పౌరుష మాటలు విన్న అర్జునుడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు. సుశర్మ, తదితరులు సమరానికి ఆహ్వానిస్తున్నారు. వినీ విననట్టు ఉంటే లోకంలో మనకి కీర్తి తరగదా? కాక తమరు ఆదేశస్త్రై వారిపై పోరుకు కదులుతాను. వారంతా ఎంతసేపు? క్షణంలో వారిని అణిచి మళ్ళీ మీ పక్కకొస్తాను. అలా కాకపోకపోతే వీర ధర్మాన్ని తప్పినట్టు అవుతుంది.”

ధర్మరాజు పార్థుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా! ఆచార్యుని ప్రతిజ్ఞా, మహా శౌర్యాలూ తెలిసినవే. వారి వరాన్ని మనం భంగం చెయ్యాలి. కాన బాగా ఆలోచించి నిర్ణయం తీసుకో.”

“అగ్రజా! ఓపక్క శత్రువులు సమరానికి ఆహ్వానిస్తుంటే వెనక్కి తగ్గటం... కారణాలు ఆలోచించటం తగునా? అదియును గాక ఇదిగో పాంచాల యోధుడు అనన్య పరాక్రమశాలి సత్యజిత్తు. ఆతను మీ పక్కనున్నంతవరకూ నిన్ను బంధించటం ఆచార్యుడికి సాధ్యం కాదు. కాదూ... ఏమాత్రం తేడా వచ్చినా, నీవు సమర ప్రాంతం నుంచి పక్కకి తొలుగు. మనది కాని సమయంలో వెనకడుగు వేయటం కూడా సమర ధర్మమే కదా.”

ధర్మరాజు ఆలోచించి సరేనన్నాడు.

అర్జునుడు అన్నగారి ఆదేశాన్ని తీసుకుని, ఆపై ఆశీస్సులు కూడా తీసుకొని త్రిగర్తాధిపతులవైపు కదిలాడు. పరిసరాలు ప్రతిధ్వనించేలా తన దేవదత్తాన్ని

పూరించాడు. గాంధీవి ధనవృత్తాంతాలను విన్న త్రిగర్తాధిపతుల్లో కలకలం రేగింది.

ధర్మరాజు తన సేనాని ధృష్టద్యుమ్నునితో చెప్పాడు.

“ఆచార్యుడు గరుడ వ్యూహాన్ని రచించాడు. దానికి ప్రతిగా అర్థమండలాకార వ్యూహాన్ని రచించు.”

ధర్మరాజు ఆదేశంతో అర్థమండలాకార వ్యూహాన్ని రచించాడు. ఇరుసైన్యాలూ శంఖ భేరి మృదంగాలు మ్రోగించారు. వర్షాకాలంలో ఉప్పొంగే గంగాయమునలలా కౌరవపాండవ సేనలు తల పడ్డాయి. తమ తమ పగవారిపై మహాత్మాహంతో తలపడసాగారు.

ఆ సమయంలో ధర్మరాజు తన సేనానీ, బంధువూ అయిన ధృష్టద్యుమ్నునితో అన్నాడు. “శౌర్య పరాక్రమా, చూడగా వృద్ధ బ్రాహ్మణుడూ, ఆచార్యుడూ అయిన ద్రోణాచార్యునికి నేను పట్టుబడబోతున్నానేమోనని సందేహం కలుగుతోంది. నీవు మాత్రం మహా వాడయిన నీ శస్త్రాలతో, అస్త్రాలతో మహా రక్షణగా నిలవాలి. పగవారిని దరిదాపుల్లోకి కూడా రానీయరాదు.”

“మహారాజా! తమరు నిశ్చింతగా వుండండి. నేనున్నాను. ఈ దరి దాపుల్లోకి కూడా ఆచార్యుడు రాలేడు. అది నిజం” అని తన రథాన్ని కుంభసంభవుడి వైపు నడిపాడు.

ధృష్టద్యుమ్నుడి రథం ఆచార్యుడికి ఎదురుపడింది. బూడిద రంగు గల అశ్వాలను పూన్చిన రథంపైనున్న వాణ్ని చూడటం ఇష్టంలేక చూపు మరల్చి రథాన్ని దిశ మార్చి కదలించి మహా వాడయిన బాణాలను పొందుసేసేపై వేయసాగాడు.

అక్కడ అర్జునుడు త్రిగర్తాధీశ్వరులపై మహా రోషంతో బాణాలను వేయసాగాడు. మహా సింహనాదాలను చేస్తున్న వారిని చూస్తూ అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“మహాత్మా! చూశావా, త్రిగర్తాధీశ్వరులు ఎలా చెలరేగిపోతున్నారో. ఎవరితో యుద్ధం చేస్తున్నారో, తద్వారా తాము ఏమవుతామో వారికి తెలియటం లేదు. యమపురికి వెళ్ళబోతున్నారని వారికి తెలిసినట్టు లేదు.”

“దుర్మార్గులు ఎప్పుడూ అలాగే తాత్కాలిక సంతోషాన్ని పొందుతుంటారు. నీ దివ్యాస్త్రాల వల్ల వీరస్వర్గం పొందటానికి వువ్విళ్ళూరుతున్నారు. నీ వంటి వీరుడిపై పోరు వారికి ఆనందం ఇవ్వటం సబబే కదా.”

అర్జునుడు మహా సింహంలా త్రిగర్తాధీశ్వరులనే లేడిగుంపుపై

శ్రీ మహాభారతము

పడబోతున్నట్టు సింహగర్జనలకు మించిన దేవదత్త శంఖాన్ని పూరించాడు. ఆ శబ్ద ధ్వనులకే తెలియని వణుకు వారిలో ప్రవేశించింది. నిర్భయత్వమూ, ధైర్యమూ సన్నగిల్లాయి. భూ నభోంతరాళమే వణికితేలా వినవస్తున్న ఆ శబ్దాలను వారిని విభ్రాంతులనీ, నిశ్చేష్టితులనూ చేశాయి. తేరుకొని ఒకరితో ఒకరు ధైర్యాలు చెప్పుకొని అంతా అర్జునుడి రథాన్ని చుట్టేశారు.

మహాబాణాలను అర్జునుడిపై వేశారు. కిరీటి వాటిని అదుపుచేసి తన గాండీవం నుంచి అనేక బాణాలను వేశాడు. ఆ బాణ ధాటికి పదిహేను వేలమంది నేలకూలారు. దానితో పగవారు ఒక్కొక్కరు పదేసి చొప్పున అర్జునుడిపై బాణాలను వేశారు. వారి బాణాలను తిప్పికొడుతూ తన బాణాలతో వారిని నొప్పిస్తూ, కూలుస్తూ ప్రత్యక్ష కాలాంతకునివలే విజృంభించాడు.

అదను చూసి సుబాహుడు అర్జునుని కిరీటానికి తగిలేలా బాణాలను వేశాడు. వానికి సురభుడు, సుధన్వుడు తోడై నిలిచారు.

అర్జునుడు వారిపై మహా బాణాలు వేసి వారి రథ పతకాలను విరిచాడు. సుధన్వుడి అశ్వాలను, ధనస్సును ముక్కలు చేశాడు. మహా వేగంతో కదలి వక్క వేటుతో సుబాహుడి తలను ఖండించాడు. అదే వేగంతో చెలరేగిపోయాడు అర్జునుడు. రెండు వేల రథాలను కూల్చి వేశాడు. పగవారిని యమ సదనానికి అలవోకగా పంపిస్తున్న అర్జునుడి ధాటికి భీతి చెంది సైనికులు గుంపులుగా వెళ్ళి దుర్యోధనుడితో మొరపెట్టుకున్నారు. మరొకొంతమంది పలాయనం చేయసాగారు.

పారిపోతున్న తన వారితో సుశర్మ చెప్పాడు. “వీరులారా... నేను వున్నాను. వెనకడుగు వేస్తే శత్రువుకి బలం మరింత పెరగదా? సుయోధనునితో చేసిన ప్రతిజ్ఞ సంగతేంటి? ఇలా చేస్తే రారాజు ముందు తల ఎత్తుకోగలమా?”

సుశర్మ వచనాలతో వీరులంతా వెనక్కి తిరిగి సుశర్మకు తోడుగా నిలిచారు. వారి వారి ఆయుధాలతో కిరీటిని ఎదుర్కొనసాగారు. అర్జునుడి మహా పరాక్రమానికి తట్టుకోలేకపోతున్నారు. తమ వారు అలా అవ్వటంతో నారాయణ గోపాలకులు పదివేల మంది మహా భీకర ధ్వనులను చేస్తూ సుశర్మాకి తోడై నిలిచారు. మహా ఆయుధాలను అర్జునుడి రథంపైకి వేశారు.

అర్జునుడు వాసుదేవునితో చెప్పాడు.

“ఈ త్రిగర్తాధీశ్వరులు బొందిలో ప్రాణమున్నంత వరకూ పగవారిపై పోరును ఆపరు. కాన ఆలస్యం చేయకుండా వారిని యమునికి అతిథులను చేయాలి. కాన నీవు రథాన్ని వారి వద్దకు నడుపుము.”

ద్రోణపర్వము

శ్రీకృష్ణుడు తెల్లని గుర్రాలను అదిలించాడు. తెల్ల తెల్లని మేఘాలను పూన్చిన దివ్య విమానంలా వున్న రథంపై అర్జునుడు మహేంద్రునిలా వున్నాడు. శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని అనేక విధాలతోనూ, గమనాలతోనూ నడుపుతుండటంతో దేవతలు అభినందించగా నారాయణ గోపాలాది సైనికులు కోపించారు.

కురుపాండవుల పోరులో తాను ఒక్కడినీ వకవైపు, నారాయణాది గోపాలకులంతా వకవైపు అని శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడికి తనకి ప్రత్యామ్నాయంగా పలకటం వల్ల దుర్యోధనుడు శ్రీకృష్ణుణ్ణి వదిలేసి తమను కోరుకున్నందుకు వారంతా దుర్యోధనునిపై అభిమానం పెంచుకున్నారు.

వారి శక్తులన్నీ వినియోగించి శ్రీకృష్ణార్జునులపై బాణాలను వేశారు. అర్జునుడు వారి వీరావేశాన్ని పట్టించుకోకపోతే హద్దుమీరగలరని భావించాడు. త్వష్ట తనకు అనుగ్రహించిన దివ్యాస్త్రంను స్మరించాడు. అభిమంత్రించిన అస్త్ర మహిమ వల్ల పక్కనున్న వారు అర్జునుడిలా అందరికీ కానవచ్చాడు. ఒకరితోనొకరు తమ కత్తులతో తమ వారినే అర్జునుడనుకొని ఒకరినొకరు ఖండించుకున్నారు. శస్త్రాలతో కూల్చి వేసుకున్నారు. రణరంగమంతా వారి మొండాలతో, తలలతో, రక్తధారలతో నిండిపోయింది. ఆపై ఆ దివ్యాస్త్రము శాంతించింది.

ఆ మహా అస్త్ర మహిమతో శోషించగా మిగిలిన వారిపై అర్జునుడు దుస్సహ రోషావేశాలతో మహా ఆయుధాలతో త్రిగర్వాధిపతులను గడగడలాడించాడు. అర్జునుడి సింహనాదాలతో, వికటాట్టహాసాలతో త్రిగర్తులు పలాయనం చేయసాగారు. మాగధులు, కేరళులు వంటి దేశాధిపతులు వారిని అడ్డగిస్తూ ప్రోత్సాహ వచనాలతో తామున్నామని చెప్పి వారిని యుద్ధానికి సంసిద్ధులను చేశారు. అంతా కలిసి శ్రీకృష్ణార్జునుల రథంపై బాణాలను వేశారు. ఆ సాయక సమూహాలను తన శస్త్రాలతో ఎదుర్కొన్నాడు పార్థుడు. అర్జునుడి శరధాటికి కుప్పలు కుప్పలుగా మృత కళేబరాలు రణరంగంలో కానవచ్చాయి.

అయినా త్రిగర్తులు మరికొంతమంది దేశాధినేతలతో, వారి చతురంగ బలాలను కలుపుకొని కోతి, కాకులు, తేనెటీగలు, కందరీగల వలే గుంపులు గుంపులుగా అర్జునుడి రథాన్ని కమ్మేశారు. అందు కొంతమంది అర్జునుడి రథంపైకి, గుర్రాలపైకి ఆయుధాలను వేసి అర్జునుడికి మహా కోపాన్ని తెప్పించారు.

శ్రీ మహాభారతము

త్రిగర్వాధీశ్వరులపై అర్జునుడి సమరం

అంతా కలిసి మూకుమ్మడిగా శ్రీకృష్ణార్జునుల రథాన్ని చుట్టుముట్టడంతో బైటివారికి వారి రథం కూడా కనిపించటలేదు. అందోళన... కురుసేనలో ఆశ్చర్యం.. ఏమైంది? త్రిగర్వాధిపతులు చేతిలో శ్రీకృష్ణార్జునులు ఓడిపోయారా...? ఏదీ వినిపించటం లేదేంటి? మహేంద్రుని పుత్రుడి భీకర స్వరం అని ఇరువైపులా అనుకోసాగారు. శ్రీకృష్ణుడి సహితం “అర్జునా... ఎక్కుడున్నావ్? అస్త్ర ప్రయోగం చేస్తున్నావా?” అని పిలిచాడు.

వాసుదేవుడితో అర్జునుడు చెప్పాడు.

“శ్రీకృష్ణా! ఇదిగో వాయువ్యాస్త్రం.. మంత్రించి ప్రయోగిస్తున్నాను” అని ఆ మహా అస్త్రాన్ని ప్రయోగించాడు. మహా శక్తివంతమైనదీ, భయంకరమైన ధ్వనులను కలిగించేదీ అయిన ఆ అస్త్ర ధాటికి త్రిగర్వాధీశ్వరుల అనునయులు ఎండుటాకుల్లా రాలారు. అర్జునుడి రథం చుట్టూ కమ్మేసిన వారంతా చెల్లాచెదురయ్యారు.

ఆ అస్త్ర ప్రభావం వల్ల ఎందరివో తలలు తెగాయి. ఇక విరిగిన రథాలూ, గుర్రాల సంగతి సరేసరి. ప్రళయకాలంలో కాలాంతకుని వలే రక్త దాహంతోనున్న అర్జునుడిపై పగవారి సేనలు పోరాడసాగాయి. అర్జునుడు బాణాలను దట్టంగా వారిపై వేయసాగాడు.

అలా అర్జునుడు త్రిగర్వాధీశ్వరులపై అలుపెరగని పోరు సాగిస్తుండగా అక్కడ ధర్మరాజు తన సేనలతో కౌరవ సేనలో అలజడి పుట్టిస్తున్నాడు.

మహా పరాక్రమంతో ద్రోణాచార్యుని సేనలను పాండవసేన తిప్పి కొట్టసాగింది. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆ సమయంలో నీ పుత్రుడు దుర్ముఖుడు పాండవసేనాని ధృష్టద్యుమ్నుడిపై పోరు సాగించాడు. వానితో పాటు నీ పుత్రులలో కొంతమంది కలిశారు.

కురుపాండవుల సేనలు ఒకరికొకరు తగ్గనట్టు, వాయువూ మేఘాల్లా ఒకదానిపై ఒకటి ఆధిక్యత సాధించినట్టు సాధించసాగారు. వారి పాద ఘట్టనలతో లేచిన దుమ్ము, ధూళి పగవారి చేతిలో నరకబడినప్పుడు చిందిన రక్తం వల్ల అణిగిపోసాగింది.

ద్రోణపర్వము

ఆ మహా పోరునూ, మహా వినాశనాన్నీ, మహా నష్టాన్నీ గగన సీమలోంచి దేవతలు ఊపిరిబిగపట్టి చూస్తున్నారు. ఆ మహా ఘోషకు ప్రకృతి సహితం వణికిపోయింది. ఏనుగు దంతాన్ని పెకిలించి దానితో మరో ఏనుగును సంహరిస్తున్నారు. దంతాలు పెకిలించటంతో ఆ ఏనుగు మహా బాధతో కనిపించిన రథాలను ఉన్న ఒక దంతంతోనే వక్కలు చేయసాగింది. ఆశ్వాలు మీది సైనికులను ఖండించటంతో గుర్రాలు సకిలిస్తూ ఇష్టం వచ్చినట్టు పరుగులు పెట్టసాగాయి. రక్త మాంసాలతో నేల సమస్తమూ తడిచిపోయింది. అంతా మహా నష్టం కనుల ముందే జరుగుతున్నా ఇరుసైన్యాలూ మహా విజయం అనే ధనం కోసం కోరికతోనూ, మహా వీరత్వాలతోనే సింహనాదాలు చేస్తూ పోరుసాగించసాగారు.

సత్యజిత్తు మరణం

అలా మహా సమరం జరుగుతుండగా, ధర్మరాజు తన సైన్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తున్న ముందుకుసాగి ద్రోణాచార్యునిపై బాణాలను వేశాడు. ఆచార్యుడు ధర్మరాజును చూసి గర్వంగా తన ధనస్సుకు పని చెప్పాడు. ధర్మజ, ద్రోణుడి పోరుతో మహా పరాక్రమవంతుడూ, ప్రకాశం కలవాడూ, సత్యవంతుడూ అయిన సత్యజిత్తు ధర్మరాజుకి తోడ్చి నిలిచాడు. పది బాణాలను ద్రోణాచార్యునిపై వేసి నొప్పించాడు. అలాగే సారథిపై కూడా పది బాణాలను వేశాడు. ప్రతిగా ఆచార్యుడు సత్యజిత్తు ధనస్సును విరిచాడు. తన ధనస్సు విరిచినందుకు ప్రతిగా సత్యజిత్తు మరో ధనస్సు అందుకుని ముప్పుయి బాణాలను వేశాడు. సత్యజిత్తుకి తోడుగా పాంచాలరాజు పుత్రుడు వృకుడు కూడా చేరి ఆచార్యునిపై అరవై బాణాలను వేశాడు. కుంభసంభవుడు భగ్గున మండిపడ్డాడు. తనపై అర్భకులు బాణాలు వేయటమా? కన్నుల నుంచి నిప్పులు రాలేలా వారిని చూశాడు. అంతే ఆచార్యుడు ఆ తర్వాత వేసిన బాణాలకు సత్యజిత్తు, వృకుడు గాయాలపాలయ్యారు.

పాండవసేన ద్రోణుడిపై బాణాలను వేశారు. వాటిని వక్కలు చేశాడు. సత్యజిత్తుపై వేసిన పది బాణాలకు అతడి ధనస్సు వింటి తెగింది. వృకుడు విజృంభించాడు. ఆచార్యుడు ఆ వెనువెంటనే సత్యజిత్తు ధనస్సు తుంచాడు. ఆ వెనువెంటనే ఆచార్యుడు వేసిన బాణాలకు వృకుడి తల తెగింది. సారథి అశ్వాలు కూలాయి.

శ్రీ మహాభారతము

సత్యజిత్తు ఊడికిపోయాడు. మరో ధనస్సును అందుకున్నాడు. దాన్నీ విరిచాడు ద్రోణాడు. అయినా సత్యజిత్తు మరొక ధనస్సును అందుకున్నాడు. దానితో ద్రోణాచార్యుడు అర్థచంద్ర బాణం వేశాడు. ఆ అర్థచంద్రాకార శరం సత్యజిత్తు తలను ఖండించింది. పాండవసేన గగ్గోలు పెట్టింది. కౌరవసేన విజయధ్వనులు చేశారు. ఆచార్యుడు విజయశంఖం పూరించాడు.

ఆచార్యుడు ప్రళయకాలకాలాంతకుని వలే చెలరేగిపోతుండటంతో ధర్మరాజు మదిలో అలజడి చెలరేగింది. తను ఈ రణరంగ ప్రాంతంలో ఈ ప్రదేశంలో వుంటే తాను బంధీ అవ్వటం తథ్యమనుకున్నాడు. సారథిని రథాన్ని వెనక్కి మరలించమన్నాడు. పలాయనం చేస్తున్న ధర్మరాజు రథం వెంట పడసాగాడు ద్రోణాచార్యుడు.

ధర్మరాజును తరుముతున్న ఆచార్యునికి అడ్డుపడ్డారు పాండవసేన వీరులు. వారినందరినీ తన బాణాలకు ఆహుతి చేశాడు. మహాగ్ని జ్వాలల్లో పడిన కీటకాల్లా తనవారు ఆహుతవ్వడంతో విరాటుడి తమ్ముడు సూర్యదత్తుడు ఆచార్యుడ్ని ఎదుర్కొన్నాడు. కరకుటమ్ములతో ద్రోణాచార్యుని నొప్పించాడు. విజయహాసం చేశాడు. ఆచార్యుడు దారుణ సింహగర్జన చేసి బాణాలను వేశాడు. ఓ నిశితసాయకం సూర్యదత్తుడి తలని ఖండించింది. కుంభసంభవుడి పరాక్రమానికి దుర్యోధనుడు అభినందించాడు. సూర్యదత్తుడు కూలిపోవటంతో విరాటుడి చతురంగసేన ఆ ప్రదేశంలో ఓ క్షణమైనా వుండక పలాయనం చేసింది. వారిని అనుసరించారు చేది, మగధిసేనలు.

ఆచార్యుడు ధనుష్టంకారం చేశాడు. మహా ఉరుము మెరిసినట్టు మెరిసాడు. ఆచార్యుడు పుంఖానుపుంఖాలుగా బాణాలను పగవారిపై వేసి నశింపచేయసాగాడు. ద్రోణాచార్యుడి రథం వెళ్తున్న ప్రాంతంలో ఎటువైపు చూసినా రుధిర ధారలూ, కూలిన సైనికులే... ఆచార్యుని ధాటికి పాండవసేన క్షోభకు గురి అయ్యింది.

అలా ఆచార్యుడు ధర్మరాజును బంధించాలన్న సంకల్పంతో ధర్మరాజు రథాన్ని అనుసరించసాగాడు. కుంభసంభవుడి సంకల్పం గమనించిన యుధామన్యుడూ, ఉత్తమౌజుడూ, వసుదానుడూ, శిఖండీ అడ్డుపడ్డారు. తలా అయిదేసి బాణాలను ఆచార్యునిపై వేశారు. వారికి తోడుగా సాత్యకి కూడా వచ్చి నిలిచాడు. వచ్చి రావటంతోనే నూట ఇరవై బాణాలను వేశాడు. ఇక క్షత్రధర్ముడు పది కరకుటమ్ములు వేసి నొప్పించాడు. వారితో పాటు

ద్రోణపర్వము

ధృష్టద్యుమ్నుడూ, చేకితానుడూ, ధర్మరాజుకు బాసటగా వచ్చి మూడువందల బాణాలను వేశారు. అంతమంది తన పక్కనుండటంతో ధర్మపుత్రుడు ధర్మరాజు తానూ ఆచార్యునిపై పోరును సాగించసాగాడు.

పాండవసేనా వీరులు ఆచార్యుని రథాన్ని కమ్మేశారు. అంతా ఏకకాలంలో ఆచార్యుని చుట్టుముట్టడంతో కౌరవయోధులు కుంభసంభవునికి తోడు నిలిచారు. ఆచార్యుడు మహా గర్జన చేసి వసుదానుడిని కూల్చి వేశాడు. అలాగే క్షేముడినీ యమసదనానికి పంపారు. ఇక యుధామన్యుడినీ, ఉత్తమౌజుడినీ, శిఖండినీ, సాత్యకినీ బాణాలతో నొప్పించాడు. ఆచార్యుడు తీవ్రనారాచాలతో ప్రత్యర్థుల పని పడుతుండటంతో ధర్మరాజు మెరుపువలే తన రథాన్ని మళ్ళించాడు.

అలా అరివీర మహా పరాక్రమంతో, తేజంతో ధనస్సు చేతబట్టి విజయ విహారం చేస్తున్న ఆచార్యుని ధాటికి ఆగలేక పాండవసేన కకావికలమయ్యింది. దానితో కౌరవసేన పాండవులసేనలోకి చొచ్చుకొని పోయి వారిని ఉచకోత కోయసాగింది. తమ వారికి అంతటి ఘోర దుస్థితి కలుగటంతో వార్తక్షేమీ, చిత్రసేనుడూ, సువర్చసుడూ, ధృష్టద్యుమ్నుడూ, చేకితానుడూ, శిఖండి, సాత్యకీ, సుమిత్రడూ కలిసి కుంభసంభవునిపై శస్త్రాలను వేయసాగారు. వాటిని ధీటుగా ఎదుర్కొన్నాడు ఆచార్యుడు.

మహా భల్ల ఆయుధంతో సుమిత్రుని కూల్చివేశాడు. భీకర విజయధ్వనులు చేశాడు ఆచార్యుడు. తమ వానికి అలా జరగటంతో ధృష్టద్యుమ్నుడూ, సాత్యకీ, ఇంకా అనేక మంది ఆయుధప్రయోగం చేయటం సంగతి అటుంచి ఆచార్యుని రథంవైపు కూడా చూడ సాహసించ లేదు. ఇక పాంచాల, కేకయ విరాట సైన్యాలు పలాయనం చేయసాగాయి.

సంజయుడు చెప్పింది సావధానంగా వింటున్న ధృతరాష్ట్ర మహారాజు అడిగాడు.

“ఆహా! ఏమి ఆచార్యుని పరాక్రమం. అంతటి వీరుణ్ణి ఆపుటకు కూడా పాండవసేనలో యోధులే కరువయ్యారా? విక్రమించిన ఆచార్యుడు ఆపై ఎలా పాండవసేనకు చికాకులు కలిగించాడు. చెప్పుము.”

సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

“మహారాజా! అలా పాండవసేనలూ, యోధులూ అంతా దైన్యంతో పలాయనం చేస్తుండగా దుర్యోధన కుమారుడు తన మిత్రుడు కర్ణుని వద్దకు వెళ్ళి నవ్వుతూ చెప్పాడు.

“రాధేయా! చూశావా, పాండుసేనల దీన దుస్థితి. ఆచార్యుని ధాటికి ఆగలేక పెనుగాలికి నేలరాలిన ఆకుల్లా రాలిపోతున్నారు. అదిగో ఆ పక్క చూడు. భుజ బల పరాక్రమంతో తనకు మించిన వారెవ్వరూ లేరని అహంకరించే భీమసేనుడు నేడు దైన్యంతో శక్తివంచన లేకుండా పోరాడుతూ, తనని తాను కాపాడుకుంటున్నాడు. ధర్మరాజును చక్రవర్తిని చెయ్యాలన్న తమ సంకల్పం నెరవేరదని గ్రహించి వుంటాడు. అందులకే వెనక్కి మరులుతున్నాడు.”

కర్ణుడు సుయోధన సార్వభౌముడికి చెప్పాడు.

“నాయకా! ఆచార్యుని ధాటికి భీమసేనుడు ఒకింత వెనకబడి వుండి వుంటాడు. వాయుపుత్రుణ్ణి కాదు పాండవులనూ, పాండవసేనకు తోడై నిలిచిన వార్నీ తక్కువగా అంచనా వెయ్యటం తగదు. భీమసేనుడు శాత్రవ భీకరుడు. తుదివరకూ విజయలక్ష్మి కోసమే పోరాడే తత్వముగలవాడు. మనం చేసిన సమస్త పనులన్నీ, అవమానలనీ మరిచి ఓటమిని భీముడే కాదు వాని సోదరులు కూడా ఎన్నటికీ అంగీకరించరు. ఏ క్షణమైనా పాండవ వీరులంతా ఆచార్యుణ్ణి కమ్మి వేయగలరు. మనం మన సేనలతో సదా ఆచార్యునికి రక్షణగా నిలవాలి. క్షణికంగా లభించేది విజయమని అనుకోరాదు.”

అలా కర్ణుడు చెబుతుండగా పాండవులు వారికి తోడుగా నిలిచిన రాజాధిపతులను కలిశారు. ఆచార్యుని రథంవైపు అంతా కదిలారు.

హంసల వంటి వన్నె గల గుర్రాల రథంపై ధర్మరాజు కదులుతుండగా వానికి చుట్టూ భీమ నకుల సహదేవులూ, ద్రుపద విరాటులు వున్నారు.

అంతా కలిసి ఆచార్యునిపై విజృంభించారు.

క్షణాల్లో మహా మేఘాలు మహా పర్వతాన్ని కమ్మేసినట్టు ద్రోణాచార్యుణ్ణి చుట్టేశారు. అంతలా పాండవసేనలు కమ్మేయటంతో కౌరవసేనలో అలజడి చెలరేగింది. కనుచూపు వరకూ పాండవసేనలే కానవస్తున్నాయి. అందులోనున్న ఆచార్యునికి ఏం జరగలేదు కదా? ఏం జరుగబోతోందోనని కౌరవసేనలో మహా ఆందోళన ఒక్కసారిగా చెలరేగింది.

దుర్యోధనుడు చప్పున రథాన్ని మళ్ళించి భీమసేనుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. సాత్యకిని కృతవర్మా, క్షత్రధర్ముణ్ణి సైంధవుడూ, యుయుత్సుడిని సుబాహుడూ,

నకులుడ్ని దుశ్శాసనుడూ, సహదేవుడ్ని చిత్రవర్మా, ధర్మపుత్రుడ్ని శల్యుడూ, ద్రుపదుడ్ని బాహ్లికుడూ, ఇక విరాటుడ్ని విందానువిందులూ, శ్రుతకీర్తిని వివింశతీ, శ్రుతసేనుడ్ని సాల్వుడూ, చిత్రసేనుడితో శ్రుతసోముడూ, శ్రుతవర్మ శతానీకుడితో, ప్రతివింధ్యునితో అశ్వత్థామూ, సాభద్రునితో లక్ష్మణుడూ.. ఇక వికర్ణుడితో శిఖండీ హోరాహోరీగా పోరాడసాగారు.

అలాంటి మహా పోరాటాలని దేవతలు చూస్తూ పక్షపాతం లేకుండా వారి వారి పరాక్రమాలను పొగడసాగారు.

ఆ మహా కురుక్షేత్ర రణరంగంలోని మరో ప్రదేశంలో కుంతిభోజునితో దుర్ముఖుడూ, కేకయులతో కర్ణుడూ, కాశీరాజుతో జయుడూ, పాండ్యునితో జయత్సేనుడూ, ధృష్టద్యుమ్నుడి పుత్రులతో బృహద్దనుర్జయ మిత్రులూ, వార్ధక్షేమినితో కృపాచర్యుడూ, మణిమంతునితో భూరిశ్రవుడూ, ఘటోత్కచునితో అలంబసుడూ వారి వారి శస్త్రాలతో, అస్త్రాలతో ఒకరినొకరు ఎదుర్కొనసాగారు. ఇరుపైన్యాలలోని వీరాధివీరులంతా తమ తమ పరాక్రమాలు ప్రకాశించేలా తలపడసాగారు.

ఆచార్యుడిని సంహరించటానికి పాండవులూ, రక్షించటానికి కౌరవులూ సల్పుతున్న పోరులో ఇరుపైన్యాలలోని తలలు ఎన్నో తెగాయి. అశ్వాలు కూల్చి వేయబడ్డాయి. పతకాలు విరిగాయి. ఎందరో సారథులు నేలకూలారు. మహా గజాల క్రింద నలిగిపోయారు. గజాలు ఘంకారాలు చేస్తూ కూలిపోయాయి. అలా కూలిపోయిన వాటికింద ఎందరో నలిగిపోయారు. ఆ మహా భయానకీ, బీభత్సానికీ అమరేశ్వరుల శరీరాలు జలదరించాయి.

ఆచార్యుడు తనతో పోరుకు దిగిన ధృష్టద్యుమ్నునిపై అనేక బాణాలను వేసి నొప్పించాడు. మహా బాణాలతో ధృష్టద్యుమ్నుడిని నొప్పించాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడ్ని ద్రోణాచార్యుడు బాధించడంతో కౌరవసేన ఉత్సాహంతో కేకలు వేసింది.

ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుడ్ని అడిగాడు.

“సంజయా! ఇక్కడ ఇంతలా సమరం జరుగుతుంటే... మహా వీరులైన త్రిగర్వాధిపతులతో అర్జునుడు ఎలా సమరం చేస్తున్నాడు.”

“మహారాజా! తొలుత అర్జునుడి యుద్ధం గూర్చి కూడా వివరిస్తాను. ఇక్కడ కురుపాండవుల యుద్ధం భీకరంగా సాగుతుండగా, నీ పుత్రుడు మధించిన ఏనుగులను వెంటేసుకొని వాటిని భీముడిపైకి పంపాడు. అన్ని శ్రీ మహాభారతము

గజాలను తనపైకి పంపిన నీ పుత్రుడ్ని, అతని ఆగడాలను నిప్పులు రాలేలా చూశాడు భీమసేనుడు.

భీకరమైన గర్జనలు చేశాడు. మహా బాణాలను వేశాడు. మహా పెనుగాలి వీస్తే మేఘాలు విచ్చిన్నమయ్యేలా భీమసేనుడి బాణాలకు ఏనుగుల కుంభస్థలాలు పగిలాయి. నెత్తుటి ముద్దలు పైకి ఎగిరాయి. ఆ సమయంలో వంగదేశాధిపతి తన ఏనుగుని భీమసేనుడి వైపు నడిపించి మహా దివ్యాస్త్రాలతో వాయుపుత్రుడ్ని బంధించాడు. భీమసేనుడు నియంత్రించుకొని వంగరాజు ఏనుగుని కూల్చి ఆ వెనువెంటనే కిందపడ్డ వంగరాజు తలని ఖండించాడు. కనులముందే క్షణకాలంలో జరిగిన ఆ మహా సన్నివేశాన్ని చూసిన పైన్యం పలాయనం చేయసాగింది.

భగదత్తుడు మాత్రం భగ్గున మండిపోయాడు. దేవేంద్రునికే విజయాన్నిచ్చిన తన గజాన్ని భీమసేనుడివైపు నడిపించాడు. దేవదానవుల యుద్ధంలో దేవతలకి విజయాన్నిచ్చిన భగదత్తుని ఏనుగు సుప్రతీకం భీకరంగా గర్జించింది. దాని తొండం యముని దండంలా వుంది. దాని అడుగులకి భూమి బద్దలవ్వసాగింది. మహా క్రోధంతో వస్తున్న ఆ మదగజాన్ని చూసి పాండవసేన చిక్కనచ్చిపోయింది. అంతా అడ్డు తప్పుకోసాగారు.

భీమసేనుడిని ఆ ఏనుగు తొక్కుటం ఖాయం... ఖాయం... అని అనుకోవటంతో సరిపెట్టుకోకుండా పైకే అరవసాగారు.

ఆ మహా ఏనుగుపై ఉన్న భగదత్తుడిపై ధర్మరాజు కరకు బాణాలను వేశాడు. తనపై బాణాలు వేసినందుకు భగదత్తుడు తన గజాన్ని అటువైపు నడిపించి, అక్కడున్న అశ్వాలనీ, పైన్యాలనీ, రథాలనూ నుగ్గు నుగ్గు చేయించాడు సుప్రతీకంతో.

భగదత్తుడి ఏనుగుని దశార్హాధీశుడి ఏనుగు ఢీకొంది. అయితే సుప్రతీకం ధాటికి ఆగలేకపోయింది. దంతాలతో పొడిపించుకుంది. అప్పుడు భగదత్తుడు ఏడు బాణాలతో దశార్హ రాజుని సంహరించాడు.

తమ రాజుని సంహరించి, తన సేనలపైకి ఉరుకుతున్న సుప్రతీకానికి సాత్యకి అడ్డు నిలిచాడు. మహా బాణం వేశాడు. ఆ బాణధాటికి క్షణకాలం దాని దిమ్మతిరిగింది. అయితే ఆ గజం తేరుకుని సాత్యకి రథాన్ని తన తొండంతో పట్టి విసిరింది. ఆ విసురుకి రథం వక్కలయ్యింది. గజం రథాన్ని విసురుతున్నప్పుడే సాత్యకి నేలపై దూకి ఆశ్చర్యంగానూ, దిగ్భ్రాంతిగానూ

ఏనుగుని చూశాడు.

ఆపై భగదత్తుడి ఏనుగు మరోవైపు సాగింది. సాత్యకిని అతని సారథిని సముదాయించాడు. కాలాంతకుని వలే ధరణీతలములను గజగజ వణికిస్తూ పాండవ సేనావాహినిలో చెలరేగుతూ భీమసేనుణ్ణి ఎదుర్కొంది. ఆ సుప్రతీక గజం తొండం నుంచి కారే మదపుజల్లుకు భీమసేనుడి రథ అశ్వాలు చికాకుపడి రథాన్ని పక్కకి ఈడ్చికెళ్ళాయి.

సుపర్వుడు ఆ మహా కొమ్ముటేనుగుని ఎదుర్కొన్నాడు. సునాయాసంగా ఆ గజము సుపర్వుణ్ణి సంహరించింది.

తన వాడు మరణించటంతో అభిమన్యుడూ, ప్రతివింద్యాదులూ, ద్రౌపదీ తనయులూ, చేకితానుడూ, ధృష్టకేతువూ, యుయుత్సుడూ, భగదత్తుని ఏనుగుపై ఆయుధాలను కురిపించారు. తనపై బాణాలను వేయడంతో లంఘించి యుయుత్సుడి సారథిని రథంపైనుంచి నేలకేసి కొట్టింది. దానితో యుయుత్సుడు అభిమన్యుడి రథంలోకి మారాడు.

తనకే అడ్డులే కుండా చేసుకున్న దుర్వార మహోద్రేకంతో పాండవసేనలనూ, రథాలనూ, అశ్వాలనూ నశింప చేయసాగింది. పాండవసేనలోని మహామహులకి ఏం చెయ్యాలో తెలీని స్థితి కలిగించింది.

భగదత్తుడు పాండవసేన అనే ఆవుల గుంపులను తరిమే కాపరివలే మహాగజంపై తీవిగా కూర్చుని శత్రుసేనలను పరిగెత్తించసాగాడు. పాండవుల సేనలు పరుగు పెడుతుంటే లేచిన దుమ్ము, ధూళి గగన సీమలోకి ఎగసి ఉండటం వల్ల క్రింద ఏం జరుగుతుందో దేవతలకి క్షణకాలం అర్థం కాలేదు.

ఆ సమయంలో అలా పాండవులసేన దిక్కులు తెలీకుండా పారిపోతుండగా అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“వాసుదేవా! పాండవసేన సంరక్షణార్థమైన మన రథాన్ని భగదత్తు మహిపతి వైపు నడిపించవల్సింది.”

శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని అటుగా మళ్ళించాడు.

“వాసుదేవా! భగదత్తుడి గజం మహాశక్తివంతమైనది. ఏ మాత్రం అలుపుసాలుపుూ లేనిది. ఎంతటి ఆయుధానికైనా తట్టుకోగలదు. దేవేంద్రుణ్ణి గెలిపించిన సుప్రతీకం అది. అట్టి దానితో పోరాడాలంటే ధర్మరాజు ఇబ్బందులు పడుతూండి వుండవచ్చు. భీమసేనుడు కూడా నానా హైరానా చెంది వుండ వుండచ్చు. ఏమాత్రం ఆలసించినా పరిస్థితి చేయదాటిపోయాలా వుంది.”

శ్రీ మహాభారతము

అర్జునుడు అలా చెబుతున్నాడు. మరో పక్క త్రిగర్తాధీశ్వరులు శ్రీకృష్ణార్జునుల రథంపై శస్త్రాలను వేస్తూనే వున్నారు వదలకుండా. శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని వేగంగా నడపసాగాడు. అంతకుమించి వేగంతో సంశపక్తులు పథాలుగు వేలమంది రథాన్ని చుట్టుముట్టారు. ‘యుద్ధానికి పిలిస్తే వెనక్కి మరలుతావా’ అని అరవసాగారు.

“మహాత్మా! ఏమిటి నా కర్తవ్యం. యుద్ధానికి ఆహ్వానిస్తూ చుట్టుముట్టిన వీరిని ఎదిరించి వీరిని పరలోకానికి పంపటమా? లేక ధర్మరాజున్న చోటికి వెళ్ళి సేనలను కాపాడటమా?”

శ్రీకృష్ణుడు చిరునవ్వు నవ్వాడు. అర్జునుడు నిర్ణయించుకొని గాండీవం నుంచి మహాబాణాలను వదిలాడు. ధనుష్టంకారం చేశాడు. దేవదత్తాన్ని పూరించాడు. మహా దివ్యాస్త్రాలను వదిలాడు.

అర్జునుడి బాణాలకు రథాలు విరిగాయి. పతాకాలు కూలాయి. పైనికులనూ, గజాలనూ, అశ్వాలనూ చీల్చి వేశాయి. కవచాలను చేధించాయి. కిరీటాలను నేలపాలు చేశాయి. ప్రత్యర్థులను కకావికలం చేశాడు. భల్లబాణాలతో ఖండఖండాలుగా నరికాడు. మిగిలిన వారిపై మూర్ఖావేశం కలిగించే అస్త్రాన్ని వేశాడు.

ఆ తర్వాత అర్జునుడు యాదవ సింహమైన శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“మహానుభావా! అదిగో మన సేనల హాహాకారాలు. భగదత్తుని గజం మహావేశంతో మహా వినాశనాన్ని చేస్తోంది. మన రథాన్ని వేగంగా అటుకేసి తీసుకెళ్ళవల్సింది.”

శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని అటుకేసి నడిపాడు.

అర్జునుడి రథం పిడుగులు పడేలా శబ్దాలు చేస్తూ రాసాగింది. పార్థుడు తన దేవదత్తాన్ని పూరించాడు. నలుదిశలా ప్రతిధ్వనించింది శంఖధ్వని.

ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుణ్ణి అడిగాడు.

“సంజయా! అర్జునుడు మహా శక్తివంతమైన సుప్రతీకాన్ని ఎలా నిరోధించాడు. మరెలా పోరాటం సాగింది.”

“ఓ మహారాజా! అర్జునుడు త్రిగర్తాధీశ్వరులను నిరోధించి మహా ఆగ్రహంతో భగదత్తుడిపై బాణాలను వేశాడు. దానికి ప్రతిగా వజ్రాయుధాల వంటి సాయకాలను భగదత్తుడు వేశాడు. అయితే అర్జునుడు మహా శక్తివంతమైన ఆ సాయకాలను మధ్యలోనే చిత్తు చిత్తు చేశాడు. మహా బాణాలను వేసి

ద్రోణపర్వము

సుప్రతీకం కుంభస్థలాన్ని నొప్పించాడు. భగదత్తుడిని చికాకు పరిచాడు. భగదత్తుడు మండిపడ్డాడు. తన గజాన్ని శ్రీకృష్ణార్జునుల రథంవైపు నడిపాడు. దానితో పాండవ సేనావాహినిలో కలకలం. శ్రీకృష్ణార్జునుల రథాన్ని సుప్రతీకం తాకితే..... అని భీతి చెందారు. అయితే శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని చప్పున మళ్ళించాడు. సుప్రతీకం పాండవసైన్యాల వైపు దూసుకెళ్ళింది. చెయ్యాలైన విధ్వంసము అంతా చేసింది.

అర్జునుడు మహావేశంతో పెదవి కొరుకుతూ రథాన్ని సుప్రతీకం వైపు పోనిమ్మన్నాడు. భగదత్తుడు వేసిన బాణాలు శ్రీకృష్ణుణ్ణి రాసుకుంటూ వెళ్ళాయి. అర్జునుడు హుంకరించి మహా బాణాలను వేసి వాని ధనస్సును విరిచాడు. భగదత్తుడు అర్జునుడిపై ఇనుప గుదియులు వేశాడు. వాటిని వమ్ము చేశాడు అర్జునుడు.

భగదత్తుడు 'శక్తి' ఆయుధాన్ని వేశాడు. ఆ శక్తి ఆయుధాన్ని కూడా అర్జునుడు వక్కలు చేశాడు. శరపరంపరలతో ప్రాగ్భ్యోతిషపతి శ్వేతచ్ఛత్రంను కూల్చాడు. భగదత్తుడు మండిపడి వేసిన ఆయుధం కిరీటి కిరీటాన్ని రవ్వంత కదిలించింది. దానితో అర్జునుడు ప్రత్యర్థి పరాక్రమాన్ని మెచ్చుకుని, ఆపై రోషపడి కనుల నుంచి నిప్పులు రాల్చేలా చూసి ఏడుబాణాలను వేశాడు. మహాగ్రంగా అర్జునుడి గాండీవం నుంచి వెలువడ్డ ఆ ఏడుబాణాలు భగదత్తుని శరీరంపై నాటుకున్నాయి.

ఆ బాణాల గాయాలకు భగదత్తుడు విలవిలలాడి ఆపై భగ్గునమండి ఓ నిశితాంకుశమును మంత్రించాడు. పార్థుడి వక్షస్థల దిశగా ప్రయోగించాడు. నిప్పులు చిమ్ముతూ వెళ్తున్న ఆ అంకుశాన్ని చూసి కౌరవసేనలు ఆనందంతో అరవసాగారు. ఆ మహాస్త్రం అర్జునుడిని ఏం చెయ్యబోతోందోనని ఉత్కంఠంగా చూస్తున్న వారికి మరింత విభ్రాంతి కలిగించేలా ఆ మహాస్త్రం శ్రీకృష్ణుడి వక్షస్థలంలో అరుణ కమలాల మాల అయి ప్రకాశిస్తూ నిలిచింది.

ఆ మహా దృశ్యాన్ని గాంచిన అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడితో అన్నాడు.

“మహాత్మా! శత్రు సంహారం చెయ్యటం, పగవారి ఆయుధాలను పడగొట్టడం నా ధర్మం. నీవు నాపై ప్రేమానురాగాలతో ఇలా చెయ్యటం తగునా? నీవు మాట ఇచ్చావు. అది తప్పితే నీకూ, నాకూ గౌరవమా? లోకం ఎన్ని రకాలుగా అనుకుంటుంది. నా పరాక్రమాన్ని లోకం వంకపెట్టదా? అంతెందుకు దీని వల్ల నేను అలుసవ్వనా? నవ్వుల పాలవ్వనా?”

శ్రీ మహాభారతము

శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడి పలుకులు విని చిరునవ్వుతో చెప్పాడు.

“అర్జునా! ప్రాచీన కాలంలో భూదేవి సాంగత్య కోరికతో కూడి భర్త శ్రీమహావిష్ణువు వద్దకు వచ్చింది. ఆ సమయంలో శ్రీమహావిష్ణువు భూదేవికి మహా వరాన్నిచ్చాడు. తన సాంగత్యంతో అమితానందంతోనున్న భర్తని భూదేవి ఓ పుత్రుణ్ణి ప్రసాదించమని అడిగింది. ఆ వరప్రభావం వల్ల పుట్టిన వాడే నరకాసురుడు. లోక కంటకుడు. శ్రీమహావిష్ణువు పుత్రుడవ్వటం వల్ల వైష్ణవాస్త్రం వాని వశమయ్యింది. నరక సంహారం తర్వాత నరకుడి పుత్రుడు అయిన భగదత్తునికి ఆ మహా అస్త్రం వశమయ్యింది. అంత శక్తి గల ఆ అస్త్రం నాకు తప్ప అన్యులకు కాలాంతకుని వంటిది. అందువల్లే ఆ మహాస్త్రం నా వక్షస్థలాన్ని అడ్డుపెట్టడంతో కమలాల మాలయై వరించింది. దాని గూర్చి వదిలేయ్. అదిగో భగదత్తుణ్ణి చూడు... అంతటి మహాస్త్రం విఫలమయినందుకు మహా అలజడి చెందుతున్నాడు. సమయం ఆసన్నమైనది. వాని జనకుని వద్దకే వాడినీ పంపు.”

అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడికి నమస్కరించాడు. గాండీవం నుంచి బాణాన్ని వదిలాడు. గాలిని చీల్చుకుంటూ వెళ్ళి సుప్రతీకం కుంభస్థలంను చీల్చింది. వజ్రాయుధం పర్వతాన్ని వక్కలు చేసినట్టు కుంభస్థలి విచ్చిన్నమైపోయింది. అలాగే కూలిపోయింది ఆ గజం. మహా అస్త్ర విద్యానిపుణుడు అర్జునుడు అర్థచంద్ర బాణాన్ని భగదత్తునిపై వేశాడు. అది మహావేగంతో పాండవ అక్షాహిణిలో విపరీత విజయ కోలాహలం కలిగించేలా భగదత్తుడి శిరస్సును ఖండించింది.

ఆ మహా విజయంతో పాండవ సైన్యాలు రెచ్చిపోయాయి. అర్జునుడి రథం కౌరవసేనావాహినిలో ఇష్టం వచ్చినట్టు తిరిగింది. అర్జునుడి శరాలకు కౌరవ సైన్యం క్షీణించసాగింది.

అర్జునుడి మహా పరాక్రమాన్ని గాంచి శకుని సోదరులైన వృషకుడూ, అచలుడూ తట్టుకోలేకపోయారు. అర్జునుణ్ణి ఎదిరించారు. పార్థుడు వృషకుడి రథాన్ని, వాటి అశ్వాలనీ, సారథినీ, పతాకాన్ని ఖండించాడు. దానితో వృషకుడు సోదరుడి రథాన్ని ఎక్కాడు. ఇరువురూ కలిసి అర్జునుడిపై బాణాలను వేయసాగారు. వారికి తోడుగా అయిదు వందలమంది గాంధార వీరులు వచ్చి చేరారు. అర్జునుడు బాణ వర్షాన్ని కురిపించి వారిని మట్టి కురిపించాడు. అయినా శకుని సోదరులు పట్టు వీడక అర్జునుడిపై బాణాలను వేయసాగారు.

ద్రోణపర్వము

అర్జునుడు ఒకే బాణంతో ఒకే రథంపైనున్న సోదరులిద్దర్నీ కూల్చివేసాడు. తన సోదరులు కూలిపోవటంతో శకుని కన్నీళ్ళు పర్యంతమయ్యాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అది చూసిన నీ పుత్రులు శకునితో కలిసి అర్జునుడి మీదకెళ్ళారు. శకుని పాచికల్లోనే కాదు, యుద్ధ విద్యల్లోకూడా మాయావి. మహా మాయలు గల బాణాలను వేశాడు. అర్జునుడు ఆ మాయలను ఛేదించాడు.

“శకుని మామా, ఇది జూద విద్య కాదు. యుద్ధ రంగం. ఇక్కడ పరాక్రమం వల్లనే విజయం సిద్ధిస్తుంది. మాయా జూదంలా కాదు. కాన వెనక్కి మరలిపోమ్ము” అని బాణాలను వేశాడు. ఆ బాణాల దెబ్బలకి శకుని విలవిలలాడుతూ పక్కకి తొలిగాడు. తోటి వారి అవహేళనల మధ్య.

భీమ సాత్యకులు సింహనాదాలను చేస్తూ కౌరవ సేనలను తరిమారు. శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని ద్రోణ దుర్యోధనులున్న దిశగా నడిపాడు. దానితో కౌరవ సైన్యం ద్రోణ దుర్యోధనుల ఇరువురి వైపు నిలిచింది. పాండవ పక్షం వారు ద్రోణుడిని చుట్టుముట్టసాగారు.

దానితో దుర్యోధనుడు తన సేనలను కూడా ద్రోణాచార్యునికి రక్షణగా పంపాడు. అలా పంపిన సైన్యాన్ని పాండవసేన ఎదుర్కొంది. ద్రోణాచార్యుడి వీర విహారాన్ని ధృష్టద్యుమ్నుడు అడ్డుకోసాగాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అలా కురుపాండవ సేనలు మహా భీకరంగా పోరాడుకున్నాయి. అంతటి యుద్ధం ఎన్నడూ, ఎక్కడా జరిగి వుండలేదు.

కురుక్షేత్ర రణరంగాన నీల భూపతి అశ్వత్థామపై పోరుకు రాగా, వానిని తన బాణాలతో చిత్తు చేశాడు అశ్వత్థామ సుయోధనుడు మెచ్చుకునేలా. నీలుడు కూలిపోవడంతో పాండవసేన బెంబేలెత్తింది. వారిని మరింత భీతికి లోను చేశాడు ద్రోణాచార్యుడు. దానితో పలాయనం చేయసాగింది పాండవులసేన. తన సేనలను ధృష్టద్యుమ్నుడు ఆపి ధైర్య వచనాలతో మళ్ళీ పోరుకి సిద్ధం చేశాడు. సంశప్తకులూ, నారాయణ గోపాల సేనలు భీకర పోరు సాగించసాగారు.

సంశప్తకులు ఒకవైపు పోరు సాగిస్తూనే అర్జునుడి గూర్చి సూటిపోటి

ఎత్తిపోతు మాటలు మాట్లాడసాగరు. ‘మాతో యుద్ధాన్ని మధ్యలోనే ఆపి మరలుతాడా? అదేనా అర్జునుడి పరాక్రమము. ఎక్కడా అర్జునుడు...? మమ్ము వదలి పెట్టి వెళితే మేం వదులుతామా, అర్జునా! ఎక్కడ నీవు? ఎక్కడా ఆ కృష్ణార్జునులు...’

వారి పౌరుష మాటలను అర్జునుడు విన్నాడు. వాసుదేవునితో చెప్పాడు.

“బావా రథాన్ని వారి వైపు నడుపుము. మాటలు హద్దులు దాటుతున్నాయి.”

సంశప్తకుల వైపు రథాన్ని నడిపాడు శ్రీకృష్ణుడు. అర్జునుడు విజయధ్వనులు చేశాడు.

మరో పక్క కౌరవసేనలు పాండవసేనలను ఊచకోత కోయసాగారు. భీతిల్లిన తన సేనలను వాయుపుత్రుడు గదమాయించి వారిపై పోరాడి చీల్చి చెండాడమన్నాడు. తమ వారికి బాసటగా నిలిచి, కౌరవ సైన్య సంఖ్యను క్షణక్షణానికీ తగ్గించసాగాడు.

తన సేనలపై బాణవర్షాన్ని కురిపిస్తున్న బాహ్లికుడిపై మహా బాణాలని వేశాడు. దాంతో దుర్యోధన, కర్ణ, అశ్వత్థామలంతా ఒకేసారి భీముడిపై ప్రయోగం చేయసాగారు.

మహా భుజబల పరాక్రమశాలి భీమసేనుడు సింహనాదాలు చేస్తూ వారందరిపై ఒక్కడై పోరు సాగించసాగాడు. ధర్మపుత్రుడు ధర్మరాజు భీమసేనుడి చుట్టూ కమ్మిన వార్ని చూశాడు. ఒక్కడిపై అంతమందా, అనుకొని ధర్మరాజు హుటాహుటిన సేనలను భీముడున్న ప్రదేశానికి పంపాడు. నకుల సహదేవులూ, సాత్యకీ, సుభద్రాపుత్రుడూ కలిసి వారిని ఎదుర్కొనసాగారు.

ఏనుగుల తలలూ, కుంభస్థలాలూ, కాళ్ళూ తెగయి. అశ్వాల తలలు ఖండించబడ్డాయి. రథాలు నుగ్గు నుగ్గు అయ్యాయి. పతాకాలు విరిగి నేలని తాకాయి. మధ్యాహ్నం దాటింది. ఎక్కడ చూసినా గుట్టలు గుట్టలుగా విగత శరీరాలే. గగన సీమ నుంచి చూస్తున్న దేవతలకి సహితం గగుర్పాటు కలిగించింది.

ఆ సమయంలో ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణాచార్యుడి రథాన్ని చుట్టుముట్టమని ఆదేశించాడు. భీకర గర్జన చేశాడు. కౌరవ సేనాధిపతిని రథికులు చుట్టేశారు. వారిపై ఆచార్యుడు మహా దివ్య బాణాలను వేశాడు. ద్రోణాచార్యుని పరాక్రమానికి పాండవ యోధులు నివ్వెరపోయారు.

మరోపక్క అర్జునుడు సంశయాలపై భీకర పోరును సాగించాడు. ఆపై హనుమంతుని పతాకం గల శ్రీకృష్ణార్జునుల రథం భీముడున్న ప్రదేశానికి వచ్చింది. దానితో కౌరవసేన ఉక్కిరిబిక్కిరియ్యింది. గాలికి తోడు అగ్ని కూడా... అని బెంబేలెత్తిపోయారు.

భీమార్జునులు కౌరవ సైన్యాన్ని ఊచకోత కోయసాగారు. ఆ ఇద్దరి ధాటికి కౌరవసేనలు అల్లాడిపోయాయి. మహా భయభీతులతో 'కర్ణా.. కర్ణా.. నీవే రక్షించాలి' అని గగ్గోలు పెడుతూ అరవసాగారు. పరిగెత్తసాగారు. భీమార్జునుల ఆయుధాల ధాటికి కౌరవసేనల నుంచి రక్తం పారింది.

కర్ణార్జునుల సమరం

భయంతో స్వేదంతో తడిసి తన వద్దకు వచ్చిన సైనికులకి అభయం ఇచ్చాడు కర్ణుడు. శూరాగ్రణి కర్ణుడు శత్రుభీకరుడై విజృంభించి మహా అస్త్రమైన ఆగ్నేయాస్త్రం మంత్రించి ప్రయోగించాడు. అది భయంకర జ్వాలలను వెలుబరుస్తూ దూసుకురాసాగింది. అర్జునుడు కర్ణుడు వేసిన బాణానికి ధీటుగా వారుణాస్త్రం వేశాడు. అగ్ని, నీరు కలిసి రెండు అస్త్రాలూ కనిపించకుండా పోయాయి. ఇరుసేనలూ ఊపిరి పీల్చుకున్నారు. వారి వారి శత్రువులపై పోరాడసాగారు.

తమపై ఆగ్నేయాస్త్రం ప్రయోగించిన కర్ణుడిపై ధృష్టద్యుమ్నుడు, వాయుపుత్రుడూ, సాత్యకీ బాణాలను వేశారు. వాటని తన చేతితో విసిరేశాడు కర్ణుడు. అల్లన నవ్వాడు. భీముడు వేసిన 'శక్తి' ఆయుధాన్ని నియంత్రించాడు. అర్జునుడు మూడు బాణాలను వేసి కర్ణుడి సోదరుల తలలను నేలను తాకేలా చేసి భూమికి అర్పించాడు. అర్జునుడితో పాటు తన వంతుగా భీమసేనుడు గదను చేతబూని కర్ణుడి చుట్టూ వున్న వాని బంధువులు పదివేలమందిని భూదేవికి అర్పించాడు.

మహా పాండవసేనాని ధృష్టద్యుమ్నుడూ, సాత్యకీ వేసిన బాణాలకు కర్ణుడి సారథి ధనన్యు వక్కలయ్యింది. పరిస్థితి గమనించి మహా ప్రమాదంలోంచి దుర్యోధనుడు, ద్రోణుడు, జయద్రథుడు కర్ణుడిని పక్కకి తెచ్చారు.

శ్రీ మహాభారతము

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, సమర ప్రాంగణమంతా పీనుగులు... రక్తమాంస ఖండాలతో ఏవి ఏనుగులవో, ఏవి గుర్రాలవో, ఏవి సైనికులవో తెలియనంతగా కలిసిపోయాయి. విరిగిన రథాలు... నేలరాలిన ధ్వజాలు. ఎంతటి మహా శక్తి గలవారికైనా చూడ సాధ్యం గాని ఘోర దృశ్యాలవి. నెత్తుటి మడుగులతో భూతప్రేత పిశాచాలు.... గద్దలు..... డేగలు స్వేచ్ఛగా విహరించాయి. నాట్యం చేశాయి.

సూర్యుడు ఆనాటికి అస్తమించాడు. అస్తాద్రి శిఖరం చేరాడు. కురుపాండవుల సేనలు యుద్ధం చాలించి వారి వారి శిబిరాలకి వెళ్ళారు. ఆనాటి యుద్ధంలో శ్రీకృష్ణార్జునుల పరాక్రమాన్ని వల్లె వేసుకుంటూ తమ సేనాని ద్రోణుడి ప్రతిజ్ఞని నెమర వేసుకుంటూ అది ఫలించనందుకు చింతిస్తూ ముందుకు సాగారు. పాండవసేన పరమానందంతో ఉండగా కౌరవసేన వివర్ణ వదనులై హతాశులయ్యారు. ఆ రాత్రి ఎవరికి వారు వారి ఇష్టాను ప్రకారం వినోదించారు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, మరునాడు ఇరుసైన్యాలూ సమరానికి సంసిద్ధులయ్యారు. భేరి, మృదంగ, ఘోషలతో కురుక్షేత్రం వైపు సాగాయి సేనలు. ఓ మహారాజా! ఆ సమయంలో నీ ప్రియ పుత్రుడు దుర్యోధనుడు ఆచార్యుని వద్దకెళ్ళి చెప్పాడు.

“గురువర్యా! కౌరవసేనాధిపతీ... తమరు నాకు మహా వరమిచ్చారు. ధర్మరాజుని పట్టి ఇస్తానని. కానీ అనేకసార్లు కుంతీపుత్రుడు తమకి దొరికినా తమరు ఎందువల్లనో ఉపేక్షించారు. దాని వల్ల మీకూ, నాకూ ఎంతటి అపకీర్తి... చేతగాని వాళ్ళమని నలుగురూ అనుకోరా? మాటలే తప్ప చేతలు చెయ్యలేరని అనుకోరా? అంతలా చెయ్యలేని కార్యాన్ని గూర్చి చెప్పటమెందుకు? తమంతటి అస్త్రవేత్తలు, ఆచార్యులు చెయ్యదగ్గ కార్యమేనా ఇది.”

దుర్యోధనుడి మాటలకి ద్రోణాచార్యుడు నొచ్చుకున్నాడు. అయినా సేవాధర్మం ప్రకారం తన భావాన్ని బైటికి కనిపించకుండా దుర్యోధనుడితో చెప్పాడు కుంభసంభవుడు.

“దుర్యోధనా! కౌరవేశ్వరా, నీకు తెలియనదా? శ్రీకృష్ణార్జునులు మహా పరాక్రమం. తెలిసీ నీవలా పలుకుట తగునా, ధర్మరాజును అనుక్షణం ద్రోణపర్యము

అంటిపెట్టుకుని నీడలా వుంటే ఏం చెయ్యగలను? నా ప్రయత్నం అంతా శ్రీకృష్ణార్జునుల వల్ల ఫలించలేదు. నేను మొదటే చెప్పాను. ఇప్పుడు చెబుతున్నాను. అర్జునుణ్ణి పక్కకి తీసుకెళ్ళగలిగితే చాలు. ధర్మపుత్రుడి సంగతి నేను చూసుకుంటాను. ఇచ్చిన వరాన్ని నిర్వర్తిస్తాను. నీకు అందిస్తాను. నేను నవ్వులాటకి కూడా అసత్యం పలుకను. నీవిలా నన్ను అనుమానించుట తగదు. మాట ఇచ్చానంటే తప్పను.”

దుర్యోధనుడు మారు మాట్లాడకుండా మౌనంగా వున్నాడు. త్రిగర్తాధీశ్వరులు వచ్చి ‘అర్జునుణ్ణి మేం పక్కకి తీసుకెళ్తామని’ చెప్పారు. దుర్యోధనుడు తలవూపాడు. ద్రోణాచార్యుడు నిబ్బరంగా ధనస్సును బిగించి పట్టుకున్నాడు.

చెప్పినట్టుగానే త్రిగర్తాధీశ్వరులు అర్జునుడివైపు వెళ్ళి పోరుకు ఆహ్వానించారు. అర్జునుడు భగ్గన మండిపోయాడు. తన దేవదత్తాన్ని పూరించాడు. సకల దిక్కులు ప్రతిధ్వనించిందా దేవదత్త శంఖ ధ్వని. ఆపై వారిపై భీకర బాణాలను వేశాడు. వారూ ప్రతిగా వెయ్యసాగారు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆచార్యుడూ, గురువూ అయిన ద్రోణాచార్యుడు మహా శక్తిగలదీ, శత్రు దుర్భేధ్యమైనదీ అయిన పద్మవ్యాహాన్ని రచియించాడు. ఆ మహా వ్యాహ రచనను గాంచి దుర్యోధనుడు ఎంతో సంతోషానికి లోనయ్యాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఏమని చెప్పను. శాత్రవ దుర్భేధ్యమయినది పద్మవ్యాహం. ధర్మరాజు ఆదేశంతో అభిమన్యుడు ఆ వ్యాహ భేదనకు పూనుకున్నాడు. బృహద్బలుడు, లక్ష్మణుడు వంటి ఎందరో రాజులనూ, మహా యోధులనూ మట్టి కురిపించాడు. ఆ వ్యాహంలోకి చొరపడ్డాడు. భీకర పోరాటం చేసి ఆ వ్యాహంలో చిక్కుకొని పోయాడు. బైటికి రాలేకపోయాడు. వీరమరణాన్ని పొందాడు. దేవతలు కూడా వ్యధ చెందారు అభిమన్యుడి వీర మరణానికి. ఓ మహారాజా! అసహాయశూరుడు కూలిపోవడంతో పాండవసైన్యాలు దుర్భర వ్యధకి లోనయ్యారు. ఓ ప్రభూ, ఆనాటి యుద్ధ సమాప్తి తర్వాత కౌరవ సైన్యాలు మహా సంబరాలు చేసుకుంటూ తన శిబిరాలకి చేరారు.

ద్వితీయాశ్వాసము

సంజయుడి ద్వారా తన మనవడు అభిమన్యుకుమారుడు మరణించాడని తెలుసుకొని చింతించాడు. ఆపై ధృతరాష్ట్రుడు అడిగాడు.

“సంజయా! నా మనవళ్ళలో అందరికన్నా అందగాడు. పౌరుషవంతుడు, పరాక్రమవంతుడు. తేజస్వి. సున్నితమైన మనస్తత్వము కలవాడూ అయిన సుభద్రార్జునుల పుత్రుడు అభిమన్యు వీరకుమారుడు ఎలా పోరాటం చేశాడు? అతి కర్కశులూ, వీరులూ, యోధులూ, మహామహులంతా కలిసి ఎంతలా బాధలకి గురి చేశారో కదా, ఆ విషయాలను విపులంగా వివరించుము.”

“ఓ మహారాజా! కుంభసంభవుడు పద్మవ్యాహాన్ని రచియించాడు. దాని ఆకుల స్థానంలో అనేక దేశాల రాజులు నిలిచారు. నడుమ భాగము మొదట్లో కర్ణుడూ, దుశ్శాసనుడూ, ఇంకా నీ పుత్రుడు దుర్యోధనుడు నిలిచారు. ఆ మహా వ్యాహ ముఖ భాగంలో ఆచార్యుడు నిలిచాడు. చతురంగ సేనలతో వలయాకారంగా శత్రుదుర్భేధ్యమైన ఆ పద్మవ్యాహానికి చక్రవ్యాహమున్న మరో నామధేయం కూడా వుంది. అంతటి వ్యాహాన్ని రచియించిన ద్రోణాచార్యుడు సూర్యుడిలా వెలిగిపోతున్నాడు. ఆయనికి అతి దగ్గరగా శకునీ, శల్యుడూ, నీ పుత్రుడూ, నీ మనవళ్ళు వీర రసంతో ఉడికిపోతూ నిలిచారు.

అప్పుడు భీమసేనుడి ఆదేశంతో పాండవ సేన భేరీ మృదంగ శంఖ ధ్వనులను చేశారు. ద్రోణాచార్యుడూ ఆదేశించాడు. నమరం ప్రారంభమయ్యింది. ధృష్టద్యుమ్నుడూ, సాత్యకీ, కుంతిభోజుడూ, చేకితానుడూ, క్షత్రధర్ముడూ, క్షత్రవర్ముడూ, ధృష్టకేతువూ, నకుల సహదేవులూ, శిఖండి, ఉత్తమౌజుడూ, యుధామన్యుడూ, ఘటోత్కచుడూ, ద్రుపద విరాటులూ, ద్రౌపదీ పుత్రులూ, కేకయ సంజయులు వీరావేశంతో అంతా ఒక్కటై ఆచార్యునిపై పోరు సాగించారు.

గురువర్యుడు ద్రోణాచార్యుడు తన అస్త్ర శస్త్ర విద్యలతో వారిని ఎదుర్కొనసాగాడు. వారికేమాత్రం అవకాం ఇవ్వకుండా, వారిని చికాకు పరిచాడు. ఎంత పోరాడినా ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు పడని స్థితి. ధర్మరాజు పరిస్థితి గమనించాడు. ఏం చేయాలా అని ఆలోచించాడు. ఆ

పద్మవ్యాహాన్ని చేదించకపోతే తన సేనకూ, వీరులకీ మహా నష్టమని భావించాడు. కొండగోగు పతాకంతో మహాత్మాహంతో మహా వీరులని సునాయాసంగా తరిమికొడుతున్న అభిమన్యుడి వద్దకు వెళ్ళాడు. ఆదరంగా చెప్పాడు.

“నాయనా! అభిమన్య కుమారా, ఆచార్యుడు పద్మవ్యాహామనే మహద్భుత వ్యాహాన్ని రచించాడు. దానిని చేదింగలిగే సాహసమూ, సమర్థతా నీకే వున్నాయి. అదియునుగాక ఆ పద్మవ్యాహాన్ని చేదింగలిగింది నీ జనకుడు అర్జునుడూ, శ్రీకృష్ణుడూ, ఆతని పుత్రుడు ప్రద్యుమ్నుడూ, నీవూ మాత్రమే. ఈ పరిస్థితి విషమిస్తే అర్జునుడి నుంచి వచ్చే మాటలు నన్ను వ్యధకి గురిచేస్తాయి. కాన నీవు ఆ వ్యాహాన్ని చేదించి పాండవసేనకి పూరట కలిగించు.”

అభిమన్యుడు ఆనందంగా ధర్మనందునితో చెప్పాడు.

“జనకులు ఈ వ్యాహ ముఖ భాగం ఎలా చేదించాలో, మరెలా దూసుకెళ్ళాలో ఎప్పుడో చెప్పి వున్నారు. కాన అవలీలగా దూసుకెళ్ళగలను. శత్రువులను నా బాణాలనే అగ్నిలో దహించివేస్తాను. కానీ వెనక్కి మరలటం మాత్రం నాకు ఉపదేశించలేదు. అయినా దాని గూర్చి ఎట్టి సంశయమూ లేదు. నా అరివీర శౌర్య పరాక్రమాలతో పరిస్థితిని చక్కదిద్దుతాను.”

“నాయనా అభిమన్యూ, నీవు దారి ఏర్పరిస్తే చాలు. ఆపై నిన్ను మేము అనుసరిస్తాము” అని భీమసేనుడు సాభద్రునితో చెప్పాడు.

ధర్మరాజు కూడా అభిమన్యుడితో అనునయంగా చెప్పాడు.

“కుమారా, నీవు దారి ఏర్పరిస్తే ఆ వెనుకే విరాటుడూ, ధృష్టద్యుమ్నుడూ, సాత్యకీ, ద్రుపదుడూ, నేనూ సదా నిన్ను అనుసరిస్తుంటాము.”

అభిమన్యుడు పరమానందంగా ధర్మరాజు, భీములకి చెప్పాడు.

“నా నేర్పు, అతిశయంతో చేదించి మీకూ, మా జనకుల వారికీ, నా మేనమామ శ్రీకృష్ణులవారికీ ఆనందం కలిగిస్తాను. పశువుల మందలను కాపరి ఎలా తోలుతాడో, అలా కౌరవ సేనావాహినిని తరిమి కొడతాను. కీచకుణ్ణి పీచ మణించినట్టు పద్మవ్యాహ పీచమణుస్తాను.”

ధర్మరాజు ఆశీర్వదించాడు.

అభిమన్యుడు తన సారథి సుమిత్రుడితో రథాన్ని ఆచార్యుని వైపు నడపమన్నాడు. అప్పుడు సుమిత్రుడు వినయంగా, మెల్లగా అన్నాడు.

“వీరపుత్రా, అక్కడంతా ఆరితేరిన యోధానుయోధులున్నారు. అనేక

యుద్ధాల్లో ఆరితేరినవారు. తమరికి యద్ధాల్లో పాల్గొన్న పరిజ్ఞానం, అనుభవం లేదు. ద్రోణాచార్య, అశ్వత్థామలు అనన్య పరాక్రమవంతులు.”

“సుమిత్రా! దిక్పాలకులతో కలిసి దేవేంద్రుడే వచ్చినా, ప్రమథ గణ పరివేష్టితుడై ఈశ్వరుడే వచ్చినా, ఇంకా చెప్పాలంటే శ్రీకృష్ణార్జునులే తలపడినా నేను ఎదుర్కొంటాను. అట్టి నాకు ఆచార్యుడూ, మిగతా వారూ పెద్ద లెక్క కాదు.”

పద్మవ్యాహ ప్రవేశము

సుమిత్రుడు అయిష్టంగానే రథాన్ని జంఝూమారుత వేగంతో నడిపాడు. చిచ్చిర పిడుగు అభిమన్యుడు రావటాన్ని గాంచిన ద్రోణాది వీరులంతా తమ తమ చతురంగ సేనలతో మహా ధ్వనులనే చేస్తూ అభిమన్యుడిపై పడ్డారు. మహా పోరు జరగసాగింది. అదను చూసి అభిమన్యుడు ద్రోణాచార్యుని ఎదుర్కొని ప్రచండ సూర్యుడిలా పద్మవ్యాహంలోకి ప్రవేశించాడు.

రథం మహా మెరుపు వేగంతో కదలసాగింది. కొండగోగు పతాకం రెపరెపలాడింది. సముద్రాన్ని మధించిన మంధరగిరిలా, మహా అరణ్యంలో రేగిన కార్చిచ్చులా, ప్రళయకాలంలో కాలాంతుకునిలా సాగాడు. అభిమన్యుడి నుంచి వచ్చిన ఆయుధాలు ఏనుగులనూ, రథికులనూ, అశ్వాలనూ ఖండించసాగాయి. ఎన్నో తలలు తెగాయి. రక్తం వరదలా పారసాగింది. కవచాలు వక్కలయ్యాయి. పద్మవ్యాహ భేదన జరగటంతో దుర్యోధనుడు ఆకలిగొన్న సింహంలా అభిమన్యుడిపై గర్జించాడు. ఇరువురూ పోరాడసాగారు. ఆచార్యుడు ద్రోణాచార్యుడు అభిమన్య, దుర్యోధనుల పోరాటాన్ని గాంచి తన సేనలకి చెప్పాడు.

“సుయోధనుడు అభిమన్యుడితో పోరు సల్పుతున్నాడు. కాన తక్షణమే మీరు దుర్యోధనుడికి తోడ్కొని వెళ్ళండి” అని తన సారథిని అభిమన్యుడివైపు నడిపించమన్నాడు. ఆచార్యుడు చెప్పినట్టు అశ్వత్థామ, కృతవర్మ, శల్యుడు, శకుని, పౌరవుడు, కర్ణుడు, భూరిశ్రవుడు, వృషసేనుడు దుర్యోధనుడి చుట్టూ నిలిచి అభిమన్యుడిపై ఆయుధాలను వెయ్యసాగారు. నోటి కందిన మాంసపు ఖండాలను లాగేస్తే సింహం ఎలా గర్జిస్తుందో అలా తనకు దుర్యోధనుడు దొరికాడనుకుంటుంటే ఈలోగా తన కడ్డం పడి దుర్యోధనుడిని తప్పించ వచ్చిన వారిపై అభిమన్యుడు హుంకారం చేశాడు. మహా బాణాలను వేశాడు.

ఆ బాణాల ధాటికి వారు వెనకడుగు వెయ్యాలి వచ్చింది. దాంతో ద్రోణుడు అభిమన్యుడికి ఎదురుపడ్డాడు. సర్వసేనానే ఎదుర్కోవటంతో, వారంతా ధైర్యం తెచ్చుకుని ఆచార్యునికి తోడ్కొని నిలిచారు. దుర్యోధనుడు తన సేనలను అభిమన్యుడిని కమ్మేయమన్నాడు. మహా సముద్రంలా ఉన్న కౌరవ సైన్యానికి అభిమన్యుడు గట్టులా అయి కౌరవ సైన్యాన్ని ముందుకు సాగనియటం లేదు.

సాభద్రుడు అందరితో ఏకకాలంలో తలపడసాగాడు. వారేసిన మహా అస్త్రాలను గగన మండలంలోనే చూర్ణం చెయ్యసాగాడు. ముక్కలు చేయసాగాడు. దుర్యోధనుడూ, కృపాచార్యుడూ, భూరిశ్రవసుడూ మూడేసి బాణాలను వేసి అభిమన్యుణ్ణి నొప్పించారు. అప్పుడే ద్రోణాచార్యుడు అభిమన్యుడిపై పదిహేడు బాణాలను వేశారు. ఇక వివింశతి ఇరవై, అశ్వత్థామ అయిదు, బృహద్బలుడు ఎనిమిది, శల్యుడు ఆరు, కృతవర్మ ఏడు, శకుని రెండు, దుశ్శాసనుడు పన్నెండు, దుస్సహుడు తొమ్మిది ఒకేసారి నవయవ్వనుడైన అభిమన్యుడిపై వేశారు. అభిమన్యుడు భీకర గర్జనలను చేసి వారందరిపై మూడేసి బాణాలను వేసి నొప్పించాడు. తనపై దూకుతున్న అశ్మకుని రథంపై భల్లబాణాలను వేసి రథ అశ్వాలనూ, పతాకాన్నీ, వాణ్ణీ నేల కూల్చాడు. విజయ ధ్వనులను చేశాడు.

దుర్యోధనాదుల వీరవిహారం

అభిమన్యుడు అశ్మకుణ్ణి ఖండించి వాని రథం కూల్చడంతో కౌరవసేన అలజడికి లోనయ్యింది. పక్కకి పోసాగాయి. ద్రోణాచార్యుడు వారిని ధైర్య వచనాలతో, ఆదేశాలతో అభిమన్యుడిపై పోరుకి సిద్ధం చేశాడు. అంతా కలిసి అభిమన్యుడిని కమ్మేయసాగారు. అంతా కలిసి ఒకేసారి తనపైకి రావటంతో కోపించి అస్త్రాలతో, శస్త్రాలతో కరకయినవీ, పదునైనవీ అయిన బాణాలను వేసి నొప్పించాడు.

కౌరవసేనలు అభిమన్యుణ్ణి ముందుకు సాగనియకుండా శతవిధాలుగా ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. సుభద్రా పుత్రుడు తన ధనస్సు నుంచి బాణ పరంపరను కొనసాగిస్తున్నాడు. నిశిత నిశిఖ ప్రయోగాలతో విజృంభించసాగాడు. ఓ బాణం కర్ణుడి కవచాన్ని వక్కలు చేసింది. మరో బాణం అతన్ని శ్రీ మహాభారతము

గాయపర్చింది. దానితో కర్ణుడు తన రథంపైనే సోలిపోయాడు. అభిమన్యుడు ప్రత్యర్థులపై ఎడతెగని బాణాలను జడివానలా కురిపించాడు. తనకెదురునిల్చిన కౌరవ వీరులను చిత్తు చేసి మహావేశంతో విజయగర్జనలు చేశారు.

అభిమన్యుడి శౌర్యోద్రేకం గాంచిన శల్యుడు మహావేశంతో అభిమన్యుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. మద్రాధిపతిపై పాడవుగల బాణాలను వేసి శల్యుణ్ణి కూడా కర్ణుడిలా చేశాడు. ఇరువీరులూ అలా అవ్వటంతో కౌరవసేనలు భీతిల్లాయి. ఆచార్యుడూ, సర్వసేనానీ అయిన ద్రోణుడు వారిస్తున్నా వినకుండా పలాయనం చేయసాగారు.

“వెళ్ళకండి... కౌరవ సేనలను అవమానం పొందేలా చెయ్యకండి” అని అరుస్తున్నాడు. అయినా సైన్యం లక్ష్యపెట్టక ఆక్రోశాలతో భయభీతులతో చెల్లాచెదురవ్వసాగింది. అభిమన్యుడి పరాక్రమాన్ని తిలకిస్తున్న దేవతలూ, సిద్ధులూ, విద్యాధర తదితరులంతా మహా ప్రశంసలను అర్జున పుత్రుడిపై కురిపించారు.

సంజయుడి ద్వారా అభిమన్యుడి అత్యద్భుత పరాక్రమాన్ని వింటున్న ధృతరాష్ట్రుడు అడిగాడు.

“సంజయా, అంతటి మహాపరాక్రమశాలిపై ఎవ్వరెవ్వరు ఏఏ విధంగా పోరాడారు?”

“మహారాజా! శల్యుడు పడిపోవటంతో వాని తమ్ముడు ఉప్పొంగిన సముద్రంలా అభిమన్యుడిపై విరుచుకుపడ్డాడు. పది పదునైన బాణాలను వేశాడు. అభిమన్యుడు వాని అతిశయాన్ని అణిచేందేకు వాడయిన బాణాలను వేశాడు. సారథిని సంహరించాడు. అశ్వాలనూ, పతాకాన్నీ కూల్చి వాణ్ణి బల్లెంతో కూల్చివేశాడు.

కౌరవసేన హాహాకారాలు చేశారు.

బలశాలుని ప్రతాపంతో ఖంగుతిన్న ద్రోణ, కృప, అశ్వత్థామ, కృతవర్మ, బృహద్బలుడు, కర్ణులూదులంతా ఒకరినొకరు పిలిచుకుంటూ తమ తమ సైన్యాలతో అభిమన్యుడిని కమ్మేశారు. అభిమన్యుడు వారిపై పిడుగులు పడినట్టు మహా బాణాలను వేశాడు. ఏనుగులు తమ గంటల శబ్దాలను చేసుకుంటూ

దిక్కులు చూసుకోకుండా పారిపోసాగాయి. కృష్ణార్జునులే రథంపైనున్నారా అన్నట్టు రణం చెయ్యసాగాడు. చిచ్చరపిడుగులా ఇష్టం వచ్చినట్టు దూసుకెళ్ళసాగాడు. వజ్రఘాతాల వంటి అభిమన్యుడి బాణాలకి భయంకరంగా అరవసాగారు. ప్రత్యక్షకాలాంతకుని వలే మహా నిప్పులనూ, పిడుగులనూ రాల్చే మహా మేఘంలా వున్న అర్జున కుమారుణ్ణి ఆచార్యుడు చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

“సంజయా! అభిమన్యుడి పరాక్రమం వింటుంటే నాకు దుఃఖించాలో, సంతోషించాలో తెలియటం లేదు. ఆపై ఏం జరిగినది?” ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుణ్ణి అడిగాడు.

సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

“ఓ మహారాజా! పారిపోతున్న సైన్యాన్ని పోనియ్యకుండా తన రథాన్ని వారి చుట్టూ తిప్పమన్నాడు. తన అస్త్ర జ్యూలల్లో సమర ప్రాంతమంతా మృతభటుల శరీరాలతో నింపేశాడు. నిప్పు కట్టెను తిప్పి శత్రువుని నిలువరించినట్టు అభిమన్యుడు వారు పారిపోవటానికి కూడా అవకాశమివ్వక పోవటంతో ద్రోణుడు కృపాచార్యుడితో చెప్పాడు.

“కృపాచార్య, ఏమి ఈ అభిమన్యుని పరాక్రమం. ఆ వీరునికి ఎదురుపడి నిముష మాత్రమైనా నిలువక వలాయనం చేస్తన్నారు. మహా పరాక్రమవంతులమూ, శూరులమూ అని విద్రవీగి భీరాలు పడిన వారు సహితం క్షణకాలం కూడా నిలువలేకపోతున్నారు. మహా మృత్యుభీతితో భీతిల్లిపోతున్నారు. వాని పరాక్రమాటోపానికి వాని బంధుహితులు, దూరం నుంచే ఎలా అభినందలు అందిస్తున్నారో విన్నావా? ఆహా ఎంతటి శరసంధాన చాతుర్యము.”

ద్రోణుడి మాటలను దుర్యోధనుడు విని మహా దైన్యంతో నిండిపోయాడు. దీనమైన మొహంతో కర్ణ, భూరిశ్రవసు, శల్యులతో చెప్పాడు.

“చూశారా, విన్నారా... ఆచార్యుని మాటలు. ఆయన అనవల్సినవా అవి. ధనస్సు పట్టిన వారందరికీ ఆయేనేగా గురువు. అభిమన్యుడు అల్పుడు, మూర్ఖుడు. అట్టి వాణ్ని ఆచార్యుడు ప్రశంసిస్తున్నాడంటే కారణం అర్జునుడి పుత్రుడవ్వటమేగా. అర్జునుడి మీదున్న ప్రేమను వాని పుత్రునిపై కూడా చూపిస్తున్నాడు.

చూడగా, ఆచార్యుడి తటస్థ వైఖరి వల్లే అభిమన్యుడు కౌరవసేనావాహినిలోకి వచ్చి వీర విహారం చేస్తున్నాడు. అదేదో తన ప్రతాపంలా విద్రవీగుతున్నాడు అభిమన్యుడు. కాన వాని మదం అణచాలి. అభిమన్యుడు

పారిపోకుండా చుట్టుముట్టండి. మహా ఆయుధాలతో కదలండి. దుశ్శాసనుడు అహం ఆవేశాలతో గట్టిగా చెప్పాడు.

“మీరంతా ఎందుకు? సూర్యుణ్ణి కబళించే రాహువులా అభిమన్యుణ్ణి నేనే పరలోకానికి పంపుతాను. అంతే ఆ మహా దుర్వార్త విన్న శ్రీకృష్ణార్జునులు శోకభారంతో కృంగిపోతారు. చాలు. ఆపై మనం విజృంభిస్తే అంతా అయిపోతుంది. విజయలక్ష్మి మనల్నే వరిస్తుంది.”

దుశ్శాసన అభిమన్యుల పోరు

అహంకార మదోన్మత్తుడై ప్రళయ పర్జన్య శబ్దాలతో మహా భయంకర సాయక ఆయుధాలతో అభిమన్యుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. తన పైకి దూసుకొచ్చిన దుశ్శాసనుడిపై ఇరవై ఆరు బాణాలను వేసి నొప్పించాడు. ప్రతిగా దుశ్శాసనుడు తన వింటినుంచి కరకుటమ్ముల వర్షాన్ని కురిపించాడు. ఇరువురూ శరాలతో పోరుసాగించారు. అభిమన్యుడు అదను చూసి తన వారు సంతోషించేలా దుశ్శాసనుడి విల్లుని విరిచాడు. భల్లబాణంతో శారీరాన్ని గాయపరిచాడు.

“ఓయీ దుశ్శాసనా, మహాత్ముడైన ధర్మరాజును నిండు సభలో అవమానించినందుకూ, నా తండ్రీ, తల్లి రుణాల్ని వడ్డీతో నహా తీర్చుకోబోతున్నాను” అని రెండు కరకుటమ్ములని వేశాడు. దానితో దుశ్శాసనుడు మూర్చిల్లాడు. దుశ్శాసనుడి స్థితి గమనించి హుటాహుటిన సారథి రథాన్ని దూరంగా తీసుకుపోయాడు. వెనుక వస్తున్న పాండవసేన అభిమన్యుడి పరాక్రమాన్ని గమనిస్తూనే, చూస్తూనే పగవారితో పోరాడుతూ త్వరితంగా అభిమన్యుణ్ణి చేరుకునేందుకు ప్రయత్నం చేయసాగింది. రాధేయుడు తెప్పరిల్లి, హంకరిస్తూ రథాన్ని నడపమన్నాడు.

కర్ణుడు అభిమన్యుడిపై మహాబాణాలను వేశాడు. ప్రతిగా అభిమన్యుడు విజృంభించాడు. పరశురాముని శిష్యుడైన కర్ణుడి దివ్యాస్త్రాలకు ప్రతిగా తానూ వేశాడు. ఎంతోసేపు యుద్ధం చేశాడు కర్ణుడు. కర్ణుడి స్థానంలోకి వాని తమ్ముడొచ్చాడు. అభిమన్యుడి అశ్వాలపై బాణాలను ప్రయోగించాడు. అభిమన్యుడు భగ్గున మండే మంటలా మారి బల్లెంతో వాని తలను ఖండించి ఎర్రని నవ్వు నవ్వాడు.

అభిమన్యుడు మహా సముద్రమనే కౌరవసైన్యాన్ని మంధర గిరిలా మధించసాగాడు. కర్ణుడి వైపు రథాన్ని పోనిమ్మన్నాడు అభిమన్యుడు.

కౌరవసైన్యాన్ని కకావికలం చేయసాగాడు. రాధేయుడ్ని సమీపించి వానిపై పుంఖానుపుంఖాలుగా బాణాలను వేయసాగాడు. అభిమన్యుడి పరాక్రమానికి కర్ణుడు తట్టుకోలేకపోయాడు. పక్కకి వెళ్ళటమే సత్వర కర్తవ్యమని భావించాడు. కర్ణుడ్ని అనుసరించాయి సైన్యాలు.

ఆ మహాస్థితిని చూసి ద్రోణాచార్యుడు తల్లడిల్లిపోయాడు.

“వీరాధివీరులారా, కర్ణ కృపాచార్య బాహ్లికులారా, మీకిది తగునా? సకల సైన్యాలకీ ఉత్సాహం కలిగించాల్సిన మీరిలా వెళ్ళటం తగునా? లోకం ఏమంటుంది? ఈసడించుకోదా? దుర్యోధనుడికి నేనే సమాధానం చెప్పాలి?”

ద్రోణాచార్యుడు అలా అరిచి గీపెడుతున్నా ఎవ్వరూ పట్టించుకోవటం లేదు. అభిమన్యుడు సింహనాదాలను చేస్తూ కౌరవ అక్షాహిణులను గజ గజ వణికించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, అభిమన్య కుమారుని ఎదుట కొండలవలే ఏనుగుల మృత శరీరాలు. ముక్కలు ముక్కలయిన రథాలు... ఇంకా మృత భటుల సంగతి, అశ్వాల సంగతి సరేసరి.

గగన సీమలో మధ్యలో ప్రజ్వలిస్తున్న సూర్యభగవానుడిలా వెలిగిపోతున్నాడు అభిమన్యుడు. దేవతలంతా అభిమన్యుడికి మహా ప్రశంసలను అందించారు.

“సంజయా, కార్పిచ్చువలే అభిమన్యుడు కౌరవసేనతో పోరాడుతుంటే పాండవ వీరుల్లో ఎవ్వరూ అభిమన్యుడికి తోడుగా ఎందుకు నిలవలేకపోతున్నారు. మరెందుకు సహాయంగా దగ్గరికి రాక రాలేక దూరం నుంచి అభినందనలను కురిపిస్తున్నారు” ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుడ్ని అడిగాడు.

సంజయుడు ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకు ఇలా చెప్పసాగాడు.

పాండవులకి అడ్డం సైంధవుడు

“మహీపాలా! ఆ విషయానికే వస్తున్నాను. ప్రళయ మేఘ వర్షధారలా అభిమన్య కుమారుని బాణ పరంపరలను చూసి అభినందించటంతో పాటు వానికి తోడై నిలవాలని పాండవవీరులంతా విశ్వప్రయత్నం చేస్తూ సాగుతున్నారు. అభిమన్యుడిని పద్మవ్యూహంలోకి పంపి తామంతా రక్షగా వుండాలని నిర్ణయించుకుని అర్జున పుత్రుడ్ని పంపారు. ఏదో విధంగా అభిమన్యుడితో

పాటు పద్మవ్యూహంలోకి చొచ్చుకువచ్చారు. పాంచాలుడు, యాదవులు, పాండ్యులు, కేకయులు, మత్స్యరాజు, విరాటుడు వీరితో పాటు ధర్మరాజు అనుసరించసాగాడు. అయితే అభిమన్యుడి ధీటికి, ధాటికి, వేగానికి, పరాక్రమానికి మరింత తోడవ్వాలని అనుక్షణం అంటి పెట్టుకోవాలన్న వారి ఆశలనూ, ప్రయత్నాలనూ సైంధవుడు ఓ మహాకొండలా అడ్డుపడ్డాడు.

ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు వేయలేనంతగా సైంధవుడు వారిపై నిరంతర భీకర సమరం చేశాడు. కౌరవులకి పరమానందం కలిగించాడు. అంతమంది పాండవయోధులు సైంధవుడి పరాక్రమాన్ని నిలువరించలేకపోయారు. ముందుకు కదలలేకపోయారు. అసహాయంగా నిలిచిపోయారు.

ధృతరాష్ట్ర మహారాజు సంజయుడ్ని ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

“పాండవులు అసహాయశూరులు. మహా పరాక్రమవంతులు. వారి ముందు సైంధవుడు ఎంత? నాకు నీవు చెబుతున్న విషయాలు వింటుంటే విస్మయాన్ని కలిగిస్తోంది. సైంధవుడు వీరుడే. అయినా అతను వారినందరినీ నిలువరించే శక్తి కలిగినవాడు కాదు గదా? పాండవ వీరులను నిలువరించుటకు తపస్సుగానీ, వరంగానీ ఏమన్నా ఉందా? చెప్పుము.”

“ఓ మహీపాలా! సైంధవునికి అపూర్వమైన వరముంది. పాండుపుత్రులు అరణ్యవాసం చేస్తున్న సమయంలో సైంధవుడు పాంచాలి పట్ల అమర్యాదగా ప్రవర్తించి, పాంచాలీదేవి భర్తల చేత మహా భంగపాటుకి గురయ్యాడు. ఆ విషయం మీకు తెలియనిది కాదు. ఆ మహా అవమాన భారంతో సైంధవుడు పరమశివుణ్ణి గూర్చి ఘోర తపస్సు చేశాడు. ముక్కంటి సైంధవుని తపస్సుకు మెచ్చి సాక్షాత్కరించాడు. కోరిన వరాన్ని ఇస్తానని కోరుకోమన్నాడు.

పాండవులని ఎదుర్కొనే మహా శక్తిని ఇవ్వమన్నాడు. పరమేశ్వరుడు అనుగ్రహించి, అర్జునుడిని తప్ప మిగతా పాండుపుత్రులని ఒక్కరోజు నిలవరించగలవని వరమిచ్చి అంతర్ధానమయ్యాడు. ఆ మహా వరప్రసాదం వల్ల పాండవులు ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు వెయ్యలేకపోయారు.

అభిమన్యుడిని చేరుకోలేకపోయారు.

సైంధవుడు ఆనాడు దుర్వార గర్వాలతో ఉత్తమాశ్వులను పూన్చిన రథంపై రత్న వరాహ కేతనంతో, స్వర్ణాభరణాలతో వెలిగిపోయాడు. మహావీరులైన పాండవుల రథాల ముందు మహా సింహంలా గర్జించాడు. ఎందరో పాండవ భటులను నేలకొరిగేలా చేశాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! సైంధవుడు సాత్యకిపై మూడు, భీమసేనుడిపై ఎనిమిది, ఇక పాండుసేనాధిపతి ధృష్టద్యుమ్నుడిపై ఇరవై, విరాట శిఖండులపై పది, ద్రుపదునిపై ఏడు, ద్రౌపదీపుత్రులపై పదిహేను బాణాలతో, కేకయేశ్వరులపై ఇరవై అయిదు బాణాలను వేశాడు. భీమసేనుడి ఛత్రాన్ని ధనస్సునూ, పతాకాన్నీ ఖండించాడు. మిగతావారిపై ఎడతెగని బాణాలను వేశాడు.

అభిమన్యుడు చతురంగ సేనలను చీల్చి చెండాడుతూ ముందుకు వెళ్ళటం వల్ల వాని వెనుకనే వెళ్ళటానికి ఎంతో కష్టపడాల్సి వచ్చింది. సైంధవుడితో శాయశక్తులా పోరాడసాగారు పాండవులు.

అక్కడ అభిమన్యుడిని ద్రోణాచార్యుడు రథ, ఏనుగులతో ముట్టడించాడు. అభిమన్యుడు వాటిని చీల్చాడు. తనపైకి వచ్చిన వృషసేనుడి సారథిని, రథాన్నీ, వాడిని నొప్పించాడు. దానితో వాని సేనలు పలాయనం చేయసాగాయి.

వృషసేనుడి రథ అశ్వాలు స్వాధీనం తప్పాయి. అటుఇటుగా వున్న వృషసేనుడి సేనలు కూడా పరుగులు తీశాయి. అభిమన్యుడు వదలక అనుసరించాడు.

రాజులంతా మూకుమ్మడిగా అరుస్తూ అభిమన్యుడిని చుట్టుముట్టారు. అగ్నివైపు దూకిన మిడతల దండులా, మహా సముద్రపు సార చేప నోటికి చిక్కిన చిన్నచేపల్లా సమసిపోయారు. కౌరవసైన్యం సకల దీనావస్థల్లో మునిగిపోయింది. అప్పుడు శల్యుడి పుత్రుడు రుక్మరథుడు పౌరుషంగా పలుకుతూ, అభిమన్యుడిపైకి వెళ్ళాడు.

వానికి తోడుగా మహా సమూహం వెళ్ళింది. అభిమన్యుడ్ని అంతా అలా కమ్మేయటంతో దుర్యోధనుడు పరమానందం చెందాడు. వీరపుత్రుడి రథం

కూడా కనిపించలేదు. అభిమన్యుడు పని అయిపోయిందనే భావించాడు. అయితే సుభద్రా పుత్రుడు అంకుశంతో ఏనుగుని పొడిస్తే ఎలా సివాలెత్తుతుందో అలా విరుచుకుపడ్డాడు. పూర్వము తుంబురుడు తన తండ్రికిచ్చిన గాంధర్వి విద్యను ప్రయోగించాడు. ఆ మహా విద్యమాయ వల్ల అస్త్ర శస్త్రాలు తమపై దాడిచేసినట్టు భయంకర విభ్రాంతి కలుగ చేసింది. ధనుంజయుడు బోధించిన ఆ మహా విద్యను అభిమన్యుడు ప్రయోగించటంతో రాజులంతా శిలాప్రతిమల్లా నిశ్చేష్టితులయ్యారు. అభిమన్యుడు కనుచూపంతా ఖాళీ చేశాడు. ఆ మహా భీభత్సం చూసి కౌరవుల గుండెలు అదిరాయి. దుర్యోధనుడు తట్టుకోలేక అభిమన్యుడిపైకి దూకుడుగా వెళ్ళాడు. కొంతసేపు యుద్ధం చేసి కౌరవ ప్రముఖులకు ఆనందాన్ని కలుగ చేసి పక్కకొచ్చాడు.

అలా అభిమన్యుడి వీరవిహారానికి కౌరవులంతా ఖిన్నులయ్యారు. మరికొంతమంది సమరప్రాంతాన్నే విడిచి వెళ్ళిపోయారు. దుర్యోధన, అశ్వత్థామ, కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ, బృహద్యలుడు, శకుని వీరులంతా శక్తులు కూడగట్టుకొని నారాచ వర్షాలతో సుభద్రాపుత్రునిపై పడ్డారు. అభిమన్యుడు ఎప్పటిలా ప్రత్యుర్థులను ఎదుర్కొని ఘోర సంగ్రామము సాగించి మహా ప్రశంసనలను అందుకున్నాడు. అభిమన్యుని విజృంభణ నుంచి ఎలా తట్టుకోవాలో అర్థంకాక దుర్యోధనాదులంతా నిశ్చలించారు.

దుర్యోధనుడి పుత్రుడు లక్ష్మణ కుమారుడి మృతి

తమ సేనలపై అభిమన్యుడి ప్రతాపాన్ని బీర్జించుకోలేని లక్ష్మణకుమారుడు మహా అహంకారంతో అభిమన్యుడ్ని ఎదుర్కొన్నాడు. కరకుటమ్ములను ప్రయోగించాడు. అభిమన్యుడు ధీటుగా ప్రత్యర్థితో తలపడ్డాడు. తన పుత్రుడికి తోడుగా దుర్యోధనుడు తానూ నిలిచి అభిమన్యుడిపై పుంఖానుపుంఖాలుగా సాయక సమూహాలను వేశాడు. వారి వారి అస్త్ర శస్త్రాలను ఎదుర్కొంటూ అపూర్వ రోషవరాక్రమాలతో సింహాకిశోరంలా కదలసాగాడు అభిమన్యుడు. అలా యుద్ధం జరుగుతున్న సమయంలో అభిమన్యుడు లక్ష్మణకుమారుని బాహువులపై, వక్షస్థలిపై కరకు ఆయుధాలను వేశాడు.

“లక్ష్మణా! నా శరశక్తి ఏమిటో ఎరుగక వచ్చావు. వెనుకాముందూ ఆలోచించక తలపడినందుకు ...” అని భల్లసాయకంతో దుర్యోధన పుత్రుడి ద్రోణపర్వము

శిరస్సును ఖండించాడు.

అంతమంది సమక్షంలో తన పుత్రుడు నేరకారగటంతో దుర్యోధనుడి కళ్ళు నెత్తుటి ముద్దలయ్యాయి. 'అభిమన్యుడు బ్రతకటానికి వీల్లేదు' అని అరిచాడు. దానితో కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ, ద్రోణాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, కర్ణుడు, బృహద్యులు అభిమన్యుడిని చుట్టేశారు. అభిమన్యుడు వారిపై క్రూర సాయకాలను వేసి అలజడి రేకెత్తించాడు. ఆపై సారథిని సైంధవునివైపు రథాన్ని పోనిమ్మన్నాడు. అప్పుడే కళింగాధీశులు ఏనుగుల గుంపులతో అభిమన్యుడికి అడ్డుపడ్డారు. అనేక వృషభాలు పులిపై ఒకేసారి పడ్డట్టు పడ్డారు. అభిమన్యుడు ముందుకు సాగలేకపోయాడు. అప్పుడే కర్ణాదులు కూడా వచ్చి కలిశారు. అంతా ఎడతెరిపి లేకుండా అభిమన్యుడిపై బాణాలను వేయసాగారు. అక్కడ పాండవులు సైంధవుడిని దాటి రాలేకపోతున్నారు. పాండవ వీరుల మదిలో మహా ఆందోళన... అయినా అది పైకి కనపడకుండా సైంధవుణ్ణి ఎలా దాటాలా అని ఆలోచిస్తూ పోరుసాగిస్తున్నారు.

కృతవర్మా, కృపాచార్యుడూ, ఆచార్యుడూ, అశ్వత్థామూ, కర్ణ బృహద్యులులూ వారి వారి మహా శక్తులు గల బాణాలను అభిమన్యుడిపై వెయ్యసాగారు. వారి బాణాలను వ్యర్థం చేస్తూ, వారిని భీతికి లోను చూస్తూ రథాన్ని సైంధవునివైపు నడపమని చెప్పాడు అభిమన్యుడు. సారథి ప్రయత్నానికి అడ్డుగా కళింగ దేశపు ఏనుగుల గుంపు అడ్డు వచ్చింది. దానితో అభిమన్యుడు వాటి పీచమణచసాగాడు.

మహా మద ఎద్దులు పులిని కమ్మేసినట్టు అచ్యుతుడి మేనల్లుడిని మళ్ళీ అంతా కమ్మేశారు. అక్కడ సైంధవుడు పాండవసేనలకు ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు వెయ్యటం మహా కష్టం అనిపించే రీతిలో పోరుసాగిస్తున్నాడు.

అభిమన్యుడు ఆచార్యునిపై, అశ్వత్థామపై, కర్ణుడిపై బాణాలను వేసి వారిని నొప్పించాడు. బృహద్యులుడిపై ఏకంగా ముప్పై బాణాలను నాటాడు. తనకి ఎదురొచ్చిన క్రోధపుత్రుడూ, బృందారకులనే రాజులను వారి వారి పితృదేవతల వద్దకు పంపాడు. అభిమన్యుడి ధాటికి సామ్రాసిల్లిన కృపాచార్యుడు తేరుకుని సర్పకుని అభిమన్యుడిపైకి అయిదుగురు వీరులతో కలిసి పోరాడసాగాడు. వానికి తోడుగా బృహద్యులుడూ తోడయ్యాడు. గగనాంతరాళం దడదడలాడేలా పోరు సాగించసాగాడు అభిమన్యుడు. ఎండాకాలం దానావలంలా చెలరేగిపోయాడు. మహా బాణాలను వేసి బృహద్యులుని

రథాశ్వాలనూ, సారథిని, పతాకాన్నీ నేలకూల్చాడు. పాండవుల జేజే ధ్వనులను అందుకున్నాడు. బృహద్యులుడు కాలాంతకుని వలే డాలు, కత్తి తీసుకుని ధరణీతలం మీదకు దూకాడు.

అభిమన్యుడు కూడా వానిలా ఆయుధాలు ధరించి పోరాడుతూ, ఓ నిశిత భల్ల సాయక ప్రయోగంతో బృహద్యులుడి శిరస్సును ఖండించాడు. కౌరవసేనలు హాహాకారాలు చేశారు. అభిమన్యుడు వీరశంఖం పూరించాడు. కోసలాధిపతి నేలకూలటంతో వాని బంధుహితులు గోలగోలగా కసిగా అరుస్తూ సాభద్రునిపై మహా క్రూర శస్త్రాలను వేశారు. అభిమన్యుడు వాటిని తిప్పికొట్టడంతో కర్ణుడు రంగప్రవేశం చేశాడు. అభిమన్యుడు రాధేయుని చెక్కిలిపై నిశిత బాణం వేసి తన బాణ రుచి చూపించాడు. మహాశూరుడు కర్ణుడు ఆ బాధను భరిస్తూ పోరుసాగించసాగాడు. ఆ సమయంలోనే కర్ణుడి సేనానాయకులు ఆరుగురూ అంతా కలిసికట్టుగా, మహా గర్జనలతో ఆయుధాలతో అభిమన్యుడి మీద పడ్డారు. వారి మదాలను అణిచి వేశాడు. గగనసీమ నుంచి తిలకిస్తున్న దేవతలు అభిమన్యుడి పరాక్రమాన్ని పదే పదే ప్రశంసించసాగారు.

మగధాధిపతి పుత్రుణ్ణి నేలకూల్చాడు. ఆపై వచ్చిన దుశ్శాసనుడి పుత్రుడిపై మహా బాణాం వేశాడు. అభిమన్యుడి బాణాన్ని అశ్వత్థామ ఆకాశంలోనే చూర్ణం చేశాడు. దుశ్శాసనుని పుత్రుడిని కాపాడాడు. ఆపై అశ్వత్థామ మహా శర ప్రయోగాలతో కౌరవులకు ధైర్యాన్ని తెప్పించాడు.

అయితే అభిమన్యుడు ఆచార్యుని పుత్రుడిని పట్టించుకోక దుశ్శాసనుడి పుత్రుడి రథాన్నీ, సారథిని కూల్చి, దుశ్శాసనుడి పుత్రుణ్ణి నొప్పించాడు. దానితో బ్రతుకు భయంతో దుశ్శాసన పుత్రుడు మరో రథంపైకి వెళ్ళాడు.

ఆపై శకుని అనుచరులైన శత్రుంజయుడూ, చంద్రకేతుడూ, సువర్చసుడూ, సూర్యభానుడూ, మేఘవేగుడూ అభిమన్యుడిపైకి వచ్చారు. వారిని వారికంటే ముందు వచ్చిన వారిలా సాగనంపాడు.

మహా పరాక్రమంతో చెలరేగిపోతున్న అభిమన్యుణ్ణి చూస్తూ కర్ణుడు ఆచార్యుడితో చెప్పాడు.

“చండప్రచండ సూర్యునిలా చెలరేగిపోతున్నాడు. సుయోధన సార్వభౌముని దిశగా కదులుతున్నాడు. పగవారిపై ఉపేక్ష ఇసుమంత కూడా లేకుండా వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. ఈ సమయంలో మీరూ ఉపేక్షించరాదు.”

ద్రోణాచార్యుడు రథాన్ని అభిమన్యుడి ముందుకు తీసుకువెళ్ళమన్నాడు. ఆచార్యుడు కౌరవసేనలతో చెప్పాడు.

“అభిమన్యుడు చిన్నవాడని అనుకోవద్దు. అర్జునుడంతటి మహా రథికుడు. కాన ఒకేసారి వానిని కమ్మేయ్యాలి.”

కర్ణుడు ఆచార్యుడితో చెప్పాడు.

“చూడగా అర్జునుని కన్నా పరాక్రమవంతునిలా వున్నాడు. ఈ అనన్య శౌర్యతోపము ఇలాగే కొనసాగిస్తే అపజయం తప్పదు. నేను సహితం దర్పం చెడకుండా నిలిచి వున్నాను.”

ఆచార్యుడు చెప్పాడు.

“కర్ణా, అర్జునుడికి కవచధారణమనే మహా విద్యను బోధించాను. దాన్ని అభిమన్యుడుకి సుభద్రాపతి బోధించాడు. ఆ మహా విద్య వల్ల, వాని కవచాన్ని ఛేదించుట వీలుకాదు. అల్లెత్రాటిని తెంచాలి. విల్లు విరిచివేయాలి. సారథినీ, అశ్వాలనీ కూల్చాలి. అన్నీ ఒకేసారి కలసికట్టుగా చేయాలి. అభిమన్యుడి చేతిలో ధనస్సు ఉన్నంతవరకూ దేవతలంతా ఎదురొచ్చినా అభిమన్యుడిని జయించలేరు. నీవు చేయగలిగింది చేయి. ఇక వాడి సంగతి నేను చూసుకుంటాను.”

శూర సింహం అభిమన్యుడిపై అసంఖ్యాక యోధులను ఉసికొల్పాడు కర్ణుడు. వారూ అభిమన్యుడిపై బాణాలను వేయసాగారు. ఆ సమయంలోనే కర్ణుడు వింటి నారిని తుంచే మహా బాణాన్ని వేశాడు. అప్పుడే ఆచార్యుడు అశ్వాలను కూల్చాడు. ఆ వెంటనే కృపాచార్యుడు తీవ్రనారాచంతో అభిమన్యుడి సారథిని సంహరించాడు.

అభిమన్యుడు ఆ అధర్మ యుద్ధానికి ఖంగుతిన్నాడు. కవటాలభేటాలతో గగన మార్గంలో తిరుగుతూ కౌరవ సేనలను గడగడలాడించాడు. మొత్తం కౌరవ యోధులంతా మహా భయభీతులయ్యారు. ఏ క్షణం ఎవ్వరి తల తెగుతుందోనని విలవిలలాడిపోయారు. ఆచార్యుడూ, కర్ణుడూ మహా తీవ్ర బాణాలతో అభిమన్యుడి చేతులోని ఆయుధాలను ఖండించారు. అంతలోనే శకునీ, కృతవర్మా, శల్యుడూ, బాహ్లికుడూ, అశ్వత్థామా వంటి మహా మహా యోధులు మీదకి వచ్చారు. అభిమన్యుడి చేతిలో ఆయుధం లేకుండా పోయింది. గుర్రాలూ, సారథీ నేలకూలారు.

దానితో అభిమన్యుడు ధరణిపైకి వచ్చి తన రథ చక్రాన్ని అందుకున్నాడు.

కౌరవసైన్యాలపై బడ్డాడు. కౌరవసైన్యానికి భీతి కలిగిస్తూ సింహనాదాలను చేస్తూ ద్రోణుడి దిశగా కదలసాగాడు. కృతవర్మా, శకునీ, కృపాచార్యుడూ, కర్ణ శల్యులూ ఒకేసారి బాణాలను వేసి అభిమన్యుడి చేతిలోని రథ చక్రాన్ని ముక్కలు ముక్కలు చేశారు. దగ్గరిలోని గదను అందుకున్నాడు. అభిమన్యుడు అశ్వత్థామపైకి వెళ్ళాడు. జాబ్బల్యమాన కాంతితో ప్రకాశిస్తూ దేవతలంతా ప్రశంసించే పరాక్రమంతో వస్తున్న అభిమన్యుడిని చూసి అశ్వత్థామ వెనక్కి మరిలాడు.

అభిమన్యుడు అశ్వత్థామ అశ్వాలనూ, సారథినీ నొప్పించాడు. ఆపై శకునివైపు వెళ్ళాడు. వానికి రక్షగానున్న ఇరవై ఏడుగురిని పరలోకానికి పంపాడు. గాంధారుల దారిలోనే వసాతి రాజులనూ పంపాడు. కేకయుల రథాలను నుగ్గు నుగ్గు చేశాడు. పారిపోతున్న వాళ్ళని పరిహసించాడు. మహావేశంతో వచ్చిన దుశ్శాసనుడి పుత్రుడిపై గదాయుధ వైపుణ్యాన్ని చూపాడు. దుశ్శాసనుని పుత్రుడూ, అభిమన్యుడూ అన్నదమ్ముల పిల్లలు. వారిరువురి గదలూ కలుసుకున్నాయి. మహా శబ్దాలు రాసాగాయి.

అభిమన్య రుశ్శాసనులు

“ఓ అంభికేయా! నీ మనవళ్ళు ఇరువురూ సకల సైన్యాలకీ ఆశ్చర్యాన్నీ, అబ్బురాన్నీ కలిగించేలా పోరు సాగించారు. భీకర శబ్దాలు వారి గదలు కలుసుకున్నప్పుడు చేయసాగాయి. రెండూ కలిసినప్పుడు వాటి నుంచి నిప్పులు రాలసాగాయి. ఇరువురి శరీరాలు రక్త వర్షంలోకి మారాయి. వేసుకున్న ఆభరణాలు చెల్లాచెదురయ్యాయి. తెగి వేలాడసాగాయి. వారి గదాయుద్ధం చూపరులకి మెచ్చెటములు కలిగించింది.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! గజేంద్రం సరోవరంలో క్రీడిస్తానికి వెళ్తుంటే, జాలీ దయా లేని బోయవాళ్ళు మూకుమ్మడిగా చుట్టుముట్టి సంహరించినట్టు నీ సైన్యాలు ఒకేసారి ఏకీభవించి కలిసికట్టుగా మీద పడ్డారు. అర్జునపుత్రుడూ, సుభద్రా తనయుడూ, శ్రీకృష్ణుడి మనేల్లుడయిన అభిమన్యుడు అంతమందిని ఎదిరిస్తానే..... అసహాయంగా నేలరాలాడు. అస్త్రాద్రి చేరిన సూర్యునిలా, మహా భీకరమైన అడవుల్ని కాల్చి కాల్చి అలసిన దావాగ్నిలా, నీరంతా ఇంకిపోయిన సముద్రంలా, నేలరాలిన చంద్రునిలా అభిమన్యుడి నేల రాలాడు. దుశ్శాసన పుత్రుడూ నేలకొరిగాడు. ఆ కురుక్షేత్ర సమర ప్రాంతమంతా

సముద్రంలా వుంది. ఏనుగుల దేహాలు కొండలుగా, వాలిపోయిన గుర్రాలు మొసళ్ళలా, ఖడ్గాలూ, కత్తులూ, భల్లాలూ పాయలుగా, ప్రేగులే నురుగులా ఇక ప్రవాహమే రక్తంగా గోచరించింది. వెరిసి మహాయుద్ధ సముద్రంలా వుంది.

మహా కోమలమైన శరీరంతో చంద్రబింబములాంటి నగుమోముతో నేలపై పడివున్న అభిమన్యుణ్ణి చూసి కౌరవసైన్యం జేజేలు పలికింది. పాండవపుత్రులూ, పాండవ సైన్యం మహా దీనాతిదీనంగా చూస్తుండి పోయారు. కన్నీరు మున్నీరయ్యారు. ఆ మహావీరుడు నేలకొరిగినందుకు గుర్రాలు సహితం నేలకు తమ కాళ్ళను బాదుతూ అసహనం వ్యక్తం చేశాయి. ఏనుగులు ఘోరించాయి.

అభిమన్య కుమారుడిని అంతమంది కలిసి మూకుమ్మడిగా సంహరించటం అధర్మమని సకల ప్రాణికోటి నలుదిక్కుల నుంచి ఘోషించింది. అశరీరవాణి కూడా అధర్మమిది... అధర్మమిది... అని చెప్పింది. పాండవుల పోరు సంగతి వదిలేసి మహా కలతకి లోనయ్యారు. మహా దుఃఖం ఆవహించి చేష్టలుడిగి వుండిపోయారు. నిరాశ నిస్పృహలతో సకల పాండవ సైన్యం ధర్మరాజు వైపు చూస్తుండి పోయింది. ధర్మరాజు దుఃఖాన్ని దిగుమింగుకుని తన వారితో చెప్పాడు.

“మహా మహా యోధాను యోధులనూ, శూరులనూ, వీరులనూ నేలకూల్చి, రణరంగమంతా తానే వీరవిహారం చేసి వీర మరణాన్ని పొంది మహా స్వర్గాన్ని కూడా కొల్లగొట్టిన అభిమన్యుడి గూర్చి దుఃఖించుట తగదు. పగవారిపై పోరు సలిపి వానికి సంతోషాన్ని కలిగిద్దాము. ఇంకా పోరు వుంది. కాన శత్రువులపై పోరాడండి. విజయాన్ని సాధించాలి. అర్జున తనూజాడికి ఆనందాన్ని కలిగించాలి.... అదే అభిమన్యుడికి మనమిచ్చే నివాళి” అంటూ సైన్యంలో కలతని తొలగించటానికి ప్రయత్నించాడు. సూర్యభగవానుడు అస్త్రాదికి చేరాడు. యుద్ధం ఆ రోజుకి ముగిసింది. సమర ప్రాంతంలో నేలకొరిగిని వారిని పీక్కు తినేందుకు రాక్షసులూ, పిశాచాలూ కరాళ నృత్యం చేస్తూ ప్రవేశించారు. పక్షులు, ఆడా,మగా నక్కలు.. మహా గోల చేస్తూ వాలాయి.

ఇరుసైన్యాలు వారి వారి శిబిరాలకి వెళ్ళాయి. పాండవసేనలు మహా దీన వదనాలతో వుండిపోయారు.

ధర్మరాజు దుఃఖము

ధర్మరాజు పెను దుఃఖభారంతో వాలిపోయాడు. కౌరవయోధును యోధులైన ద్రోణ కృపాచార్యుల వారిచే అనుక్షణం రక్షించబడే పద్మవ్యాహంలోకి చొరబడి ఎందరో వీరులను నేలకొరిగిచేలా చేసి, మహా దుర్వార గర్వంగల దుశ్శాసన పుత్రుణ్ణి సంహరించి, చతురంగ బలాలను పరుగులు తీయించి పలాయనం చేయించి నేలకొరిగాడు. అంతటి పరాక్రమవంతుడు ఈ భువిపై ఎవ్వరున్నారు... ఒక్క అభిమన్యుడు తప్ప.

సుభద్రాపతి అర్జునుడు వచ్చి ‘ఏడీ నా పుత్రుడు’ అని అడిగితే ఏం సమాధానం చెప్పాలి? శ్రీకృష్ణుడి సోదరికి పెట్టిన పుత్రుశోకం గూర్చి ఏం మాట్లాడాను? ఏమని వివరించను? చిదిమిన పాలుగారే నా కొడుకేడంటే, కోమల దేహం గల నా మేనల్లుడు ఏడని శ్రీకృష్ణుడు అడిగితే ఏం సమాధానం చెప్పాలి?”

యుద్ధం అనుభవంలో లేనివాణ్ణి నేనే పద్మవ్యాహంలోకి పంపానని చెప్పనా? పసివాణ్ణి ఆభరణాల కోసం, ఆడంబరాల కోసం, సుగంధ భరిత పరిమళాలు వెదజల్లే ప్రాంతాలకి పంపాలి గాని పద్మవ్యాహంలోకి ఎందుకు పంపావంటే... అసలేలా పంపావంటే....? అసలు అలా ఎవ్వరైనా చేస్తారా? అనే అనేక ప్రశ్నలకి సమాధానాలు ఏం చెప్పను?

ఆహా అభిమన్యుడితో పాటు నేనూ పోయి వుంటే.... కుమిలి కుమిలి రోదించే అర్జునుడి ముఖాన్ని చూసే వ్యధ కూడా తప్పేది కదా. కాలకేయులను సంహరించిన అర్జునుడు, ఇంద్రునికి సహాయం చేసిన పార్థుడి పత్రుణ్ణి శత్రువులు పరలోకానికి పంపారన్న మాట అర్జునుడికి ఎంతటి తలవంపు. అసలు తట్టుకోగలడా?

ఆహా విధి ఎంత గొప్పది...

సకల భూమండలం లభించినా, ఈ సమరంలో విజయాన్ని పొందినా, అర్జునుడిలో ఆనందం వుంటుందా? తన పుత్రుణ్ణి అందదిరూ కలిసి వధించారనే విషయం తెలిసి సకల కౌరవసైన్యాన్నీ ఒక్కరోజులోనే సమాప్తం చేయడా. ఆపై సకల సంపదలు వున్నా అభిమన్యుడి చిరునవ్వు ముందు అవి సాటి అవుతాయా? అలా పరిపరి విధాలుగా దుఃఖిస్తున్న ధర్మరాజు వద్దకు

వ్యాసమహర్షి వచ్చారు. ధర్మరాజు వానికి సకల మర్యాదలు చేశాడు. పూజించి నమస్కరించాడు.

“ఓ మహాత్మా! తప్పనిసరై అభిమన్యుడిని పద్మవ్యూహంలోకి పంపాను. వాని వెనుక నేనూ, చతురంగ సేనలు కంటికిరెప్పలా కాపాడుకుంటూ సాగాలని భావించాను. అయితే ఆ పైంధవుడు మమ్మల్ని అడుగు కూడా ముందుకు వెయ్యనీయలేదు. ముక్కుపచ్చలారని అభిమన్యుడికి మేమంతా ఏ చిన్న సహాయం కూడా చెయ్యలేకపోయాము. మహామహులూ... మహాత్ములూ... యుద్ధపీరులూ.. శస్త్ర అస్త్రాలలో ప్రవీణులు అయిన వారంతా ఒక్కటై ఒకేసారి చుట్టుముట్టి చివరికి వింటి నారి కూడా తెంచి ఆ పసివాని శరీరాన్ని బాణాలతో నింపి చంపారు. వారంత కఠినమైన వారని నేను అనుకోలేదు. ఆ మహాశోకంతో నా సకల శక్తులూ సన్నగిల్లాయి.”

వేదవ్యాసుడు మెల్లగా ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“అభిమన్యుడు ఎంతటి పరాక్రమవంతుడో, ఎందరి వీరులను ఎదిరించాడో నీవే చెప్పావు. అట్టివాడు పసివాడెలా అవుతాడు. కాన ఓ ధర్మజా... కదన రంగంలో పగవారు బాణాలూ, కత్తులూ ఇవ్వక పూలగుత్తులిస్తారా? హారతులు పట్టరు కదా? నీకూ, నాకూ ఎవ్వరికైనా ఎప్పటికైనా మరణం తప్పదు. విధిని తప్పించుట రాసిన విధాతకు కూడా చేతకాదు. వల్లకాదు. కాన చింతించకు. నీ వంటి వానికి తగదు ధర్మజా”.

ధర్మరాజు వ్యాసమునీంద్రులవారిని అడిగాడు.

“మునీంద్రా! ఈ ధరణీతలంలో మహా మహా భుజబలపరాక్రమవంతులు ఎందరో జన్మించి ఉన్నారు. వారిలో ఎవ్వరూ మృత్యువునుంచి తప్పించుకోలేకపోయారా. మరణం అందరికీ సమానమేనా? దాన్నసలు ఎవ్వరూ జయించలేరా?”

వ్యాసభగవానుడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“ధర్మజా, వినుము. పూర్వము అకంపసుడనే మహారాజు తన పుత్రుడి మరణంతో మహా శోకాన్ని పొంది నారదుడి ద్వారా, మృత్యుస్వభావం సవివరంగా తెలుసుకున్నాడు. ఆ గాథను వినుము. ఆ పురాతన ఇతిహాసము వింటే నీకు కొంత స్వాంతను చేకూరుతుంది.

పూర్వము అకంపసుడనే రాజుపై పగవారు దండెత్తి వచ్చి వాని రాజ్యలక్ష్మి పొంది వానిని కారాగారంలో పడవేశారు. దానితో వాని పుత్రుడు హరి శ్రీ మహాభారతము

శత్రువులపై సింహ గర్జనలు చేశాడు. పరాక్రమంతో విజృంభించాడు. శత్రువులని చీల్చి చెండాడి, తండ్రిని కారాగారం నుంచి విడిపించాడు. అంతటితో వాని కోపం చల్లారక చతురంగసేనలతో శత్రువులని వెదకి వెదకి పోరుసాగించాడు. పగవారు వానిని అస్త్రాలతో, శస్త్రాలతో సంహరించారు. అకంపసుడు దుఃఖించి ఆపై కోపించాడు. పుత్రుడి మరణానికి కారణమైన వారిని ఏరి ఏరి వధించాడు. ఆపై పుత్రుడి గూర్చి మహా దుఃఖానికి లోనయ్యాడు. పదే పదే తలుచుకోసాగాడు. ఆ సమయంలో త్రిలోక సంచారి నారదుడు అకంపసుడి వద్దకు వచ్చి ఓదార్చాడు. అకంపసుడు తన పుత్రుడి గూర్చి చెప్పి భోరుమన్నాడు. మహా విజయం కూడా నాకు ఆనందం కలిగించటం లేదు. విజయం ద్వారా సంపాదించిన సంపదలన్నీ తృణప్రాయంగా తోస్తున్నాయి. అసలు ఈ విశ్వానికి ప్రభువు మృత్యుదేవతేగా. అసలు పుట్టుక ఎలా జరిగింది? దాని మహత్యం ఏమిటి? నేను వినగలిగేదీ, మీరు చెప్పగలిగేదీ అయితే చెప్పుము.”

అకంపసుడితో నారదుడు చెప్పాడు.

“ఓ రాజా! సకల బంధుహిత మరణాల వల్ల కలిగే దుఃఖము పోయే ఆ గాథను వినుము. సృష్టికర్త ప్రాణికోటిని సృష్టించాడు. కానీ వాటికి ప్రాణహాని లేకపోవటంతో విపరీతంగా పెరిగి భూమికి మహాభారమైంది. మోయలేనంతగా మారింది. ఏ విధంగా భూమి భారాన్ని తగ్గించాలా అని బ్రహ్మదేవుడు ఎన్నో విధాలుగా ఆలోచించాడు. ఎంత ఆలోచించినా, తగ్గు పరిష్కారం కలగకపోవటంతో అసహం పెరిగింది. అది కోపంగా మారింది. దానితో ఇంద్రియాల్లోంచి మహాగ్నికీల ఆవిర్భవించింది. ఆ మంట అన్ని వైపులా ఆవహించి ప్రపంచాన్ని దహనం చేయసాగింది. ఆ మహా ఉపద్రవంతో ప్రాణికోటి మేలుకై పరమశివుడు బ్రహ్మని శరణువేదాడు. లోకాలని రక్షించమన్నాడు.

“ఓ పరమేశ్వరీ... అసంఖ్యాకంగా ప్రాణికోటిని సృష్టించి, మళ్ళీ నీవే వారిని దహించవేయ యత్నిస్తున్నావు. సకల ప్రాణికోటికీ అభయం ఇవ్వవల్సిందని ప్రార్థిస్తున్నాను.”

మహేశ్వరుని మాటలను విని కమలాసనుడు చెప్పాడు.

“చంద్రకళాధరా, కోప ఆవేశాలు నన్ను అంటలేవు. ప్రాణికోటి భారంతో భూదేవి కృంగిపోతోంది. తన భారాన్ని తగ్గించమని వేడుకుంది. ఆమె బాధనీ, కష్టాన్నీ చూడలేకపోతున్నాను. ఆమె అభ్యర్థనను మన్నించాలన్న ఆలోచన, అసహనం కోపమై, అగ్నియై మహా భీకరదహన జ్వాలగా విరుచుకుపడింది.

“బ్రహ్మదేవా! మీరంత కోపావేశాలతో చరాచర సమూహాన్ని దహించి వేయటం తగునా? ధరణీదేవత భారాన్ని తొలగించుటకు మరొక ఆలోచన చేయుట మంచిది. కాన తమరు కోపదహన జ్వాలను ఉపసంహరించుకోమని కోరుతున్నాను. ఆ వరాన్ని ప్రసాదించమని ప్రార్థిస్తున్నాను.”

శంకరుని మాటలతో పితామహుడు మహాగ్ని జ్వాలను ఉపసంహరించున్నాడు. సకల ప్రాణికోటి పరమానందం చెందింది. కానీ అంతలోనే బ్రహ్మదేవుని ఇంద్రియాల నుంచి ఎర్రని ముఖంతో, నల్లని అవయవాలతో, ఎర్రని వస్త్రాలు ధరించి ఓ స్త్రీ పుట్టింది. ఆ లోక భీకర స్వరూపిణి శివ, బ్రహ్మలవైపు చూసి దక్షిణ దిశగా పోసాగింది.

బ్రహ్మదేవుడు ఆమెను పిలిచాడు. ఆమె ఆగింది. వచ్చి బ్రహ్మ శివులకు నమస్కరించింది.

“ఓ మృత్యుదేవతా, ప్రాణికోటి భూభారం తగ్గించాలనుకున్నప్పుడు నీవు జన్మించావు. కాన నీ ధర్మం జీవాల ప్రాణాలను అపహరించటమే. పక్షపాత బుద్ధి లేకుండా నీవు నీ నిర్వహణ చేయాలి. ఇలా చెయ్యటం వల్ల నీకు ఎలాంటి దోషం అంటుంది.”

బ్రహ్మదేవుని మాటలతో మృత్యుదేవత కన్నీటి పర్యంతమైనది. బ్రహ్మదేవునితో చెప్పింది. “మహా దుఃఖాన్ని అయిన వారికి కలిగించే ఆ పని నేను చెయ్యలేను. ధర్మం కాదు. అలాంటి పనికి దయతో నన్ను కాకుండా వేరే వారికి చెప్పుము. నియమించుము. నేను ధేనుకాశ్రమానికి వెళ్ళి తపం చేసుకుంటాను.”

బ్రహ్మదేవుడు స్పష్టంగా చెప్పాడు.

“మృత్యుదేవతా జంకవలదు. నీపై ఎట్టి మాటరాదు. ఫలానాఫలానా అనే మిష మీదే నీవు ప్రాణికోటి ప్రాణాలను తీసుకు వస్తావు. కాన మరో మాట లేకుండా నీవు సంహారమునకు పూనుకో. ఆ పనికై నీవు జన్మించావు” అని తీవ్రస్వరంతో చెప్పాడు.

దానితో మృత్యుదేవత ఒప్పుకుంది. బ్రహ్మ, పరమేశ్వరుల వద్ద శెలవు శ్రీ మహాభారతము

తీసుకుని ధేనుకాశ్రమానికి వెళ్ళింది. అక్కడ పూజాలూ, వ్రతాలూ చేసింది. అక్కడి నంద, కౌశి నదులలో అనేక ధర్మపుణ్యకార్యాలు చేసింది. హిమవత్పర్వత శిఖరంపై అఖండ దీక్షతో చేస్తున్న ఆమె తీవ్ర తపస్సుకు మెచ్చి సృష్టికర్త ప్రత్యక్షమయ్యాడు.

“ఓ తరుణీమణీ.. ఎందుకింత ఘోర తపస్సు చేస్తున్నావు” అని ప్రశ్నించాడు పంకజాసనుడు.

“ప్రభూ! సుఖసంతోషాలతో ఉండే ప్రాణులను నేను సంహరించలేను. వారి వారికి మహా వ్యధలను కలిగించలేదు. దయతో నన్ను మన్నించుము.”

“ఓ మృత్యుదేవతా, నీకా శంక తగదు. నా ఆజ్ఞ చేయటం నీ విధి. అలా చెయ్యటం వల్ల లోకాలకి నీవు అధీశ్వరివి.. ప్రాణికోటి ఆయుష్షు తీరినంతనే నిష్పక్షపాత బుద్ధితో వారి వారి ప్రాణాలను అపహరించల్సింది. దాని వల్ల మహా కీర్తి కూడా నీకు కలుగుతుంది.”

మృత్యుదేవత నమస్కరించి అడిగింది.

“బ్రహ్మదేవా! అయితే ప్రాణులు ఈర్ష్యా అసూయాద్వేషాలతో, లోభాలతో, క్రోధాలతో తమ దేహాన్ని తామే చెడగొట్టుకోవాలి. తమ చావును తామే కొనితెచ్చుకోవాలి.”

సృష్టికర్త ఆమెతో చెప్పాడు.

“అదే జరుగుతుంది. నీ కన్నీటి చుక్కలే మహా రోగాలై వారిని పీడిస్తాయి. దానితో నీపై ఎలాంటి మాట రాదు. ఈ కార్యము వల్ల నీకెలాంటి అధర్మం అంటుకోదు. నీవు ధర్మ స్వరూపినివి.”

బ్రహ్మదేవుడికి వినయంగా నమస్కరించింది. అప్పటినించి వ్యధల పేరుతో, సమస్యల పేరుతో, మరొకటి మరొకటి పేర్లతో, ప్రాణుల ప్రాణాలని హరించసాగింది. ఆపై తమ తమ సుకృతాన్ని బట్టి ఆ జీవి మరుజన్మ ఎత్తుతోంది.

కాన ఓ మహారాజా! మనుష్యులు పుడుతుంటారు.. పోతుంటారు. మళ్ళీ జన్మిస్తుంటారు. మనుష్యులు దేవతలుగా పుట్టవచ్చు. దేవతలు మనుష్యులుగా పుట్టవచ్చు. అది వారు వారు చేసుకున్న కర్మలని బట్టి వుంటుంది. నీ పుత్రుడికి సమరంలోనే వీరస్వర్గం లభించింది. సకల సౌఖ్యాలు అక్కడ నీ పుత్రుడు అనుభవిస్తుంటే దిగులెందుకు? కాన బ్రహ్మదేవుని సంకల్పం ప్రకారం పుట్టుట, గిట్టుట జరుగుతుందని తెలుసుకున్న వారికి మృత్యు దుఃఖము వుండదు.”

నారదునితో అకంపనుడు చెప్పాడు.

“ఓ మహాత్మా! నీవు చెప్పిన మృత్యుదేవత గాథ విని నేను నా దుఃఖాన్ని పోగొట్టుకున్నాను. నా మనసు తేలికయ్యింది” అని అన్నాడు.

ఆపై నారద మహర్షి తన నిజ నివాస భూమి అయిన అశోకవనానికి వెళ్ళాడు.

వ్యాసమహర్షి ధర్మనందనునికి మృత్యుదేవత గాథను చెప్పి ఆపై నెమ్మదిగా, స్వాంతనగా చెప్పాడు.

“ధర్మజా! ఎంతో మహిమగల మృత్యుదేవత గాథను నీవు వినటం వల్ల సకల సంపదలూ, కీర్తి, ఆయురారోగ్యాలు కలుగుతాయి. ఈ గాథను చెప్పినా, వ్రాసినా అంతే ఫలితం కలుగుతుంది.

కాన ఓ ధర్మజా, అభిమన్య పుత్రుడు మహా పరాక్రమవంతుడు. తన వీరత్వముతో శాశ్వత కీర్తిని తెచ్చుకున్నాడు. శాశ్వత ప్రతిష్ఠను నిర్మించుకొని చిరకాలం వీరస్వర్గంలో వుండే వాని గూర్చి దిగులెందుకు?”

ధర్మరాజు శోకాన్ని దిగమింగుకుని వ్యాసమునీంద్రుల వారిని అడిగాడు.

“గతంలో మహా మహారాజులు ఎలాంటి యజ్ఞాలు చేశారు?”

“ధర్మరాజా! అభిమన్యుడు పూర్వపు రాజులవలే మహా వీరుడు. అట్టివానికి ఎలాంటి సద్గతి కలుగుతుందని అనుకుంటున్నావు?”

ధర్మరాజు చెప్పాడు.

“మహాత్మా! తమకి తెలియనిది గ్రహించింది కాదు... నా చింత కూడా అదే.”

సత్యవతీ పుత్రుడు వ్యాసుడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“మహా యజ్ఞాలూ, తపాలూ, దానాలూ, ధర్మాలూ చేసినవారు, ఉత్తమమైన పుణ్యలోకాల్లో సుఖంగా వున్నారు. మహా భోగాలు అనుభవిస్తున్నారు. అయితే అంతకు మించి వీర స్వర్గాన్ని పొందిన వారు అత్యుత్తమ వైభోగాలను అనుభవిస్తున్నారు. అలాంటి లోకంలో అభిమన్యుడు సుఖించగలడు. కాన నీవు ఆ విషయమై ఎట్టి ఆలోచనా పెట్టకొనవలదు. ఎందరో చక్రవర్తులు, రాజులు ధర్మకార్యాలు చేసి ధర్మతలం వదిలినవారే. ఎవ్వరూ ఇక్కడ శాశ్వతము కాదు. ఓ ధర్మజా, నీకు ఓ పూర్వ గాథను చెబుతాను. సావధానంగా వినుము. అలాంటి గాథను వినటం వల్ల నీలో వున్న మనోవేదన సమసిపోతుంది.”

సృంజయుని వృత్తాంతము

పూర్వకాలంలో సృంజయుడనే మహిషతి సకల భూమండలాన్ని ఏకచ్ఛద్రాతిపత్యంగా ఏలాడు. ఎన్నో ధర్మకార్యాలను చేశాడు. సకల సంపదలూ వున్న ఆ ధర్మతీపతి భూపతి దంపతులకి సంతానము లేదు. వానికి నారదమహర్షి సన్నిహితుడు. ఓసారి నారదమహర్షి రాజభవనానికి వచ్చినప్పుడు, సృంజయుడి ఆంతరంగికులూ, విప్రముఖ్యులూ నారదమహర్షిని పూజించి, తమ రాజు యొక్క బాధను తెలియచేశారు. వాని మనోరథం తీరుటలేదని అది మహా వెలితిగా వుందని శెలవిచ్చారు. అంతా విన్న నారదుడు సృంజయుణ్ణి కలిసి అడిగాడు.

“నీలో ఆ కోర్కెను నాకింతవరకు ఎందుకు వ్యక్తపరచలేదు.”

సృంజయుడు దేవలోక మునికి చెప్పాడు.

“నేను సంతానము కోసం ఎంతో పరితపించి పోతున్నాను. చక్కనివాడు, అంతకుమించిన సుగుణాలు కలవాడు అయిన పుత్రుడు కావాలని నా ఆకాంక్ష. ఇంకా వాని మూత్రము, మలము, కన్నీరు... చెమట బంగారం కావాలి.”

నారదుడు సృంజయు భూపతికి ఆ వరమిచ్చాడు. నారదమహర్షి వరం వల్ల సృంజయుడు పుత్ర సంతానవంతుడయ్యాడు. వానికి ‘సువర్ణేష్ఠి’ అని నామకరణ చేశాడు. ఎంతో ప్రేమగా పుత్రుణ్ణి చూసుకోసాగాడు. నారద మహర్షి వర ప్రసాదం వల్ల జన్మించిన పుత్రుణ్ణించి మహా బంగారాన్ని పొందుతూ గతం కన్నా మిన్నగా మహా వైభవోపేతంగా సకలం బంగారుమయం చేశాడు.

సువర్ణేష్ఠి గూర్చి అలా అలా అంతా అందరికీ తెలిసిపోయింది. సృంజయుడు అపర దేవేంద్రునిలా వెలిగిపోయాడు. కొంతకాలం తర్వాత అదనుకోసం చూస్తున్న కొందరు క్రూరులైన చోరులు ఆ బాలుణ్ణి తప్పురించారు. బంగారం మీద మమకారంతో, భీకర అడవి మధ్యలోకి తీసుకెళ్ళి ఆ పసివాని నోట్లో గుడ్డలు కుక్కి కత్తులతో వాని కడుపుని చీల్చారు. ఎంత వెదికినా వాని కడుపులో బంగారం ఇచ్చేది కానరాలేదు. ఆ పసివాని విగత శరీరాన్ని అక్కడ పడేసి నిరాశగా వారు తమ దారిని తాము పోయారు. వారు చేసిన పాపానికి వారిలో వారే కలహించుకుని ఒకరి చేతుల్లో మరొకరు హతమైపోయారు. నరకలోకానికి పయనమయ్యారు.

పుత్రుడు కాన రాకపోవటంతో సృంజయుడు తమ సేనల ద్వారా సకలం వెదికించాడు. అడవిలో దిక్కు మొక్కు లేకుండా, కడుపు చీల్చబడి మహా

భయంకరమైన పుత్రుడి విగత శరీరాన్ని కనుగొన్నారు. అది తెలిసి మహా వేదనతో తరలి వెళ్ళి భోరుమన్నాడు. అనంతమైన దుఃఖానికి లోనయ్యాడు. నారద మహర్షి సృంజయుడని వద్దకొచ్చి చెప్పాడు.

“రాజా! దుఃఖించుట తగదు. పుట్టిన తర్వాత ప్రాణి శరీరం నుంచి వెళ్ళకుండా ఉంటుందా. పోయిన వారి కోసం ఎంత దుఃఖించినా తిరిగి వస్తారా? కాన దుఃఖం వలదు. నా మాటలు వినుము. నీకు షోడశరాజుల గాఢను చెబుతాను. వినుము.”

షోడశరాజుల చరిత్ర

“ఓ రాజా! అనేక యజ్ఞయాగాదులు చేసిన ఎందరో భూమిపై మహా తేజస్సుతో, కీర్తితో వెలిగిపోయారు. అయినా వారు శాశ్వతంగా వున్నారా? కాన నీవూ దుఃఖించ వద్దు. అట్టి మహా మహుల గాఢను చెబుతాను వినుము.”

పురాతన కాలంలో ‘మదత్తు’డనే మహీపతి వుండేవాడు. అతను యజ్ఞాదులు చేస్తుంటే దిక్పాలకులు సహితం విచ్చేసి తగు కార్యాలు చేసేవారు. సంవర్తుడనే మహర్షి వుండేవాడు. వానికి బృహస్పతి అంటే పడదు. దానితో ఈర్ష్యాసూయలతో ఋత్విక్కు స్థానంలో వుండి యజ్ఞకార్యాలు నిర్వహించాడు. మహా మహా మహర్షులంతా వచ్చి మదుత్తనృపతిని ఆశీర్వదించారు. ఆ మహారాజు ఎన్నో భూరి దక్షిణలతో, స్వర్ణాభరణాలతో ఎందరినో సత్కరించాడు. అవి అందుకున్నవారు తామెన్నడూ అంతటి వాటిని పొందలేదని వేన్నోళ్ళ పొగిడారు. అట్టి రాజు నేడు వున్నాడా?

అలాగే సుహోత్రుడన్న రాజు. ధర్మపుణ్యమార్గాల్లో మహారాజు అయ్యాడు. వాని కార్యాలకి భూప్రజలే కాక స్వర్గలోకవాసులంతా పరమానందం చెందారు. అమరులు సహితం కీర్తించబడ్డ వాని రాజ్యంలో వర్షం పడినప్పుడు వరుణ దేవుడు బంగారు ఎండ్రకాయలను, చేపలను, తాబేళ్ళని వర్షంలో పంపాడు. ఆ మహా ధనాన్ని అనేకమంది అర్హులకి ఇచ్చి అనేక అశ్వమేధాది యజ్ఞాలు నిర్వహించాడు. అట్టి మహాత్ముడు, ప్రజా పాలకుడు నేడు లేడు కదా.

అంగుడు అనే రాజు అనేక యజ్ఞ యాగాదులు చేశాడు. బంగారంతో ప్రకాశించే ఏనుగులను, మహా వేగంతో పోగలిగే అశ్వాలనూ, బంగారు కొమ్ములు గల ఆవులనూ, అలాగే మేకలనూ, కన్నెలనూ, అనేక రత్న ఆభరణాలను

దానాలు చేశాడు. ఆ అంగుడు శరీరాన్నించి కూడా ప్రాణి వెళ్ళిపోలేదా?

ఇక శిబి చక్రవర్తి స్యందనం అనగా సప్తద్వీపాలతో, శత్రువన్న వాడు లేని శిబిచక్రవర్తి సకల ప్రజలను కన్నబిడ్డల్లా చూసుకున్న శిబి చక్రవర్తి నేడు వున్నాడా? వాని రాజ్యపాలనుకూ, ధర్మనిష్ఠలకూ మెచ్చి పరమశిడు వానికి ఆక్షయ ధనాన్ని ప్రసాదించాడు. పవిత్రమైన గంగానది ఒడ్డున చెప్పలేనన్ని యజ్ఞాలు చేశాడు. వాన చినుకులను ఎలాగోలా లెక్కించవచ్చును గాని, శిబిచక్రవర్తి దానాలను లెక్కించగలమా. అట్టి మహా కీర్తిమంతుడు నేడు వున్నాడా.

ఇక శ్రీరామచంద్రుని తండ్రి దశరథ మహారాజు...తండ్రి ఆజ్ఞతో అడవులకి భార్య సోదరుడితో శ్రీరాముడు తరలి వెళ్ళాడు. వారధిని నిర్మించి లోకాలకి కంటకుడైన రావణుణ్ణి వధించి, పసిపిల్లల అకాలమృత్యు భీతిని తొలగించాడు పుణ్యవీరుడు శ్రీరామచంద్రుడు. అట్టివాని తండ్రి దశరథ మహారాజు కాలగర్భంలో ఇమిడిపోలేదా.

సగరుడు ఎంతటి గొప్పవాడు. తన పూర్వీకుల అపూర్వ సంకల్పము నెరవేర్చటానికి ఆకాశగంగను భూమిపైకి తెచ్చినవాడు. భాగీరథి నామంతో లోకవిఖ్యాతి సంపాదించుకున్నవాడు. మహేంద్రుడే ప్రశంసించేలా ఎన్నో యాగాలు చేశాడు. అశ్వమేధాది యజ్ఞాల్లో, ధర్మకార్యాల్లో మహా వైభోగ ధనం గల రథాలపై కన్నెలను ఎక్కించి ప్రతి రథానికి వంద ఏనుగులను, ఒక్కో ఏనుగుకి వెయ్యేసి అశ్వాలనూ, ఒక్కో అశ్వానికి వెయ్యి గోవులను ఇచ్చి దానం చేశాడు. అంతటి దానవంతుడూ, ఆ భగీరథుడు భూమిపైకి గంగను తెచ్చిన ఆ సగరుడు నేడు వున్నాడా?”

అలాగే దిలీప సార్వభౌముడు హయమేధ క్రతువుల్లో విశ్వావసుడు మేనకలతో పాటు అనేక గంధర్వాదులంతా వచ్చి సంగీత గోష్ఠులు చేసేవారు. అప్పరస సుందరీమణులు నృత్యగానలాపనలతో విచ్చేసి అందరినీ ఆనందింపజేసేవారు. అమరేశ్వరులు మహా ప్రకాశం గల మెరుపులతో విచ్చేసి దిలీప మహారాజుకు సంతోషాన్ని కలిగించేవారు. పంచభక్ష పరమాన్నాలతో మహా ధనరాసులు పొందిన భూజనులు మహీపతిని కీర్తించని క్షణమున్నదా. ఆ మహేంద్రుడే దిగి వచ్చి అశ్వమేధ అశ్వాన్ని అర్పించాడు. దేవేంద్రునికి యజ్ఞ అశ్వాన్ని ఆనందంగా దిలీపుడు ఇచ్చేశాడు. అట్టి దిలీపుడు ఏడి... ఎక్కడ?

ఓ స్పృంజయ మహారాజా, మాంధాత చక్రవర్తి తాను జన్మించింది మొదలు ఇంద్రుడి చేతిలోని నెయ్యా, పెరుగూ, పాలూ తాగి పన్నెండు సంవత్సరాలు వయస్సులోనే సమస్త రాజ్యాన్ని పొందాడు. సూర్యోదయ, సూర్యాస్తమయ పర్వతాలే తన రాజ్య సరిహద్దులుగా చేసుకొని అఖండ భూమండలాన్ని ఏలాడు. మహా పర్వతాల వంటి సంపదలను దానాలు చేశాడు. అటువంటి ఆ మాంధాత ఏడి.

యయాతి పృథివీపతి ఏకంగా దేవతలకే సహాయం చేశాడు. దానవ సంగ్రామంతో రాక్షసులెందరినో సంహరించి దేవతలకి ఉపకారం చేశాడు. హయమేధం, అగ్నిష్టోమం, అతిరాత్రం, వాజపేయము, పాండరీకం, సత్త్రయాగం వంటి యజ్ఞాలు చేశాడు. శుక్రుడు అల్లుడు. అనేక ధర్మకార్యాలతో మహాకీర్తిని పొందినవాడు నేడు లేడు కదా!

అంబరీష మహారాజా... వాని ధర్మపుణ్యకార్యాలకి శత్రువులు అసూయ చెంది అంతా ఒక్కటై దండెత్తి వచ్చారు. మహా పరాక్రమంతో వారి రథాలనూ, కవచాలనూ చీల్చి శరణన్న వారిని సంరక్షించిన కరుణా మూర్తి, సకల భూమండలాన్ని ఏలిన ఆ అంబరీష చక్రవర్తి, సకల రత్నరాసులను భూరిదక్షిణలుగా ఇచ్చిన అంబరీషుడు నేడు వున్నాడా.

లక్ష్మమంది భార్యలు గల శశిబిందుడు, తన ప్రేమద్వారా ఒక్కొక్క భార్య నుంచి వేయిమంది సంతానాన్ని పొందాడు. వారంతా తండ్రికి తోడై, నీడై నిలువగా అనేక అశ్వమేధయాగాలు చేశాడు పదికోట్ల మంది పుత్రులు గల శశిబిందుడు. అపార కీర్తి గడించిన వాడు ఈ మట్టిలో కలిసిపోలేదా.

అలాగే గయ మహారాజు నిరంతర తపస్సుతో జాజ్వల్యమాన స్వరూపుడైన అగ్నిభట్టారకుడ్ని సాక్షాత్కరింప చేసుకున్నాడు. ఆ మహనీయుని వల్ల బ్రహ్మచర్యమూ, సౌశీల్యమూ, దమము, శమము, వేదాలను గ్రహించడము వంటివి పొందాడు. రత్నాలూ, బంగారంతో ముప్పై ఆరు యోజనాల పొడవూ, వెడల్పు గల యజ్ఞవేదికను నిర్మించి మహా యజ్ఞాలు చేశాడు. అట్టి మహీనాథుడు ఎక్కడ... ఏమయ్యాడు?

ఇరవై వేలమంది వంటవారిని పెట్టాడు రంతిదేవుడు. అభ్యాగతాది అతిథులకు వండి వార్చటమే వారి పని. అంతటి రంతిదేవుడు యజ్ఞయాగాదులు చేస్తుంటే పశువులు తామే వచ్చి ఉత్తమ గతి కోసం సిద్ధమని చెప్పేవి. అమరలోక వాసులు స్వయంగా వాటి తలలు నరికి కమ్మని మాంస భోజనాదులతో శ్రీ మహాభారతము

సంతృప్తులయ్యారు. సత్ర యాగాదులు చేసిన రంతిదేవుడు మహా పుణ్యాత్ముడు, అపార సంపద కలిగిన వాడు. అంతకుమించిన కీర్తి గలవాడు ఎక్కడ. పుణ్యలోకాలకి వెళ్ళలేదా.

చిన్ననాడే మహా క్రూర జంతువులను పొట్టేళ్ళవలే నియంత్రించిన సర్వదమనుడు అనగా భరతుడు రాజ్య పదవి పొంది గంగాయమునా సరస్వతీ నదీతీరాల్లో రాజసూయం వంటి ఎన్నో యజ్ఞాలు చేశాడు. బంగారంతో మెరిసిపోయే ఏనుగులనూ, అశ్వాలనూ దానాలుగా ఇచ్చాడు. అట్టి నరేంద్ర చంద్రుడు భరతుడు మాత్రం నేడు వున్నాడా. అందరివలే ఈ ఇహలోకాన్ని వదిలినవాడే కదా.

మహా పురాతన కాలంలో భూమి మెట్ట పల్లాలతో వుండేది. తన రథం సరిగా వెళ్ళలేకపోవటంతో ఆ మహిషతి మెట్టపల్లాలను చదును చేయించాడు. అందుకే ఆ పుణ్యాత్ముడు పృథుచక్రవర్తిగా కీర్తి గడించాడు. వారి పేరు మీదనే భూమిని పృథు అని కూడా పిలుస్తున్నారు. గోరూపంలో వున్న భూదేవిని ఓషధులూ, రత్నాలూ పిదకవలసిందిగా చెప్పి, వాటితో లోకానికి పోషణ కలిగించాడు. ఇక యజ్ఞయాగాదుల గూర్చి దాన ధర్మాల గూర్చి చెప్పవలసిందేముంది? కీర్తి నేటికీ వుంది. కాని వాని శరీరం...

కార్తవీర్యుడి వేయి బాహువులనుని ఖండించిన పరశురాముడు సకల రాజ్యాలపై దండెత్తి అందరి రాజ్యాలను తన రాజ్యంలో కలిపేసుకున్నాడు. ఇరవై ఒక్కసార్లు దండెత్తి సాధించిన సకలభూమండలాన్ని కశ్యపుడికి ధారాదత్తం చేశాడు. అందువల్లనే భూమిని కాశ్యాపి అనే పేరుతో కూడా పిలిచేది. అట్టి పరశురాముడే నేడు శాశ్వతంగా వుండగలిగాడా?

కాన ఎంత శక్తివంతులైనా, మహా ధనరాసులున్నా, సకల భూమండలమే స్వంతము అయినా మిగిలేది కీర్తి మాత్రమే....

సువర్ణశ్రీ గాథను చెప్పిన వ్యాసభగవానుల వారు తిరిగి ధర్మరాజుతో ఇలా చెప్పాడు.

“ధర్మజా... అలా నారదుడు అనేక రాజుల గూర్చి, వారి గొప్పతనాన్ని గూర్చి, వైభోగాల గూర్చి వివరించాడు. అయినా స్పృంజయుడిలో ఏమాత్రం మార్పు కానరావటం లేదు. దానితో నారదుడు ఆ రాజుతో చెప్పాడు.

“నీ హితవు కోరి ఇంకా నీ మహా దుఃఖం పోవటానికి షోడశరాజుల చరిత్ర చెప్పాను. మంచితనమూ, కీర్తే శాశ్వతమని చెప్పాను. దేహం, సంపదలు, నా అను వాళ్ళు శాశ్వతం కాదు. చెప్పినదంతా బూడిదలో పోసిన నెయ్యి వలే వృధాయేనా?”

సృంజయుడు నారదునితో చెప్పాడు.

“నారదా, మహా పుత్రశోకంతో నిండి వున్న నేను, తమరు విన్నవించిన గాథలతో నాలోని శోకాన్ని, కల్మశాన్ని పోగొట్టుకున్నాను.”

నారదుడు ఆనందం చెంది తన మిత్రుడికి చెప్పాడు.

“సృంజయా! నీకేం వరం కావాలో కోరుకో. ఎలాంటి సంకోచము వలదు. నీవు కోరింది ఇస్తాను. మిత్రుని ఆనందంకన్నా మించిన ధర్మం స్నేహధర్మంలో లేదుకదా.”

“మహాత్మా! తమవంటి వారిని సన్నిహితులుగా చేసుకున్న భాగ్యం కన్నా, మీ అనుగ్రహానికన్నా గొప్పవేమి వుంటాయి.”

నారదుడు సృంజయుడితో చెప్పాడు.

“మహారాజా! చోరుల వల్ల పరలోకం చేరిన నీ పుత్రుణ్ణి నేను తిరిగి ఈ భూమ్మీదకు తీసుకువచ్చి నీకు అర్పిస్తాను. ఇక నీలో వున్న ఆ మహా దుఃఖాన్ని వదులుము.”

నారదుడు పలికిన వెంటనే పైలోకంలోనున్న సువర్ణస్థి చిరునవ్వులు చిందిస్తూ, మహా తేజస్సుతో అక్కడికి విచ్చేశాడు. సృంజయుడి ఆనందానికి అవధులు లేకుండా పోయింది. పుత్రుణ్ణి కౌగిలించుకున్నాడు. ఆపై వానికి వెలువిద్య నేర్పాడు. తగు కన్యనిచ్చి వివాహం చేశాడు.

“ఓ ధర్మరాజా, సువర్ణస్థి దూరమైనందుకు సృంజయుడిలో దుఃఖానికి అర్థం వుంది. ఎందుకంటే అప్పటికీ ఆ బిడ్డ విలువిద్య నభ్యసించలేదు.. వివాహం కాలేదు. యాగాలూ, యజ్ఞాలూ చేయలేదు. సంతానవంతుడై అందరినీ ఆనందింప చేయలేదు. కానీ అభిమన్యుడు అలా కాదు. అపార యుద్ధ విద్యలు తెలిసినవాడూ, కీర్తివంతుడు. మహా వీర మరణాన్ని పొంది షోడశరాజుల వలే మహా పుణ్యలోకాల్లో విహరిస్తున్నాడు. కాన అంతర్మథనమునూ, దుఃఖమునూ వదులు...” అని వ్యాసభగవానుడు ధర్మరాజును స్థిమితపడమని చెప్పి ఆశీర్వదించి అంతర్ధానమయ్యాడు.

వ్యాసుడు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత ధర్మరాజులో చింత మొదలైంది.

శ్రీ మహాభారతము

అర్జునుడు వచ్చి నా పుత్రుడేడి అంటే ఏం సమాధానం చెప్పాలి?

వింటున్న ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుణ్ణి అడిగాడు.

“సంజయా, అర్జునుడు సంశస్త్రకులతో ఎలా పోరు సలిపాడు? అర్జునుణ్ణి చంపాలన్న వారి ప్రతిజ్ఞలు ఏమయ్యాయి? అభిమన్యుడి విషయం గూర్చి అర్జునుడికి ఎవరు చెప్పారు.? ఆ మహా దుర్వార విని అర్జునుడు ఎలా స్పందించాడు.”

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అర్జునుడు మహా కార్పిచ్చు వలే సంశస్త్రక సైన్యాలపై విరుచుకుపడ్డాడు. ప్రత్యక్ష కాలాంతకుని వలే చెలరేగి త్రిగర్తులనందరినీ సంహరించాడు.”

దుశ్శకునాలు

త్రిగర్తుల పీచమణిచి తిరిగి వస్తున్న అర్జునుడికి అనేక దుర్నిమిత్తాలు కాన వచ్చాయి. జగన్నాథుడు శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“మహానుభావా! నా మనస్సెందుకో కలతకు గురి అవుతోంది. ద్రోణాచార్యుడు మహా యుద్ధ విశారదుడు. ధర్మరాజుకి ఎటువంటి ఆపద సంభవించలేదు కదా?”

శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా! ధర్మరాజుగానీ, భీమనకులసహదేవులకి గానీ అశుభం ఏమీ జరిగి వుండదు. వారికి కాక మరెవరికైనా జరిగి వుంటే మనకి కొంతసేపటికి తెలియక మానదు కదా.”

ఆపై శ్రీకృష్ణార్జునులు సంధ్యా సమయం సముచిత కృత్యాలు నెరవేర్చారు. ఆపై తమ శిబిరాల దిశగా కదిలారు. దగ్గరికి వస్తున్న కొద్దీ అర్జునుడిలో ఏదో తెలియని కలవరం. సైనికుల వదనాలు వెలవెలపోతున్నాయి. అంతా కాంతివిహీనమైన ముఖాలతో చిత్ర ప్రతిమల్లా వున్నారు.

“శ్రీకృష్ణా! చూశావా, సైనికులు తలల వంచుకుని పక్క పక్కలకి వెళుతున్నారు. శిబిరాల్లో నిశ్శబ్దం... ఏదో మహా ఆపద సంభవించినట్టు.. తట్టుకోలేని నష్టం వచ్చినట్టు. యుద్ధా విరామనంతరం వినపడాల్సిన ఆనంద గోష్ఠులు ఏమీ వినరావటం లేదు. ఎప్పుడూ ఎదురొచ్చే అభిమన్యుడు ఏడీ... ఓ శ్రీకృష్ణా.. నేను ఎలాంటి వార్తను వినబోతున్నాను. నాకు మహా కలవరంగానున్నది...”

ద్రోణపర్వము

అర్జునుడు పదే పదే ప్రశ్నల వర్ష కురిపిస్తూ ఆందోళన చెందుతున్నా శ్రీకృష్ణుడు మారుమాట్లాడలేదు. అర్జునుడు రథం దిగి ధర్మరాజు శిబిరంలోకి వెళ్ళాడు.

ధర్మరాజాదులు... తన బంధువులూ, రాజశ్రేష్టులూ ఆసీనులై వున్నారు. అంతా తలలు వంచుకొని దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తూ వున్నారు. ఎవ్వరి ముఖాల్లోనూ వెలుగురేఖలు లేవు. అందులో అభిమన్యుడు లేడు.. అర్జునుడు అంతా కలియచూశాడు. తడబడే మాటలతో గొంతు బొంగురుపోయి అన్నాడు.

“ఆచార్యుడు పన్నిన పద్మవ్యూహంలోకి నా పుత్రుణ్ణి గానీ ఏమన్నా పంపారా? వాడికి వెళ్ళటం తెలుసు, తిరిగి వెనక్కి రావటం తెలీదు. మేమున్నామని చెప్పి అభిమన్యుణ్ణి అందులోకి పంపలేదు కదా? అదే జరిగి మహా మహులని ఎదరించి ఆపై కురువీరులంతా చుట్టూ చేరి వాణ్ణి..... చెప్పండి... అంతోటి పాపకార్యం జరగలేదు కదా? మీరంతా చిన్నబోయిన వదనాలతో వున్నారు. సాభద్రుడు ఎక్కడ? లేనిచో నాకు చెప్పండి.??

అర్జునుణ్ణి చూడటం తప్పించి మాట్లాడే సాహసం ఎవ్వరూ చెయ్యలేకపోయారు.

అభిమన్యుడు శ్రీకృష్ణునికి మేనల్లుడు. కుంతీదేవికి ముద్దుల మనువడు. మహా అస్త్రశస్త్ర వేత్త. అలాంటి వాణ్ణి ఎవరు సంహరించారు? ఒక్కడి వల్ల కాదు.. అందరూ కలిసి ఒకేసారి నేలకూల్చి వుంటారు. ఎంతోమంది కలిస్తే గానీ ఆ మహావీరుణ్ణి ఓడించి నిర్జించగలరు.

హయ్యో... పెద్దలంటే గౌరవం.. దయగలవాడు, మోహమాటస్థుడు, ఇంద్రుడి మనవడు. శౌర్య, ధౌర్య, గాంభీర్యాలు కలవాడు. ఎంత చక్కని ముఖం.. విశాల వక్షస్థలం.. తెల్లని కనులు కలవాడు. అట్టివాణ్ణి విడిచి నేను జీవింపగలనా?

హంసతూలికా తల్పంపై శయనించే అభిమన్యుడి దేహం కటికనేలపై కూలింది కదా, మహా మహా సుందరీమణుల పరిచర్యలతో సుఖించే ఆ మహా భోగి ఈనాడు నక్కల గుంపు మధ్య దిక్కులేని వాడివలే పడివున్నాడు కదా. ఆహా విధి మంచి వాళ్ళని ఎందుకు వుండనిస్తుంది. బ్రహ్మదేవుడు అపూర్వమైన వాటిని ఎక్కువ రోజులు భూమ్మీద వుంచటానికి ఎందుకు ఇష్టపడతాడు. త్రిగర్తుల పౌరషవాఖ్యలకూ, సమర ఆహ్వానానికి వెళ్ళి నా పుత్రుణ్ణి పోగొట్టుకున్నాను. వినయవంతుడు, దేవేంద్రుని పాత్రుడు, మహా గుణశాలి. శ్రీ మహాభారతము

హయ్యో... అభిమన్యు.... శ్రీకృష్ణుడు నీకై చూస్తున్నాడు. ఎక్కడున్నావు? ఒక్కసారి రా నాయనా, నా కోసం కాకపోయినా, ఉత్తర కోసం అయినా రా నాయనా” అర్జునుడు మహాశోకంతో ఆక్రోశించసాగాడు.

అలా ఎంతోసేపు విలపించి ధర్మరాజుని అడిగాడు.

అర్జునుడి ప్రశ్నల పరంపర

అభిమన్యుడు పద్మవ్యూహంలోకి వెళుతుంటే, భీముడు పక్కనే వుండలేదా? ద్రుపదుడు ఎక్కడున్నాడు? నీవు వాణ్ణి మరోచోటికి వెళ్ళమన్నావా? సాత్యకి ఏమయ్యాడు, అసలు యుద్ధరంగంలోనున్నాడా? విరాటుడు ఏవైపుకి వెళ్ళాడు? వారంతా లేకపోయినా నీవయినా ఆదుకొని రక్షించలేకపోయావా? నీవు కూడా మరొకరితో పోరుసాగిస్తున్నావా?

అదే జరిగి వుంటుంది. దిక్కు మొక్కు లేకుండా అనాధ వలే మరణించి వుంటాడు. లేక, అనేకమంది మూకుమ్మడిగా మీద పడినప్పుడు మహా పరాక్రమంతో అందరినీ ఎదిరించి దివిజాల ప్రశంసలు కూడా పొందాడా?

ఆహా! మహా మహా శస్త్రాలతో, అస్త్రాలతో మీద పడినప్పుడు తనని ఆదుకునేవారు కానరాక నాకై అలమటించి వుండి ఉంటాడా? ‘తండ్రి ఎక్కడున్నావ్? ఆపదలో తోడు రావా’ అని ఎలుగెత్తి నన్ను అని పిలిచి వుండి వుంటాడు.

కాదు... అభిమన్యుడు వీరాధివీరుడు. మిన్ను విరిగి మీదపడ్డా, తన కోసం, తన రక్షణ కోసం తోడు కోరుకోడు. ఆహా అంతా కలిసి ఒకేసారి మీదకి వచ్చిన వారికి నా ధనుష్ఠకారము గానీ, శ్రీకృష్ణుడి చక్రజ్వాల గానీ గుర్తుకు రాలేదా? మహా ఆయుధాల దెబ్బలకి, మహా రక్త ధారలతో కదన రంగంలో ఎక్కడ పడి వున్నాడు. ఒక్కసారి నన్నక్కడికి తీసుకుపోండి. ఈ మహా దుర్వార్తను పాంచాలి విని తట్టుకోగలదా. ఆమెను శాంతింప చేయగల వారెవరున్నారు?

త్రిగర్తులతో మహా పోరు చేస్తన్న సమయాన కౌరవసేనల సింహనాదాలను నేను విన్నాను. ఆ సమయాన యుయుత్సుడు పలికిన మాటలు నేనూ విన్నాను.

‘మీరు పార్థుడితో యుద్ధానికి పనికి రారు. అంతమంది కలిసి ఓ పసివాణ్ణి చంపటము వీరత్వమా? అది మీకు సంతోషం కలిగిస్తోందా. చేసిన దానికి

త్వరలోనే ఏడ్వబోతున్నారు. శ్రీకృష్ణార్జునులకు అపకారం చేసి ముల్లోకాల్లో ఎవరైనా జీవించగలరా. చేసిన పాపం ఎక్కడికీ పోదు. మహా వినాశనాన్ని కలిగించక తప్పదు.'

ఆ యుయుత్సుని మాటలు శ్రీకృష్ణుడూ విన్నాడు. విని మౌనంగా వున్నాడు. ఓ ధర్మరాజా ఒక్క మాట నాకు చెబితే, ఆ వెనువెంటనే వచ్చి నా పుత్రుణ్ణి సంహరించిన క్రూరులనందరినీ అక్కడే సమూలంగా నిర్మూలంప చేసి వుండేవాడిని..." మహా దుఃఖంతో కుమిలిపోతున్న అర్జునుడి చేతులు పట్టుకుని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పాడు.

"అర్జునా.. నీ వంటి ధీరులు పొందవల్సిన స్థితి కాదు. వీరమరణం కన్నా వీరులకు కావాల్సిందేముంది? ఒక్కడే సకల కౌరవ ప్రముఖులనూ, సైన్యాలనూ ఎదుర్కొని వీరోచితంగా పోరాడాడు నీ పుత్రుడు. శాశ్వత స్వర్గలోక నివాసం ఏర్పరుచుకున్నాడు. ఓ సామాన్యుడిలా విలపించటం నీకు తగదు. నీవే అలా వుంటే నీ సోదరులూ, హితులూ, మిత్రుల పరిస్థితి ఏమిటి? వారిని ఎవ్వరు ఓదారుస్తారు."

శ్రీకృష్ణుడు పరిపరివిధాల ఊరడించినా అర్జునుడిలో సంతాపం రవ్వంతయినా తగ్గలేదు. ధనుంజయుడు తన సోదరులతో చెప్పాడు.

"ఆహా! ఎంత సుందరమైనవాడు. వాని పలుకులు ఎంత మధురం. అట్టి పుత్రుడు లేకుండా నేనె ఎలా మనుగడ సాగించగలను. ఆ స్థితికి కారణమైన ఆ కఠిన దుర్మార్గులను యమునికి అతిథిగా పంపిస్తాను. నా పుత్రుణ్ణి ఎవ్వరెవ్వరు ఏ ఏ అస్త్రాలతో, ఆయుధాలతో సంహరించారో, నాకు తెలియచెయ్యండి... మీరంతా సామాన్యులా? ఇంద్రుణ్ణి ఎదిరించి పోరాడగలిగే ధీరులు. అట్టి మీ ముందే అభిమన్య పుత్రుణ్ణి వారు కూల్చారంటే, అస్సలు అది ఎలా సాధ్యమైంది. అంతా వున్నారు కదా అని యుద్ధ భూమిలో ఓ పక్కకెళ్ళి త్రిగర్తులతో పోరాడాను. మీరు రక్షించలేరని తెలిసి వుంటే నా పుత్రుణ్ణి నేనే రక్షించుకునే వాడిని కదా. అసలేం జరిగింది.

చూడగా మహా అస్త్రాలూ, బలసంపదలు మీ వద్ద నిజంగా వున్నాయా అనిపిస్తోంది. ఓ పసివాణ్ణి అదుకొని రక్షించలేకపోయారు. మీ ప్రతాపాలు చెప్పుకోవటానికేనా? అయినా అంతా అయిపోయాక ఏం చేసి ఏం ప్రయోజనం? ఎవర్ని అని ఏం సాధించగలను? పోయిన నా పుత్రుడు తిరిగి రాడు కదా. అభిమన్యుణ్ణి చంపుతుంటే అంతా కళ్ళప్పగించి చూస్తుండిపోయారు. ఇంతటి శ్రీ మహాభారతము

అసమర్థులూ మీరు. మీ ఆయుధాలూ, కవచాలూ, అస్త్రాలూ అన్నీ అలంకరణ కోసమేనా?"

అర్జునుడు మండే అగ్నిలా వున్నాడు. అర్జునుడి కనుల నుంచి కన్నీరు ప్రవహింపసాగింది. అర్జునుడికి సమాధానం చెప్పటానికి కూడా అక్కడెవ్వరూ సాహసించలేకపోయారు. అంతా మౌనంగా తలలు వంచుకున్నారు. ధర్మరాజా అర్జునుడితో చెప్పాడు.

అభిమన్యుడి ఎలా సంహరించారో ధర్మరాజు చెప్పట

"అర్జునా! త్రిగర్తులపై పోరుకు నా మాటగా వెళ్ళిన పిదప ద్రోణాచర్యుడితో మేమంతా చతురంగ బలాలతో కూడి సమరం చేశాము. ఆచార్యుని బాణాగ్నికి మేము అతలాకుతలం అయ్యాము. పద్మవ్యూహాన్ని ఛేదించలేకపోయాము. కనీసం కన్నెత్తి చూసే అవకాశం కూడా ఆచార్యుడు ఇవ్వలేదు. పద్మవ్యూహమును ఛేదిస్తే గాని ఆచార్యుని పరాక్రమాన్ని నియంత్రించలేము. దానితో అభిమన్య కుమారుడికి మొనను ఛేదించి ఏర్పరచమని చెప్పాము. మేమంతా మీ వెనుకే వుంటామని చెప్పాము. నా మాట మన్నించి మహా పరాక్రమతేజంతో పద్మవ్యూహాన్ని ఛేదించి ముందుకు సాగాడు. మేమంతా అతన్ని వెన్నంటి వెళ్ళాము. కానీ ఆ జయద్రథుడు అడ్డుపడ్డాడు. ఆ సైంధవుడికి పరమశివుడి వరం వుంది. ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు వెయ్యలేని స్థితి. అటు అభిమన్యుణ్ణి కర్ణ, ద్రోణ, కృప, అశ్వత్థామలు చుట్టుముట్టారు. వారందరినీ పారద్రోలాడు. శత్రువులను ఊచకోత కోశాడు. బృహద్బలుడు, ఇంకా అనేక రాజులను భూమికి అర్పించాడు. వింటినారి తెంచారు. అంతా ఒక్కటై ఆయుధాలను వేశారు. చివరకు దుశ్శాసనుడి కొడుకుతో గదాయుద్ధం చేస్తూ నేలకూలాడు. వానితో సహా. ఆ అధర్మయుద్ధాని చూసిన దేవతలు సహితం నిస్సహాయంగా చూస్తుండిపోయారు."

అర్జునుడు తల్లడిల్లిపోయాడు. శ్రీకృష్ణుడూ, సోదరులు ఊరడించారు. అర్జునుడు మునిపంటితో పెదవిని కరిచిపెట్టాడు. మహా కాలాంతకుని వలే మారాడు. సైంధవుడి మహా దుశ్చర్య తలచుకొని క్రోధావేశాలతో చెప్పాడు.

"ఇదే నా ప్రతిజ్ఞ. సకల రాజన్యులందరూ వుండగా చెబుతున్నాను. రేపటి సూర్యాస్తమయంలోపు మాహా కురుక్షేత్ర సంగ్రామాన సింధుదేశాధిపతి జయద్రథుణ్ణి నేను సంహరించి తీరుతాను. ఓ ధర్మరాజా, ఆ సైంధవుడు నిన్నే శరణు వేడినా, శ్రీహరి పాదాలను ఆశ్రయించినా, ఆఖరకు నన్నే ద్రోణపర్వము

ప్రాణదానం అడిగినా సరే వాణ్ణి సంహరించి తీరుతాను. అతణ్ణి రక్షించవచ్చిన కౌరవ యోధులను నా అస్త్రాలకూ, శస్త్రాలకూ ఆహుతి చేస్తాను. యుద్ధ భూమి నుంచి అతను వెడలిపోతే తప్ప.

అదే నేను చెయ్యలేకపోతే జయద్రథుణ్ణి సంహరించలేకపోతే గురుద్రోహము చేసిన పాపమూ, బ్రహ్మహత్యాపాతకమూ, మధుపానము చేసిన దోషము నాకు కలుగుగాక. దేవాధిదేవతలంతా అడ్డం వచ్చినా సరే జయద్రథుడు రేపటికి వుండడు, అనగా సూర్యాస్తమయానికి. అటుల చెయ్యలేకపోతే మహాగ్నిజ్వాలల్లో గాండీవంతో సహా ప్రవేశిస్తాను. ఇదే నా ప్రతిజ్ఞ.

ఆపై అర్జునుడు తన గాండీవం సారించి దిశదిశాంతరాలు గజగజ లాడేలా చేశాడు.

పాంచజన్యం పూరించాడు పద్మనాభుడు. అర్జునుడు దేవదత్తం పూరించాడు. ఆపై ధర్మరాజు సైన్యం సింహాధ్వనులు చేసింది. అర్జునుడి భీకర ప్రతిజ్ఞతో ధనుంజయుడి అమ్మల పాది నుంచి దివ్యాస్త్రాలు పైపైకి లేచి ప్రజల్పించాయి.

భీమసేనుడు భీకర ధ్వని చేసి చెప్పాడు.

“అర్జునా, నీ ప్రతిజ్ఞకే సకల కౌరవసైన్యం ధైర్యం నిర్మూలమైపోతుంది.. ఇక జయద్రథుడు లేనట్టే.”

అలా అర్జునుడు భీకర ప్రతిజ్ఞ చేశాడు ధృతరాష్ట్ర మహారాజా... పాంచజన్య దేవదత్త శంఖధ్వనులు విన్న కౌరవసైన్యం మహా భీతికి లోనయ్యింది. కౌరవేశ్వరుని గూఢాచారులు అర్జునుడి ప్రతిజ్ఞ గూర్చి చెప్పారు. విన్న సైంధవుడు మహా అలజడికి గురయ్యాడు. అభిమాన పరాక్రమాల సంగతి అటుంచి దీనంగా దుర్యోధనుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునుడు రేపటి యుద్ధాన సూర్యాస్తమయంలోపు నన్ను వధిస్తానని భీకర ప్రతిజ్ఞ చేశాడు. అయినా నేను వక్కాడినే కారణమూ, అర్జునుడు అలా ప్రతిజ్ఞ చెయ్యవచ్చా? ఇక దేవాధిదేవతలంతా నా పక్క నిలిచి ఉన్నా అర్జునుడు తన ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చుకోకమానడు. కాన నేను ఎటైనా వెళ్ళిపోతాను. తల దాచుకుంటాను.

ద్రోణుడూ, కర్ణుడూ, శల్య, దుర్యోధన, బాహ్లిక వీరులు మృత్యువు చేయి పట్టుకున్నా రక్షించగలరు. కానీ వారు వదిలేస్తే, పట్టించుకోకపోతే నా స్థితి ఏంటి?... కాన నేను ఎటైనా వెళ్ళిపోతాను.”

సైంధవుడి మాటలు తడబడుతున్నాయి. మాటిమాటికీ పెదాలను శ్రీ మహాభారతము

నాలుకతో తడి చేసుకుంటున్నాడు. గజగజ వణికిపోతున్నాడు.

“కాన మీరంతా నాకు అనుమతి ఇవ్వండి.”

ధుర్యోధనుడు సైంధవుడితో చెప్పాడు.

“సింధుదేశాధిపతి... నావీ, నా సోదరుడు దుశ్శాసనుని శౌర్యాలు నీకు తెలియనివి కావు. అదియునుగాక ద్రోణ, అశ్వత్థామ, సోమదత్త, శల్యులున్నారు. అట్టి మహా రణ కోవిదులుండగా, ఆ పార్థుడు నిన్ను తేరిపారైనా చూడగలడా? మేమంతా వుండగా అర్జునుడికి అది సాధ్యమా? కాన నీవు నిశ్చింతగా సమర భూమిలో వీరవిహారం చేయి. అంతా సదా నీ రక్షణలో వుంటారు. దేవేంద్రుడే వచ్చినా దిగులు చెందకు.”

సుయోధనుడి మాటలతో, ధైర్య వచనాలతో సైంధవుడు స్థిమితపడ్డాడు. ఆపై ఆచార్యుని వద్దకెళ్ళి అడిగాడు.

“ఆచార్యా, అర్జునుడి ధనుర్విద్యా పాండిత్యానికీ, నా పాండిత్యానికీ ఎలాంటి తారతమ్యము వున్నది. ఆ విషయము నాకు చెప్పగలరు.”

కుంభసంభవుడు సన్నగా నవ్వి జయద్రథునికి చెప్పాడు.

“పార్థుడు మహా యుద్ధవీరుడు. అట్లే నీకూ, వానికి విలువిద్యలను నేర్పిన గురుదేవులూ సరిసమానులే. కానీ, అర్జునుడు అకుంఠిత దీక్షతో మహా అస్త్రాలను పొందాడు. కాన ఖచ్చితంగా అతను నీకన్నా అధికుడే. అయితే నేం..నీవు ఆలోచించవలదు. నేను వున్నాను. వాని గూర్చి భీతి వలదు. మహా మహా అస్త్రాల మధ్య ఉంచుతాను. కురువీరులంతా నీ చుట్టూ వుంటారు. అట్టి నిన్ను తాకుట దేవతలకి కూడా సాధ్యమా? అర్జునుడు ప్రవేశింపలేని మహా వ్యూహాన్ని రూపొందిస్తాను. సుదృఢ వ్యూహంతో శత్రువులకు మహా భయభీతులని కలిగిస్తాను. కాన నీవు నిర్భయంగా క్షత్రియులకు పరమపవిత్రమైన సమరరంగాన నిలువు. ఎదిరించిన వారిని, అడ్డు వచ్చిన వారిని, పగవారిని చీల్చి పారేయి. క్షత్రియులకు పాడి కాదు ధైర్యం.

జయద్రథా, నీవు చతుర్వేదాలను అభ్యసించావు. ఎన్నో పుణ్య కార్యాలు చేశావు. సింధుభూపతులందరిలో తలమానికమన్న ఖ్యాతిని గడించుకున్నవాడవు. నీవు ఇలా భయపడవచ్చా. నీవూ, నేనూ, వారూ ఎంతటి వారమైనా ఎన్నటికైనా గతించక తప్పదు కదా ఏదో నాటికి. శిలలం కాదుగా నిలిచిపోవటానికి. రణరంగంలో వీర మరణం పొందిన వారికే కదా పుణ్యలోకాల నివాస భాగ్యం కలిగేది.”

ద్రోణాచార్యుని ప్రీతి మాటలతో, ధైర్య వచనాలతో సైంధవుడు సంతృప్తి చెందాడు. మరునాడు మహా సంగ్రామంలో మనోధైర్యంతో నిలవట్లానికి ద్రోణవర్షము

ఉద్రిక్తుడయ్యాడు. దుర్యోధనాదులంతా సైంధవ రక్షణే ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నారు. ధర్మరాజు మరునాడు చేయబోయే యుద్ధ ప్రయత్నాల గూర్చి ఆలోచించసాగాడు. అర్జునుడితో చెప్పాడు. “అర్జునా, మహా భీకర శపథం చేశావ్. రేపు సూర్యాస్తమయానికి ముందే సైంధవుడిని సంహరిస్తానని లేదంటే అగ్నిప్రవేశం చేస్తానని ప్రతిన బూనావు. సదరు విషయమై మన గూఢచారులు సేకరించిన సమాచారం విను.

నీ ప్రతిజ్ఞతో కారవ అక్షాహిణులు సైంధవ రక్షణనే ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నాయి. సైంధవుడు నీ శపథం విషయం తెలుసుకుని మహా భయకంపితుడయి దుర్యోధనుడితో నీ పరాక్రమం చెప్పి రక్షించు... లేదా, పారిపోతానని చెప్పాడంటా. ఆ దుర్యోధునుడు కర్ణ, ద్రోణ, కృప, అశ్వత్థామ, కృతవర్మ, శల్యులనూ మరియు తన సోదరులనూ రక్షణగా వుంచుతానని ఎన్నో విధాలుగా చెప్పి సమర రంగానికి రావటానికి ఒప్పించాడు.

ఇక ఆచార్యుడు సైంధవుని సమీపానికి కూడా అర్జునుణ్ణి రానివ్వనని అభయం ఇచ్చాడు. వారంతా అరివీర మహా పరాక్రమవంతులు. అంతా కలిసి సైంధవ రక్షణకి పూనుకున్నారు. కాన అన్ని విషయాలూ, శక్తుల గూర్చి ఆలోచించి చెయ్యవల్సిన ముఖ్యమైన కార్యమిది. కాన ఆవులతో చర్చించి ముందుకు కదలాలి.”

శ్రీకృష్ణార్జునుల సంభాషణ

ధర్మరాజు మాటలతో అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుని వైపు తిరిగి భక్తి వినయ స్నేహపూర్వకములతో చెప్పాడు.

“నా ప్రతాపాలు వారికీ, వారి ప్రతాపాలు నాకూ తెలుసు. దానికన్నా నీ సహాయ సంపత్తి తోడు నాకు వుంది. అట్టి నీవు నాకు వుండగా సైంధవుణ్ణి ఎవరు రక్షించగలరు. మహా తీవ్రమైన నా బాణాలతో సైన్యాలనీ, రథాలనీ, ఏనుగులనూ, అశ్వాలనూ మట్టుపెడతాను. రక్తధారలను అవనికి అర్పిస్తాను. శ్రీకృష్ణా! నా అస్త్రాలకు ఎదురు నిల్వగలవారెవరున్నారు? మహా ధీరులైన వారంతా తిలకిస్తుండగా ఆ సైంధవుడి తలని భూమికి అర్పిస్తాను. ఒక్క కారవసైన్యమే కాదు సకల ప్రాణికోటి అడ్డు నిలిచినా, సైంధవుడు రేపటి సూర్యాస్తమయం తర్వాత జీవింపలేడు. నా గాండీవంపై ఆన... ద్రోణాదికృపాదుల శౌర్యాలను కలచి వేసి సైంధవుడిపై నేను చేసిన ప్రతిజ్ఞను

నెరవేర్చుకుంటాను. ఆ ప్రయత్నంలో అడ్డాచ్చే రాజులను ఖండించి పిశాచాల విన్యాసాలతో యుద్ధభూమిని మారుమ్రోగిస్తాను.

ఓ శ్రీకృష్ణా... రథాన్ని నడుపుతున్నది నీవు. ఆ రథంపై గాండీవంతో అర్జునుడు. అట్టి మన రథాన్ని ముల్లోకాల్లోనూ ఆపగలిగే వారెవరున్నారు. కాన శ్రీకృష్ణా.. సమస్త భారం నీదే అయినప్పుడు నాకెట్టి ఆలోచనా లేదు.”

అలా శ్రీకృష్ణార్జునులు మాట్లాడుకుంటుంటే దేవతలు కలత చెందారు. మహా సర్పాల్లా వున్న వారిద్దరి వల్ల ఎంతటి మహా తీవ్రమైన పరిస్థితులు తల ఎత్తుతాయోనని విచారించారు. సముద్రాలు అల్లకల్లోలంగా మారాయి. నదులు సవ్యదిశన ప్రవహించలేదు. పర్వత అరణ్యాలతోనున్న భూమి పదే పదే కంపించింది. భయంకరమైన శబ్దాలతో పిడుగులు.. ఉల్కలు రాలాయి. అశ్వాలు, ఏనుగుల కనుల లోంచి కన్నీరు వచ్చింది. అంతటి దుర్నిమిత్తాలను గాంచి రాజాధిరాజులంతా భీతి చెందారు.

ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుణ్ణి అడిగాడు.

“సంజయా, ఆపై శ్రీకృష్ణార్జునులు ఆ రాత్రి ఏం చేశారు. మరింకేమి మాట్లాడుకున్నారు.”

సుభద్రను ఊరడించుట

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, శ్రీకృష్ణుడు తన సోదరి సుభద్రా మందిరానికి మహా విచారవదనంతో వెళ్ళాడు.

“సుభద్రా శత్రువులను సంహరిస్తూ, వెనక్కి తిరగకుండా విజృంభిస్తూ వీర మరణం పొందటం క్షత్రియ పుట్టుకకు పరమార్థం కదా. నీ పుత్రుడు అభిమన్యుడువీర మరణం పొంది పుణ్యలోకాలను పొందాడు. అంతటి వీరుడి గూర్చి దుఃఖించుట తగదు. నీ వీరపుత్రుడు మహా మహా పుణ్యకార్యల వల్ల లభించే సద్గతిని పొందాడు. నీవు వీర పత్నివి.. వీర మాతావు. నీ పుత్రుడు లోకాలు కీర్తించే విధంగా పోరాడాడు. పుత్రుడు పుట్టినప్పుడుకన్నా వాని కీర్తి దిగంతాలకు వ్యాపించినప్పుడే కదా మహా సంతోషం కన్నవాళ్ళకు. కాలం తీరింది. అలా తీరితే ఎవ్వరూ ఇక్కడ శాశ్వతము కాదు. నీవే ఇలా వుంటే ఈ ఉత్తరను ఎవ్వరు ఓదారుస్తారు. నీవు ఇలా దుఃఖితురాలయి వుంటే మేమంతా ఏమయిపోవాలి. అందరికీ ధైర్యం చెప్పవలసింది నీవే కదా, సుభద్రా! అమ్మా,

రేపటి యుద్ధాన నీ అర్జునుడు ఆ సైంధవుడి తలను నరుకుతాడు. నీ పాదాలకు పీఠంగా చేసుకో... అర్జునుడు మహావీరుడు. అదే చేయలేని పక్షంలో సముద్రంలో చుక్క నీరు వుంటుందా, సూర్యుడు కాంతి విహీనం అయిపోడు. గ్రహాలు తమ గతిలో తాము తిరుగుతాయా?”

సుభద్రతో మహాదుఃఖం పెల్లుబికింది.

“హయ్యో... పుత్రుణ్ణి కన్నా పుణ్యమేగానీ, వాణ్ణి లాలించి చూసుకునే అదృష్టం ఇంతవరకేనా? నా మనువలను అడిస్తూ బుజ్జగించే పుణ్యం కూడా నాకు దక్కలేదే. నాకేది దారి. ఎందరికో కలిగే ఆనందం నాకు లేదే... ఆ నోములు నేను నోచలేదా.

నా అభిమన్యుడు సాగం శరీరం మెత్తని పడకపై మిగతా శరీరం నా మీద నా ఒళ్ళో చేరి నిద్రపోయేవాడు. అక్కడ ఆ యుద్ధరంగాన కటికనేలపై ఎలా వున్నాడు. ఎంతో రమ్యమైన మేలుకొలుపులతో, సుగంధ పరిమళాల మధ్య.. వంది మాగధులు స్తుతిస్తుండగా ఆనందించే నా బిడ్డ నేడు మాంసం కోసం మాంసం తినే ప్రాణులు చేసే భీకర శబ్దాలు ఎలా భరిస్తున్నాడు.

భీమసేనుడు భుజబలసంపన్నుడు. సాత్యకి.. ద్రుపదులు.. పాండవులు... అక్షౌహిణుల సైన్యం.. ఓ పసివాణ్ణి కాపాడలేక పోయారా. సాక్షాత్తు వాసుదేవునికే మేనల్లుడివే నీవు. నీ సుందరమైన చిరునవ్వు, నీ సుందరమైన ముఖం నాకు ఇక కనిపించదా? నీ తియ్యతియ్యని మాటలు నేను ఇక వినలేనా? ఇదిగో నీవు ప్రేమించిన ఉత్తర. ఎలా ఉందో చూడు. నీ భార్య ఉత్తర కోసమైనా రా నాయనా. ఆమెను ఓదార్చు... అభిమన్యు... నాయనా అభిమన్యు...” భోరుమంది.

ద్రౌపది వచ్చి సుభద్రను పొదవి పట్టుకొని సముదాయించబోయి, ఆ మహా దుఃఖం చూసి ఉత్తర, సుభద్రలతో కలిసి తాను రోధిస్తూ ఏడ్చింది. శ్రీకృష్ణుడు వారి దుఃఖాన్నీ, మనోవేదననూ చూసి చలించిపోయాడు. ఎంతోసేపటికి గాని వార్ని ఓదార్చలేకపోయాడు. ఆపై పాండవుల వద్దకు వచ్చాడు. ధర్మరాజు అందరిని వారి వారి శిబిరాలకూ, నివాసాలకూ వెళ్ళి ఏర్పాట్లు చేశాడు.

శ్రీకృష్ణుడూ, అర్జునుడు కలిసి వారి మందిరానికి వెళ్ళారు. పవిత్ర పరిశుద్ధ జలంతో ఆచమనం చేశాడు. ఓ చక్కని ప్రదేశమున దర్భశయ్య పెట్టి సుగంధ ద్రవ్యాలతో, సుగంధ పరిమళ పుష్పాలతో గాండ్డివాన్నీ, దేవదత్తాన్నీ శ్రీ మహాభారతము

అలంకరించాడు. చెయ్యాల్సిన పూజలను చేశాడు. ఆపై అర్జునుణ్ణి దర్భశయ్యపై నిదురించమని చెప్పాడు.

“అర్జునా! నీవు నిత్యం చేసే దైవపూజ ఇంతకు ముందు చేయలేదు” అని చెప్పాడు. అర్జునుడు ఆపై ఆచమించి త్ర్యంబక పూజను శ్రీకృష్ణుడికే చేశాడు. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడి మందిరానికి రక్షణను ఎక్కువ చేసి తన దారుకునితో కలిసి తన నివాసానికి బైలుదేరాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, ఆపై శ్రీకృష్ణుడు తన నివాసానికి వెళ్ళి అర్జునుని ప్రతిజ్ఞ గూర్చి ఆలోచిస్తూ నిద్రలోకి జారుకున్నాడు. దారుకుడు మాత్రం శ్రీకృష్ణుని సేవిస్తూ ఉన్నాడు. శిబిరాల్లో వారంతా మహా దిగులతో కలత నిద్రలతో అటూ, ఇటూ మసలసాగారు.

అభిమన్యుడి మరణంతో అర్జునుడు చేసిన ప్రతిజ్ఞను ఆ మాయలు నేర్చిన కౌరవులు వమ్ము చేయకుండా వుంటారా? అంతటి మహా కార్యాన్ని అర్జునుడు ఎలా పూర్తి చేయగలడు. అదే జరగకపోతే అర్జునుడు అగ్నిలో ప్రవేశించాలి. అప్పుడు తమ స్థితి, పరిస్థితి, గతి ఏమిటి? ఎన్నో పుణ్యాలను చేశాము. ఆ పుణ్యమంతా కలిసి అర్జునుడి చేతిలో సైంధవుడు సంహరించబడాలి. అలా వారు మాట్లాడుకోసాగారు. కొందరు శుభాలకై పుణ్య పూజ్య గ్రంథాలను పూజించారు. ఆనాటి రాత్రి వేళ ఆకాశంలో శుభసూచనలను గ్రహించారు.

ఓ దేవాధిదేవతలారా, రేపటి యుద్ధాన పదివేలమంది ద్రోణాచార్యులు వచ్చినా, అడ్డు నిలిచినా, సైంధవుడు తలను భూమికి అర్పించే అవకాశం అర్జునుడికి ఇవ్వండి.

వారి ప్రార్థనలకీ, పూజలకీ, సంభాషణలకీ శ్రీకృష్ణుడికి మెలుకువ వచ్చింది. అప్పుడు దారుకునితో చెప్పాడు.

“ఎందరో రాజుల ముందు అర్జునుడు భీకర ప్రతిజ్ఞ చేశాడు. అర్జునుడు తప్పక ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చుకునేలా చూడాలి. అది అనుకున్నంత సుళువు కాదు. చేయలేకపోతే శాశ్వతమైన అపకీర్తి అర్జునుడంటే నాలో సాగం. రేపటి యుద్ధాన సకల ప్రాణికోటి కీర్తించేలా నా వైపునాన్నీ, శక్తిని చూపిస్తాను. పాండుపుత్రుల కీర్తి సర్వాంతము వ్యాపించేలా చేస్తాను. సైంధవుడు ఓ లెక్కా... సకల కౌరవయోధులు అడ్డం వచ్చిన వార్ని అడ్డం వచ్చినట్టు ఖండిస్తాను. దారుకా, నీవు రథాన్ని సిద్ధం చేయి. శైబ్య, సుగ్రీవ, మేఘ, పుష్ప, వలాహకాల మనే నా

అశ్వాలను ఆయత్తం చేసి బంగారు మణి మాణిక్యాలతో అలంకరించు. గరుడ ధ్వజాన్ని నిలుపు. శంఖ, చక్ర గద కరవాలాలను అమర్చు. నీవూ కవచం ధరించి సిద్ధంగా వుండు. పాంచ జన్య శంఖ ధ్వని వినినంతనే రథాన్ని నా వద్దకు తీసుకురా.”

దారుకుడు శ్రీకృష్ణునితో వినయంగా చెప్పాడు.

“వాసుదేవా! తమరి ఆజ్ఞను పాటిస్తాను. అంత చిన్నపని కోసం తమరు ఆత్రుత చెందవలనా? అర్జునుడికి సారథివై పగ్గాలు పట్టగానే పగవారు ప్రాణరక్షణతో అలమటించరా? రక్షణకై దిక్కులు తెలియకుండా పరిగెత్తరా. ఇక అడ్డం వచ్చే వారెవ్వరున్నారు. తమరి ప్రాభవము, అర్జునుడి సామర్థ్యం లోకానికి తెలియనిదా? రేపటిరోజున మరింత తెలుసుకోకుండా వుంటుందా?”

అలా శ్రీకృష్ణుడు, దారుకుడు మాట్లాడుకోసాగారు.

“ఓ హస్తినాపురాధీశ్వరా, ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, అక్కడ ధనుంజయుడు రేపటి రోజున సైంధవ వధ గూర్చి, తన పుత్రుడు అభిమన్యుడి గూర్చి ఆలోచనలు చేస్తూ నిద్రలోకి జారిపోయాడు. ఆ నిద్రలో వాసుదేవుడు ప్రత్యక్షమయ్యాడు. అర్జునుడు వినయంగా, భక్తిగా నమస్కరించాడు.

“ఓ అర్జునా, మహా దుఃఖానికి లోనయివాడు పగవారి చర్యలతో మహా దైన్యంతో కృంగిపోతాడు. ఏ కార్యాన్నీ నిర్వర్తించలేడు. దుఃఖాన్ని, శోకాన్ని వదులు. మేరుధీరుడవై విజయ విహారం చేయాలి. నీ మహా భీకర ప్రతిజ్ఞను ఎటులైనా భగ్గుం చెయ్యాలని ఆచార్యుడు ద్రోణాచార్యుడు సకల శక్తులనీ వినియోగించబోతున్నాడు. ఇక కర్ణ కృప శల్యాదులదీ, చతురంగ సేనలదీ అదే దీక్ష. వారందరి మధ్య సైంధవుడు పైకి ధైర్యంగా కనిపించినా బితుకు బితుకు మంటూ వుంటాడు. కాన నీకు ఇది మహా విషయ పరీక్ష.”

శ్రీకృష్ణార్జునుల కైలాస గమనం

అర్జునుడు శ్రీకృష్ణునితో చెప్పాడు.

“మహాత్మా! నీవన్నదే నా మనసుని తొలుస్తోంది. నా ప్రతిజ్ఞా భంగానికి అంతమంది కలిసి ప్రయత్నించటము, దాని వల్ల నాకు దుఃఖం రాకుండా వుంటుందా?”

“అలానే చేస్తారు. అయితే పినాకపాణి వరరూపంలో నీకు పాశపతాస్త్రం

ఇచ్చాడు. ప్రయోగ ఉపసంహారాలతో నీకు అవగతమై వుంది. పరిపూర్ణంగా నీకు అవగతమవ్వటానికి ఆ పరమేశ్వరుణ్ణి ధ్యానించు.”

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పినట్టుగానే పినాకపాణిని ధ్యానించసాగాడు.

భూతలిపై ధ్యానిస్తున్న అర్జునుణ్ణి వాసుదేవుడు దక్షిణహస్తంలోకి తీసుకుని ఉత్తర దిశాభిముఖియై ఆకాశానికి ఎగిసి సాగాడు.

శ్రీకృష్ణార్జునులు ప్రయాణిస్తున్న మార్గంలోని సిద్ధులూ, సాధ్యులూ, చారుణులూ, గంధర్వులూ, దివ్యపురుషులూ ఆశ్చర్యఅద్భుత భక్తి పూర్వకములతో వారిని చూశారు. వారు అలా ముందుకు సాగారు. కైలాస సమీపానికి వచ్చారు. దగ్గరిలోని ఉద్యానవనాల్లో, నదీ సరస్సులనూ, కమనీయ రమనీయ పుష్పాలను దర్శించారు. పక్కనే వున్న కుబేర విహార మందిరాన్ని సందర్శించారు. ఆ పక్కనే వున్న మహాప్రకాశ మణిమయ భవనంలోకిన ప్రవేశించారు.

ఆ మందిరంలో ప్రమథగణాలతోనూ, పార్వతి దేవితోనూ వేయి సూర్యుల వెలుగును తలపిస్తూ వున్న మహా శివుణ్ణి మహా మునులు సేవిస్తున్నారు. శ్రీకృష్ణార్జునులు మహా శివుణ్ణి ఓంకారంతో ధ్యానం చేశారు. మునులు ఫాలాక్షుని వేదమంత్రాలతో స్తుతిస్తున్నారు. ఓ పక్క అపూర్వ సుందరీమణులు నృత్య, గాన మంగళ ఘోషలను చేస్తూ ఆది దంపతులను ఆనందింప చేస్తున్నారు.

నరనారాయణులను చంద్రశేఖరుడు చిరునవ్వుతో గాంచి “క్షేమమే కదా! కైలాసానికి నరనారాయణులు విచ్చేయటం పరమానందం ఆదిదంపతులకి. వచ్చిన కార్యం తెలిపిన మీ మనోరథం నెరవేర్చగలవాడను.”

నరనారాయణులు అంజలి ఘటించి మన్మథ అహంకారాన్ని అణిచినవాడయిన పరమేశ్వరునికి నమస్కరించారు.

“లోకాల కాలం తీరిన తర్వాత నశింపచేసే సర్వ సమర్థా. రుద్రస్వరూపా. భక్త సులభా... ఓ పరమేశ్వరా...” అని కీర్తించారు. ఆపై శ్రీకృష్ణుడి ఆదేశం మేర తాను రాత్రి శ్రీకృష్ణుడికి సమర్పించిన పూజాద్రవ్యాలు... దండలను పరమేశ్వరుడి సన్నిధిలో వుండటం చూస్తూ ‘పాశుపతాస్త్రం’ అనుగ్రహించమని కోరాడు.

పరమేశ్వరుడు చిరునవ్వుతో చెప్పాడు.

“నా ధనస్సు, బాణాలు అమృతమయమైన పద్మ సరస్సులో వున్నాయి. కాన మీరు ఆ సరస్సు వద్దకెళ్ళి గ్రహించండి.”

శ్రీకృష్ణార్జునులు ఈశ్వరునికి నమస్కరించి మహా శివుడు చెప్పిన అమృతమయమైన పద్మసరోవరం వద్దకెళ్ళారు. దగ్గరికెళ్ళిన వారికి పాముల జంట మహా విషపు మంటలను చిమ్మింది. నరనారాయణులు ఇరువురూ కాళ్ళు కడుక్కుని ఆచమనం చేసి శతరుద్రేయ జపాలతో త్రినేత్రుణ్ణి పూజించారు. ధ్యానించారు.

అప్పుడు ఈశ్వరుని దయ వల్ల ఆ పాముల జంట రెండు జాజ్వల్యమాన సాయక కార్ముకాలై సాక్షాత్కరించాయి. శ్రీకృష్ణార్జునులు వాటిని భక్తిగా గ్రహించి తీసుకున్నారు. మహాశివుని వద్దకెళ్ళి ఉంచారు.

అప్పుడు నలుపురంగు కలవాడూ, యోగ్యమైన బలంకలవాడూ, బ్రహ్మచారి అయిన ఓ పసివాడు శివుని పక్క నుంచి వచ్చి విల్లు తీసి బాణాన్ని అల్లెత్రాటిలో ఉంచి శరసంధానం చేసి కృష్ణార్జునులను ఆనందంలో ఓలలాడించాడు. ఆ బాలుని శరసంధాన పద్ధతిని ఏకాగ్రతతో గమనించాడు అర్జునుడు. ఆపై శంభుదేవుని అనుమతితో ఆ విల్లమ్ములను ఆ పద్మసరోవరంలో భద్రపరిచాడు. ఆపై ముక్కంటికి తన అరణ్యవాస సమయంలో పాశుపతాస్త్ర అనుగ్రహం గూర్చి గుర్తు చేసుకుంటూ ఆ వరం నేటికి ఫలించినదని విన్నవించాడు. పశుపతి అర్జునుణ్ణి ఆశీర్వదించాడు.

ఆపై శ్రీకృష్ణార్జునులు పార్వతీ పరమేశ్వరులకి నమస్కరించి తిరిగి తమ భూతలిపైకి వచ్చారు. అప్పుడు అర్జునుడికి మెలుకువ వచ్చింది. తన స్వప్నమును తలచాడు. కనులలో ఆనందభాస్వాలు... ఆపై శ్రీకృష్ణుణ్ణి ధ్యానించి తన ప్రతిన తీరగలదని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఆ క్షణాన అర్జునుడి శరీరం పులకరించింది. మహా ఉత్సాహం చెందాడు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు దారుకునితో మాట్లాడుతున్నాడు. ప్రభాత సమయమైంది.

వైశంపాయన మహర్షిని జనమేజయుడు అడిగాడు.

దేవకీ పుత్రుడు శ్రీకృష్ణుడు, ఇంద్రుడి పుత్రుడు అర్జునుడి తదనంతర యుద్ధం ఎలా చేశారో వివరించి మమ్ము అనుగ్రహించండి.

వైశంపాయనుడు చెప్పటం ప్రారంభించాడు.

తృతీయాశ్వాసము

పార్థుడు తన స్వష్ణం గూర్చి సోదరులకి చెప్పట

పరీక్షిన్మహారాజ పుత్రా జనమేజయా, సైంధవుణ్ణి హతమారుస్తానన్న అర్జునుడు పూనిన ప్రతిన విన్న భృతరాష్ట్రుడు కలవరం చెందాడు.

“సంజయా, అర్జున ప్రతిన నన్ను మహా ఉలికిపాటుకి గురి చేసింది. నుయోధనుడు అశలనీ, నమ్మకాన్నీ ఆచార్యుడు ద్రోణాచార్యుడు నిలబెట్టుకున్నాడా?”

సంజయుడు భృతరాష్ట్రునితో చెప్పాడు.

“వంది మాగధుల స్తోత్రాలతో ధర్మపుత్రునికి మెలుకువ వచ్చింది. దాసీ జనం సేవలు చేస్తుండగా, సుగంధ ద్రవ్యాలతో, మంత్ర జలాలతో స్నానమాచరించాడు. ఆపై పట్టు వస్త్రాలనూ, సుగంధ ద్రవ్యాలనూ, పూలమాలలనూ ధరించాడు. నిత్య దేవతార్చన చేశాడు. ఆపై ఆవులనూ, బంగారాన్నీ అర్ఘ్యాలకు దానం చేశాడు.

ఆ తర్వాత కొమ్ముటేనుగుల మొగసాల వదలి ఆస్థాన మంటపంలో ప్రవేశించాడు. ఉదయాద్రిపై ప్రకాశిస్తున్న సూర్యభగవానునిలా కనకపు సింహాసనంపై ఆసీనుడయ్యాడు. వానికిరువైపులా ఇరువురు సుందరీమణులు వింజామరులతో ధర్మరాజుకి విసరసాగారు. ద్వారపాలకుడు వచ్చి శ్రీకృష్ణుల వారు వస్తున్నారని చెప్పాడు.

శ్రీకృష్ణుణ్ణి ఆహ్వానించి భక్తి గౌరవాలతో సత్కారాలు చేశాడు.

శ్రీకృష్ణుడు భీమనకుల సహదేవులనూ, సాత్యకీ ద్రుపదు ఘటోత్కచులనూ, పాంచాల మత్స్య కేకయులను చూస్తూ చిరునవ్వు నవ్వాడు.

ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునితో చెప్పాడు.

“శ్రీకృష్ణా! రాజ్యాన్ని కోల్పోయి పడ్డ కష్టాలన్నీ మీకు తెలుసు. భక్తి వాత్సల్యంతో నీవు అర్జునుడికి సారథివయ్యావు. అట్టి నీకు ప్రతిసారి మమ్ములను కాపాడమని చెప్పాలా? అర్జునుడి ప్రతిజ్ఞని నిలిపే బాధ్యత, మమ్ముందరినీ గట్టెంక్కించే మహా బాధ్యత నీదే కదా.”

శ్రీకృష్ణుడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“ధర్మజా.. యుద్ధంలో పగవారి సైన్యాన్ని చీల్చి చెండాడుతూ వుంటే భూతప్రేతపిశాచాలు వారి నెత్తుటినీ, మాంసాన్నీ తింటూ చేసే నృత్యాల మధ్య

సైంధవుణ్ణి అర్జునుడు సంహరించి శత్రువుల సమస్త దైర్యాన్ని పోగొడతాడు. కాన నిశ్చంతగా వుండుము.”

అప్పుడు అర్జునుడు వచ్చి ధర్మరాజుకి నమస్కరించాడు. ఆపై శ్రీకృష్ణుని వద్దకెళ్ళి కౌగిలించుకున్నాడు.

ఆపై అర్జునుడు సభలోని వారందరినీ చూస్తూ చెప్పాడు.

“వాసుదేవుని దయవల్ల ఓ స్వప్నాన్ని కన్నాను...” అని వివరంగా చెప్పాడు. విన్న వారంతా ఆశ్చర్యం చెందారు. సంతోషించారు. అంతా శ్రీకృష్ణునికి నమస్కరించారు. ధర్మరాజు ఆపై యుద్ధ సన్నాహాలను చెయ్యమన్నాడు.

పద్మనాభుడు రథాన్ని మంత్రాలతో పూజించాడు. అర్జునుడు యుద్ధ సన్నద్ధుడై విల్లునూ, అమ్ములనూ ధరించాడు. రథానికి భక్తితో ప్రదక్షిణ నమస్కారాలను చేశాడు. శ్రీకృష్ణుడు నొగల మీదా, సాత్యకి అర్జునుడు వెనుకా ఉన్నారు. మేరు పర్వతాన వెలిగే సూర్యునిలా అర్జునుడు బుధ, శుక్ర గ్రహాలతో మహా అందంగా ప్రకాశించే చంద్రునిలా మంగళ వచనాల మధ్య, వంది మాగధుల స్తోత్రాల మధ్య రథం కదిలింది. పాండవ యోధుల సైన్యం ఆనందంతో గాంచారు.

శత్రువులకి వ్యతిరేకంగా, పాండవులకి అనుకూలంగా కలిగిన శకునాల గాలులను గమనించాడు అర్జునుడు. అర్జునుడి రథం మహా వేగంతో కురుక్షేత్రం దిశగా లంఘించసాగింది.

ధర్మపుత్రుడి రక్షణకై సాత్యకి

అలా కురుక్షేత్రం దిశగా చతురంగసేనతో వెళుతుండగా పాండుపుత్రులకు అనేక శుభ శకునాలు ఎదురయ్యాయి. అలాగే కౌరవులకి కూడా అనేక శకునాలు కానవచ్చాయి. కానీ అవన్నీ అశుభ శకునాలు.

చక్కటి శుభకరమైన శకునాలు ఎదురవ్వటంతో విజయుడు ఆనందించి సాత్యకితో చెప్పాడు.

“మహా యోధా! సైంధవుణ్ణి సంహరించటం ఎంతటి ముఖ్యకార్యమో అంతే ముఖ్యమైనది ధర్మరాజు సంరక్షణ. శకునాలు చూడగా నాకనిపిస్తోంది సైంధవుడి వధ సూర్యాస్తమయానికి ముందే అయి తీరుతుందని. నా ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చుకునే కర్తవ్యంలో నేనుంటాను. అరివీర పరాక్రమంతో శత్రు దుర్భేధ్యమైన

శ్రీ మహాభారతము

ఆచార్యుడు పన్నిన ఏ వ్యూహాన్నయినా ఛేదించి చేసిన ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చుకుంటాను. నీవు మాత్రం ధర్మజ సంరక్షణ నిమిత్తమై వుండి అనుక్షణం తోడుగా కంటికి రెప్పలా కాపాడవలెను.

నాతో వాసుదేవుడున్నాడు. సదా ఆయన రక్షణలో వుంటాను. ఈ సమయంలో ధర్మజునికి తోడు అత్యవసరం. అందుకు తగ్గ దక్షత కలవాడవు నీవే. మహా ప్రతాపాలతో శత్రువుల శౌర్యాటోపాలను ధీటుగా ఎదుర్కోవాలి. ధర్మరాజు దరిదాపుల్లోకి కూడా పగవారు రాకుండా చూడాలి.”

సాత్యకి అర్జునుడి మాటలకు అంగీకరించి, రథం దిగి ధర్మరాజు అరదం వైపు సాగాడు. ఆపై అర్జునుడు చతురంగసేనల విజయహాసాలతో, శబ్దాలతో కలిసి కురుక్షేత్రం దిశగా సాగాడు.

సంజయుడు చెప్పింది వింటున్న ధృతరాష్ట్రుడు సాలోచనగా అడిగాడు.

“సంజయా! పుత్ర వియోగంతో, దుఃఖంతో, కోపంతో ఉన్న విజయుడు గాండీవం చేతబూనితే ఎదుర్కొనే వారెవరున్నారు. ఎంతటి వీరులైనా, శూరులైనా అర్జునుడి క్రోధాగ్ని జ్వాలల్లో మసవ్వక తప్పదు కదా. ప్రత్యక్ష కాలాంతకునివలే విరుచుకుపడే వాణ్ని ఎదిరింప శక్యం ఎవరికుంది. హస్తినాపురిలో శోకగీతాలు వినవస్తున్నాయి. సైంధవుని గృహంలో ఏడుపులు క్రమక్రమంగా పెద్దవవుతున్నాయి. భోష్ట, ద్రోణ, కృపాదులూ ఇంకా ఆ మహానుభావుడు శ్రీకృష్ణుడు చెప్పినా నా పుత్రుడు వినుటలేదు. ఇంతటి మహా పరిస్థితి తెచ్చుకున్నాడు. శకుని, కర్ణ, దుశ్శాసనుల మహా దుర్బోధనలే మహా గర్వాన్ని దుర్బోధనునికి తెచ్చి పెట్టాయి. తద్వారా ఇంతటి మహా యుద్ధం తరలి వచ్చింది. ఇప్పుడేం అనుకొని ఏం ప్రయోజనం?

అర్జునుడు సామాన్యుడా... లోకాలనే కబళింప చేయగల ఫాలక్షునితో యుద్ధాన్ని చేసినవాడు. దానికి తోడు యాదవ సింహం శ్రీకృష్ణుడు రథసారథ్యాన్ని చేస్తున్నాడు.

అట్టివారితో పోరు మనకెందుకని ఎన్నిసార్లు చెప్పినా వింటేనా? సకల భూమండలమును తానే పాలించాలన్న లోభంతో దుర్బోధనుడు కన్నూ మిన్నూ గానక ప్రవర్తిస్తున్నాడు. ఇవన్నీ నీకు తెలిసినవే.. నేను చెప్పినవే. వాటికేంగాని, మనవారు ధర్మపద్ధతిలోగాని, అధర్మపద్ధతిలోగాని పాండు పుత్రులను ఏమన్నా చేస్తున్నారా? ఆలోచించారా? చెప్పుము.”

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా.. ఆనాటి సమరమంతా మీకు వివరంగా

ద్రోణపర్వము

తెలియచేస్తున్నాను. తమరు ఆనాడు నిండు సభలో మోసపు జూదాన్ని ఆపలేదు. ఆపై అరణ్య, అజ్ఞాతవాసాల తర్వాత సంద్భీ అవ్వలేదు. లోకం తమర్ని కూడా నిందిస్తోంది మహారాజా. పాండురాజు పాలు పాండవులకివ్వటానికి తమరెందుకు ఇంతకాలం ఆగారు. దుర్యోధనుడికే కాదు మహారాజా. ఎవరికైనా చేసిన వాటికి తగ్గ ఫలం అనుభవించే రోజు వచ్చింది. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అయిపోయిన వాటి గూర్చి ఎందుకు. ఆనాటి యుద్ధ క్రమం వినుము.

ద్రోణాచార్యుడు యుద్ధోత్సాహంతో శంఖాన్ని పూరించాడు. సైన్యంలో అన్నివైపుల తిరిగాడు. ద్రోణాచార్యుడికి అభినందనలు తెలియచేస్తూ తమ తమ ఆయుధాలను సైకెత్తారు. వింటితాటి మ్రోతలు చేశారు. కత్తులను రుఖిపించారు. తమ సైన్య నాయకుడికి తామంతా మహోత్సాహంతో పున్నట్టు చెప్పారు.

ద్రోణాచార్యుడు సైంధవుడితో చెప్పాడు.

“నీవూ, భూరిశ్రవసుడూ, కర్ణుడూ, శల్యుడూ, అశ్వత్థామూ, వృషసేనుడూ, కృపాచార్యులూ అంతా ఒకేచోట వుండండి. మహా బలం గల పథ్నాలుగువేల ఏనుగులు, అరవైవేల రథాలు, ఒక లక్ష అశ్వాలు, పదిలక్షల కాల్పలాలతో వుండండి. నా వ్యూహానికి మూడామడల దూరంలో వెనుక భాగంలో వుండండి. అలా అక్కడ నిర్భయంగా వుండండి. దేవతలంతా కలిసి వచ్చినా ఏం చెయ్యలేరు. మీ దరిచేరలేరు.

ఆచార్యుని మహా వ్యూహానికి సైంధవుడు ఊరడిల్లాడు. ఆచార్యుడు ఆపై ఇరవైనాలుగు కోసుల పాడవూ, పది కోసుల విస్తీర్ణం గల శకట వ్యూహాన్ని రచించాడు. అందు పడమట సగభాగంలో అనగా గర్భ వ్యూహంగా పద్మవ్యూహాన్ని రచించాడు.

ఇక మధ్యభాగం నుంచి సేనా ముఖం వరకూ గల సూచీవ్యూహ ముఖ భాగంలో కృతవర్మను, వాని వెనుక కాంభోజరాజును, ఆ వెనుక భాగాన వందవేల వీరులను ముందుంచి అందు దుర్యోధనుణ్ణి వుంచాడు. ముందుగా చెప్పినట్టు సైంధవుణ్ణి కేంద్ర స్థానంలో నిలిపాడు. ఆ అద్భుత మహా వ్యూహాన్ని చూసి దేవతలంతా ఆశ్చర్యము, అబ్బురము చెందారు. ఆచార్యుణ్ణి, కురుపాండవుల గురువును... కౌరవసేనాధిపతిని దేవతలంలా వేన్నోళ్ళ ప్రశంసించారు. అంతా ఆచార్యుని ఆదేశాలను శిరసావహించారు.

ఆచార్యుని నాలుగోరోజు యుద్ధం

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆచార్యుడు అలా యుద్ధ వ్యూహాన్ని రచించగానే కౌరవవీరుడు దుర్మర్షణుడు ఆవేశంగా ముందుకు వచ్చి అర్జునుణ్ణి తాను నిలవరిస్తానని చెప్పి చతురంగ వాహినితో కదలి వీరశంఖం పూరించాడు.

ఆ వ్యూహానికి పదిహేను వందల విండ్ల దూరాన దుశ్శాసన వికర్ణులు సైన్యంతో సైంధవ రక్షణ నిమిత్తమై నిలిచారు. ఆచార్యుడు శత్రుదుర్భేజ్యమైన శకట వ్యూహాన్ని రచించి తాను తెల్లని కవచాన్ని, తలపాగానీ, వస్త్రాలనీ ధరించాడు. ఎర్రని అశ్వాలతో, వేదికా ధ్వజంతో, విల్లములతో కాలయముడిలా నిలిచాడు. కౌరవుల మహాసేన సముద్రాలూ, కొండకొనలతో పున్న మహా ప్రపంచాన్ని మింగటానికా అన్నట్టు నోరు తెరిచినట్టుగా వుంది. ఆ మహా శకట వ్యూహాన్ని చూసి దుర్యోధనాదులంతా పరమానందం చెందారు.

అప్పుడు కన్నులు మిరుమిట్లు గొలిపేలా కపిధ్వజంతో మహా భీకర భయాన్ని కలిగిస్తూ మహా తేజస్సుతో అర్జునుడు వచ్చాడు. భైరవ దేవదత్త ఘోషతో శత్రువుల గుండెలను దడదడలాడించాడు. పాంచజన్య శబ్దాలు దిగంతాలలో ప్రతిధ్వనించాయి. కౌరవసేనలో మహా కలవరం. అప్పటివరకూ పున్న ధైర్యం అర్జునుణ్ణి చూడగానే సన్నగిల్లింది.

అప్పుడే జంఝుమారుతంలా పెనుగాలి వీచింది. కాంతులుగల ఉల్కలు భూమిపైకి రాలాయి. మహా ఘోష... ఇరుసైన్యాలు తమ తమ శత్రువులపై ఉరకటానికి సిద్ధంగా వున్నారు. శంఖాలు మ్రోగాయి. కౌరవయోధులూ, సైన్యం ఒకరితో నొకరు పిలిచుకొని ప్రేరేపించుకుంటూ సింహనాదాలు చేస్తూ ఉరికారు.

మహా వేగంతో ఆవేశంతో దూసుకువస్తున్న దుర్మర్షణుడిని చూసి అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“మహాత్మా! రథాన్ని ఆ వైపుగా నడుపుము. ఈనాటి యుద్ధంలో దుర్మర్షణుడే తొలి కబళము.”

శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని అటు నడిపాడు.

విజయుడు తన బాణాలను గజముల సమూహంపై వేశాడు. పర్వతాలపై మేఘాలు అలుముకున్నట్టు అర్జునుడు అమ్ములు వేశాడు. అర్జునుడు ఒక్కడే

వున్నాడని తలచి మహా భయంకర అస్త్రాలు వేశారు.

పార్థుడు వారు వేసిన వాటిని ధీటుగా ఎదుర్కొన్నాడు. నిర్వీర్యము చేశాడు. అర్జునుడి బాణాలకి తెగిన తలలతో నిండిన యుద్ధభూమి తామరపూలతో నిండిన సరోవరం వలే కానవచ్చింది పైనుంచి చూస్తున్న దేవతలకి.

అర్జునుడిపై అంతా ఒకేసారి నలువైపుల నుంచి ఆయుధాలను ప్రయోగిస్తున్నా... అర్జునుడు వాటిని నిర్వీర్యము చేస్తూ పైనికులనూ, ఏనుగులనూ, రథాలనూ, రథికులనూ ముక్కలు ముక్కలు చేయసాగాడు.

అయినా కౌరవసైన్యం వెనుకడుగు వెయ్యకుండా పోరాడసాగింది. అర్జునుడు మహోగ్ర ప్రతాపంతో అన్ని వైపులకి బాణాలను వేయసాగాడు. కౌరవయోధుల విల్లులు విరిగిపోయాయి. మహా భయంకరమైన సమ్మెటపోట్ల వలే బాణాలు తగిలాయి. వాటి ధాటికి కౌరవసైన్యం కకావికలమయ్యింది.

సంజయుడు చెప్పింది వింటున్న ధృతరాష్ట్ర మహారాజు అడిగాడు.

“సంజయా! అర్జునుడి పరాక్రమధాటికి ఎవ్వరైనా ఎదురు నిలిచి వున్నారా? లేక అంతా ద్రోణాచార్యుడి వద్దకు పరుగులు తీశారా?”

“ఓ మహారాజా! అలా వీరనాట్యం చేస్తున్న అర్జునుడ్ని దుశ్శాసనుడు ఎదుర్కొన్నాడు. తనపైకి వచ్చిన దుశ్శాసనుడ్ని చూసి అర్జునుడు తన దేవదత్తాన్ని పూరించాడు. అల్లెత్రాటిని మ్రోగించాడు. మహా బాణాలను వేశాడు. ఏనుగులైతే బురదలో కూరుకుపోయినట్టు బాణాల రాపిడికి అటు ఇటు కదలలేకపోయాయి. కొన్ని బాణాలు ఏనుగులపైనున్న వారి తలలను ఖండించాయి. మహా పెనుగాలికి తాటి పండ్లు రాలినట్టు అర్జునుడి బాణాలకు సైన్యం తలలు రాలసాగాయి. దుశ్శాసనుడి చుట్టూ వున్న రథాలు విరిగాయి. సైన్యం అంతా నెత్తుటి దుస్తులను ధరించినట్టు ఎర్రగా అయ్యాయి. దానితో దుశ్శాసనుడు పలాయనం చేయసాగాడు.

“ఓ దుశ్శాసనా.. ఎక్కడికి పరుగులు తీస్తున్నావ్. కదనరంగంలో అటుల వెళ్ళవచ్చునా? జంకుబొంకు లేకుండా నిండు సభలో నీవు చేసిన అధిక ప్రసంగమూ, అనుచిత కార్యాలూ మరిచావా? నీ వారంతా ఏడ్చే స్థితి తెచ్చుకున్నావే” అన్నాడు.

“ఓ మహారాజా! అలా అర్జునుడు అంటూనే దుశ్శాసనుడిపై శరాలను

శ్రీ మహాభారతము

వేశాడు. వీపు మీద బాణాలు తగులుతున్నా వెరువక దుశ్శాసనుడు ఆచార్యుని చాటుకి వెళ్ళాడు. అర్జునుడు సైంధవుని కోసం చూశాడు. ఆచార్యుడు ఎదురవ్వటంతో శ్రీకృష్ణుడి అనుమతితో నమస్కరించి ఇలా చెప్పాడు.

ఆచార్యుని అనుమతికై అర్జునుడి ప్రార్థన

“ఆచార్యదేవా! నా ప్రతిజ్ఞను పాటించటంలో సహకరించే వారిలో శ్రీకృష్ణుడు, ధర్మరాజు ఎలాగో మీరూ అలాగే. నా తండ్రి పాండుభూపతికి అత్యంత ఆత్మీయుడవు. నాకు ధర్మరాజు వంటి వాడవు. గురువువి. నా సన్నిహితుడు, నెచ్చెలి శ్రీకృష్ణుడు వంటి వాడవు. నీకు నమస్కరించి మహా వ్యూహరచన చేసిన నీ వ్యూహంలోకి ప్రవేశింపబోతున్నాను. నీ పుత్రుడు అశ్వత్థామ వంటి వాడను. వానితో సమానంగా అస్త్ర విద్యను భోదించావు. కావున తమరు నా ప్రతిజ్ఞకు అడ్డు రావలదు. ఆదరంతో చూడవల్సింది.”

ఆచార్యుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా, నన్నెదిరింపకుండా, గెలవకుండా సైంధవుడ్ని ఎలా చేరగలవు? అది సాధ్యమయ్యేపనేనా?” అని బాణాలను వేశాడు. అర్జునుడు ప్రతిగా బాణాలని వేశాడు. కుంభసంభవుడు వాటిని మధ్యలోనే త్రుంచేశాడు. అపై అర్జునుడి అల్లెత్రాటిన వక్కలు చేశాడు. అనేక బాణాలను వేసి అర్జునుడి రథాన్ని కప్పేశాడు. అర్జునుడు ఆచార్యుని ధాటికి ప్రతిగా తన విల్లుకు అల్లెత్రాడు బిగించి బాణాలను వేశాడు.

పార్థుడి గాండీవం నుంచి వచ్చిన బాణాలు వజ్రాయుధానికి కూలిన కొండలవలే ఏనుగులూ, రథాలూ ముక్కలయ్యాయి. ఇరువురూ తమ తమ ప్రతాపాలు ప్రతిబింబించేలా బాణాలను వేసుకోసాగారు. అయితే ఆచార్యుడు పెద్ద వాడవ్వటంతో అర్జునుడి వేగంతో సమానంగా బాణాలను వెయ్యలేకపోయాడు.

అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అనవసర కాలయపన. ఆచార్యుడి సంగతి వదిలేసి, ఏక లక్ష్యంతో శకట వ్యూహంలోకి ప్రవేశించు.”

అర్జునుడి శకటవ్యూహ ప్రవేశము

శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని ఆచార్యునికి ప్రదక్షిణంగా పోనిచ్చాడు. దానితో ఆచార్యుడు కోపించి “ఎక్కడికి వెళ్తున్నావ్. ఎదురుపడిన వాణ్ని ఓడించి కదా పక్కకి వెళ్ళవచ్చింది.”

“ఆచార్య! నీవు నాకు శత్రువువి కాదు. విద్య నేర్చిన గురువువి. కదన రంగంలో కోపించి నిన్ను ఎదురించటానికి ఆ ఫాలాక్షునికైనా సాధ్యమా” అని వ్యూహంలో చొరబడ్డాడు. అర్జునుడు చక్రరక్షకులుగా యుధామన్యుడూ, ఉత్తమౌజుడూ అనుసరించారు. ద్రోణాచార్యుడు వదలక వారిని అనుసరించసాగాడు.

కృతవర్మ, శ్రుతాయువులు తలలెత్తి చూశారు. ద్రోణార్జునుల రథ కేతనాలు కానరావటంతో అర్జునుణ్ని కుంభసంభవుడు అనుసరిస్తున్నాడని గ్రహించి అటు కదిలారు. అంతలోనే అర్జునుడి రథానికి అడ్డుపడుతూ కేకయాధీశ్వరులు, నారాయణ గోపాలకులు సవ్యసాచితో ఘోర సమరం ప్రారంభించారు. ప్రతిజ్ఞా బద్ధుడైన అర్జునుడు తామరకొలను లోలోపలికి ఏనుగు చొచ్చుకుపోయే విధంగా అడ్డువచ్చిన వారిని విదిలిస్తూ శత్రువాహినిలోకి చొరబడ్డాడు. తన తీవ్ర నారాచాలతో అందర్నీ చెల్లాచెదరు చేసి విజయ ఉత్సాహంతో దేవదత్త శంఖాన్ని పూరించాడు.

ద్రోణాచార్యుడు సవ్యసాచిని ఎదుర్కొని ఇరవైఅయిదు బాణాలను వేశాడు. అర్జునుడు వాటిని గగన మధ్యలోనే విరిచాడు. అనేక సాయకాలు ఆచార్యునిపై గుప్పించాడు. వాటిని తన రథానికి అల్లంత దూరాన పడేలా వక్కలు చేశాడు ఆచార్యుడు. ఆపై మహా వర్షధారలను కురిపించే మేఘంలా అర్జునుడిపై బాణ వర్షాన్ని కురిపించాడు. అర్జునుడు వాటిని సునాయాసంగా చూర్ణం చేశాడు. కౌరవులను ఖంగు తినిపించాడు.

ఈసారి అర్జునుడిపై అస్త్రవేత్త ప్రళయ కాలాంతకుని వలే విజృంభించి ఇరవై అయిదు క్రూరసాయకాలను అర్జునుడిపై, డెబ్బై శ్రీకృష్ణుడిపై వేశాడు. వాటిని నిలువరించటానికి అర్జునుడు శ్రమపడాల్సి వచ్చింది.

అర్జునుడు మహా అస్త్రవేత్తను తప్పించుకొని కృతవర్మ సైన్యంలోకి చొరబడ్డాడు. కృతవర్మతో పోరు సాగించాడు అర్జునుడు.

“అర్జునా! సమయం ముందుకు కదులుతోంది. భోజపతి సంగతి పూర్తి

చేయి. ప్రతిజ్ఞకు అడ్డం వచ్చిన వాడు నేలకూలవల్సిందే.”

అర్జునుడు తలవూసాడు. గాండీవం నుంచి కోదండం వెలువడింది. ఆ భీకర బాణధాటికి దుర్భర మూర్ఛావేశంతో వివశుడయ్యాడు. అర్జునుడి రథం ముందుకు కదిలింది. కాంభోజనాథుని సేనావాహినిలోకి ప్రవేశించింది. అర్జునుడు యధేచ్ఛగా ఘోర నారాచాలను వదిలాడు. వీరవిహారం చేయసాగాడు.

ఎంతోసేపటికి గాని కృతవర్మ మూర్ఛావేశం నుంచి తేరుకోలేదు. తనని వివశుడిని చేసిన అర్జునుడి కోసం చూశాడు. అర్జునుడి చక్ర రక్షకులు కానవచ్చారు. యుధామన్య, ఉత్తమౌజులపై విరుచుకుపడ్డాడు. వారిని ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు వెయ్యనివ్వకుండా యుధామన్యుడిపై నాలుగు, ఉత్తమౌజునిపై మూడు సాయకాలను ప్రయోగించాడు.

వారిద్దరూ ప్రతిగా పదేసి బాణాలను వేశారు కృతవర్మపై. కృతవర్మ విల్లుని విరిచారు. దానితో భోజపతి మరో ధనస్సును అందుకున్నాడు. తన విల్లును విరిచినందుకు ప్రతిగా బాణాలను వేసి వారి విల్లులనూ విరిచాడు. బాణాలతో వారిని నొప్పించాడు.

వారిద్దరూ మండిపడి మరో ధనస్సులను అందుకుని పుంఖాను పుంఖాలుగా బాణాలను వేసి కృతవర్మ రథాన్ని కప్పేశారు. కృతవర్మతో పోరాడుతూ వున్న వారు అర్జునుడి రథాన్ని చేరుకోలేకపోతున్నామని ఒకింత చింతకు లోనయ్యారు. అర్జునుణ్ని అనుసరించలేకపోయారు.

అలా అర్జునుడు మహా జంఘుమారుత వేగంతో కౌరవసేనావాహినిలోకి చొచ్చుకుపోయాడు. అలా దూసుకువస్తున్న అర్జునుణ్ని, వాని రథ కేతనాన్ని చూసి మండిపడ్డ శ్రుతాయుధుడు వేగంగా అర్జునుడి పైకి వెళ్ళాడు. వెనువెంటనే అర్జునుడిపై మూడు, వాసుదేవునిపై తొమ్మిది బాణాలను వేశాడు. ఒకేసారి వస్తున్న ఆ బాణాలను అర్జునుడు మధ్యలోనే తన బాణాలతో తుంచువేశాడు.

తన బాణాలను వమ్ము చెయ్యటంతో శ్రుతాయుధుడు మరింత మండిపడ్డాడు. తమపై బాణాలను వేసినందుకు పార్థుడు చెలరేగిపోయాడు. అనేక బాణాలను వేశాడు. దానితో శ్రుతాయుధ నరపతి వాటిని త్వరితంగా శకలాలుగా మార్చాడు. ఆగ్రహవేశంతో కిరీటిపై క్రూర నారాచాలు డైబ్బయి వేశాడు. మహా సమరోత్సాహంతో అరిచాడు. వాటిని కూడా అర్జునుడు నేలపై కూల్చివేశాడు. అర్జునుడు ఈసారి భల్ల బాణాలను వేశాడు. అవి శ్రుతాయుధుని ధనస్సును వక్కలు చేశాయి. ఆపై వాని వక్షస్థలిని గాయపర్చాయి.

శ్రుతాయుధుడు ప్రతి అగ్రహోదగ్రుడై వేరొక ధనస్సును అందుకున్నాడు. అర్జునుడి భుజాలనూ, రోమ్ముపై తగిలేలా తొమ్మిది బాణాలను వేశాడు. పార్థుడు వానినీ, వాని బాణాలను లెక్క చెయ్యకుండా సాయక సమూహాలతో శ్రుతాయుధుని రథ అశ్వాలను వధించాడు. ఆపై సారథిని కూడా వాటి దారే పట్టించాడు. అర్జునుడి పరాక్రమంతో శ్రుతాయుధుడికి ప్రాణభీతి కలిగింది.

ఇక లాభం లేదనుకున్నాడు శ్రుతాయుధుడు. ఓ గదను చేతబూనాడు. రథంపై నుంచి దూకాడు. అర్జునుడి అరథం మీదకు దూసుకుపోయాడు.

సంజయుడు ధృతరాష్ట్రుని వంక చూసి చెప్పాడు. ‘ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! శ్రుతాయుధుడి చేతనున్న గద మామూలు గద కాదు. అతను కేవలం రాజు మాత్రమే కాదు. సాక్షాత్తు వరుణేశ్వరుని పుత్రుడు. వర పుత్రుడు. మహా శక్తివంతమైన, మహిమాన్వితమైన ఆ దివ్యగాథ దిక్పాలకుని వర ప్రభావం వల్ల సిద్ధించింది.

తన పుత్రుడైన శ్రుతాయుధుడికి వరుణేశ్వరుడు గదను ప్రసాదించి ఇలా చెప్పాడు. “పుత్రా! ఈ గద మహా శక్తివంతమైనది. దీన్ని ధరించి శత్రువుపై ఉరికితే ఎంతటివాడయినా ఎదురు నిలవలేడు. నీవంక కన్నెత్తి కూడా చూడలేడు. అయితే ఓ నియమం మాత్రం సదా గుర్తుంచుకో. కదనరంగలో లేనివారిపై దీన్ని ప్రయోగించరాదు.2 దాన్ని మరిచిపోతే మహా ప్రమాదం నీకే జరగగలదు. యుద్ధంలో లేని వారిపై ప్రయోగించవలదు. జాగ్రత్త. ఈ విషయం మాత్రం మరవద్దు. అదే జరిగితే ప్రయోగించిన వారిపైకి వచ్చి హతమార్చి వేస్తుంది”మ అని చెప్పి ఇచ్చాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అంత్యకాలం సమీపిస్తే మంచి మాటలు, మంచి ఔషధం రుచియించనట్లు శ్రుతాయుధువు మహా వేగంతో విచక్షణ మరిచి గదను శౌరిపై ప్రయోగించాడు. భీకర శబ్దాలతో దూసుకు వెళ్ళి శ్రీకృష్ణుని హృదయాన్ని తాకింది. అంతటి మహా గద శౌరికి గతలీ తగలటంతోనే పుష్పమాలిక అయింది. ఆ వెనువెంటనే వెనక్కి యుధాతథంగా మరలింది. సాక్షాత్తు మృత్యుదేవతే అయింది. గాలిని చీల్చుకుంటూ వచ్చి శ్రుతాయుధుడి శిరస్సుని తాకింది. తాకే తాకటంతోనే శిరస్సు వక్కలైంది. దానికన్నా ముందే అర్జునుడ వేసిన బాణాలు బాహువులకి తగిలాయి. అంతే మహా కొండ విరుచుకుపడ్డట్లు సమరరంగంలో పడిపోయాడు. చుట్టూ వున్న వారు హాహా కారాలు చేశారు. భయభీతులతో గడగడ వణికిపోయారు. తేరుకొని పలాయనం శ్రీ మహాభారతము

ప్రారంభించారు. ఆ మహా విధ్వంసాన్ని గమనించి కాంభోజపతి సుదక్షిణుడు క్రోధంతో ఊగిపోయాడు. ఒక్క ఉదుటున వచ్చాడు. అర్జునుడిపై బాణాలను వేశాడు. అర్జునుడు వాటికి సమాధానం చెప్పి ధనుష్టంకారం చేశాడు. సుదక్షిణుడు ఏ మాత్రం వెరువక అర్జునుడిపై శ్రీకృష్ణునిపై బాణాలను వేశాడు. అర్జునుడు వాటిని సునాయాసంగా మధ్యలోనే తుంచేశాడు. సుదక్షిణుడు అర్జునుడి విజృంభణను తట్టుకోలేక మూడు బాణాలను వేశాడు. వాటిని నిలువరించటానికి అర్జునుడు ప్రయాసపడాల్సి వచ్చింది. దానితో సుదక్షిణుడు ఎలుగెత్తి అరిచాడు.

అర్జునుడు వాని అహంకారాన్ని భరించలేకపోయాడు. కార్చిచ్చువలే మండిపోయాడు. పథాలుగు బాణాలను వేశాడు. అవి కాంభోజపతి సారథినీ, అశ్వాలనూ కూల్చివేశాయి. మరొక భల్లసాయికం వేశాడు. అది గాలిని చీల్చుకుంటూ వెళ్ళి సుదక్షిణుడి వక్షస్థితిని చీల్చింది. అర్జునుడు దేవదత్తాన్ని పూరించాడు. దిగంతాలు ప్రతిధ్వనించాయి. సుదక్షిణుడు ఇలాతల్పిపై పడ్డాడు.

ఆ మహా భీకర ఘోర సంఘటనను చూసిన శిబి, శూరసేనులు, వసాతి వంటి రాజులంతా కోపించి ఒక్కటైయ్యారు. మూకుమ్మడిగా ఒకేసారి సింహనాదాలు చేస్తూ సవ్యవసాచిపై అనేక ఆయుధాలను వేశారు. అంతమంది ఒకేసారి వారి వారి సైన్యాతో, సేనానాయకులతో కలిసి రావటంతో అర్జునుడు ఉగ్రసింహనాదాలు చేస్తూ గాండీవానికి పని చెప్పాడు.

ఆరువేల రథాలను కూల్చాడు అర్జునుడు. సింహనాదం చేసి దేవదత్తాన్ని పూరిస్తున్న అర్జునుడిపై అన్నదమ్ములైన శ్రుతాయువు, అయుతాయువులు సుదీర్ఘంగా బాణాలను వేశారు. వారి బాణ ధాటికి అర్జునుడు హైరానా వడాల్సివచ్చింది. అర్జునుడి స్థితిని చూసి శ్రీకృష్ణుడు ఇంద్రాస్త్రాన్ని ప్రయోగించమని చెప్పాడు. దానితో మహాశక్తివంతమైన ఇంద్రాస్త్రాన్ని ప్రయోగించాడు. మహా వెలుగులను చిమ్ముతూ భీకర శబ్దాలనూ చేస్తూ మహా తేజస్సును కురిపిస్తూ అయిదువందల మంది సైన్యాన్నీ, వారితో పాటు శ్రుతాయువు అయుతాయువులనూ వక్కలు చేసింది. తమ తండ్రులు అలా అవ్వటంతో వారి పుత్రులు అర్జునుడి మీదకొచ్చారు. అర్జునుడు వారిని వారి వారి తండ్రుల బాటనే పట్టించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, అలా అర్జునుడు భీకరంగా యుద్ధం చేస్తున్నాడు. వాని గాండీవం నుంచి వచ్చిన బాణాలు రథాలనూ, ఏనుగులనూ, అశ్వాలనూ, ద్రోణపర్వము

వక్కులు చేస్తున్నా యవనులు, పారదులు, శకులు వంటి ఆటవికులు ఏమాత్రం చెక్కు చెదరక అర్జునుడితో పోరు సాగించారు.

ఓ మహారాజా, అర్జునుడి రథమున్న కనుచూపు మేర నెత్తుటి ప్రవాహం పారిందనే చెప్పాలి. దానిలో విరిగిన రథాలూ, తలలు తెగిన మొండాలు.. వాటిని చూసి భూతప్రేతలు ఆనందనాట్యం చేశాయి.

అలా శౌర్యంతో కదులుతున్న అర్జునుడ్ని అంబష్టరాజు ఎదుర్కొన్నాడు. అర్జునుడు వాని వింటిని తెంపి అశ్వాలను వధించాడు. ఆపై దూకుడుగా అంబష్టరాజు చేతులనూ, ఆపై గొంతునూ నరికాడు. ఆపై రథం ద్రోణాచార్యుని వైపు సాగింది. శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని దాటించి కృతవర్మవైపు పోనిచ్చాడు. అర్జునుడ వానిపై బాణాలను వేస్తూ కదిలాడు. అర్జునుడి మహా పరాక్రమాన్ని చూస్తున్న నీ పుత్రుడు హుటాహుటిన ఆచార్యుని వద్దకి వెళ్ళాడు.

ద్రోణాచార్యునితో సుయోధనుడి మొర

“ఓ ఆచార్యా! నీవూ, నేనూ చూస్తూనే వున్నాము. ఆ అర్జునుడు కౌరవసైన్యాన్ని హరించుకుంటూ అతలాకుతలం చేస్తూ నీవంకయినా చూడకుండా వెళ్తున్నాడు. నీవు కూడా అలా చూస్తూ వున్నావు. చూడగా నీవు పాండవ పక్షపాతంతో వున్నట్టున్నావు. ఇదేనా యుద్ధ ధర్మము. నీవైపు వానికి నీవు చేసేది ఇదేనా. నేనూ, కౌరవసైన్యమూ, సైంధవుడూ అంతా నిన్ను నమ్మాము. కదనరంగం నుంచి పోకుండా వున్నాడు. అట్టివానికి నీవు చేసే సాయం ఇదేనా? తేనె పూసిన కత్తిగా మారి వానిని అర్జునుడికి సమర్పిస్తావా? ఓ గురువర్యా, నా మాటలు నిన్ను బాధించవచ్చు. అయినా నేను చెప్పదలచుకున్నదీ, జరుగుతున్నదీ చెప్పాను. సైంధవునికి అడ్డం వున్న రాజులందరినీ అర్జునుడు చంపుకుంటూ వెళ్తున్నాడు. నీవు ఎలా అయినా సైంధవుడిని కాపాడు.”

ద్రోణాచార్యుడు చెప్పాడు.

“దుర్యోధనా, నీ మాటలకూ, అశ్వత్థామ మాటలకూ నాకు కోపం వస్తుందా? శ్రీకృష్ణుడు రథం నడుపుతుంటే నేను బాణాలు వేస్తుంటే, నా బాణాలకన్నా ముందుగా అరదం వెళ్తోంది. ఆ మహా వేగాన్ని నేను ఎలా నియంత్రించగలను? ఆగితేనా కదా నేను నిలవరించేది.”

అని ఆచార్యుడు చెప్పి, మళ్ళీ అన్నాడు.

“ఓ సుయోధనా, ఎల్లప్పుడూ నీ హితం కోరేవాణ్ణి నేను. నేను ధనుంజయుడ్ని అనుసరిస్తే మహా పాండవసేన చెలియలికట్టను దాటిన సముద్రం వలే మన కౌరవసేనావాహినిపై విరుచుకుపడుతుంది. అదే జరిగితే సింధు దేశాధిపతి సైంధవుడ్ని రక్షించుకోవటం కష్టమవుతుంది. అదియును గాక సకల రాజన్యులందరి ముందు ధర్మపుత్రుడ్ని బంధిస్తాననీ, నీకు అప్పు చెబుతానని మాట ఇచ్చాను. దాని గూర్చి నేను యోచిస్తూ, అవకాశం కోసం ఎదురు చూస్తున్నాను.

నాయనా దుర్యోధనా, నేను పెద్దవాడినయిపోయాను. అర్జునుడూ, నీవూ సరిసమాన వయసుగలవారు. బలసంపన్నులు. కావున నీవు మన వీరులతో కలిసి అర్జునుడ్ని అడ్డుకో.”

కుంభసంభవునితో దుర్యోధనుడు చెప్పాడు.

“అస్త్ర నిధి, నీవు చెప్పిన ఆజ్ఞ ప్రకారమే నడుచుకుంటాను. చూడగా అర్జునుడ్ని ఆ మహేంద్రుడే వచ్చినా ఎదుర్కొనలేడేమోననిపిస్తుంది. అయినా ప్రస్తుతం మీరు చెప్పింది చెయ్యటం మించి మార్గాంతరం లేదు. కానీ తమరిచ్చిన వరం సంగతి, ఆ విషయమే కళంకం రాకుండా నెరవేరవల్సింది.

ద్రోణాచార్యుడు సుయోధనుడితో చెప్పాడు.

“సుయోధనా, నీవు చెప్పింది నిజమే. పార్థుడు అంతటివాడే. నన్నూ, కృతవర్మనూ దాటి వెళ్తున్న అర్జునుడ్ని ఆశ్చర్యచకితుడయ్యేలా, నీకు ఓ కవచాన్ని ఇస్తాను. దాన్ని ధరించు. ఎంతటి శరాల్సేనా నిన్నేమీ చెయ్యలేవు” అని బంగారు కవచాన్ని మంత్రించి ఇచ్చాడు.”

“ఓ రారాజా! ఈ మహా మహిమాన్వితమైన కవచాన్ని పూర్వము దేవతల మేలు కోరి బ్రహ్మదేవుడు ఇంద్రుడికిచ్చాడు. ఆ ఇంద్రుడు అంగిరసునికిచ్చాడు. అంగిరసుడు బృహస్పతికి , బృహస్పతి అగ్ని వైశ్యునికి, ఆ అగ్నివైశ్యుడు నాకిచ్చాడు. నేను నీకు ఇస్తున్నాను. శుభము నీకు.”

రారాజు ఆ అత్యద్భుత కవచాన్ని ధరించిన వాడై ఉప్పొంగిపోయాడు. చతురంగ సేనలతో వెళ్ళి అర్జునుడ్ని ఎదుర్కొన్నాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అలా ఇరుసైన్యాలూ తలపడినప్పుడు గంగాయమున సంగమంలా అనిపించింది. మహా కలకలం. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు అస్త్రవేత్త ఆచార్యునిపైకి వెళ్ళాడు. గగన సీమలో సూర్యుడ్ని

చూసి భూదేవి అసూయతో నేలపై ఇద్దరు భాస్కరులను ధరించినట్లు ద్రోణ, ధృష్టద్యుమ్నులు మహోగ్రంగా ప్రజ్వలిస్తూ పోరాటం చేశారు.

ఓ మహారాజా, అంతటి యుద్ధం ఎప్పుడూ ఎక్కడా జరగలేదు. ధృష్టద్యుమ్నుని ఘోర సంగ్రామానికి కౌరవసేన చెల్లాచెదురయ్యింది. తన సేన అలా పాయలుగా అవ్వటంతో ఆచార్యుడు మండిపడ్డాడు. మహా అస్త్రాలను వేసి తన సేనకు పూర్వ ఉత్సాహం తెప్పించాడు. ఆచార్యుని ధాటికి పాంచాల కేకయ సైన్యాలు కలవరం చెందాయి. దానితో ధర్మరాజు తన సోదరులతో వచ్చాడు. అది చూసి వికర్ణ, వివింశతి, చిత్రసేనలు భీముడ్చీ, ఉపపాండవులను బాహ్లికుడూ, దుశ్శాసనుడు సాత్యకీ, శకుని నకుల సహదేవులనూ, సోమదత్తుడు శిఖండినీ, రాక్షసరాజు అలంబసుడు భీమపుత్రుడైన ఘటోత్కచుడినీ ఎదుర్కొన్నారు. ఇక శల్యుడు సైంధవుడ్చీ అత్యంత జాగ్రత్తగా సంరక్షిస్తూనే అదను చూసి ధర్మరాజుపై ఆయుధాలు ప్రయోగించసాగాడు.

దుశ్శాసనుడు బలమైన భల్లసాయక ప్రయోగాలతో సాత్యకీకి మూర్ఛావేశం కలిగించాడు. కొంతసేపటికి సాత్యకీ తేరుకొని, మళ్ళీ దుశ్శాసనుడిపై పోరు సాగించాడు. నకుల సహదేవులు విజృంభించటంతో శకుని కుంభసంభవుని రథం వెనక్కి చేరి తలదాచుకున్నాడు.

ద్రోణాచార్యుడు పరాక్రమించి ధృష్టద్యుమ్ను, భీమ ధర్మరాజులపై భీకర బాణాలు వేశాడు. ఇరుసేనల ఏనుగులూ, అశ్వాలూ, రథాలూ భూమిపై కుప్పలు కుప్పలుగా పడ్డాయి. ఆ మహా భయంకర యుద్ధాన్ని చూస్తున్న దేవతలు భయంతోనూ, పరమాశ్చర్యంతోనూ చూశారు. ఆచార్యుడు తన సేనను సంరక్షించుకుంటూనే పాండవ సేనలోకి ప్రవేశించి చెల్లా చెదురు చేశాడు.

దానితో పాంచాల కుల దీపకుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు మండిపోయి పావురాల రంగు గల తన రథాశ్వాలను ఆచార్యుని ఎర్రని గుర్రాల ముందుకు పోనిచ్చాడు. డాలూ, కత్తి తీసుకొని మహా సాహసంతో నొగ మీదకు పురికాడు. ఆచార్యుని వింటి నుంచి వచ్చే కరకుటమ్ములను ఖండ ఖండాలుగా ఖండించారు. ఆపై తన నిశిత కరవాలాన్ని ఆచార్యుని రథ అశ్వాలపైకి విసిరి భీకరంగా గర్జించాడు.

ధృష్టద్యుమ్నుడు వేసిన కరవాలం అశ్వాలను తాకకు ముందే ఆచార్యుడు తన అపూర్వ శర ప్రయోగంతో వమ్ము చేశాడు. ఆ మరుక్షణంలోనే ధృష్టద్యుమ్నుడి సారథినీ, పతాకాన్నీ, డాలునూ నేలకి అర్పించాడు. వజ్రాయుధం వంటి మహా శక్తి గల ఆయుధాన్ని ధృష్టద్యుమ్నుడిపై వేశాడు. ఆ మహా

శ్రీ మహాభారతము

శక్తివంతమైన ఆ ఆయుధాన్ని సాత్యకీ మధ్యలోనే వమ్ము చేశాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, సింహం బారిన పడిన జింకను రక్షించినట్లు సాత్యకీ ధృష్టద్యుమ్నుడ్చీ రక్షించాడు. ఓ మహారాజా, నోటిదాకా వచ్చిన మాంసాన్ని హరిస్తే పులికి ఎంతటి కోపం వస్తుందో, అంతటి కోపం ఆచార్యునికి వచ్చింది. మహా సర్పంలా సాత్యకీ మీదకెళ్ళాడు. ఇరువురూ బాణాలు వేసుకున్నారు. మహా భీకరంగా యుద్ధం చేశారు. వారి పోరాటానికి ఇరుసైన్యాలూ భయకంపితులయ్యారు. దేవతలు ఆశ్చర్యం చెందేలా సాత్యకీ ఆచార్యుని విల్లును రెండుగా విరిచాడు. ఆచార్యుడు మరో విల్లును అందుకున్నాడు. సాత్యకీ దాన్ని విరిచాడు. అలా ద్రోణాచార్యుడు పట్టిన విల్లులన్నింటినీ విరిచాడు.

ఆచార్యుడు ఆశ్చర్యచకితడయ్యాడు.

‘భార్గవరాముడిలోనూ, కార్తవీర్యార్జునుడిలోనూ, అర్జునుడిలోనూ, కురుపితామహుడైన భీష్ముడిలోనూ ఎంతటి పరాక్రమమూ, ధనుర్విద్యా బలమూ వున్నాయో నీలో అంతటివి వున్నాయి. నిజంగా నీవు మహా వీరుడవు’ అని ఆచార్యుడు సాత్యకీని లోలోన ప్రశంసించాడు. గగన సీమ నుంచి చూస్తున్న దేవతలు సాత్యకీ పరాక్రమాన్ని పొగిడారు. ఆచార్యుడు మరో విల్లును అందుకుని సాత్యకీపై బాణాలను వేశాడు. వాటిని కూడా మధ్యలోనే వమ్ము చేశాడు. దగ్గరికి కూడా రానీయకుండా చూర్ణం చేశాడు సాత్యకీ.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, ఆనాడు సాత్యకీ సంగ్రామ పరాక్రమ చాతుర్యాన్ని చూసి మన వాళ్ళు మన కౌరవ యోధానుయోధులే ప్రశంసించారు. తన వారు కూడా సాత్యకీని పొగిడేలా చూస్తుంటే ఆచార్యుడు ప్రజ్వలించే సూర్యుడిలా అయ్యాడు. మహా భయంకరమైనదీ, శక్తివంతమైనదీ అయిన ఆగ్నేయాస్త్రం సాత్యకీపై ప్రయోగించాడు.

కుంభసంభవుని మహా అస్త్రానికి ప్రతిగా వారుణాస్త్రం ప్రయోగించాడు సాత్యకీ. భగ భగ మండిపోతూ వస్తున్న ఆగ్నేయాస్త్రాన్ని వారుణాస్త్రం గగన సీమలోనే చల్లార్చివేసింది. ధర్మజ, భీమ నకుల సహదేవులు కూడా ధృష్టద్యుమ్నునికి తోడ్చే నిలిచారు. దుశ్శాసనుడుని ముందుంచుకొని కౌరవపక్ష రాజకుమారులు శత్రువులను ఎదుర్కొన్నారు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, అర్జునుడు తన రథానికి అడ్డంగా వున్న వారందరినీ చంపుకుంటూ రథానికి దారి ఏర్పరుస్తూ జంఝుమారుత వేగంతో సైంధవుడి దిశవైపు సాగాడు.

ద్రోణపర్వము

అర్జునుడు మహా వేగంతో సాగిపోతుండగా, విందాను విందులిరివురు వెనక రథంపై నిలిచి చతురంగ సేనలతో ఎదుర్కొన్నారు. తనకి అడ్డు వచ్చిన వారిని చిందర వందర చేసి ముందకు సాగాడు. అయినా వారిరువురూ తరమసాగారు. శ్రీకృష్ణార్జునుల రథంపైకి బాణాలను వెయ్యసాగారు.

అవంతీరాజపుత్రులైన వారిద్దరిపై శరాలను వేసి వారి విల్లులను విరిచాడు. చుట్టూ వున్న సేనలను ఊచకోత కోశాడు. ఆ వెనువెంటనే విందుడి అశ్వాలనూ, సారథినీ, ధ్వజాన్నీ విరిచాడు. భల్లబాణాలతో విందుడు తలని భూమికి అర్పించాడు. మహా గాలికి విరిగిపడిన వృక్షంలా విందుడు పడిపోవటంతో దాన్ని చూసి అనువిందుడు మహా దుఃఖకోపావేశాలతో ఊగిపోయాడు. ఓ భీకరమైన గదను తీసుకున్నాడు. ఆపై విసురుగా వేశాడు. శ్రీకృష్ణుడిపైకి విసిరిన ఆ గదను అర్జునుడు వక్కలు చేశాడు. వాసుదేవునిపైకి వచ్చిన అనువిందుడ్ని ఒక్క క్షణం మాత్రం కూడా ఊపేక్షించలేకపోయాడు. శరాలను వదిలాడు.

అనువిందుడి కాళ్ళనూ,, చేతులూ, శిరస్సులను భూదేవికి అర్పించాడు. తమ రాజు కూలిపోవటంతో, ఖండిచబడటంతో సైన్యాలు అర్జునుడ్ని చుట్టుముట్టాయి. కార్చిచ్చు అరణ్యాన్ని బూడిద చేసినట్టు అర్జునుడు సైన్యాలను హరించివేశాడు. ఆపై అర్జునుడి రథం ముందుకుసాగింది. అర్జునుడిలో రవ్వంత అలసట కానవచ్చింది. దానికి తోడు అర్జునుడి రథఅశ్వాలు కూడా అలిసిపోయి వున్నాయి. చూడగా సైంధవుడున్న ప్రదేశం చాలా దూరంలో వుంది.

అది శత్రుపక్షం వారు కూడా గమనించారు. ఆనందంతో కేరింతలు కొట్టారు. సైంధవ వధ ఆనాటికి అసాధ్యమని ఉప్పొంగిపోయారు. సింహనాదాలు చేశారు. అనేక ఆయుధాలను వేయసాగారు. వాటిని అర్జునుడు ప్రతిఘటిస్తూ చెప్పాడు.

“అశ్వాలు బాగా డస్సిపోయి వున్నాయి. కళ్ళాలు సడలించి మేనులు నిమిరితే రెట్టించిన ఉత్సాహంతో తిరిగి పరుగులుపెడతాయి.”

శ్రీహరి అర్జునుడి ప్రార్థనను మన్నించాడు. ఆకార్యంలోకి దిగాడు. అర్జునుడు గాండీవం వింటిని సారిచాడు. పగవారు విజృంభించి కుప్పలు తెప్పలుగా బాణాలను వేశారు. వాటిని తన బాణాలతో మళ్ళించాడు. ఇరు బాణాల రాపిడికి ఆకాశాన మహా మంటలు మండాాయి.

అంతమందీ ఒకేసారి అపజయ భయంతో అర్జునుడి మీదకి వచ్చారు. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అయినా అర్జునుడు లెక్క చెయ్యకుండా మహా శ్రీ మహాభారతము

సముద్రంలా వున్న కౌరవసైన్యాన్ని చెలియలికట్ట వలే నిలిపి వేశాడు.

అర్జునుడి చుట్టూ వున్న ప్రదేశమంతా అర్థచంద్ర బాణాలకు కూలిన ఏనుగులూ, బలమైన ఇనుప బాణాలకు కూలిన అశ్వాలూ, ఇక సైన్యమైతే తలలూ, చేతులూ, కాళ్ళూ తెగి వారి మాంసఖండాలతో, రక్తాలతో భీభత్సంగా మారింది.

అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా, అశ్వాలు తేరుకున్నాయి. అయినా వాటికి బాగా దాహంగా వుంది. ముందు వీటికి నీళ్ళు పెట్టాలి. అలా చేస్తే గాని ఇవి తిరిగి పూర్వ వేగంతో పరుగులు పెట్టగలవు. నీకు విజయాన్ని తెచ్చి పెట్టగలవు.”

ధరాతలి నుంచి నీరు

అర్జునుడు అల్లన నవ్వి చెప్పాడు.

“ఇదిగో దివ్యాస్త్రము. ధరాతలిని చీల్చి జలాలను తెప్పిస్తాను” అని భూదేవిని ప్రార్థించి అస్త్రాన్ని వేశాడు. ఆ అస్త్ర ప్రయోగంతో భూమి చీలింది. జలం బైటికొచ్చింది. ఆ జలాలు పక్కలకి పోకుండా అర్జునుడు బాణాలతో గట్టును ఏర్పరిచాడు.

ఆ మహా సన్నివేశాన్ని చూస్తున్న దేవతలు ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు. శత్రువుల గుండెల్లో మహా భీకరమైన వణుకు ప్రారంభమయ్యింది. పగవారు శిలాప్రతిమల్లా చూస్తుండిపోయారు. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడి భుజం తట్టి అభినందించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ముల్లోకాల్లోనూ ఎవ్వరూ ఇంతవరకు చెయ్యలేదు. మహద్భుతము ఆ సరోవర సృష్టి.

శ్రీకృష్ణుడు పాలవంటి ఆ జలాల వద్దకు అశ్వాలను తీసుకెళ్ళాడు. వాటి తలలను నిమిరాడు. తృప్తిగా నీటిని త్రాగాయి ఆ అశ్వాలు. అవి రెట్టించిన ఉత్సాహంతో సకిలించాయి. తిరిగి ఆ అశ్వాలను రథానికి అమర్చి, అర్జునుడ్ని రథాన్ని ఎక్కమన్నాడు.

దుర్యోధనుడు కిరీటివైపు చూసి రోషంతో అర్జునుడి రథము వైపు వచ్చాడు. అర్జునుడి అపూర్వ సరోవర సృష్టి గురించి తన చతురంగ సేనలూ, వీరులూ అంతా అర్జునుడ్ని ప్రశంసిస్తూ సైంధవుడి పని అయిపోయినట్టేనని మాట్లాడుకోసాగారు. అది విని దుర్యోధనుడు మరింత రోషావేశాలకి

గురయ్యాడు.

శ్రీకృష్ణార్జునుల రథం యధేచ్ఛగా ముందుకు సాగింది. వారి రథంపైకి శరప్రయోగం చెయ్యటానికి అక్కడున్న వారెవ్వరికీ ధైర్యం లేకుండా పోయింది. అర్జునుడి రథం మహా వేగంతో అడ్డం వచ్చిన కౌరవ వీరులనూ, సైంధవ రక్షకులనూ సంహరించుకుంటూ సాగింది.

అర్జునుడి రథం సైంధవుడున్న ప్రదేశానికి దగ్గరగా వచ్చింది. సింధు దేశాధిపతికి రక్షణగా వున్న రాజులు శ్రీకృష్ణార్జునుల రథం చూసి భయపడి పక్కకి వెళ్ళారు.

“అదిగో జయద్రథుడు. వాని చుట్టూ కృపాచార్యుడూ, శల్యుడూ, అశ్వత్థామూ, కర్ణాదులంతా వున్నారు. మహా అహంకారంతో వాని రక్షణే ధ్యేయంగా వున్నారు. అయినా వీరంతా సైంధవుణ్ణి కాపాడగలరా? వీరే కాదు దేవతలంతా అడ్డుపడి రక్షించాలన్న సంకల్పం కలిగి ఎదురించినా సైంధవుణ్ణి రక్షించలేరు. అంతేకాదు నేడు సైంధవుడిని సంహరించిన తర్వాతే ప్రాద్దుకుంకుతుంది.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, అనేక నదులు ఈది తీరాన్ని చేరుకోవచ్చు... కార్పిచ్చు వ్యాపించిన అడవిలో ఎలాగొలా తప్పించుకోవచ్చు. మహా సర్పాల నడుమ పడినా వాటి కోరలను పీకి బైటపడవచ్చు. కానీ ద్రోణాచార్యుల వారిశన దాటి రాగలవారెవరున్నారు? అలాంటిది అట్టి ఆచార్యుల వారినే ఎదిరించి ముందుకు వచ్చాడు. సైంధవుణ్ణి సమీపించి వున్నాడు. ఆహా జగదేక వీరుడన్న అర్జునుడే కదా అనుకుంటూ వారు సైంధవుడిపై సకల ఆశలూ వదులుకున్నారు.

శ్రీకృష్ణార్జునులు కోపంతో సైంధవుణ్ణి చూశారు.

ఆ సమయాన దుర్యోధనుడు మహా ఉక్రోషంగా కదిలాడు. ఆచార్యుడిచ్చిన దివ్యకవచం వల్ల ఎట్టి భీతి లేకుండా సైన్యానికి ముందు నిలిచాడు. నేరుగా సైంధవుడికి అడ్డంగా తన రథాన్ని పోనిమ్మన్నాడు. దుర్యోధనుడి మహా పరాక్రమానికి కౌరవసేన సింహనాదాలు చేశాయి. శంఖ, భేరి ధ్వనులు చేశాయి.

రారాజును చూసి శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా! చూస్తున్నావుగా రారాజు సమరోద్ధతి. ఇలాంటి సమయంలోనే కదా వీరుడి గూర్చి తెలిసేది. దుర్యోధనుడు, ఆ కౌరవాగ్రణి ధనుర్విద్యా రహస్యవేత్త. పైగా అంతకు మించి దుర్వార గర్వం కలవాడు. మనమంటేనే చాలు క్రోధజ్వాలతో రగిలిపోతుంటాడు. తొలి నుంచి మహా వైభోగంతో పెరిగిన శ్రీ మహాభారతము

వాడు. సుకుమారి. దురభిమానంతో కన్నూ మిన్నూ కానక విద్రవీగుతూ, తన అపార భుజ బలపరాక్రమానికి ఎదురులేదని భావిస్తున్నవాడు.

“ఓ కిరీటీ, సైంధవుని ప్రాణంపై మీ ఇరువురు ఇప్పుడు జూదం ఆడబోతున్నారు. చిన్ననాటి నుంచి ఉన్న పగలన్నింటికీ ఓ చిరుసమాధానం చెప్పు. ఈ మహా పందెంలో నీవే గెలుస్తావ్. మీ అన్ని అవస్థలకీ, కష్టాలకీ అన్నింటికీ దుర్యోధనుడే కారణము. మాయాజూదంతో నిండుసభలో ద్రౌపదికి పరాభవము. అరణ్య అజ్ఞాతవాసాలు.... ఎన్నో చేశాడు. మీ మహాబలం రుచి తెలియక విద్రవీగిపోతున్నాడు. దైవం కూడా ఇప్పుడు మీ వైపే వుంది.

కావాలని బోనులోకి వచ్చాడు. నీ మహా అస్త్రాలకే అడ్డు నిలవాలని ఉవ్విళ్ళూరుతున్నాడు. ఏమైనా వాని సంకల్పం గట్టిది. మెచ్చుకోదగ్గది. అసలు దుర్యోధనుడే లేకపోతే సకల కౌరవసైన్యము చెల్లాచెదరయిపోతుంది. సైంధవుడు సమర భూమి వదలి పారిపోతాడు. అదయినా చాలును. నీ శపథం నెరవేరినట్టే. కాన శరసంధానం కావించు.

“వాసుదేవా! మహా సభలో మహామహుల మధ్య ద్రౌపదికి జరిగిన ఘోర పరాభవం ఎన్నటికీ మరవదగినదా? మరచిపోగలిగినదా? ఎంతో కాలం నుంచి మా రాజ్య భాగం కూడా తనే అనుభవిస్తున్నాడు. శ్రీకృష్ణా! నీవు, మనవారూ మెచ్చుకునే విధంగా సంహరిస్తాను. కాన మరే వీరుని ఊసే ఎత్తుకుండా మన రథాన్ని అటు నడిపించు.”

శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని మహా గర్వ అహంకారాలతో నిలిచిన సుయోధనుడి రథం వైపు నడిపాడు. తన వైపే శ్రీకృష్ణార్జునుల రథం వస్తుండటంతో దుర్యోధనుడు సింహనాదం చేసి పేరు పెట్టి పిలిచి మరీ ఆహ్వానించాడు.

రారాజు చుట్టూ వున్న రాజులంతా మహా ఉత్సాహంతో అరిచారు. శ్రీకృష్ణార్జునుల రథం భీకర సాగర ఘోషలను చేస్తూ కదలసాగింది. ఇరువురూ తమ శంఖాలను పూరించారు. వారి శంఖ ధ్వనులకి కురుక్షేత్రమే గజగజలాడింది. ఆ భీకర పరిస్థితి చూసి కొంతమంది రాజులు ... ‘హయ్యో... కోరి కోరి దుర్యోధనుడు అగ్ని కీలకాల్లోకి ప్రవేశిస్తున్నాడే... ఈ రోజుతో సుయోధనుడు లేనట్టేనని’ సంభాషించుకోసాగారు.

రారాజు వారివైపు కోపంగా చూస్తూ అన్నాడు.

“వీరులారా! మీరు అనదగ్గ మాటలేనా అవి. అలజడి చెందకండి. ఆ శ్రీకృష్ణార్జునులను రూపుమాపుతాను. నా భయంకర శరణ్యాలతో మసిచేసి ద్రోణపర్వము

రూపుమాపుతాను” అని అర్జునుడివైపు తిరిగాడు.

“అర్జునా! రా త్వరగా కదనరంగంలో నేను నిన్ను ఎదుర్కోకపోవటంతో మహా ధనుర్విద్యా పారంగతుడన్న లోకకీర్తి నీకు దక్కింది. నీ నా బలబలాల్తో తేల్చుకుందాము. పాండురాజు పుత్రుడా, రా.. కదన రంగంలో మాటలు, ప్రతి మాటలు అనవసరం. సుక్షత్రియుడవయితే నీ శౌర్యం ఏ పాటితో చూపించు” అని అంటూనే మహా భయంకరమైన వెలుగులను చిమ్మే మూడు క్రూర నారాచాలను అర్జునుడిపై ప్రయోగించాడు. మరో నాలుగు బాణాలను అశ్వాలపై వేశాడు. శ్రీకృష్ణుని వక్షస్థలానికి తగిలేలా బాణం వేశాడు. ఇంకా మరో కోలతో శ్రీకృష్ణుని చేతిలోని మునికోలను ఖండించి వేశాడు.

అర్జునుడు కోపంతో వూగిపోయాడు.

గాండీవం నుంచి బాణాలను వదిలాడు. ఆ పద్మాలుగు బాణాలు గాలిని చీల్చుకుంటూ వెళ్ళి కవచాన్ని తాకి కిందపడ్డాయి. ఈసారి అర్జునుడు ఇరవై ఎనిమిది శరాలను వేశాడు. అవి రాలిపోయాయి.

అర్జునుడిలో ఆశ్చర్యం తాండవించింది. విషణ్ణ వదనుడై వున్న అర్జునుడితో శ్రీకృష్ణుడు చెప్పాడు.

“పగవారిపై వేసిన బాణం లక్ష్యసిద్ధి తప్పటామా? లేక పగవానిని తక్కువగా తలచి ప్రయోగించావా? ఇంతవరకూ నేను ఏనాడూ ఇట్టి శరప్రయోగం నీ నుంచి చూడలేదు. శరాలెన్ని వేసినా అవి సుయోధనుడ్ని చేరినంతనే నేలపై రాలిపోతున్నాయి. భీకర పిడుగుల వంటి నీ బాణాలు వృధా అవ్వటానికి ఏమిటి కారణం?”

“శ్రీకృష్ణా.. ముల్లోకాల్లో ఏ విషయమైనా నీకు తెలియనిదా? ఆచార్యుడు దివ్య కవచాన్ని ప్రసాదించి వుంటాడు. ఆ మహా కవచాన్ని దుర్యోధనుడుకి ఇవ్వటంతో రారాజు మహా గర్వ అహంకారాలతో వూగిపోతున్నాడు. ఆ కవచాన్ని ఛేదించటం ఎవ్వరి వల్ల కాదు. అయినా పర్వాలేదు. ఆ కవచ రహస్య రహస్యాలు సుయోధనుడికి తెలీదు. నా గాండీవం శక్తిని చూపిస్తాను. గురువు ఇచ్చిన కవచం ఎంతవరకు రక్షిస్తుందో వానికి తెలుపుతాను.

వాసుదేవా! అంగిరసుడు ఇంద్రుడికి మహాస్త్రాన్ని ప్రసాదించాడు. ఆ మహా అస్త్రం నాకిచ్చాడు. ఆ అపూర్వ అస్త్రం ఎంతటి దివ్యాస్త్రాన్ని అయినా వక్కలు చేస్తుంది.” అని ప్రయోగించాడు.

దుర్యోధనుడి దిశగా వస్తున్న ఆ అస్త్రాన్ని అశ్వత్థామ గాంచి మహా శ్రీ మహాభారతము

వేగంతో ధీటుగా అస్త్రం వేశాడు. ఆ అస్త్రం అర్జునుడి అస్త్రాన్ని భగ్గుం చేసింది.

అశ్వత్థామ గట్టిగా నవ్వి దుర్యోధనుడి వంక చూశాడు. అర్జునుడు తన అస్త్రం అలా నిర్విర్యమవ్వటంతో శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“అశ్వత్థామ వల్ల నా ప్రయత్నం వ్యర్థమైంది. మరోసారి ప్రయత్నిస్తే నాకే ప్రమాదం. కాన నా వింటి బలంతోనే దుర్యోధనుడి కవచాన్ని ఛేదిస్తాను.”

అప్పుడే దుర్యోధనుడు అర్జునుడిపై బాణాలను వేశాడు. కౌరవ సైన్యం జేజేలు పలికింది. అర్జునుడు మండిపడి దుర్యోధనుడిపై శర వర్షాన్ని కురిపించాడు. ఆ ధాటికి అశ్వాలూ, సారథీ నేల రాలారు. దుర్యోధనుడు విరథుడయ్యాడు. అసహనం పెరిగిపోయింది. ఆచార్యుడిచ్చిన కవచం ఇక పని చేయదని తలచాడు. ఆ దివ్య కవచాన్ని తీసి మరొక కవచాన్ని ధరించాడు.

కౌరవ సైన్యాలు దుర్యోధనుడి చుట్టూ చేరి అర్జునుడిపై బాణాలను వేశాడు. అర్జునుడు ప్రళయకాల రుద్రుని వలే చెలరేగిపోయాడు. భీకర శస్త్రాస్త్రాలను ప్రయోగించాడు. సుయోధనుడి రథానికి పట్టిన గతినే తనని ఎదరించిన వారి రథాలకీ పట్టించాడు.

రథాలు విరిగాయి. ధ్వజాలు నేలరాలాయి. ఏనుగులూ, అశ్వాలూ, భీకర ప్రాణ భీతితో అరుస్తూ కూలిపోయాయి. వేలాదిమంది సైన్యం తలలూ, చేతులూ, కాళ్ళూ తెగి భీకర ధ్వనులు చేయసాగారు.

శ్రీకృష్ణార్జునుల రథం ముందూ, వెనుకూ, పక్క... అన్నివైపులా నెత్తుటి ముడుగులే, శవాల్.. చూడగా అది యుద్ధ భూమిలా అనిపించలేదు. మహా భయంకరమైన శృశానం వలే గోచరించింది.

శ్రీకృష్ణుడు పాంచజన్యాన్ని పూరించాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, అర్జునుడి పరాక్రమంతో, మురారి శంఖారావంతో కౌరవసేనావాహినులు దారి, తెన్నూ కూడా చూసుకోకుండా పరుగులు ప్రారంభించారు. అర్జునుడు దావాగ్నివలే ప్రకాశించిపోతున్నాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! సైంధవుని చుట్టూ పరివేష్టించిన అపార చతురంగ సేనలు శంఖ భేరి పటహాదులతో అర్జునుడి రథంపైకి దూసుకు వచ్చారు. శ్రీకృష్ణార్జునులను జయించటానికి ఎనిమిది మంది వీరులు కలిసికట్టయి కదిలారు. ఆ వీరులెవరనుకున్నారు? వృషసేనుడు, శల్యుడు,

సైంధవుడు, కృపుడు, కర్ణుడు, అశ్వత్థామ, భూరిశ్రవుడు, శలుడు. వారిని గమనించి అర్జునుడు తన దేవదత్తాన్ని పూరించాడు. దిగంతరాళం ప్రతిధ్వనించింది. ఆకాశంలో వేలాదిగా పిడుగులు పడుతున్నట్టు భీకర శబ్దాలు వచ్చాయి. కౌరవసేన గజగజ వణికిపోయింది. అయితే ఆ శబ్దాలకి భయభీతులకు లోనుకాకుండా దుర్యోధన కర్ణులు సైంధవుడే లక్ష్యంగా దూసుకువెళ్తున్న అర్జునుడిపై బాణ వర్షాన్ని కురిపించారు.

ఆచార్యుని పుత్రుడు అశ్వత్థామ శ్రీకృష్ణార్జునులపై డెబ్బయి ఆరు బాణాలను వేశాడు. అశ్వాలనూ, కేతనమునూ పడగొట్టాడు. ప్రతిగా అర్జునుడు నూట ఆరు బాణాలను వేశాడు. కర్ణుడిపై పది, వృషసేనుడిపై మూడు వేసి నొప్పించాడు. పదునైన కత్తివంటి బాణంతో శల్యుడి ధనస్సును విరిచాడు.

శల్యుడు కోపించి మరో విల్లును అందుకున్నాడు. తొమ్మిది బాణాలను వేశాడు. కర్ణుడయితే ముప్పయి రెండు. ఇక భూరిశ్రవసుడు మూడు, వృషసేనుడు అయిదు, కృపాచార్యుడు పది, ఇక అశ్వత్థామ అరవై బాణాలను వేశాడు. ఆ సమయంలో నేను మాత్రం తక్కువ అన్నట్టు సైంధవుడు ఆ మహా వీరుల చాటున నిలిచి డెబ్బయి మూడు బాణాలను వేశాడు.

వారితో పాటు సైన్యాలు కూడా ఒకరిని ఒకరు ఉత్సాహపరుచుకుంటూ శ్రీకృష్ణార్జునుల రథాన్ని కమ్మేశాయి. అంతమంది కలిసి అన్ని వైపుల నుంచి తన మీదకు శస్త్రాలు వెయ్యటంతో అర్జునుడు రౌద్రరూపం దాల్చాడు. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, ఆ మహా యుద్ధాన్ని వీక్షించటం వేయి పడగల ఆదిశేషుని వల్ల కూడా కాదేమో? అర్జునుడి శరభూతానికి ఖండఖండాలయిన వీరుల శరీరాలతో సమరప్రాంతమంతా నిండిపోయింది. కౌరవ యోధాను యోధులతా చెల్లాచెదురయ్యారు. అంత జరుగుతున్నా ఏమాత్రం తగ్గకుండా అపార బలపరాక్రమ సంపన్నులైన కౌరవమేటి వీరులంతా కిరీటిపై మహా క్రూర నారాచాలను వదిలారు.

వింటున్న ధృతరాష్ట్ర మహారాజు సంజయుడ్ని అడిగాడు.

“సంజయా, మన పక్షవీరుల రథపతాకాలు ఏ ఏ రీతిలో భీకర చిహ్నాలతో చెలరేగినవో, వారి వారి కేతనాలు ఎలా ప్రకాశించాయో తెలుసుకోవాలని కుతూహలంగా వున్నది. వివరించు.”

సంజయుడు ధృతరాష్ట్రని కోరిక ప్రకారం చెప్పసాగాడు.

“ఓ మహారాజా! అర్జునుడిది కపికేతనము, అశ్వత్థామది సింహపుతోక, కృపునిది వృషభం, కర్ణునిది ఏనుగు నడుము కట్టె, వృషసేనుడిది నెమలి, అలాగే శల్యునిది నాగేటిచాలు, శలుడిది కనకపు ఏనుగు, భూరిశ్రవసుడిది రత్నాలు పొదిగిన యూపస్తంభం. సైంధవునిది రజిత వరాహం, ఇక సుయోధనపత్రుని కేతనం మహా భయంకరమైనది భీతి గొలిపేది అయిన పెనుబాము... అలా వారి వారి కేతనలు వింత ప్రకాశంతో వెలిగిపోతున్నాయి. రెపరెపలాడుతున్నాయి. అయినా మహారాజా అందరిలోకెల్లా అర్జునుడి కపికేతనము మిరుమిట్లుగొల్పుతోంది.”

“సరే సంజయా, అంతటి యుద్ధాన్ని అర్జునుడు చేస్తున్నప్పుడు ధర్మరాజు సైన్యాలు ఏం చేస్తున్నాయి?”

“ఓ మహారాజా! అర్జునుడిక్కడ సైంధవుని కోసం తీవ్రప్రయత్నం చేస్తుంటే, ద్రోణుడి సైన్యాలకీ, ధర్మరాజు సైన్యాలకీ మహా ఘోర భీకర యుద్ధం జరగసాగింది. ఆ యుద్ధం దివిజులకే మహా ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

ఆ సమయాన బృహత్క్షత్రుడిని క్షేమధూర్తి, ధృష్టకేతుడ్ని వీరధన్వదూ, నకులుడిని వికర్ణుడూ, సహదేవుడ్ని దుర్ముఖుడూ, సాత్యకిని వ్యాఘ్రదత్తుడూ ఎదుర్కొన్నారు. శల్యభూపతి శరప్రయోగాలతో ద్రౌపది పుత్రులను చికాకు పరిచాడు. అలంబసుడు భీమసేనుడ్ని ఎదిరించి తన గదా ప్రయోగమెట్టిదో చూపిస్తున్నాడు. ఇక ధర్మరాజు ఆచార్యుడిని ఎదుర్కొన్నాడు.

ఓ మహారాజా! ధర్మరాజు కుంభసంభవునిపై బాణాలను వేశాడు. తన పైకి వచ్చిన శరాలు తనని నొప్పించటంతో ఆచార్యుడు మండిపడ్డాడు. ప్రతిగా ధర్మరాజుపై ఇరవై బాణాలను వేశాడు. గురువరేణ్యుడు వేసిన బాణాలు ధర్మరాజుని అసహనానికి గురి చేశాయి. ధర్మరాజు తేరుకునే లోపు ఆచార్యుడు ధర్మరాజు ధనస్సును తుంచాడు. గుర్రాలనూ, సారథినీ గాయపర్చాడు. అది చూసి పాండవుల సేన గగ్గోలు పెట్టింది. ఆచార్యుని చేతిలో ధర్మరాజు చిక్కినట్టే ... ఆపై బంధిస్తాడో, సంహరిస్తాడో ఆచార్యునికే ఎరుక అని అనుకోసాగారు.

అయితే ధర్మరాజు వేగంగా మరో ధనస్సును అందుకొని ఆచార్యుని బాణాలను వమ్ము చేశాడు. జ్వాలతో మండే బాణాన్ని వేశాడు. ఆ మహాశక్తి ఆచార్యునిపైకి రాసాగింది. ఆ శక్తికి ఆచార్యుడి పని అయిపోయినట్టేనని భావించారు. అయితే కౌరవసేనాధిపతి ద్రోణాచార్యుడు బ్రహ్మాస్త్రాన్ని ప్రయోగించాడు. ఆ అస్త్రం ధాటికి ధర్మరాజు వేసిని ‘శక్తి’ నేలకూలింది. ఆపై

యుద్ధిష్ఠరుని వైపు రాసాగింది. ధర్మరాజు ఆ అస్త్రానికి ధీటుగా తిరిగి బ్రహ్మాస్త్రాన్నే ప్రయోగించి నిశ్చింతగా వున్నాడు.

ఇరువురూ తమ తమ గదలను విసిరారు. ఆపై ఆచార్యుడు ధర్మరాజు అశ్వాలనూ, వింటినీ, పతాకాన్నీ త్రుంచాడు. శర పరంపరలతో ధర్మరాజును ఉక్కిరిబిక్కిరి చేశాడు. చేయునదిలేక ధర్మరాజు నిరాయుధుడిగా చేతులు పైకెత్తాడు. అది చూసి ద్రోణాచార్యునికి ఏం చెయ్యాలో పాలుపోలేదు. ఆ స్థితిలోనున్న ధర్మరాజును ఏం చెయ్యాలో అర్థంకాక పక్కనున్న చతురంగ సేనలపై విరుచుకుపడ్డాడు. ధర్మరాజు సంకట స్థితిని పైనికులు సహదేవునికి చేరవేశారు. సహదేవుడు హుటాహుటినీ వచ్చి ధర్మరాజును రక్షణలో వుంచాడు. ఆపై దుర్ముఖుడిని ఎదుర్కొన్నాడు. అంతటితో ఆగకుండా దుర్ముఖుడి రథకేతనాన్ని పడగొట్టాడు. అశ్వాలనూ, సారథినీ సమర భూమికి అర్పించాడు. దానితో దుర్ముఖి త్రిగర్తరాజు పుత్రుడు నిరమిత్రుడి రథంపైకి వెళ్ళాడు. సహదేవుడు నిరమిత్రుణ్ణి తరిమాడు. అలా తరిమి తరిమి సంహరించాడు. సహదేవుడు ఎలా ఉన్నాడంటే ఇరుని మస్తకం ఖండించిన శ్రీరామునివలే మాద్రీ పుత్రుడు ప్రకాశించాడు. మన పైనికులంతా భయ భీతులతో శిలాప్రతిమలయ్యారా క్షణం.

అంబికేయా! వికర్ణుడు మండిపడుతూ నకులుని పైకి వచ్చాడు. వచ్చినంత సేపు కూడా వుండలేదు. కొండను ఢీకొన్న పాట్టేలు వలే అయి నిష్క్రమించాడు. అప్పుడు మగధపతి పుత్రుడు వ్యాఘ్రదత్తుడు సాత్యకిని ఎదుర్కొన్నాడు. సాత్యకి తనపైకి వచ్చిన వాని అశ్వాలనూ, సారథినీ సంహరించి పాండవసేనా వీరులకి అమితానందం కలిగించాడు.

మరో పక్క శల్యుడు ద్రౌపదీ పుత్రులు ఒక్కొక్కరిపై అయిదేసి బాణాలను వేసి సొప్పించాడు. ఆపై వారు వేరొక చోటకి మరలి సోమదత్తుని ఎదుర్కొన్నారు. ఆ మహా వీరుడు ఒక్కొక్కరికి ఒక్కో రూపంతో కనిపించి మహా శౌర్యంతో విజృంభించాడు.

ఉపపాండవులు విజృంభించారు. అర్జునుడి పుత్రుడు అశ్వాలనూ, భీమపుత్రుడు వింటినీ, ధర్మరాజు పుత్రుడు ధ్యజాన్నీ, నకులుడి పుత్రుడు సూతుణ్ణి విరిచాడు. సహదేవుని పుత్రుడు తలనీ, మొుండాన్నీ వేరు చేశాడు. యమునికి అతిథిగా పంపి సహదేవ పుత్రుడు అగ్రహోదగ్రుడై వీర సింహనాదం చేశాడు.

శ్రీ మహాభారతము

ఆ సమయంలో వాయుపుత్రుడు భీమసేనుడు అలంబసునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఆ రాక్షస మాయా బాణాల వల్ల భీముడు మూర్ఛపోయాడు. కొంతసేపటికి తేరుకున్నాడు. భల్లసాయకాల ప్రయోగాలతో కాటుక కొండవంటి అలంబసుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. అలంబసుడు భీకర వికటాట్టహాసం చేసి మహా శరాలతో పాండవ సేనలను ఊచకోత కోశాడు. “భీమా! నేను లేని సమయం చూసి మా అన్న బకాసురుణ్ణి సంహరించావు. దానికి ప్రతిగా నిన్ను...” అని హుంకరించాడు.

వాయుపుత్రుడు ప్రజ్వలిస్తున్న ఎర్రని కళ్ళతో చూశాడు. బ్రహ్మాస్త్రాన్ని ప్రయోగించాడు. దానితో అలంబసుడు దూరంగా పోయాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, మహా మహులైన మన పక్షాన గల రాజుల చావును చూసి ద్రోణాచార్యుడు కనులెర్రచేశాడు. సాత్యకి వంటి పాండవపక్ష వీరులపై అంపవాన కురిపించాడు. ఆచార్యుని విజృంభణను గమనించిన ఘటోత్కచుడు ద్రోణుడి వైపు లంఘించి ఆ బాణాలను అడ్డుకున్నాడు. అలంబసుడు దాన్ని గమనించి హిడింబాసుతుని ఎదుర్కొన్నాడు.

తనపైకి వచ్చిన మారుతీపుత్రుడి పుత్రునిపై అలంబసుడు చక్రాయుధం ప్రయోగించాడు. ఘటోత్కచుడు ఆ ఆయుధాన్ని గగన సీమలోనే చూర్ణము చేశాడు. చూర్ణమయిన దాని శకలాలు కౌరవసేనపై పడ్డాయి. అలంబసుడు ఆలసించక క్రూర నారాచాలను వేయసాగాడు. ఘటోత్కచుడు వాటిని ఖండఖండాలుగా చేశాడు.

ఆ రాక్షసరాజులిరువురి ఇరుసేనలు భీతి కలిగేలా భయ ఆశ్చర్యాలు కలిగేలా పోరాడుకోసాగారు. అలంబసుడు భీముడిపై ఇరవై అయిదు, ధర్మరాజుపై మూడు బాణాలు, ఉపపాండవులపై, సహదేవునిపై, ఘటోత్కచునిపై ఇరవై అయిదు బాణాలు వేశాడు. వాని శౌర్యవేశానికి ప్రతిగా ఘటోత్కచుడు శరప్రయోగాలతో అలంబసుని రథసారథిని భూమిపైకి కూల్చాడు. రథాన్ని వక్కలు చేశాడు.

అలంబసుడు తన మాయాజలంతో భూమి మీదకి వచ్చాడు. ఘటోత్కచునిపై భీకర శరాలను కురిపించాడు. ఘటోత్కచుడు కూడా భూతలిపైకి వచ్చి యుద్ధం చేయసాగాడు. ఆ నిశాచరులు భూమిపై, గగన సీమలో అనేక రకాలు ఆయుధాలతో చిత్రవిచిత్రమైన మాయా పద్ధతులతో పోరు సాగించసాగారు

ద్రోణపర్వము

మాంసం కోసం కొట్టుకున్న డేగల్లా మల్లయుద్ధం చేయసాగారు. కొంతసేపటికి అలంబసుడు అలసిపోయాడు. బకాసురుడి సోదరుడు అలసిపోయాడని గమనించిన ఘటోత్కచుడు ఒక్క వుదుటున అతడి మీదపడ్డాడు. కిందపడేసి మీద కూర్చున్నాడు.

పిడుగు పోట్ల వలె మోకాలితోనూ, మోచేతితోనూ పొడిచాడు. దిక్కులు పగిలేలా అరవసాగాడు అలంబసుడు. వ్యవసాయ దారుడు కళ్ళెం మూర్చిడి చేసినట్టు తుక్కుతుక్కుగా కొట్టాడు. అలంబసుడు మరణించటంతో కౌరవసేనలు ఉలిక్కిపాటుకి గురయ్యారు. భీమపుత్రుడి మహాశౌర్యాన్ని గాంచిన ధర్మనందనుడు అమితానందం చెందాడు. గాఢాలింగనంతో ఘటోత్కచున్ని గౌరవించాడు. అలంబసునిపై విజయానికి సూచనగా వాద్య శబ్దాలు మ్రోగాయి.

సంజయుడు చెబుతున్నది వింటున్న ధృతరాష్ట్రుడు నిట్టూర్చి.. అన్నాడు.

“ఘటోత్కచుడికి అడ్డంగా శ్రీకృష్ణ సహోదరుడు సాత్యకి అడ్డం వచ్చాడన్నావు. సాత్యకి సామాన్యుడా... సాక్షాత్తయముడే. మరి ద్రోణాచార్యుడు మహా విక్రముడు. అద్భుత అరవీర పరాక్రమశాలి. వారిద్దరూ తలపడినప్పుడు మహా సంగ్రామం జరిగి ఉండాలి. అది జరిగిన పద్ధతిని తెలుపుము.”

“మహారాజా, మీరన్నట్టే సాత్యకి కాలయమునిలా చెలరేగి కౌరవసేనలోకి ప్రవేశించాడు. దానితో ఆచార్యుడు వానిని ఎదుర్కొని అనేక శరాలను వేశాడు. ద్రోణాచార్యుని బాణధాటికి ప్రతిగా సాత్యకి ఇరవైఅయిదు శరాలను వేసి ధనుష్ఠంకారం చేశాడు. ఓ దశలో కుంభసంభవుని శరాల ధాటికి మూర్చిల్లాడు. అయితే వెనువెంటనే తేరుకొని యాభై శరాలను ఆచార్యుని పైకి వేశాడు. వాటిని ఛేదించిన ఆచార్యుడు వంద బాణాలను వేసి సాత్యకిని అతలాకుతలం చేశాడు. దుర్యోధనాదులు ఆచార్యుని వీరపరాక్రమాన్ని గాంచి అభినందనల వర్షం కురిపించారు.

ధర్మరాజు అది చూసి అలజడి చెందాడు.

“పాండవ యోధులారా! పిట్టను తాటితో కట్టి ఆడించినట్టు ఆచార్యుడు అనేక సాయక ప్రయోగాలతో సాత్యకిని అల్లాడిస్తున్నాడు. కమ్మేయండి.. అడ్డుకోండి. మీరు తక్షణమే ఆచార్యుని పైకి వెళ్ళండి. భీమసేనుడు మీ ముందు ఉంటాడు.”

శ్రీ మహాభారతము

ధర్మరాజు ఆదేశంతో భీమసేనుడు తన రథాన్ని అటు నడిపించాడు. అందరూ కలిసి ధనుర్వేద వేత్త ఆచార్యుణ్ణి ఎదుర్కొన్నారు. భీమసేనుడు అపారకౌరవ బలగాలను చూసి విందు భోజనం లభించినట్టు ఆనందం చెందాడు.

ఆచార్యుడు అతిథులు వచ్చినట్టు ఆనందంగా వారందరిపై బాణాలను వేశాడు. పాండవసేన ఆచార్యుని ధాటికి విలవిలలాడిపోయింది. ఓ మహారాజా! పాంచాలురు ఇరవై అయిదు మంది. కేకయులు వందమంది నేలపై పడ్డారు. మిగతావారు ఏనుగుల గుంపు పెనుబురద రొంపిలో దిగబడినట్టు ఘంకారాలు చేశారు. అలా పాండవ వీరులు అశక్తులై దీనార్తులై వుండగా శ్రీకృష్ణుని పాంచజన్య శంఖ ధ్వని వినిపించింది. అయితే గాంధీవం సవ్యడి ఎంత మాత్రం వినపడలేదు.

ధర్మరాజుని వేడుకోలు

ధర్మరాజు మహా ఆందోళన చెంది సాత్యకితో చెప్పాడు.

“సాత్యకీ, వీరశిరోమణి. విజయుడు వంటరిగా వెళ్ళాడు. పాంచజన్య శబ్దమే వినవస్తోంది. అర్జునుడు ఆ మహా మాయానీచులైన కౌరవుల సమూహంలో చిక్కుకొనలేదు కదా? అలాంటిదేమైనా జరిగిందేమోనని భావిస్తున్నాను. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో నీవే ఆ మహా పెను ప్రమాదాన్ని తప్పించాలి. అర్జునుడు నీకు హితుడు, స్నేహితుడు. ఉత్తములైన వారు సర్వ వేళల యందు ఇతరులకి సహాయం చెయ్యటానికి సన్నద్ధులై వుంటారు. కాన సాత్యకీ త్వరగా వెళ్ళు. సమరంలో తన వారికి చేసే సహాయం సకల భూమిని దానమివ్వట ద్వారా కలిగే ఫలం కలుగుతుందని శాస్త్రాలు చెబుతున్నాయి. శ్రీకృష్ణుడిలా నీవు అర్జునుడిని కాపాడు. వెళ్ళుము. అశ్వత్థామ, కర్ణ, శల్య, కృప, భూరిశ్రవులు మహా భయంకరులు. సైంధవుని రక్షణే ధ్యేయంగా అర్జునుడ్ని కమ్మేసి వుంటారు. మేము ద్వైతవనంలో వున్నప్పుడు అర్జునుడు యుద్ధ సమయంలో సాత్యకితో తోడై కౌరవబలాన్ని తగ్గించి వేస్తాననేవాడు. జరగరానిది జరిగితే నా గతి? కాన సాత్యకీ... నీవు మహా కౌరవసేనలోకి చొచ్చుకుపోయి అర్జునుడ్ని చేరు.”

సాత్యకి ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“ధర్మరాజా! నీవన్నది సత్యం. అర్జునుడ్ని మించిన హితుడెవ్వడున్నాడు నాకు. సైంధవుడ్ని సంహరించటానికి వెళ్తా శ్రీకృష్ణుడు వింటుండగా నాతో చెప్పాడు విజయుడు. సాత్యకీ, సకల శుభ శకునాలు మనకే అనుకూలంగా

ద్రోణపర్వము

వున్నాయి. సమరంలో మనదే విజయం. సైంధవుని సంగతి నేను చూసుకుంటాను. ధర్మరాజు సకల రక్షణ బాధ్యత నీదే. సైంధవుని వధ, ధర్మరాజు రక్షణ రెండూ ముఖ్యమే. కాన నేను ఒకటి, నీవు ఒకట బాధ్యతలని స్వీకరిద్దాము. నీవు ధర్మరాజు పక్కనుండు. నేను పూర్తి ధైర్యంతో వుంటాను. నా పక్కన వాసుదేవుడున్నాడు. ఆచార్యుని శపథం మరువరాదు. నేను సైంధవ వధ చేసినా ఆచార్యుడు తన ప్రతిజ్ఞ ప్రకారం ధర్మరాజును బంధిస్తే అంతా వ్యర్థం. కాన నీవు ధర్మరాజుతోనే వుండు. శ్రీకృష్ణుడే పక్కనుండగా నా గూర్చి నీవెట్టి ఆలోచన చేయరాదు.”

ధర్మరాజు ప్రతిసమాధానం విని సాత్యకితో చెప్పాడు.

“సాత్యకి, నీ వన్నది సత్యమే. ప్రస్తుత స్థితిలో నా గూర్చి కన్నా అర్జునుడి క్షేమమే ముఖ్యం. నీవు శర వేగంతో అర్జునుణ్ణి చేరితే మరింత ఉత్సాహంతో శత్రువుల సంగతి చూడగలడు. ఇక నా సంగతంటావా, ద్రుపద విరాట, కేకయాధీశ్వరుల సంగర పాటవం నీకు చెప్పవలెనా? ద్రౌపదీ పుత్రులున్నారు. వాయుపుత్రుడైన భీమసేనుడి పుత్రుడు ఘటోత్కచుడున్నాడు. ఇక శిఖండి మేరు నగధీరుడు. ఆచార్యుని సంహరించటానికే కదా ధృష్టద్యుమ్నుడు అగ్నిగుండంలో జన్మించాడు. కాబట్టి ఇంతమంది వుండగా నాకేమి? నీవు ఎట్టి సందేహాలు పెట్టుకోవద్దు. వీరాగ్రేసరుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు నీ అనుమానాలను పటాపంచలు చేస్తూ శరవిద్యానిపుణుడైన ఆచార్యుడిని తప్పక ఓడిండగలడు.”

సాత్యకి ఆలోచించి ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“ధర్మనందనా! నా సంరక్షణ గూర్చి ఆందోళన లేనప్పుడు, నేను తమరన్నట్టుగానే నా శౌర్య కీర్తి ఇనుమడించేలా కౌరవసైన్యంలో అలజడి రేకెత్తిస్తాను.

అదిగో వింటున్నారుగా, దుర్యోధనాదులంతా గట్టి పట్టుదలతో ప్రళయకాల సాగరాలవలే సమయం కోసం వూగిపోతున్నారు. వారందరినీ కలిచి వేసి మహితలిపై కూల్చి విజయుని సన్నిధికి వెళ్ళి పగవారికి నా ప్రతాపమేంటో మరి మరి రుచి చూపిస్తాను. సైంధవుని సంహరించే ప్రయత్నంలో వున్న అర్జునుడు, నన్ను ప్రశంసించేలా, దేవతలంతా పొగిడేలా శత్రువులను కమ్మేస్తాను.”

ఆపై ధర్మరాజు సాత్యకి గుర్రాల దప్పికను తీర్చి రథాన్ని సిద్ధం చేయమన్నాడు. అశ్వ సేవకులు సాత్యకి రథ అశ్వాల దాహాన్ని తీర్చి ఉలవలు వంటివి పెట్టారు. వాటిని నిమిరారు. శ్రీకృష్ణుడి సారథి దారుకుడు. దారుకుని తమ్ముడైన సారథి తగు సన్నద్ధంగా ఉండి రథాన్ని సర్వ సిద్ధం చేసి సిద్ధంగా వున్నాడు. సాత్యకి శుచియై యుద్ధోత్సాహంతో మధువుని తీసుకున్నాడు. ధర్మరాజుకి నమస్కరించాడు. కొత్త పెండ్లికొడుకులా తయారయ్యాడు. రథాన్ని ఎక్కాడు. భీమసేనుడితో చెప్పాడు. “నేను ఒక్కడినే కౌరవసేనలోకి చొచ్చుకువెళ్తాను. నీవు ధర్మరాజుతోనే వుండు. ఆచార్యుని నుంచి ఏ ఆపద లేకుండా ధర్మరాజును కాపాడుతూ వుండు.”

సాత్యకి రథం ముందుకుసాగింది. జింకల గుంపులా కౌరవసైన్యాన్ని భావించి పెద్ద పులిగా దూకాడు” అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకి విన్నవించాడు.

చతుర్థాశ్వాసము

“సంజయా! ధర్మరాజు ఆదేశంతో సాత్యకి మన మొగ్గరంలోకి జొరబడటానికి ప్రయత్నిస్తుంటే, కౌరవ యోధులంతా ఏం చేస్తున్నారు. అడ్డుకోలేదా?”

సూతనందనుడు కౌరవేశ్వరునికి విన్నవించాడు.

“మహారాజా! సాత్యకి కుంభసంభవుని వైపు వెళ్ళి పగవారితో భీకర పోరాటం చేయసాగాడు. అప్పుడే ధృష్టద్యుమ్నుడు తన రథాన్ని ఉరికించి కౌరవసైనికులపై వివిధ ఆయుధాలను ప్రయోగించాడు. దాంతో పాండవసేనలు విరుచుకుపడ్డారు. మన వారు కూడా ఎదరొడ్డి పోరాడారు.

ఓ పృథ్వీపతి! అలా సాత్యకి మహా ఆవేశంతో వీరవిహారం చెయ్యటంతో సైనికులు శిరస్సులనూ, చేతులనూ కోల్పోయారు. సాత్యకి పోరాట పటిమతో భగ్గుమన్న ఏడుగురు రాజులు మహాఉగ్రులయ్యారు. ధనుష్టంకారం చేసి పైపైకి వచ్చారు. వచ్చినంత సేపు కూడా వుండనివ్వలేదు సాత్యకి. వారిని యుముని సేవ చేయటానికి పైలోకానికి పంపాడు.

ద్రోణాచార్యుడు సాత్యకి పైకి మహా భీకర మెరుపువలే వచ్చాడు. ఏడు బాణాలను వేశాడు. ప్రతిగా ఆచార్యుడు కూడా ఆరు బాణాలు వేశాడు. సారథిని, అశ్వాలనూ నొప్పించాడు. సాత్యకి ఖంగుతిని ఆచార్యునిపై పది, ఏడు, ఆరు, ద్రోణపర్వము

ఎనిమిది, పద్దెనిమిది క్రూరనారాచాలను వేశాడు. మరో నాలుగు బాణాలతో అశ్వాలను గగ్గోలు పెట్టించి సారథిని హతమార్చాడు. విజయ సింహనాదం చేశాడు.

సాత్యకి ఘోర గర్జనతో ఆచార్యుడు మండిపడ్డాడు.

“ఓ సాత్యకీ, నీ గురు సమానుడు అర్జునుడే నా బాణ ధాటి రుచి చూసి పక్కకి వెళ్ళాడు. వాణ్ని ఆదుకోవటానికి నీవు విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నావు. నీకా అవకాశం ఇవ్వను. అడుగు కూడా ముందుకు వెయ్యలేవు. అర్జునుడి దరి చేరలేవు. నా రణరంగ పాటవం ఎట్టిదో నీవూ చూడబోతున్నావు.”

ఆచార్యునితో సాత్యకి వినయంగా చెప్పాడు.

“మీ వంటి వారికి ఇది తగునా? నేను అర్జునుడి వద్దకు వెంటనే వెళ్ళాలి. లేనిచో విషయం విషమించగలదు. నన్ను అనుగ్రహించండి. నన్ను పోనియ్యండి.”

ఆపై రథసారథితో చెప్పాడు.

ఆచార్యునిని దాటి పోవటం అసాధ్యము. కాన మనం బాష్టిక, అంగ, దాక్షిణాత్య సేనల్లోంచి వెళదాం. ఆలస్యమైనా అదే సముచిత నిర్ణయం.”

సాత్యకి చెప్పినట్లు రథాన్ని ఆ దిశగా నడిపాడు సారథి.

అంగసైన్యాన్ని చీల్చుకుంటూ వెళ్తున్న సాత్యకి రథాన్ని కృతవర్మ ఎదుర్కొన్నాడు. ఆరుబాణాలను వేసి సాత్యకిని ఆపాడు. అంతటితో ఆగక నాలుగు బాణాలను రథ అశ్వాలపై వేసి చికాకు పరిచాడు. అది చూసి ద్రోణుడు ఊరట చెంది ధర్మరాజు దిశగా సాగాడు.

సాత్యకి కరకుటమ్ములను ప్రయోగించి కృతవర్మను నొప్పించాడు. ప్రతిగా కృతవర్మ కూడా బాణాలను వేశాడు.

నిశ్చల పోరాట పటిమతో సాత్యకి కృతవర్మ విల్లును విరిచాడు. పది బాణాలను వేసి నొప్పించాడు. ఓ శక్తితో భుజాన్ని బాధించాడు. ఆపై సారథిని సంహరించాడు. అయినా కృతవర్మ చెక్కు చెదరని ధైర్యంతో అశ్వపగ్గాలను చేపట్టి, పాండవ సేనావాహిని ముందుండి సాగుతున్న భీమసేనుడి వైపు వెళ్ళాడు.

సంజయుడు చెబుతున్నది వింటున్న ధృతరాష్ట్ర మహారాజు అడిగాడు.

“ద్రోణాచార్యుడు, కృతవర్మలు మహా యుద్ధ నిపుణులు. అట్టివారినే దాటి అర్జునుడు సైంధవుడి దిశగా వెళ్ళాడు. సాత్యకి కూడా ఆ మహా ధైర్యసాగురులను ఎదిరించి కౌరవసేనా సమూహంలోకి చొరబడ్డాడు. ఆ

శ్రీ మహాభారతము

సమయంలో దుర్యోధనుడు ఎంతటి అలజడికి లోనయ్యాడో కదా. బలపరాక్రమ వంతులైన వారి ధాటికి సైన్యం నశిస్తుంటే తన సోదరులతో కలిసి ఎంత బాధపడివుండి వుంటాడో...”

సంజయుడు అంబికేయునితో చెప్పాడు.

“ఓ నరేశ్వరా, ఇంతటి అనర్థానికి మీ మౌనమే కారణం. పుత్రప్రేమతో మిన్నకుండిపోయారు. ఇప్పుడు సామాన్యుని వలే వగచి ఏం ప్రయోజనం? చేతులు కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకున్నా ప్రయోజనం వుండదు కదా? అయినా తమ వంటి మహనీయునికి శోకం తగదు. సుస్థిర చిత్తంతో రణరంగ విధానాన్ని వినుము. అలా సాత్యకి కాంభోజసేనలోకి ప్రవేశించాడు. వారు సాత్యకిని ఎదుర్కొన్నారు. శ్రీహరి సోదరుడు వారితో పోరుసాగించసాగాడు.

మరోపక్క ఆచార్యుడు కృతవర్మకు సారథిని సమకూర్చాడు. ఆపై ఆచార్యుడు ధర్మజ సోదరులతో పోరు సాగించాడు. ఆచార్యుడి పైకి వచ్చిన ధర్మరాజు సోదరులపై కృతవర్మ మండిపడి సాయకాగ్ని జ్వాలలతో విరుచుకుపడ్డాడు. కృతవర్మ వీరవిహారానికి వారు కలవరం చెందారు. అది గాంచి భీమసేనుడు భీకర గర్జన చేసి తన పుత్రులతో, హిత సన్నిహితులతో కలిసి ఒకేసారి కృతవర్మను ఎదుర్కొన్నాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడూ, భీమసేనుడూ మూడు బాణాలూ, ధర్మజ ద్రుపదులు అయిదు బాణాలూ, ఘటోత్కచుడు ఏడు బాణాలూ, విరాటరాజు పదిహేనూ, సహదేవుడు ఇరవై అయిదూ, శిఖండి ఇరవై ... ఇక ఉపపాండవులు డెబ్బై బాణాలు, నకులుడు ఏకంగా వంద బాణాలతో మహా వీరుడైన కృతవర్మను ఎదుర్కొన్నారు.

కృతవర్మ వాటిని ధీటుగా ఎదుర్కొన్నాడు. ఏడు బాణాలతో భీముడ్ని నొప్పించాడు. వింటినీ, రథ పతాకాన్నీ తుంచాడు. వాయుపుత్రుడి గుండెల మీద కొట్టాడు. దానితో భీమసేనుడు సామ్యసిల్లిపోయాడు. భీముడు అలా పడగానే పాండవసేన రెచ్చిపోయి కృతవర్మను చుట్టుముట్టింది. ఆ హడావుడిలో భీముడు తేరుకున్నాడు. ఓ మహాశక్తిని కృతవర్మపై వేశాడు. దాన్ని మూడు వక్కులు చేశాడు కృతవర్మ. మహా ధనస్సును అందుకుని కృతవర్మను గాయపరిచాడు. అయినా కృతవర్మ రెట్టించిన పరాక్రమంతో భీముడ్ని, పక్కనున్న వారిని బాధించాడు ఆయుధాలతో. భీముడు తన వారితో కలిసి కృతవర్మను చుట్టేశాడు. అనేక ఆయుధాలను వేశాడు. శిఖండి కూడా తన వంతుగా కమ్మేశాడు. ఓ బాణంతో కృతవర్మ విల్లు విరిచాడు. ప్రతిగా కృతవర్మ ఓ కత్తిని విసిరి శిఖండి ధనస్సును ముక్కలయ్యేలా చేశాడు.

ద్రోణపర్వము

పాండవసేన కృతవర్మను పూర్తిగా కమ్మేసింది. కృతవర్మ ధనస్సును చేతబూని వారూ వీరు అని తేడా లేకుండా వీర విహారం చేశాడు. తనపైకి వచ్చిన శిఖండిని సింహపు గోళ్ళ వంటి బాణాలతో నొప్పించాడు. దాంతో శిఖండి సారథి రథాన్ని పక్కకి తీసుకెళ్ళాడు.

శిఖండి పరాజితుడై పక్కకి పోవటంతో మత్స్య చేది కేకయాది దేశాల సైన్యాలు కృతవర్మపై విరుచుకుపడ్డాయి. వారందరికీ తగు రీతిలో సమాధానం చెప్పాడు. చెల్లాచెదురు చేశాడు. ఆపై కృతవర్మ విజయ సింహానందం చేశాడు. ఆ విపరీత కలకల ధ్వనులను సాత్యకి విన్నాడు. క్రోధ జ్వాలగా మారాడు. అర్జునుడి పక్కకి వెళ్ళటం కన్నా ముందు ధర్మరాజును రక్షించుకోవటం ప్రప్రథమ కర్తవ్యమని భావించాడు. తన రథాన్ని కృతవర్మవైపు నడిపించమని చెప్పాడు. ఆచార్యుడు అడ్డం వచ్చాడు. అయినా పట్టించుకోకుండా కృతవర్మ రథంవైపు వడివడిగా వెళ్ళి పొగలేని మంటవలే మండిపడ్డాడు. సాత్యకి బాణాలను అడ్డుకున్నాడు. ఓ బల్లె బాణంతో కృతవర్మ వింటిని విరిచాడు. మరో నాలుగు బాణాలను వేసి అశ్వాలను కూల్చివేశాడు. మంటను కురిపించే బాణంతో సారథి తలను తెంపాడు. కృతవర్మని చూసి శంభధ్వని చేశాడు. అది గమనించి ద్రోణాచార్యుడు శరజలాలతో పాండవ సైన్యాన్ని చెల్లాచెదురుచేశాడు. సాత్యకి కౌరవసైన్యంలోకి చొచ్చుకుపోసాగాడు అర్జునుడి దిశగా. అడ్డు వచ్చిన త్రిగర్త దేశ సైన్యాన్ని చీల్చి చెండాడాడు. ఆ యాదవ సింహం భీకర గర్జనలు భరించలేకపోయాడు జలసంధుడు. ఆ రాజు సాత్యకిపై తన భీకర మదపుటేనుగులను ఉసికొల్పాడు.

జలసంధుని హతం

జలసంధుడు భగ్గున మండిపడుతూ సాత్యకి గర్వాన్ని అణచివేయాలని బుసలుకొట్టాడు. తను అధిష్టించిన ఏనుగును సాత్యకిపైకి ఉసికొల్పాడు. మహా బాణాలను వేస్తూ కదిలాడు. సాత్యకి వింటిని విరిచాడు. యాభై బాణాలను ఒకేసారి వాని మీదకి వేసి నొప్పించాడు. తననే ఎదిరించి నిరోధించి విల్లు విరిచినందుకు ప్రతిగా సాత్యకి మరో ధనస్సును తీసుకొని జలసంధుని వింటిని విరిచాడు. వాని శరీరాన్ని నొప్పించాడు. ప్రతిగా ఏమాత్రం తగ్గకుండా తోమరంతో బాధించాడు. అంతటితో ఆగకుండా పెద్ద కత్తితో విల్లును మళ్ళీ విరిచాడు. రెండోసారి కూడా తన ధనస్సును తీసుకొని వేగంగా ఆయుధాన్ని

ప్రయోగించాడు. అది జలసంధుని చేతిని తెగ నరికింది. హాహాకారాలు చేశాడు. ఆపై వేసిన బాణం జలసంధుని శిరస్సును అవనిపై కూల్చి వేసింది. మరో క్రూర కరకుటమ్ముతో జలసంధుని ఏనుగు కుంభస్థలిని చీల్చి వేసాడు. దానితో మత్తేభం భీకరంగా గర్జిస్తూ నేలకూలింది. ఆ మహా పరిణామాలని చూసి చుట్టూ పోరాడుతున్నవారు మహా అలజడికి లోనయ్యారు. ప్రాణభీతితో పరుగులు తీయసాగారు.

తన సేన స్థితి చూసి దగ్గరిలో ఉన్న ఆచార్యుడు హుటాహుటిని కృతవర్మాదులతో కలిసి తరలి వచ్చాడు. సాత్యకిపై విరుచుకుపడ్డాడు. మరోవైపు నుంచి దుర్మర్షణుడూ, దుస్సహుడూ, వికర్ణుడూ, దుర్ముఖుడూ, దుశ్శాసనుడూ, చిత్రసేనుడూ ఏకమై సాత్యకిపై కరకుటమ్ముల వర్షాన్ని కురిపించారు. వారందరికీ తోడుగా తన సోదరులతో కలిసి దుర్యోధనుడు కూడా ప్రళయంలా వచ్చి పడ్డాడు.

అంతమంది యోధానుయోధులను సాత్యకి ఎదుర్కోవటం అసంభవమని తలచి ద్రోణాచార్యుడు పాండవసేనావాహిని పైకి వెళ్ళాడు.

దేవకీనందనుని అనుజుడైన సాత్యకిని కౌరవవీరులంతా శరవర్షాలతో ముంచి వేశారు. అంతమందీ తనని ఏకకాలంలో ఎదురిస్తున్నా సాత్యకి ఏమాత్రం వెనకంజ వేయకుండా శరజలాలతో వారిని చికాకు పరిచాడు. ఒక్కొక్కరిపై అయిదేసి బాణాలను వేశాడు.

శిని వంశ రాజైన సాత్యకి మహా బాణంతో సుయోధునుడి విల్లు విరిచాడు. బాణాలతో నొప్పించాడు. కౌరవకుమారులు ఏకధాటిగా బాణాలను వేయసాగారు. సాత్యకి పోరాటపటిమతో అందరికీ బాణాలతో సమాధానం చెబుతూ దుర్యోధనుడ్ని బాధించేలా శరాలను వేశాడు.

అంతటితో ఆగుకుండా దుర్యోధనుడి రత్నాల భుజంగ పతాకాన్ని పడగొట్టాడు. విల్లుని విరిచి సారథిని విల్లువలే ముక్కలు చేశాడు. దాంతో దుర్యోధనుడు కలవరం చెందాడు. సైన్యాలు కకావికలం అవుతుండగా పక్కకి వెళ్ళాడు.

వెనకడుగు వేసి చిత్రసేనుడి రథాన్ని ఆశ్రయించాడు. తన రాజు అలా భంగపడటంతో కృతవర్మ తన సేనను సాత్యకి మీదకు నడిపించాడు. ఇరువురూ రెండు నిప్పుకణికల్లా కొట్టుకోసాగారు.

సాత్యకి అదను చూసి కృతవర్మ సారథిని నేలపైకి కూల్చాడు. మహా ధగధగలాడే బాణం వేశాడు. అది కృతవర్మ శరీరాన్ని చీల్చివేసింది. కృతవర్మ వాలిపోయాడు. ఇక కృతవర్మ లేడని భావించాడు. అర్జునుడి దిశగా కదిలాడు. అయితే కృతవర్మ తెప్పరిల్లాడు. భీమార్జునులు కానరావటంతో వారిపై పోరుకు సిద్ధమయ్యాడు.

ఆచార్యుడు వారిని వదిలేసి అర్జునుడి వైపు వెళ్తున్న సాత్యకిని వెంబడించాడు. సాత్యకిని అడ్డగించి శరాలను వేశాడు. ఇరువురి యుద్ధం ధాటికి అశ్వాలూ, సారథి, సేన మహా బాధలకు గురయ్యారు.

ద్రోణాచార్యుడు సాత్యకి వింటి బద్ధను విరిచాడు. ప్రతిగా సాత్యకి గదను వేశాడు. ఆచార్యుడు ఆ గదను వక్కలు చేశాడు. సాత్యకి ఆచార్యునికి తగిలేలా బాణాలను వేసి విజయహాసం చేసి గర్జించాడు. తన మీదే అంతటి బాణాలను వేస్తాడా అని ఆచార్యుడు కోపించి సాత్యకిపై మహా శక్తివంతమైన శక్త్యాయుధాన్ని ప్రయోగించాడు. విధి వశం వల్ల దారి తప్పి సాత్యకి రథానికి ఆ శక్తి తగిలింది. అదే సమయంలో సాత్యకి కుంభసంభవుని భుజానికి తగిలేలా బాణాన్ని నాటించాడు.

తనకే శరాన్ని నాటించిన సాత్యకిపై అస్త్రవేత్త కోపావేశాలతో వూగిపోయాడు. ఘోరనారాచాలతో స్రవ్యర్థి చాపం ఖండించాడు. సారథికి మూర్ఛ వచ్చేలా చేశాడు. అయినా సాత్యకి జంకక రథాన్ని కూడా సారథ్యం చేస్తూ కదిలాడు. అలానే బాణాలను వేయసాగాడు. ఆ కొద్ది సమయంలోనే రథ చోదకుడు తెలివిలోకి వచ్చి సాత్యకి చేతిలోని రథ పగ్గాలను అందుకున్నాడు.

ఆపై సాత్యకి దావానలం వలే విజృంభించాడు. వేసిన బాణాలకు ఆచార్యుని రథసారథి నేలపై పడ్డాడు. దాంతో ఆచార్యుని రథ అశ్వాలు ఇష్టం వచ్చినట్టు పోతుండటంతో కౌరవ సేనావాహిని ఆ రథం వెనుకే పరుగులు తీయసాగింది. ఆచార్యుడు సర్దుకొని రథాన్ని తనే స్వయంగా నియంత్రించాడు.

తనని చేరిన సేనలతో కలిసి శత్రువులపై పడి ఘోర సమరం చేయసాగాడు కుంభసంభవుడు. అలా సాత్యకి కౌరవయోధాను యోధులనందరినీ తప్పించుకుని, తరిమికొట్టి, విజయుడు వున్న దిశగా రథాన్ని నడపమని ఆదేశించాడు. సాత్యకి రథం గగన మండలంలో సూర్యునిలా వెలుగుతూ సాగిపోసాగింది.

శ్రీ మహాభారతము

సుదర్శన నరపతి మరణం

అలా శీఘ్రంగా విజయుని వైపు వెళ్తున్న సాత్యకి అరదానికి సుదర్శన నరపతి అడ్డునిలిచాడు. ఆపై వేగంగా వెళ్ళే బాణాలను సాత్యకిపై వేశాడు. తన కార్యానికి అడ్డుగా వచ్చిన సుదర్శనుడిపై వూగిపోయాడు సాత్యకి. ముందు అశ్వాలనూ, ఆపై సారథినీ నొప్పించాడు. భయంకరమైన ఆయుధాన్ని ప్రయోగించి సుదర్శన నరపతి శిరస్సును నేలకి అర్పించాడు.

ఆపై సారథితో చెప్పాడు. ఏనుగులూ, అశ్వాలూ, సైనికులున్న దిబ్బలు కాన వస్తున్నాయి. అదిగో గాండీవ ధ్వని కూడా అటే వస్తోంది. అర్జునుడి ధనుర్విద్యను చూడటానికి, పాండుపుత్రులపై నా భక్తిని చూపటానికే కాదు. కురుక్షేత్ర కదన రంగంలో ఇద్దరు అర్జునులున్నారని దుర్యోధనుడు తీవ్ర అలజడికి లోనయ్యేలా వీరవిహారం చేద్దాం... ఆ దిశగా ఆ జగదేకవీరుడి దిశగా పోనివ్వు అని సాత్యకి చెబుతుండగానే.... అప్పుడే కాంభోజ సైన్యాలు సాత్యకిపైకి వచ్చాయి. సాత్యకి సమరోత్సాహంతో అల్లెత్రాటిని మ్రోగించాడు. అప్పటికే యుద్ధం చేసి అలిసిన వారిని చెదరకొడుతూ, కూలిన అశ్వాలూ, సైన్యాల శరీరాల పైనుంచి రథాన్ని ముందుకు నడిపించాడు.

శకులూ, బర్బరులూ, పారదులూ, యవనులూ ఆటవిక సైన్యాలను తగ్గిస్తూ కదిలాడు. దుర్యోధన, దుశ్శాసన, చిత్రసేన, వివింశతులు సాత్యకిని వెంటాడుతూ 'ఏక్కడికి? ముందు మాతో తలపడి వెళ్ళు' అని అరవసాగారు.

సాత్యకి సారథితో చెప్పాడు.

“విన్నావా? వారి వారి వీర ప్రగల్భాలు. మహాసముద్రంవలే సైన్యాన్ని వేసుకొని వస్తున్నారు. ఆ సైన్య సముద్రాన్ని ఎండిపోయేటట్లు చేసి మహా అగ్నులను వారిపై కురిపించి ఆపై విజయుని వైపు వెళదాం.”

సారథి రథాన్ని వారి వైపు నిలిపాడు. సాత్యకి ఏమాత్రం ఆలస్యం చేయకుండా బాణాలను వేశాడు. నాలుగు వందల ఏనుగులూ, నాలుగువందల అశ్వాలనూ హతమార్చాడు. తనపైకి దూసుకువచ్చిన చతురంగ సేనల్లో ప్రతివారికీ తన బాణ రుచి చూపించాడు సాత్యకి. సాత్యకి భుజబలపరాక్రమం వల్లించటానికి దేవతలకి కూడా సాధ్యం కాదేమో అన్న రీతిలో సాగింది. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! సాత్యకిపై దుర్యోధనాదులు ఏకధాటిగా బాణాలను వేశారు. వాటిని సాత్యకి చిరునవ్వుతో ఎదుర్కొన్నాడు. సారథులనూ, రథాలనూ,

ద్రోణపర్వము

పతాకాలనూ వక్కులు చేసి తనేంటో కౌరవ సైన్యానికి మరోసారి చూపించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, సాత్యకి శకుని విల్లునూ, దుర్యోధనుడి సారథినీ విరిచాడు. మహా భీకర బాణాలను వేశాడు. దుర్యోధనుడి సోదరులు వెనకడుగు వేశారు. పక్కకి తొలిగారు. సాత్యకి రథాన్ని ముందుకు పోనిచ్చాడు. సంజయుడు చెబుతన్నది వింటున్న ధృతరాష్ట్ర మహారాజు అడిగాడు.

సంజయా! నీవు చెబుతున్నది వింటుంటే సాత్యకి బాణాలకి కౌరవులు పులిని చూసిన పశువుల్లా పరుగులు తీశారనిపిస్తోంది. అలా పరిగెత్తేవారు బిడియమూ, సిగ్గు పడలేదా? అలాంటి వారి గూర్చి నేను ఎలా వినగలను? వినలేకపోతున్నాను.”

మహారాజుతో సంజయుడు ఇలా చెప్పాడు.

“మహీనాథా! నీవూ, నీ పెద్ద కుమారుడు దుర్యోధనుడూ, వారి హితులనుకున్న వారూ చేసిన కార్యాలు తక్కువయినావా? మరల మరల తలచినంత మాత్రాన ప్రయోజనమేమున్నది? జరగాల్సింది జరగకమానదు. ఎన్నిసార్లు తలచినా జరిగిన దానికి తత్ఫలితం అనుభవింపక ఎంతటి వారికైనా తప్పదు కదా. సావధాన చిత్తంతో కురుక్షేత్ర కదన సంగ్రామ విషయాలను వినగలరు. అలా సాత్యకి వీర విహారంతో కలత చెందిన దుర్యోధనుడు మహా ఆగ్రహంతో వూగిపోయాడు. తనకు మద్దతిచ్చిన రాజన్యులతో చెప్పాడు. సాత్యకిని అడ్డగించి నిరోధించమన్నాడు. మహా సింహంలా గర్జించాడు. ఆ వెనువెంటనే దుశ్శాసనుణ్ణి తనతో వుంచుకొని రాజన్యులతో కలిసి ఉత్తంగ తరంగాల వలే సాత్యకి రథాన్ని కమ్మేశాడు. మహా వేగంతో వెళ్ళేవీ, మహా భీకరమైన భీషణాయుధాలనూ ప్రయోగించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! శ్రీకృష్ణుని సహోదరుడు ఆ మహా ప్రవాహమనే కౌరవసేనపై విరుచుకుపడ్డాడు. మహా భయంకరమైనవీ, శక్తివంతమైనవీ అయిన శస్త్రాస్త్రాలను వేశాడు. దొరికిన వార్ని దొరికినట్టు ఊచకోత కోశాడు. మహా క్రోధంతో గర్జనలు చేశాడు. అనేక రథాలు కూలిపోయాయి. మహా భీకరంగా ఘంకారాలు చేసే మదపుటేనుగులు నెత్తుటి ముద్దలయ్యాయి. పైనికుల శరీరాలు ఖండాఖండాలయ్యాయి. ఆ కదన రంగంలో నెత్తుటిని పారించాడు సాత్యకి. ఆ మహా భయంకర విగత శరీరాల చుట్టూ భూత ప్రేత పిశాచాలు మహా ఆనందంతో అరుస్తూ కేకలు వేసుకుంటూ నృత్యాలు చేయసాగాయి. పైనుంచి చూస్తున్న దేవతలు సాత్యకి పరాక్రమాన్ని కనులార్పకుండా చూశారు.

శ్రీ మహాభారతము

దుశ్శాసనుని ఘోర పరాజయము

ఆ మహా కలకలం విన్న దుర్యోధన సోదరుడు తీవ్ర అసహనానికి గురయ్యాడు. కొండలూ, పర్వతాల యుద్ధాలలో సాటిలేని మేటి వీరుడైన కొండజాతి వారిని ఆదేశించాడు. సాత్యకిని అడ్డుకొని విజయాన్ని సాధించమని చెప్పాడు. దుశ్శాసనుడి మహా గర్జనలకి వారంతా తమ తమ వారితో కలిసి పెద్ద పెద్ద శిలలను సాత్యకిపై వేశారు.

దాంతో సాత్యకి కనులెర్రబడ్డాయి. వింటికి పని చెప్పాడు. మహా వర్షపు చినుకుల్లా వెలువడ్డ బాణాలు ఆ శిలలను నుగ్గు నుగ్గు చేశాయి. అయినా కొండజాతి వారు శిలలను వేస్తూనే వున్నారు. సాత్యకి వాటిని చూర్లం చేస్తూనే దుశ్శాసనాదులపై శరాలను ప్రయోగించి వారికి భీతి కలిగించాడు. దాంతో దుశ్శాసనుడు తన వారితో కలిసి ఆచార్యుని వద్దకెళ్ళాడు.

అప్పుడు కుంభసంభవుడు దుశ్శాసనుణ్ణి చూసి అడిగాడు.

“మహావీరా! ఏమిటలా అలజడి చెందుతున్నావు? కదన రంగంలో ఆవేశపూరిత ప్రసంగాలు చెయ్యవచ్చునుగాని ఇట్టి అకార్యం చేయరాదు. మహా మహా రథికులతో వెనుతిరుగుతున్నావు. ఈ కదన రంగంలో ఏ వైపు పోదలిచావు. మన రారాజు దుర్యోధనుడూ, సైంధవుడూ క్షేమమే కదా! ఆనాడు నిండు సభలో మహా అక్కసుతో పాండువులనూ, పాంచాలినీ అవమానించావు. ఏం అటుకులు తిన్నట్టు అంతలోనే మరిచావా? సాత్యకితో పోరాడలేక వెనుతిరిగావు. అదే భీమార్జునులకి దొరికితే?”

ఓ దుశ్శాసనా! ఆనాటి నిండు సభలో వున్న దర్పం, అహం నేడు ఏమయ్యాయి? రణకోవిదులైన పాండవులను రాజేశావు. అదిప్పుడు మహాగ్ని గుండంలా అయ్యింది. ఆనాటి కండకావరం ఏమయ్యింది? ఆనాడు ఎందరు ఎంతమంది చెప్పారు? ఎన్ని హితోపదేశాలు చేశారు? ఇప్పటికైనా నీ అన్న రారాజు వద్దకెళ్ళి పాండవులకివ్వవల్సిన ధర్మమైన రాజ్యాన్ని ఇప్పించవచ్చు గదా? నీతో సహా ఎందరో ప్రాణాలను నిలబెట్టువచ్చుగదా! ఆ విషయాన్ని పక్కబెడితే నిన్ను నమ్మి నీతో వచ్చిన రాజులను సాత్యకికి వదిలేసి ఇలా రావచ్చునా?”

ఆచార్యుడి మహా సూటిపోటి మాటలకు మారు మాట్లాడక తన అరదాన్ని సాత్యకివైపు పోనిమ్మన్నాడు. ఆపై ఆచార్యుడు తన విలువిద్యా పాండిత్యాన్ని

ద్రోణపర్వము

పాండవుల సేనలకి కొసరి కొసరి రుచి చూపించాడు.

తమ వారి వైపు వచ్చి ఊచకోత కోస్తున్న ఆచార్యుణ్ణి ద్రుపద పుత్రుడు వీరకేతువు ఆగ్రహంతో ఎదుర్కొన్నాడు. బాణాలను ధనుర్విద్యా వేత్తపై, కౌరవ సైనికులపై వేశాడు. తన పైకి వచ్చే సాహసం చేసిన వీరకేతుడిపై ఆగ్రహించి వాడి అయిన బాణాలతో వాని శిరస్సును ఖండించాడు. వీరకేతువుకి తోడై నిలిచిన వాని అన్నదమ్ములు చిత్రకేతువూ, సుధన్వుడూ, చిత్రవర్మ, చిత్రరథులను తన బాణాలకు ఆహుతి చేశాడు. మహా భీకర గాలితో చెలరేగిన వాయుదేవుని ప్రతాపానికి పూల చెట్ల పూలురాలినట్టు వారి తలలు రాలిపడ్డాయి. ఆపై దొర్లిపోయాయి. ఆ దుఃఖభరిత సన్నివేశాన్ని గమనించిన దృష్టద్యుమ్నుడు మహా కోపితుడై ఆచార్యుని మీదకు గ్రీష్మ దావానలంలా వచ్చాడు. ఆచార్యుని వక్షస్థలికి తగిలేలా శరాలను వేశాడు. ఆ బాణాలకు ఆచార్యుడు మూర్ఛావేశంలో పడ్డాడు.

తమ సేనానాయకుడూ, వృద్ధుడూ, ఆచార్యుడూ అయిన ద్రోణుడు అలా పడటంతో కౌరవసేనలు హాహాకారాలు చేశారు. అదే అదనుగా భీకర కత్తిని ధరించి వక్క ఉడుటున రథం నుంచి దూకి ఆచార్యుని శిరస్సును ఖండించాలనుకున్నాడు. ఆ ప్రయత్నమే చేశాడు. అయితే అప్పుడే ఆచార్యుడు తెలివితెచ్చుకొని చేతికి దొరికిన పాడవైన బాణంతో దృష్టద్యుమ్నుడ్ని పాడిచాడు. వేలకొలది కందిరీగలు కొట్టినట్లయి వెనుతిరిగి తన రథం మీదకు వచ్చి ధనస్సు అందుకున్నాడు. ఆపై ఆచార్యుడు ఆలస్యం చేయక వెనువెంటనే దృష్టద్యుమ్నుడి సారథిని సంహరించి పాండవసేన పరుగులు తీసేలా చేశాడు. ఆచార్యుని మీదకు వెళ్ళటానికి ముందుకు వచ్చేవారు లేకుండా పోయారు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! సాత్యకిపైకి దుశ్శాసనుడు వెళ్ళాడు. వానికి తోడుగా దుర్యోధనుడు త్రిగర్త దేశసేనలను పంపాడు.

సాత్యకి వారిపై బాణాలను వేసి రక్తాన్ని ప్రవహింప చేశాడు. చతురంగ బలాలు భీతికిలోనయి ఆచార్యుని వైపు పలాయనం చేశాయి. అయినా దుశ్శాసనుడు సాత్యకిపై నిబ్బరంగా పోరాడుతున్నాడు. అరివీర పరాక్రమంతో నీ పుత్రుడు దుశ్శాసనుడి సారథిని, పతాకాన్ని నేలకి అర్పించాడు. మూర్ఛపోయిన దుశ్శాసనుణ్ణి ఏం చెయ్యక సాత్యకి పక్కకి వెళ్ళాడు, భీమసేనుడి శపథం తలచుకుని.

ఇరుసైన్యాల వీరాధివీరులంతా ఒకరి సైన్యాలను మరొకరు తగ్గిస్తూ

పోరు చేయసాగారు. దుర్యోధనుడి విల్లును ధర్మరాజు విరిచాడు. ఆపై దుర్యోధనుడు సైంధవుడున్న వైపు వెళ్ళాడు. ద్రోణుడు వేసిన బ్రహ్మాస్త్ర శక్తిని బ్రహ్మాస్త్రశక్తితో సరిపెట్టాడు. సవ్యసాచి యుగాంత కాల రుద్రునివలే భీకరుడై చెలరేగిపోయాడు. దుర్యోధనుడు తామరకొలనులో ప్రవేశించిన మత్తేభంవలే విజృంభించి భీమ, నకుల సహదేవ ద్రుపద విరాటులపై క్రూర నారాచాలను వేశాడు. అంతటితో ఆగక కేకయులపై, ధృష్టద్యుమ్నునిపై, శిఖండిపై, ధర్మరాజుపై శరాలను వేసి పాండవసేనా సమూహాలనూ, రథాలనూ కూల్చి తన సేనల వీరులందరికీ ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించాడు. అంతమందిని అతలాకుతలం చేసినందుకు ధర్మరాజు మండిపడి దుర్యోధనుడి ధనస్సు విరిగేలా శరాన్ని వేశాడు. పాండవసేన దుర్యోధనుడి రథాన్ని చుట్టుముట్టడంతో ఆచార్యుడు తీవ్రమైన వేగ బాణాలను వేసి వారిని తరిమాడు.

శిశుపాలుడి పుత్రుడు దృష్టకేతువును చంపేశాడు. దాంతో జరాసంధుడి పుత్రుడు ఆచార్యునిపై శరాలను వేశాడు. తన సైన్యవైపు చూసి నవ్వాడు. తనపైకే బాణాలను వేసినందుకు ప్రతిగా వాని సేనలముందే వాణ్ణి హతమార్చాడు ఆచార్యుడు.

ఆచార్యుడు తన సేనను క్షణక్షణానికి తగ్గిస్తున్నాడని ధర్మరాజు అనగా దృష్టద్యుమ్నుడు ఆ దిశగా సాగాడు. అప్పుడే ఆచార్యుని విల్లును క్షత్రవర్మ ఖండించాడు. ఆ విల్లును ఖండించినందుకు వాని శిరస్సును ఖండించాడు ఆచార్యుడు. చేకితానుడిని అదే దారిలో పంపాడు. ఆచార్యుడు మహా మహులైన రాజులను హతమారుస్తుండటంతో ద్రుపదుడు పాండవాగ్రజుడు ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు.

ధర్మరాజు భీముడ్ని కూడా పంపుట

“చూశావా? ఈ ముదుసలి బ్రాహ్మణుడు చెలరేగిపోతున్నాడు. ఆంబోతుల వంటి రాజన్యులను నక్కలకి ఆహారంగా వేస్తున్నాడు. ఆ పరిసరాల్లోని మనవారెలా వున్నారో.”

ధర్మరాజు ద్రుపదునితో చెప్పాడు.

“అర్జునుడు ఒక్కడే శత్రువుల సైన్యంలోకి చొరబడ్డాడు. దాంతో నేను సాత్యకిని వానికి తోడుగా పంపాను. ఎలా ఉన్నారో ఏమిటో? నా మనసంతా ఆందోళనగా ఉన్నది. సాత్యకికి తోడుగా ఎవరినీ పంపలేదు. ఇప్పుడు భీమసేనుడ్ని కూడా పంపితే అర్జునుడికి తోడు సాత్యకి, సాత్యకికి తోడు

భీమసేనుడు” అని వాయుపుత్రుని వద్దకెళ్ళాడు. ధర్మరాజు నగుమోము చూసి భీమసేనుడు అడిగాడు.

“అన్నగార్ని చూస్తుంటే ఆర్తిగా అగుపిస్తోంది. ఏమైంది?”

“సోదరా! ఆ వైపు రణరంగంలో పాంచజన్య శబ్దం మాత్రమే వినిపిస్తోంది. ఆ దిశగా సాత్యకిని పంపాను. అక్కడేం జరుగుతుందో తెలియరాకుండా వుంది. నీవు అక్కడికి వెళ్ళి నేనూ, మన సైన్యం సంతోషించేలా సింహనాదం చేయుము.”

“అన్నగారూ, అర్జునుడి బలపరాక్రమాల గూర్చి దిగులెందుకు? తోడుగా శ్రీకృష్ణుడు ఉండగా మరెవరి అవసరం ఉండదు. అయినా మీ ఆనతి ప్రకారం వెళ్ళి వాళ్ళని కలుస్తాను. విజయవార్తలనందిస్తాను. కానీ తమరు జాగ్రత్త. ఆచార్యుని ప్రతిజ్ఞను సదా మరవద్దు. ఈ సమయంలో నేను వెళ్ళకూడదు. అయినా రాజాజ్ఞ ఆచరించి తీరాలి. ఆ ఆజ్ఞకు కట్టుబడే వెళుతున్నాను.”

ధృష్టద్యుమ్నుడు చెప్పాడు. “భీమసేనా మీ సేనాని నేను వుండగా ధర్మరాజు దరిదాపులకి కూడా ఆచార్యుడు రాలేడు. ఆ విషయాన్ని నాకు వదిలిపెట్టు.” అన్నాడు. భీమసేనుడు ధర్మరాజుకు నమస్కరించాడు. అప్పుడే పాంచజన్య శబ్దం వినిపించింది.

“అదిగో పాంచజన్య శబ్దం. అర్జునుడి భంగపాటుకు సంకేతంగా శ్రీకృష్ణుడు చేయలేదు కదా? త్వరగా వెళ్ళుము.”

ధర్మరాజు ఆజ్ఞపై విశోకుడనే సారథి రథాన్ని తోలుతుండగా భీమసేనుడు కదిలాడు. నీ పుత్రులనేక మంది అడ్డగించారు. వారిని లేళ్ళగుంపు వలే తలచి, సింహంలా వారిని చెదరగొట్టి బృందారకుడ్ని సహరించాడు. వాని దారిలోనే అభయ, రౌద్రకర్మ, దుర్విమోచనులనూ కూడా పంపాడు వాయుపుత్రుడు భీమసేనుడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! భీమసేనుడు అత్యంత వేగంతో ఆయుధాలు వేసి, తమ వారిని హతమార్చినా నీ పుత్రులు ఏ మాత్రం వెనుకాడకుండా వాయుపుత్రునిపై పోరు సాగించసాగారు. తన భుజబలం ప్రకాశించేలా భీముడు అనువింద, సుశర్ములని పైలోకాలకి పంపాడు. భూమిపై పడ్డ సుదర్శనుడ్ని చితకబాదాడు. దాంతో పగవారు నాలుగు దిక్కులకి పరుగులు తీశారు.

వాయుపుత్రుడు సింహనాదం చేస్తూ తన దిశగా కదిలాడు. అంతలా చెలరేగిపోవటంతో ఆచార్యుడు మహా భీకరమైన బాణాలను వేశాడు.

“భీమసేనా! నీవూ అర్జునుడిలా నాతో పోరాడిగాని నా సేనలోకి చొచ్చుకుపోలేవు. నీ తమ్ముడు కూడా నా అనుమతితోనే మహా కౌరవసేనలోకి చొచ్చుకుపోయాడు.”

భీమసేనుడు ఆచార్యునికి జవాబిచ్చాడు.

“గురువర్యా! అర్జునుడా! మీ అనుమతితో వెళ్ళటమా!? ఈ రాజుల సేనలనే కాదు, దేవసేన ఎదురు నిలిచినా వార్ని చీల్చుకొని వెళ్ళగలడు ధనుంజయుడు. దానికేంగాని, మంచి మాటలు నా వద్ద సాగవు. తమరన్న గౌరవం. తండ్రి అంతటి వాడివి. అయినా శత్రువులతో చేరి మాకే అపకారం చేస్తానంటే చూస్తూ ఊరుకోడు ఈ భీమసేనుడు” అని మహా గదను వేశాడు. నిప్పులు చెరుగుతూ, మహా పిడుగు పడిన శబ్దం చేసింది. దాని తాకిడికి అనేక రథాలూ, గుర్రాలూ సమసిపోయాయి.

ఓ మహారాజా! భీముడ్ని ఎదుర్కొనేందుకు నీ పుత్రులంతా ఎడతెరిపి లేకుండా బాణాలను వేశారు. వాటికి ధీటుగా వేశాడు భీముడు. ఆపై వాయుపుత్రుడు వేసిన బాణాలకి ఆగలేక పక్కకి తొలిగారు ఏమాత్రం బిడియపడకుండా. ఆపై ఆచార్యుని బాణాలను తప్పించుకుంటూ తలంచుకొని నడిచే వృషభంలా వెళ్ళి వాని అరదం నొగ పట్టుకున్నాడు. గిర గిర తిప్పి దూరంగి విసిరేసి సింహనాదం చేశాడు.

ద్రోణాదివీరులను వాయుపత్రుడు అధిగమించుట

ఆ మహా సన్నివేశాన్ని గాంచిన వారంతా ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు. విశోకుడు రథాన్ని భీమసేనుడి వద్దకు తీసుకువచ్చాడు. దాన్ని అధిరోహించి పగవారి గుండెలు పగిలేలా సింహనాదం చేశాడు. అలా ఆచార్యుణ్ణి దాటి ముందుకు సాగాడు. భీమసేనుడు సాగిపోతుంటే కాంభోజిలూ, భోజిలూ, యవనులూ, కిరాతకుల వంటి వారు సింహాన్ని చూసిన పశువుల వలే పక్కలకి పరుగులు తీశారు. అల్లంత దూరంలో సాత్యకినీ, శ్రీకృష్ణార్జునుల రథాన్ని చూసి భీకర సింహనాదాలు చేశాడు. ప్రతిగా వారూ తమ తమ శంఖాలను పూరించారు.

ఆ శంఖధ్వనులను విన్న ధర్మపుత్రుడు అంతా క్షేమమని తలచి, మనసు ద్రోణపర్వము

తేలిక పరుచుకున్నాడు. 'కొద్ది సమయంలోనే సైంధవుణ్ణి సంహరించి తన వద్దకు వచ్చేస్తారని సంపూర్ణ నమ్మకం కలిగి పులకించిపోయాడు. ఇంత అనర్థం జరుగుతున్నా దుర్యోధనుడు మిగిలిన ఆత్మీయులనైనా సంరక్షించుకోవచ్చు గదా' అని ఆలోచిస్తూ పగవారపై మధ్యాహ్నకాల మార్తాండుడివలే ప్రజ్వలించాడు.

సంజయుడు చెబుతున్నది వింటున్న ధృతరాష్ట్ర మహారాజు గద్గద స్వరంతో అడిగాడు. "భీషణ స్వరంతో సింహనాదాలు చేస్తూ మిడిసిపడుతున్న మారుతిని ఎదుర్కొనేవారే లేకుండా పోయారా? చూడగా ఆ భీముడు నా పుత్రులని సంహరించటానికే పుట్టినట్టున్నాడు. వానిని ఆపేవారెవరు? మన పరిస్థితి ఏంటి?"

సంజయుడు మహారాజును ఊరడించి చెప్పాడు.

"కౌరవేశ్వరా, అలా సాగుతున్న భీముణ్ణి కర్ణుడు ఎదుర్కొన్నాడు. ఇరవై బాణాలను వేశాడు. భీముడు అరవై మూడు శరాలను వేశాడు. భీముడు వేసిన బాణాల్లో ఒకటి కర్ణుడి రథకేతనాన్ని విరిచింది. ఆ రథిక శ్రేష్ఠులిద్దరూ దర్పంతో పోరాడసాగారు. కర్ణుడి విల్లు విరిగింది. మరో ధనస్సును అందుకుని భీముణ్ణి నొప్పించాడు. ప్రతిగా కర్ణుడి సారథినీ, అశ్వాలనూ నేలకి సమర్పించాడు. కర్ణుడు తేరుకొని వృషసేనుని రథం మీదకెళ్ళాడు. కౌరవసేన హాహాకారాలు చేసింది. ఆచార్యుని వద్దకు రథాన్ని నడిపించాడు దుర్యోధనుడు. మహా పరాజయానికి దుర్యోధనుడు వూగిపోయాడు.

ఆచార్యుణ్ణి దూషించుట

'ఆచార్యా! చూస్తున్నారుగా, గమనిస్తున్నారుగా, ఆ భీముడూ, సాత్యకీ, అర్జునుడూ మన మహాకౌరవసేనలను చీకాకు పరిచి సైంధవుడి వైపు సాగుతున్నారు. అర్జునుడంటే వెళ్ళాడు. తమరు సాత్యకీనీ, భీముణ్ణి వెళ్ళనీయవచ్చునా? ఇది మీకు తగునా? తమరే వెనకడుగు వేస్తే సముద్రం ఇంకిపోయినట్టే కదా. సాత్యకీ తమర్ని గెలిచి ముందుకెళ్ళటమంటే లోకం మీ గూర్చి ఏమనుకుంటుంది? మిమ్మల్ని నమ్మినందుకు, ఇంతటి బాధ్యత అప్పగించినందుకు ఇదేనా మా అదృష్టం... ఇన్ని మాటలెందకు నా వ్యధ తీరేదెలా? మహా శక్తివంతమైన మీ ధనుర్విద్యా పాండిత్యాన్ని మాకు అవగతమయ్యేలా చెయ్యవల్సింది."

ద్రోణాచార్యుడు సుయోధనుడితో నెమ్మదిగా చెప్పాడు.

"రారాజా! ఈనాటి యుద్ధం సామాన్యమైనది కాదు. నీకూ, అర్జునుడికీ మహా పందెం. ఈ పాచికలాటలో సైంధవుణ్ణి కాపాడుకోవటమే మనం చెయ్యవల్సింది. కదనరంగంలో నీ తమ్ములైన పాండవులు చేసిన భంగపాటును మరిచేలా చేస్తాను. ఇక్కడ గెలవటానికి అప్పటిలా శకుని మాయాజూదం కాదు. శౌర్యంతోనే గెలవాలి. నీవూ కర్ణుడితో కలిసి సైంధవుడితో వుండు. వారి ముగ్గుర్ని నిరోధించు. నేను అపారమైన మన సేనావాహిని ముందుండి ఎవర్ని రాకుండా చూస్తాను. నేను అటుగా వెళ్ళటం శ్రేయస్కరం కాదు."

దుర్యోధనుడు తనకి తాను సరిపెట్టుకొని కదిలాడు. సైంధవ సంరక్ష భారాన్ని వహించాడు.

అంతకు ముందు యుధామన్యుడూ, ఉత్తమౌజుడూ అర్జునుణ్ణి అనుసరింపవలెనని సంకల్పించి కృతవర్మ కారణంగా చేయలేకపోయారు. కిరీటి గాండీవ కోదండ ధ్వని విని అర్జునుడి రథాన్ని సమీపించారు. అది గాంచి దుర్యోధనుడు ఎదుర్కొన్నాడు. ఇరుపక్షాలు ఘోర సమరం చేశాయి

ఉత్తమౌజుడు దుర్యోధనుడి విల్లుని త్రుంచి, బాణాలతో నొప్పించాడు. రారాజు మండిపడి మరో ధనస్సునందుకుని వాని సారథినీ, అశ్వాలనూ సంహరించాడు. దాంతో ఉత్తమౌజుడూ, యుధామన్యుడి రథంపైకి వెళ్ళాడు. ధుర్యోధనుడిపై భీకర శరాలను వేశారు.

సంజయుణ్ణి ధృతరాష్ట్ర మహారాజు అడిగాడు.

"కర్ణుడు మహావీరుడు. ధర్మరాజు ఎన్నో రాత్రులు కర్ణుణ్ణి ఎలా గెలవాలా, నిరోధించాలా అని తెగ చింతకు లోనయ్యాడు. అంతటి అరివీర మహా పరాక్రమవంతుడు, ధర్మజునికి కంటిమీద కునుకులేకుండా చేసిన రాధేయుడు భీముని ధాటికి ఆగలేక విరథుడయి నిశ్చమించాడు. అంతేగాని తిరిగి పాండుపుత్రులపై తలపడలేదా? అంతేనా అతని వీరత్వం. చెప్పుము."

"ఓ మహారాజా! కర్ణుడు వెళ్ళాక అర్జునుడి వద్దకు భీముడు వెళ్ళసాగాడు. కర్ణుడు సర్వ సన్నద్ధుడై వెళ్తున్న భీముణ్ణి హుంకరించి పిలిచాడు. తోకతొక్కిన త్రాచువలే భీముడు తిరిగాడు. ఇరువురూ ఒకరినొకరు నొప్పించుకుంటూ పోరు సాగించారు. ఒక దశలో కర్ణుడి విల్లు విరిగింది. అశ్వాలనూ, సారథినీ సంహరించాడు. సర్పాల వంటి భీముడు బాణాలకు తట్టుకోలేక మరో రథంపైకి వెళ్ళాడు కర్ణుడు.

ధృతరాష్ట్రుడు కర్ణుడి మహా అవస్థ విని అడిగాడు.

“సకల విజయం తనకి అందిస్తాడని నమ్మిన కర్ణుడు అలా అవ్వటం చూసి బుద్ధిహీనుడూ, అభిమానధనుడైన నా ప్రియపుత్రుడు దుర్యోధనుడేం అనుకున్నాడు. అదిసరే ఆ తర్వాత ఏమయింది?”

“మహారాజా! కర్ణుడు మంటవలే మారాడు. భీమసేనుడు వైపు వెళ్ళి నిలిచాడు. ఇరువురికీ మళ్ళీ పోరుసాగింది. రెండు డేగలూ, రెండు పులులూ, రెండు ఏనుగులూ పోరాడారు. ఆ మహా పోరాటం చూసి దేవతలూ ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు.

ఆ సమయంలోనే కర్ణుడు చతురంగసేనలతో భీమసేనుడిపై విరుచుకుపడ్డాడు. భీకర ఆయుధాలను వేశాడు. భీమసేనుడనే మహా అగ్నిలో అవన్నీ పడి మాడిపోయాయి.

వింటున్న ధృతరాష్ట్రుడు నిట్టూరుస్తూ అన్నాడు.

“సంజయా! భీమసేనుడి పోరాట పటిమ ఎవరికి తెలియనిది? ఎప్పట్నుంచో వింటున్నాము వాని భుజబలపరాక్రమ విషయాలని. ఇక కర్ణుడివి ఎప్పుడూ వ్యర్థ ప్రేలాపనలే. మాటల విజృంభణే గాని చేతలతో శత్రువులని ఎదుర్కొని నిలిచాడా? ఎన్ని సందర్భాల్లో మనం వినలేదు. అట్టి రాధేయుడిపై మహా నమ్మకంతో నా పుత్రుడు గర్వోద్రేకంతో ముగించిన ఏనుగులూ మారి, సంది కోసం వచ్చిన వారిని కూడా తిరస్కరించాడు. శ్రీకృష్ణుడు అంతటి వాణ్ని మహావమానాలకి గురి చేశాడు. దానికి తగ్గ ప్రతిఫలం అనుభవించబోతున్నాడు. తన సోదరులతోనూ, తనవారితోనూ, కదన రంగంలోనే కూలిపోబోతున్నాడు. జరిగేది జరగకమానదు. నీవు ఆపై కదనరంగ విషయాలను చెప్పుము.”

సంజయుడు మహారాజుతో వినయంగా చెప్పటం ప్రారంభించాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అలా భీకరంగా విరుచుపడ్డ కర్ణుడు ఆగ్రహజ్వాలతో ఊగిపోతూ ముప్పుయి బాణాలను భీమునిపైకి వేశాడు. ఆ శరాలు భీమసేనుడ్ని నొప్పించాయి. వాయుపుత్రుని ముఖం కెంపులగుంపు వలే ప్రజ్వరిల్లింది. భీమసేనుడు మహా కోపంతో రెచ్చిపోయి నిశితసాయకాలను వేశాడు. అవి కర్ణుడి విల్లును ఖండించాయి. సారథి శిరస్సుని నేలపై పడేలా చేశాయి. ఆ విపరీత పరిస్థితికి కర్ణుడు ఏమాత్రం అలజడి చెందకుండా, రథ శ్రీ మహాభారతము

వగ్గాలను చేతబట్టాడు. భీమసేనుడిపై మహా భయంకర భీకర ‘శక్తి’ని ప్రయోగించాడు.

దాన్ని భీమసేనుడు గగన సీమలోనే వక్కలు చేశాడు. తొమ్మిది బాణాలను కర్ణుడిపై వేశాడు. ఆ ఇరువురు యోధులు ముగించిన మహా వృషభాల్లా మహా సమరం సాగించారు. అలా పోరాడుతుండగా భీమసేనుడు మహా గర్జనలు చేసి కర్ణుడి విల్లును విరిచాడు. రథ అశ్వాలను సంహరించాడు. కర్ణుడిపై బాణాలను వేసి నొప్పించి ప్రళయకాల జలధరంవలే గర్జించాడు. భీమసేనుడి గర్జనలు విన్న దుర్యోధనుడు ఆందోళనకి గురై కర్ణుడి తోడు కోసం దుర్జయుడిని పంపాడు. దుర్జయుడు వస్తూనే భీమసేనుడిపై శరాలను వేశాడు. భీకర నారాచావళిని ప్రయోగించి భీమసేనుడ్ని, వాని సారథినీ మహా వ్యధలకి గురి చేసి కౌరవ సైన్యానికి మహా ఆశ్చర్యాన్ని కలుగచేశాడు.

తనపై ఇన్ని బాణాలను వేసిన దుర్జయుడి అశ్వాలనూ, సారథినీ, పనిలో పనిగా దుర్జయుడి శిరస్సునూ ఖండించాడు భీమసేనుడు. అది చూసి తట్టుకోలేకపోయాడు రాధేయుడు. తేరుకొని తన సైన్యాలను సంసిద్ధం చేసి భీమసేనుడిపై పోరుని సాగించాడు.

ఓ క్రూర నారాచంతో భీముడి వజ్రాన్ని నొప్పించాడు. భీమసేనుడు ప్రతిగా మహా గదను తీసుకుని కర్ణుడి రథ అశ్వాలను బాదాడు. సారథినీ, రథ పతాకాన్నీ నేలపై పడగొట్టాడు. ఆపై కర్ణుడు తన అమ్మలతో భీమసేనుడిని కప్పేశాడు. వాటినన్నింటినీ తిప్పికొట్టి అనేక బాణాలను కర్ణుడిపై వేశాడు. రాధేయుడు ఉక్కిరిబిక్కిరి అయ్యాడు. ఈలోగా దుర్యోధనుడు కర్ణుడికి తోడుగా దుర్ముఖుడ్ని పంపాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! కర్ణుడితో యుద్ధం చేస్తూనే తొమ్మిది బాణాలను వేసి దుర్ముఖుడ్ని హతమార్చాడు భీముడు. నీ పుత్రుడి మరణంతో కర్ణుడు కన్నీరు పెట్టాడు. రోషంతో బాణాలను వేశాడు. ప్రతిగా భీముడూ వేశాడు.”

ధృతరాష్ట్రుడు సంజయునితో చెప్పాడు.

“సంజయా! ఎంత శక్తి యుక్తులున్నా, మరెంత మందీమార్బలం వున్నా, దైవబలం ముందు ఏదీ ఎన్నటినీ పనిచేయవు. భీమసేనుడ్ని కర్ణుడు నిలువరించలేకపోయాడు. ఎంతటి వేదనను కలిగించే విషయం. అంతెందుకు దేవ, గంధర్వ, రాక్షస, నాగులే భీమసేనుడి ముందు నిలువలేరు. ఎప్పట్నుంచో ద్రోణపర్వము

కర్ణుడు పాండవులను గెలిచెయ్యగలడు అని చెబుతుండేవాడు దుర్యోధనుడు. వాయుపుత్రుడి పోరును చూసి, కర్ణుడి వెనుకడుగు చూసి దుర్యోధనుడి మనస్సెంత కష్టానికి గురయి వుంటుందో... సంజయా, జరాసంధుణ్ణి భీముడు హతమార్చలేదా? అలాంటి వాడి మీదకు పిల్లలైన దుర్జయ, దుర్ముఖులను పంపుతాడా? దాన్ని బట్టే దుర్యోధనుడు ఎంతటి యుద్ధ నిపుణుడో అర్థమవుతుంది. ప్రియ స్నేహితుడి కోసం బలబలాలను సరిచూసుకోకుండా పంపాడు. భీముడొక్కడే కాదు. అర్జున సాత్యకిలు... వారందరినీ జయించగలడా, తన కౌరవసేనతో-

“మహారాజా! విషపాత్రను తానే ఎత్తి పెట్టుకొని మరీ తాగి శరీరాన్నీ, మనసును బాధపెడుతుందంటే అది సబబా? ఆ బాధనూ, కోపాన్నీ ఇతరులపై చూపించవచ్చా? మొదట్నుంచీ పాండుపుత్రులపై పక్షపాతంతోనున్నారు. కాన తమరు ఎంత వ్యధ చెందినా ప్రయోజనం లేదు. తదనంతర యుద్ధ వివరాలను వినగలరు?

ఆపై భీమసేనుడు తనపైకి వచ్చిన నీ పుత్రులైన దుర్మర్షణ, దుర్ముఖ, దుస్సహ, విజయ, విచిత్రులను పైలోకాలకి పంపాడు. అది కనులారా చూసిన కర్ణుడు విచితులయ్యాడు. తన సాహసం గూర్చి తననే ప్రశ్నించుకున్నాడు. భీముడు డెబ్బయి అయిదు బాణాలను వేశాడు. కర్ణుడు నూట అయిదు బాణాలను వేశాడు. ఆపై భీమసేనుడు కర్ణుడి వింటి బద్ధను వక్కలు చేశాడు. కర్ణుడు మరో విల్లును అందుకొని శరాలను వేసి భీమసేనుణ్ణి బాధించాడు. భీమసేనుడు కర్ణుడి సారథిని గదతో చితకబాదాడు. దానితో కర్ణుడు గదతో భీమసేనుడిని ఎదుర్కొన్నాడు. దాన్ని వాయుపుత్రుడు వక్కలు చేశాడు.

కర్ణుడు భీముడి కవచాన్ని ముక్కలు చేసేలా కొట్టాడు. ప్రతిగా కర్ణుడి కవచాన్ని విరిచాడు. కర్ణుడు కదనరంగంలో వక్కడై నిలువటంతో దుర్యోధనుడు తన సోదరులను చిత్ర, విచిత్ర, చిత్రాక్ష, చారుచిత్ర, చిత్రధ్వజ, చిత్రాయుధ, చిత్రకర్ములను పంపాడు. భీమసేనుడు పెనుగాలిలా మారి వారిని పడగొట్టాడు. ఈలోగా కర్ణుడు మరో రథాన్ని సిద్ధం చేసుకొని భీముడిపైకి వచ్చాడు. ఒకర్ని మరొకరు గెలవాలన్న పట్టుదలతో సకల శక్తులూ ఒడ్డి పోరుసాగించారు. ఒక దశలో నీ పుత్రుడు దుర్యోధనుడు కర్ణుణ్ణి కాపాడవలసిందిగా ఆదేశించే పరిస్థితి వచ్చింది మహారాజా. కర్ణుడికి తోడుగా వచ్చిన శత్రుంజయాది సోదరులను యుమునికి అతిథులుగా సాగనంపాడు భీమసేనుడు. విజయనాదం శ్రీ మహాభారతము

చేశాడు. తన తమ్ముడి విజయ సింహనాదం విన్న ధర్మరాజు ఆనందంతో ద్రోణుడివైపు రథాన్ని పోనిమ్మన్నాడు. తన సోదరులు అంతమంది హతమవ్వటంతో దుర్యోధనుడు మహా వేదన చెందాడు. ఆనాటి మాయాజూదం సమయంలో విదురుడు చెప్పాడు. ఆ చెప్పిందే ఇప్పుడు జరుగుతోందని గుర్తు చేసుకున్నాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు అన్నాడు. “జరిగిపోయిందాని గూర్చి వగచి ఏం ప్రయోజనం? చెడుకార్యాల వల్ల జరగాల్సిన నష్టం జరగక తప్పదు కదా? ఈ సమయంలో వాడు మదనపడి ప్రయోజనం ఏముంది? నేను కూడా ఓపికతో వింటున్నాను చెప్పు సంజయా.”

“అలా కర్ణభీమాదులు ఒకరినొకర్ని నొప్పించుకుంటూ పోరు సాగించసాగారు. మహా శక్తివంతమైన ఆయుధాలతో, దర్పముతో కర్ణుడు భీమసేనుడి మీదకు బాణాలను వేశాడు. ఆ మహా బాణాలకు ప్రతిగా భీముడు బాణాలు వేసినా ఫలితం లేకుండా పోయింది. ఆ సమయంలోనే కౌరవసేన వివిధాయుధాలను కుమ్మరించింది. కర్ణుడు భీమసేనుడి చాపంను ఖండించాడు. అశ్వాల పగ్గాలను తుత్తునియులుగా చేశాడు. రథ పతాకాన్ని నేలపాలు చేశాడు. వాయుపుత్రుడు విరధుడయ్యాడు. అయినా శక్తిని ప్రయోగించాడు. దాన్నీ వమ్ము చేశాడు కర్ణుడు. ఆపై భీమసేనుడి శరీరంపై చిచ్చరపిడుగుల వంటి బాణాలతో విపరీతమైన వ్యధను కలిగించాడు. భీమసేనుడి శక్తి, ధైర్యం నన్నగిల్లి అంతకుముందు అర్జునుడి చేత సంహరించబడ్డ ఏనుగులూ, అశ్వాలూ ఉన్న ప్రదేశం వద్దకెళ్ళాడు. విరిగిన రథాల మధ్య తలదాచుకున్నాడు. రాధేయుని రథం అటుగా రాలేదని లోలోన ధైర్యాన్ని నింపుకున్నాడు. కర్ణుడు రథం దిగి భీమసేనుడి కోసం చూశాడు. గుట్టల పక్కన నక్కీ వున్న భీముణ్ణి చూశాడు. ఆయుధహీనుడైన భీమసేనుడి వద్దకెళ్ళి నవ్వుతూ తన విల్లుతో వాయుపుత్రుడి కడుపు మీద కొట్టి అన్నాడు.

“ఓయీ భీమసేనా! తిండిపోతా! హాయిగా ముప్పుటలా తింటూ వుండక నీకు యుద్ధమెందుకు? నీ ఆశ తీరేలా భోజనపాత్ర వద్ద వుండక, కదనరంగంలోకి ఎలా వచ్చావ్? యుద్ధానికి తలపడేముందు సత్తా తెలుసుకుని వెళ్ళాలి. అన్నకుంభాల మీద చూపించు నీ ప్రతాపాలు. నీకు నాతో యుద్ధమా? ద్రోణపర్వము

అదిగో ఆ వైపు శ్రీకృష్ణార్జునున్నారు. వెళ్ళి నీ ప్రాణాలను కాపాడుకో. బ్రతికిపో...”

ఆ ఎగతాళి మాటలకి భీమసేనుడు తలవంచుకున్నాడు. కృంగిపోయాడు. భీముడి అవస్థను గాంచిన అర్జునుడు మహా శరాలను వేశాడు. వాటికి బదులిస్తూ కర్ణుడు వెనుతిరగటంతో భీముడు ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు. కర్ణుడిపై మరిన్ని బాణాలను అర్జునుడు వేయసాగాడు. అయితే వాటిని గురుపుత్రుడు అశ్వత్థామ మధ్యలోనే వక్కలు చేయసాగాడు. వాటికి ధీటుగా పార్థుడు బాణాలు వెయ్యటంతో, అశ్వత్థామ ఏనుగుల గుంపులోకి చొరబడ్డాడు. అప్పుడు వాయుపుత్రుడి సారథి విశోకుడు ఇంకో రథాన్ని సిద్ధం చేయటంతో భీముడు దాన్ని ఎక్కి అర్జునుడి చెంతకెళ్ళాడు. ఈలోగా సాత్యకి కూడా అర్జునుడ్ని చేరాడు.

వింటున్న ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుడ్ని అడిగాడు.

“సంజయా, మహాబలవంతులూ, శక్తివంతులలో పగ సుఖాలనెలా ఇస్తుంది. పాండుపుత్రుల పాలు పాండవులకి ఇచ్చేయటమే మంచిది. లేదంటే సంపదలూ, సాఖ్యాలూ, కీర్తి అన్నీ పోయేలా వున్నాయి. అది విని తట్టుకోగలనా? లేదంటే పగవారి పంచనా, వారందరి దాక్షిణ్యం మీద బ్రతకాల్సి వస్తుంది. అలా వుండటం వల్ల ఇక్కడా, పరలోకంలోనూ సాఖ్యాలు లభించవు గదా. దుర్యోధనుడు మహా మూర్ఖుడు. చెబితే వినడు. అర్థం చేసుకోడు. అట్టివాడ్ని నేనే అనగలను? చెప్పగలను?”

అంతెందుకు. ఎప్పుడైతే ఆచార్యుడిని దాటి అర్జునుడు మహా కౌరవసేనలోకి చొచ్చుకు వెళ్ళాడో, అప్పుడే విజయం ఎవరిదో అర్థమైంది. ఇప్పుడు వానికి తోడు భీమసాత్యకిలున్నారు. సైంధవుడు ఇక జీవింపలేనట్టే. అందు సందేహమే రావటం లేదు.”

సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో ఏకీభవించినట్టు మౌనంగా వుండి ఆపై చెప్పసాగాడు. “మహారాజా! సాత్యకితో అలంబసుడు పోరాడసాగాడు. ఇరువురూ వారి వారి కవచాలని చీల్చుకున్నారు. అంతా ఆశ్చర్యచకితులయ్యేలా భీకర సమరాన్ని వారు చేశారు. తుదకు సాత్యకి అలంబసుడి అశ్వాలను సంహరించాడు. అందమైన చెవికుండలాలను ధరించిన వాని శిరస్సును సాత్యకి సునాయాసంగా ఖండించాడు. విజయనాదం చేసి వెళ్తున్న సాత్యకిని నీ పుత్రులు

దుశ్శాసనుడితో కలిసి ఎదిరించారు. సాత్యకి వారిపై బాణాలను వేసి దుశ్శాసనుడి రథ అశ్వాలను భూమికి అర్పించాడు. అంతేకాదు అడ్డుపడిన శూరసేన, కళింగులని ఊచకోత కోసి మధించిన ఏనుగులూ ముందకుసాగాడు.

అదిచూసి వాసుదేవుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“చూశావా అర్జునా, సాత్యకి వీరపరాక్రమము. మహా శక్తివంతుడైన నీ గురువు, ఆచార్యుని దాటి నీ వద్దకు వస్తున్నాడు. దానికి కారణం ధర్మరాజు ఆజ్ఞే కాదు. నీవన్న స్నేహప్రీతి కూడా.”

అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“మహాత్మా! కానీ నాకు సాత్యకి రావటం సంతోషాన్ని కలిగించటం లేదు. ఆతడిని ధర్మరాజునకు రక్షణగా వుంచి నేను నిబ్బరంగా సైంధవుడి కోసం వచ్చాను. ఇప్పుడు సాత్యకి ఇలా వచ్చాడు. ఇప్పుడు అన్నగారు ఏ స్థితిలో వున్నారో. అక్కడ ధర్మరాజును బంధించే యోచనలో ఆచార్యుడున్నాడు. ఇక్కడ సైంధవుని వధ జరగలేదు. చూడబోతే ప్రాద్దు వాలబోతోంది. మరోపక్క భూరిశ్రవుడు యుద్ధానికి వస్తున్నాడు. మహా అస్త్రశక్తి కలవాడు..” అని చెబుతుండగానే సోమదత్తపుత్రుడు సాత్యకికి ఎదురు నిలిచి సమరానికి ఆహ్వానించాడు.

భూరిశ్రవునితో సాత్యకి సమరం

చతురంగసేనలతో, అహంకారావేశాలతో యుద్ధమన్న మహా ఉత్సాహం గల భూరిశ్రవుడు హెచ్చరింపు ధోరణితో చెప్పాడు.

“ఓయీ సాత్యకీ.. తెలియని, లేని ధైర్యాలతో కౌరవసేనలోకి చొచ్చుకు వచ్చావే. కాని నిన్ను పంపిన ధర్మరాజుకి తలవంపులే మిగులుతాయి. వచ్చే దారిలో ఎంతమందిని చంపావు. వాని బంధువులకి పరమానందం కలిగేలా నీ మరణం వుంటుంది. అపూర్వమైన నా పరాక్రమాన్ని నీకు రుచి చూపించి కిరీటికి నేనేంటో తెలుపగలను. నీవు వెనుకడుగు వేయక నిలుపు. నెత్తుటి ధారలతో నిన్ను ముంచేస్తాను. ఓయీ సాత్యకీ ఇక నీకు నూకలు లేనట్టే.”

సాత్యకి మరింత పరిహాసంతో చెప్పాడు.

“ఓహో! ఇప్పటికి గానీ నాతో సరిసమాన వీరుడు ఎదురుపడలేదు. ఈ

రోజు నాకు ఎంతో పండుగ రోజు. ఇక మీ పని అయిపోయినట్టే. నిన్నూ, నీ చతురంగ సేనలనూ తుత్తునియులుగా చేస్తాను. అయినా ఇంతదాకా ఎక్కడ దాక్కున్నావు? తగుదునమ్మా అని తీరికగా వచ్చి వ్యర్థ ప్రలాపాలు మాట్లాడుతున్నావు.”

అంబికేయా అలా వారిరువురూ పౌరుష పదాలను విసురుకున్న తర్వాత ఆయుధాలను ఒకరిపై ఒకరు ప్రయోగించుకున్నారు. ఇరువురి రథాలు విరిగాయి. విండ్లు వక్రలయ్యాయి. కత్తులతో ఇరువురూ నేలపై పోరాడుకోసాగారు. ఎంతోసేపు కత్తులతో కొట్టుకున్నారు. వారి చేతనున్న కత్తులు కూడా విరిగిపోయాయి. ఇక మల్లయుద్ధం ప్రారంభించారు. వారి పోరాటాన్ని సైనికులు ప్రేక్షకుల్లా ఉండి తిలకించసాగారు.

ఆ సమయంలో శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా! సాత్యకి ఎంతోసేపట్పించి యుద్ధం చేస్తూ వచ్చాడు. అలసిసాలసి వున్నాడు. ఈ సమయంలో భూరిశ్రవునితో పోరు సాగిస్తున్నాడు. సింహం బారిన పడిన ఏనుగులా వున్నాడు. నీకై ఇక్కడ వరకూ వచ్చాడు. వెనువెంటనే వాని సంరక్షణ చూడవల్సింది.”

అప్పుడే సాత్యకిని నేలపై పడవేసి సింహాదం చేశాడు భూరిశ్రవసుడు.

“అర్జునా! చూస్తున్నావుగా, నీకై వచ్చిన సాత్యకి శత్రువుల పాలబడ్డాడు. ఆలస్యం చెయ్యద్దు.”

“వాసుదేవా! పక్కకి తిరగటానికి కూడా అవకాశం ఇవ్వకుండా నాపై సేనలు శరప్రయోగాలు చేస్తున్నారు. అదియును గాక ద్వంద్వ యుద్ధం చేస్తున్న వానిపై శరప్రయోగం చెయ్యటం న్యాయం కాదుగదా?”

అప్పుడే భూరిశ్రవుడు మహా గర్వంతో చేతి కంకణాల మణుల శబ్దం చేస్తుండగా కత్తిని ఎత్తాడు. సాత్యకి కంఠాన్ని నరకటానికి సిద్ధమయ్యాడు. ఓ అంబికేయా, కౌరవసేనలు మహా సంతోషానికి గురయ్యాయి. ఆ స్థితిలోనూ భూరిశ్రవసుణ్ణి అర్జునుడు మెచ్చుకున్నాడు. అంతకుముందే విశాలమైన, వాడి అయిన బాణాన్ని సంధించి వేశాడు. అది మహా శబ్దం చేసుకుంటూ కాంతిని విరజిమ్ముతూ సాత్యకిని నరకబోతున్న భూరిశ్రవసుడి మణిమయ ఆభరణాలు ధరించిన చేతిని ఖండించింది. తెగిన పాములా విలవిల కొట్టుకుంది క్రిందపడ్డ

ఆ చేయి. కౌరవసేన హాహా కారాలు చేసింది.

తన చేతిని ఖండించింది అర్జునుడని గ్రహించి మహా కోపంతో, అసహ్యంతో అర్జునుడివైపు చూసి అరిచాడు భూరిశ్రవుడు.

“ఓయీ అర్జునా, నేను నిన్ను కదిలించానా? నీవో దిక్కు, నేనో దిక్కున పోరాడుతున్నాము. అలాంటిది ఇంత నీచమైన కార్యానికి ఒడిగడతావా? ధర్మాన్ని బోధించిన ఆచార్యుని శిష్యుడవు. ఇంద్రుడి వరాన పుట్టి, పరమేశ్వర అనుగ్రహ ప్రసాదాన్ని పొందావు. వారంతా ఇలాగే యుద్ధం చెయ్యమని చెప్పారా?”

బాహ్లికుడి మనవడైన భూరిశ్రవసునితో అర్జునుడు చెప్పాడు.

“కదనరంగంలో అయిన వారినీ, తన వారినీ, తన సైన్యాన్నీ సర్వవేళల కాపాడటం నాయకత్వ లక్షణమే. అది నీచ కార్యమూ, అధర్మమూ ఎలా అవుతుంది? నీకు ఆపద సంభవించినప్పుడు నిన్ను కాపాడలేని మీ నాయకులను దూషించుము. ఎంతో ప్రయత్నం చేశావ్, సాత్యకిని చంపటానికి. అయినా ఈ అర్జునుడుండగా సాత్యకిని ఏమైనా చెయ్యగలననే భావించావా? అయినా ఇప్పుడు ధర్మాధర్మాలు గుర్తుకొచ్చాయా? అభిమన్యపుత్రుణ్ణి పదుగురూ కలిసి అధర్మంగా సంహరించినప్పుడు ఈ ధర్మలేమయ్యాయి? సకల సమస్యలకూ కారణభూతుడు మీ రారాజు. ఓ రాజా, నీ రాజు నరకానికి వెళ్తాడు. నీవు వీరస్వర్గాన్ని అలంకరిస్తావు.”

అని అర్జునుడు అంటుండగానే సాత్యకి కత్తిని అందుకున్నాడు. సాత్యకి ఉద్దేశ్యం గ్రహించి శ్రీకృష్ణభీమఅశ్వత్థామకర్ణులు ఎలుగెత్తి వద్దని వారించారు. అయితే అప్పటికే సాత్యకి మెరుపు వేగంతో కత్తిని రుఖిపించాడు. భూరిశ్రవసుని తలను ఖండించాడు.

ఓ మహారాజా! భూరిశ్రవసుణ్ణి సాత్యకి చంపిన పద్ధతిలో భిన్నాభిప్రాయాలు వెలువడ్డాయి. ఒకరు ధర్మమంటే, మరొకరు అధర్మమాన్నారు. అలా భూరిశ్రవసుడి గాధ కురుక్షేత్ర కదనరంగంలో ఆగిపోయింది.

ధృతరాష్ట్రుడు నిట్టూర్చి అన్నాడు. “భూరిశ్రవసుడు మహావీరుడు. ద్రోణాది కృతవర్మలు కూడా జయింపలేనివాడు. అట్టివానికి సాత్యకి చేతిలో మరణం... జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాడు.”

సాత్యకి పరాభవ కారణములు

“అంతటి మహావీరుడు అలా ఓడిపోవటానికి, సంహరింపబడటానికి కారణమున్నదా?”

ధృతారష్ట్రునితో సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

“ప్రతిదానికి కారణం వుంటుంది అంబికేయా! చంద్రవంశంలో జన్మించిన యయాతి పుత్రుడు యుదుభాపతి వంశం వాడైన దేవమీధునికి కలిగిన పుత్రుడే శూరమహారాజు. వాని తనయుడే వసుదేవుడు. వానికి పుట్టిన వాడు శిని. దేవకుడున్న రాజు తన పుత్రిక దేవకికి స్వయంవరం ప్రకటించాడు. శిని అన్నవాడు దేవకిని స్వయంవరంలో పొందాలని ఆ మహాత్మవానికి వెళ్ళాడు. తన ఉద్దేశాన్ని చెప్పి, అడ్డు వచ్చిన రాజులను ఊచకోత కోసి పరుగులు తీయించాడు. అట్టి వాణ్ని బాహ్లికుని తనూజుడు సోమదత్తుడు ఎదుర్కొని భీకర సమరం చేశాడు. అన్నీ ఆయుధాలు అయిపోయి, విరిగిన తర్వాత ద్వంద్వయుద్ధాన్ని ప్రారంభించారు. అవకాశం లభించగానే శిని సోమదత్తుని జుట్టు పట్టుకుని అవనిపై ఈడ్చి, పాదాలతో తన్ని మహా అవమానానికి గురి చేశాడు. పారిపోమ్మనీ, ప్రాణాలను దక్కించుకోమనీ చెప్పాడు. అంతటి ఘోర అవమానాన్ని భరించలేకపోయిన సోమదత్తుడు హరదేవుని గూర్చి భీకర తపస్సు ప్రారంభించాడు. పరమేశ్వరుడు సోమదత్తుని తపస్సుకు మెచ్చి ఏం కావాలో కోరుకోమన్నాడు. అయితే అప్పటికే శిని, వాని పుత్రుడూ మహా కాలగర్భంలో కలిసిపోయారు. దాంతో సోమదత్తుడు వాని మనవడ్ని కొట్టగలిగే వాడ్ని తన పుత్రునిగా ఇమ్మన్నాడు. పరమేశ్వరుడు దీనించి అంతార్థనమయ్యాడు. ఆ మహదేవుని వరం వల్ల పుట్టిన భూరిశ్రవసుడు శిని మనవడైన సాత్యకిని అంతలా అవమానం చెయ్యగలిగాడు. తుదకు సాత్యకి చేతిలోనే సంహరించబడ్డాడు.

నిన్న అంబికేయుడు, ఆపై గాథను వివరించమన్నాడు.

“మహిపాలా! శౌరి రథాన్ని సైంధవుని వైపు నడిపించాడు. దాంతో అశ్వత్థామాదులు అర్జునుడికి ఎదురునిలిచి సమరం సాగించారు. సాత్యకి కర్ణుడితో తలపడ్డాడు.

ఆరోజు భూరిశ్రవసుని వల్ల సాత్యకికి భంగపాటు తప్పదని తెలిసిన శ్రీకృష్ణుడు ముందురోజే దారుకుని రథాన్ని సిద్ధం చేసి వుంచమన్నాడు. తన

సంజ్ఞతో వెనువెంటనే రావల్సిందని కూడా చెప్పాడు. ముందే చెప్పినట్లు పాంచజన్యాన్ని ఓ భంగమలో పెట్టి ఊదటంతో దారుకుడు శైబ్య, సుగ్రీవ, మేఘపుష్ప, వలాహకాలనే అశ్వాలను పరుగులు తీయించి గరుడకేతనం రెపరెపలాడేలా శ్రీకృష్ణుని ముందు నిలిపాడు. తగు సమయంలో చెప్పినట్లు రథాన్ని తెచ్చిన దారుకుణ్ని మెచ్చుకొని రథాన్ని అధిరోహించమని సాత్యకికి చెప్పాడు శ్రీకృష్ణుడు.

వానితో యుద్ధం చేస్తున్న కర్ణుడు శ్రీకృష్ణుడి రథాన్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. సాత్యకి రథాన్ని అధిరోహించి కర్ణుడిపై బాణాలను వేశాడు.

“అర్జునా! భూరిశ్రవసుని మరణం కర్ణుడ్ని రెచ్చగొట్టేలా చేసింది. సాత్యకితో భీకరపోరు చేస్తున్నాడు. సాత్యకికి కర్ణుడు వల్ల ఎట్టి ఆపదా కలుగదు. కాన వాణ్ని పట్టించుకోకుండా సైంధవుడు ఉన్న దిశగా వెళ్లాం” చెప్పాడు కృష్ణుడు.

కర్ణసాత్యకిలు ఇరుసేనల వారే కాకుండా దేవతలు సహితం ఆశ్చర్యంగా చూసేలా పోరాడుకోసాగారు.

సాత్యకి కర్ణుల సంగ్రామం

“ఓ అంబికేయా! అలా కొంతసేపు కర్ణసాత్యకిలు భీషణ సమరం చేశారు. దుర్యోధనాదులంతా చూస్తుండగా, మహా భీకర శక్తితో కర్ణుడ్ని రక్త ధారలతో ముంచేశాడు. శర వర్షాన్ని కురపించాడు సాత్యకి. అశ్వాలనూ, కేతనాలనూ కూల్చాడు. దాంతో కౌరవసేనలోని వీరులు సాత్యకి రథం చుట్టేసి భీషణ భీకర శబ్దాలు చేస్తూ ఆయుధాలను సాత్యకిపై ప్రయోగించారు. అంతమంది కలిసి వచ్చినా జంకక వారిపై నిశిత శరప్రయోగాలు వేయసాగాడు.”

అంతట ధృతరాష్ట్రుడు అడిగాడు. “సంజయా, శ్రీకృష్ణుడి రథం లభించినందువల్లైనా, సాత్యకి మహాపరాక్రమం మరింత ఇనుముడించింది. అది సరే, కర్ణుడి చేతిలో అవమానింపబడి భీముడు అర్జునుడి దగ్గరికెళ్ళి ఎవరితో పోరాడాడు?”

“అర్జునుడ్ని చేరి తనని ఎలా అవమానించిందీ చెబుతూ కర్ణుడ్ని వదలనని, సంహరిస్తానని చెప్పాడు. అర్జునుడు వారించి వాని పొగరు మాటల సంగతి ఎందుకు.. వాని మాటలు వానికే అప్పచెబుదాం. నీవు ఆ విషయాన్ని

వదిలేయి” అని చెప్పాడు. ఆపై కర్ణుడి రథంవైపు నడిపాడు శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని.

“కర్ణా! ఏం అన్ని మాటలన్నావ్ భీమసేనుడ్ని. అతను పరిగెత్తించినప్పుడు నీవు పరుగులు తీసిన విషయం మరిచావా? యుద్ధంలో వెనకడుగు, ముందడుగు సర్వసాధారణం. దానికే గర్వహంకారాలతో మిడిసిపడాలా? సాత్యకిపై నిలువగలిగావా? అది మరిచి సాటి వీరుడ్ని తూలనాడతావా. నీవేంటో నీ బుద్ధేమిటో లోకానికి తెలిసింది. అన్యాయంగా పసివాడైన అభిమన్యుడి విల్లును త్రుంచావు. అదే అధర్మంతో అభిమన్యుడ్ని పాట్లన పెట్టుకున్నారు. అదే విధంగా కాకుండా ధర్మపద్ధతిలో నీ పుత్రుడు వృషసేనుడ్ని నీవారంతా చూస్తుండగా చంపి తీరుతాను. ఏం చేస్తావో చూస్తాను” అర్జునుడు కఠినంగా పలికాడు. సేనలు రథాన్ని చుట్టుముట్టాయి. దుర్యోధనుడు కర్ణుడితో చెప్పాడు.

“సూర్యుడిలో కాంతి తగ్గిపోతూ వుంది. మరికొంతసేపు ఇలాగే అర్జునుని ఆపగలిగితే సూర్యుడు అస్తమిస్తాడు. నీవూ, శల్యుడూ, అశ్వత్థామూ, కృపాది దుశ్శాసనులతో పాటు నేనూ వుండగా అర్జునుడు తన ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చుకోగలడా? పోయేకాలం వుండబట్టే అర్జునుడు అలాంటి భీషణ ప్రతిజ్ఞ చేశాడు. కిరీటి దారిలోనే పాండుపుత్రులనూ సాగనంపి సకల మహిమండలాన్ని మనమే ఏలుదాం. కాన ఇప్పుడు శక్తి, ఆలోచనలతో ముందుకు సాగాలి.”

“రాజా! నా శాయశక్తుల పోరాడుతూ, నీకు విజయాన్ని చేకూరుస్తాను. నా రాజభక్తిని చాటుతాను. ఆపై దైవేచ్ఛ.”

కర్ణుడి మాటలతో దుర్యోధనుడు ఆనందపడ్డాడు. భీమ సాత్యకిలు కౌరవసేనలపై విరుచుకుపడి రథాలను విరుస్తూ, అశ్వాలను కూలుస్తూ, పతాకాలను నేలకు రాలేలా చేస్తున్నారు. దుర్యోధనాదులంతా సైంధవుడ్ని వెనక వుంచి అర్జునుడిపై వివిధ రకాల ఆయుధాలను ప్రయోగించసాగారు. అంతమంది అన్ని వైపుల నుంచి నిశిత ఆయుధ ప్రయోగాలను చేస్తున్నా, అర్జునుడు వాటిని చేధిస్తూ, మధ్య మధ్య తగిలిన బాణాలకు ఓర్చుకోసాగాడు. సైంధవుడే లక్ష్యంగా పెనుబాణాలను అడ్డుపడ్డ వారిపై వేయసాగాడు. విజయావేశంతో ప్రజ్వలించాడు.

సైంధవుని వైపు పోనివ్వకుండా అర్జునుడ్ని కట్టడి చేసేందుకు లెక్కకు మించిన బాణాలను వేయసాగారు కౌరవయోధులు. వాటిని అంబన మధ్యలోనే వక్కలు చేస్తూ ముందుకు కదలసాగాడు పార్థుడు.

శ్రీ మహాభారతము

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అర్జునుడు సైంధవుడి దిశగా మదపుటేనుగువలే వెళ్ళసాగాడు. ఆ దూకుడికి భూమి కూడా దద్దరిల్లేలా వుంది. అట్టి సమయంలో కర్ణుడు వచ్చి నిలిచాడు. వస్తూనే అర్జున భీమ సాత్యకిలను నొప్పించాడు శరాలతో. కర్ణుడు వంద బాణాలు వేస్తే అర్జునుడు అయిదొందల బాణాలను వేశాడు. ఇరువురూ కోపావేశంతో వూగిపోయారు. అర్జునుడు ఓ భీకర వేగ బాణం వేసి కర్ణుడి ధనస్సును తుంచాడు. ఆ వెంటనే అర్థచంద్రాకార బాణం వేసి అశ్వత్థామ విల్లును విరిచాడు. దాంతో దుర్యోధనుడు తన సేనలకి ఆదేశాలిచ్చాడు, కర్ణుడి దగ్గరికి వెళ్ళమని. అప్పటికే కర్ణుడి రథ అశ్వాలను అర్జునుడు కూల్చివేశాడు. ఏం చెయ్యాలో అర్థంగాక కర్ణుడు నిలిచినప్పుడు అశ్వత్థామ తన రథంలోకి అహ్వనించాడు. శల్యుడు కూడా తోడవ్వటంతో అర్జునుడిపై బాణాలను వేయసాగారు. అలాగే కృపాచార్యుడూ, వృషసేనుడూ కూడా కలిసి అర్జునుడ్ని ఎదుర్కొనసాగారు. ఓ పక్క వారిని ఎదుర్కుంటూనే సైంధవుడిపై బాణాలను వేయసాగాడు. తనను చుట్టు ముట్టిన సైన్యానికీ, తననెదిరిస్తున్న కౌరవయోధులకూ తగురీతిన సమాధానం చెబుతూ గాండీవం అల్లెత్రాటిని మ్రోగించాడు. ఆ టంకార శబ్దానికి కౌరవసేన సంక్షోభం చెంది కకావికలమైంది. బాణాలతో చెల్లాచెదరు చేసి సైంధవుడి పైకి వెళ్ళాడు అర్జునుడు. సైంధవుడు ఏమూత్రం జంకక అర్జునుడి అశ్వాలమీదా, రథం మీదా బాణాలను వేసి గగన సీమలోంచి చూస్తున్న దేవతల ప్రశంసలను అందుకున్నాడు.

సైంధవునికి రక్షణగా కృపాశ్వత్థామశల్యవృషసేనులున్నారు. వెనుకగా సైంధవుడు. వాణ్ని ఎలా సంహరించాలో అర్థం కాక పెదవి నొక్కుకుంటూ సూర్యుడివైపు చూశాడు అర్జునుడు.

“అర్జునా, సూర్యనారాయణుడు అస్త్రాది చేరబోతున్నాడు. ఏదో వకటి చెయ్యకపోతే ప్రతిజ్ఞ భంగమవుతుంది. అర్జునా, సూర్యుడు పడమటి కొండను చేరినట్టు భ్రమ కల్పిస్తాను. సూర్య మండలాన్ని మరుగుపడేలా నా దివ్యశక్తితో చేస్తాను. నీవు జయద్రథ వధ చేయి. మాయాంధకారం సృష్టించగానే కౌరవులూ, సైంధవుడూ సంతోషంతో కేకలు వేస్తూ పొంగిపోతారు. ఆ విప్రవీగటమే నీకు కావాలి. క్షణమాలస్యం చెయ్యకుండా నీ ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చు.”

“శ్రీకృష్ణా! నా ప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకోవటానికి నా పరాక్రమం చాలదా! ఉపాయంతో చెయ్యవల్సిందేనా?”

ద్రోణపర్వము

సమాధానంగా శ్రీకృష్ణుడు చిరునవ్వు నవ్వి, మాయా చీకటిని సృష్టించాడు. ఆ చీకటినే సూర్యాస్తమయంలా భావించారు సకల సైన్యాలు.

మహాకేకలతో, అరుపులతో కదనరంగం దద్దరిల్లింది. సైంధవుడు పడమటి దిక్కుకి చూశాడు. అర్జునుడి ప్రతిజ్ఞ భంగమైనదని కేకలు వినిపించాయి. అప్పుడు శ్రీకృష్ణు భగవానుడు చెప్పాడు.

“అర్జునా! రథంపైనుండి పడమటి దిక్కుకు గర్వాతిశయంతో చూస్తున్న సైంధవుణ్ణి సంహరించు.”

సైంధవుని సంహారం

అర్జునుడు పుష్పమాలికలతో, గంధ పుష్పాదులతో పూజించిన వాడి అయిన బాణాన్ని సంధించి వేశాడు. పిట్ట కోసం వెళ్ళే దేగలా దూసుకు వెళ్ళింది ఆ బాణం. వెళ్ళి సైంధవుని తలను ఖండించింది. అంతకు ముందే ‘అర్జునా, సైంధవుడి తన నేల తాకరాదు. గగన సీమలోనే వుండాలి. దానికో హేతువు వున్నది....’ అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పాడు.

అర్జునుడు వెనువెంటనే బాణాలను వేసి సైంధవుడి తల నేలపై పడకుండా ముందు వెనుకకు, పక్కకు, ఆ పక్కకు ఆకాశంలో ఎగిరేలా బంతి ఆటలా చేయసాగాడు.

శ్రీకృష్ణుడు మాయను ఉపసంహరించాడు. సూర్యుడు తన వెలుగుతో ముందుకు సాగుతున్నాడు. కౌరవసేనలు అది చూసి బిత్తరపోయారు. తేరుకొని శ్రీకృష్ణుని మాయాజాలానికి మండిపడ్డారు. సైంధవుని వధతో మహా వ్యధకు లోనయ్యారు.

“శ్రీకృష్ణా, సైంధవుడి తలను ఆకాశంలో ఎంతసేపని అటూ, ఇటూ తిప్పగలను. ఏం చెయ్యాలి? ఎక్కడ వేయాలి? అసలిలా ఎందుకు చేయాల్సివస్తోంది?”

“అర్జునా, సైంధవుని తలను నేలకి తాకకుండా, గగన సీమలోనే పరిభ్రమించేలా చెయ్యమనటానికి పెద్ద కారణమే వుంది.

అర్జునా, వృద్ధక్షత్రుడు సింధూ దేశాధిపతి. మగబిడ్డ కోసం ఘోర తపస్సు చేశాడు. దేవాదిదేవతలకు మహా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించే తపస్సు ఫలించింది.

శ్రీ మహాభారతము

ఆ మహా తపస్సు వల్లే జయద్రథుడు జన్మించాడు. బాల్యంలో ఓసారి ఆకాశవాణి, సంగ్రామ రంగంలో మైమరిచిన వీని తల తునాతునకలైపోతుందని పలికింది. ఆకాశవాణి భీషణ స్వరంలో చెప్పినదానికి వృద్ధక్షత్రుడు ఉడికిపోయాడు. అదే అయితే నేలపై పడవేసిన వాడి తల నూరుశకలాల్లై నశించుగాక అని తపోశక్తితో నిర్ణయం చేశాడు. ఆపై సైంధవునికి పట్టాభిషేకం చేసి తపోవనానికి వెళ్ళాడు. అక్కడ తపస్సులో మునిగి ఉన్నాడు.

కాన నీవు వీని శీర్షం నేలపై పడకుండా, మహా శక్తివంతమైన, పరమేశ్వర ప్రసాదమైన పాశుపతాస్త్రాన్ని సంధించు. అరణ్యంలో తపస్సు చేసుకుంటున్న వృద్ధక్షత్రుడి తొడపై పడేలా చేయి.

అర్జునా, వృద్ధక్షత్రుడు శమంత పంచకమనే చోట వున్నాడు” అని చెప్పాడు.

అర్జునుడు భక్తిగా పరమేశ్వరుడిని ధ్యానించి పాశుపతాస్త్రం సంధించాడు. ఆ దివ్యబాణం మహా తేజస్సును వెలువరిస్తూ ఆ తలను మోసుకుని శమంత పంచకమునకి మెరుపు వేగంతో వెళ్ళి అక్కడ తపస్సు చేసుకుంటున్న వృద్ధక్షత్రుడి తొడపై పడింది. తనపై ఏం పడిందాని దిగ్గున లేచాడు. ఆ తలను తోసేశాడు. అది కింద పడిపడటంతోనే వృద్ధక్షత్రుడి తల కూడా నూరు వక్కలైంది. అర్జునుడు పాశుపతాస్త్రాన్ని ఉపసంహరించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, అలా సైంధవుడి సంహారం జరిగింది. ఆ సంహార విధానానికి కౌరవ సేనలు భయంతో వణికిపోయారు. కౌరవసైన్యం వైపున్న రాజులకి తెలియని భీతి కలిగింది. సైంధవుడి తల నేలపై పడేదాకా మొండెం అలాగే నిలిచి ఉంది. వృద్ధక్షత్రుడు సైంధవుడి తలను తోయగానే, ఆ తల నేలను తాకగానే మొండెం వాలిపోయింది. ఓ అంబికేయా, నీ పుత్రులు మహా శోకానికి గురయ్యారు. మహా దుఃఖంతో కన్నీరు కార్చారు. శ్రీకృష్ణార్జునులు విజయనాదాలు చేశారు. భీముడు సింహనాదం చేశాడు. అది విన్న ధర్మరాజు మహా సంతోషానికి లోనయ్యాడు. పాండవుల సేన విజయంతో గొంతెత్తి అరిచింది. ఆ కదనరంగంలో పాండవుల సేన చేసిన కోలాహలం, అరుపులూ నలుదిశలా ప్రతిధ్వనించాయి.

ద్రోణపర్వము

పంచమఖండము

ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకి సంజయుడు అలా సైంధవుని వధని గూర్చి వివరించాడు” అని వైశంపాయన మహర్షి జనమేజయునకు చెప్పాడు. జనమేజయుడు భక్తిగా మహర్షికి నమస్కరించి తదనంతర గాఢను చెప్పమన్నాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు శ్రీకృష్ణార్జునుల యుద్ధ వైపుణ్యాలని విని భయానికి లోనయ్యాడు, తన పుత్రులను తలచుకొని. ఆపై ఏం జరిగిందో తెలుసుకోగోరి సంజయుణ్ణి అడిగాడు.

“సూతకుమారా! జయద్రథ నరపతి పరలోకం చేరుకున్న తర్వాత దుర్యోధనాదులంతా ఏం చేశారు? ఎలా స్పందించారు? సమరం ఏ తీరులో సాగింది?”

సంజయుడు వినయభక్తి రసాలతో ధృతరాష్ట్రునికి నమస్కరించి కౌరవేశ్వరునికి భారత సంగ్రామ గాఢను చెప్పటం ప్రారంభించాడు.

“సైంధవ వధతో పాండుసేనలు మహా నూతనోత్తేజంతో కౌరవసేనలపై విరుచుకుపడ్డాయి.

అర్జునుడు తనపై వేసిన కౌరవయోధుల బాణాలను వక్కలు చేశాడే గాని, వేసిన వారిపై కోపాన్ని చూపలేదు. కృపాచార్యుడు అర్జునుడి బాణాలకి ఎర్రటి రంగును పొందాడు. ఓ దశలో మూర్ఛకి కూడా లోనయ్యాడు. దాంతో సారథి రథాన్ని సురక్షిత ప్రదేశానికి తీసుకెళ్ళాడు. అర్జునుడు కృపాచార్యుడి పరిస్థితి చూసి వేదనకి గురయ్యాడు.

అర్జునుడి మనోస్థితి చూసి శ్రీకృష్ణుడు చెప్పాడు.

“పార్థా! దేవతలంతా కలిసి పోరాడినా గెలవలేని కౌరవసైన్యాన్ని సునాయాసంగా గెలవగలుగుతున్నావు. దైవబలమే కాదు, నీ పరాక్రమం కూడా అందుకు కారణం. పాశుపతాస్త్రంతో సైంధవుడిని దిగ్విజయంగా సంహరించగలిగావు. ఇక మిగిలింది సూర్యపుత్రుడు కర్ణుడు. మహేంద్రుడిచ్చిన శక్త్యాయుధంతో వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. అట్టి కర్ణుణ్ణి, రాధేయుణ్ణి కూడా గెలిచిన రోజు మహోత్సవ రోజు అవగలదు.”

విజయుడు శ్రీకృష్ణుడితో చెప్పాడు.

“వాసుదేవా! పరమాత్మా! ఏదయినా నీ కరుణా కటాక్షాల వల్లనే సాధించగలుగుతున్నాను. నిన్నాశ్రయించిన వారికి విజయం తప్ప మరేం వుండదు. కార్యసిద్ధికై సదా నీ ఆనతితోనే మేం నడుచుకుంటున్నాము.”

“అర్జునా, ముందు మనం ధర్మరాజు వద్దకు వెళదాం. సూర్యాస్తమయం అవుతోంది.”

అప్పటికే కౌరవయోధుల మొహాలు చిన్నబోయాయి. భాస్కరదేవుడు అస్తమించాడు. ధర్మరాజు ఆనాటికి సమరం చాలించి తన వారితో కలిసి అర్జునుడి కోసం ఎదురుచూడసాగాడు. పాంచజన్య శబ్దం వినిపించటంతో ఆనందం చెందాడు. శ్రీకృష్ణార్జునులకి ఎదురెళ్ళాడు ధర్మరాజు.

“పురాణపురుషా! కృష్ణా! సైంధవ సంహారంతో నన్ను ఆనందపారవశ్యుణ్ణి చెయ్యటమే కాదు. మహా భాగ్యాశాలిని చేశావు” అని అంజలి ఘటించాడు.

శ్రీకృష్ణుడు చిరునవ్వుతో చెప్పాడు.

“ధర్మపుత్రా! నీ మహా భీకర కోపాగ్ని జ్వాలలో పడి సైంధవుడు అస్తమించాడు. ధర్మానికి ప్రతిరూపమైన నీకు అపకారం చేసినవాడు ఎంతటి పరాక్రమవంతుడైనా భూమిపై నివశించగలడా?”

వింటున్న పాండవులూ, సైన్యాలూ పరమానందం చెందాయి. రేపటి రోజు యుద్ధానికోసం ఉవ్విళ్ళూరసాగాయి.

అక్కడ కౌరవ శిబిరంలో దుర్యోధనుడు అపార చింతకు లోనయ్యాడు. ఆనాటి యుద్ధంలో తామెంత నష్టపోయిందీ, మరెంతలా అవమానం చెందిందీ తలచుకొని వివర్ణవదనుడయ్యాడు. కొంతసేపటి తర్వాత ద్రోణాచార్యుని వద్దకెళ్ళాడు. పాండవుల విజయ విహారమూ, తమ సేనల పరాజయం గూర్చి చింతావ్యాకుల స్వరంతో చెప్పాడు.

“ఆచార్యా! అర్జునుడి అరివీర పరాక్రమానికి మనవారు రోజు రోజుకీ తగ్గిపోతున్నారు. తమరూ, కర్ణుడు కూడా వెలవెలపోయారు. అపార కౌరవసైన్యానికి రక్షణ కరువైనది. ఎంతటి వారలయినా అర్జునుడి ముందు నిలువలేని వారయ్యారు. మహా వీరాధివీరుడు భీష్ములవారు శిఖండి వల్ల కూలిపోవాల్సి వచ్చింది. ఇప్పటికే ఏడు అక్షౌహిణుల సైన్యం పాండవ వీరుల ధాటికి నశించింది. సైంధవుణ్ణి కూడా సంహరించారు. నాపై అపార ప్రేమతో నాకు తోడై నిలిచిన రాజన్యులెందరో వీరస్వర్గాన్ని అలంకరించారు. ఇక మిగిలింది

ధర్మరాజాదులను సంహరించటమా, పోయిన మన వారందరి దారిలోనే వీరస్వర్గానికి వెళ్ళటమా? నాకేది దారి? అర్జునుడి మీకు అతి ప్రിയ ముఖ్య శిష్యుడు. అందువల్లనేనా, తమరు తమ భుజ బల పరాక్రమాన్ని చూపలేకపోతున్నారు. ఒక్క కర్ణుడే కౌరవ సేనా పరిరక్షణను సంపూర్ణ రాజభక్తితో చేస్తున్నాడు. కానీ ఒక్కడు ఎంతవరకు చెయ్యగలడు. తమరేమో పక్షపాత బుద్ధితో ప్రవర్తిస్తున్నారు. సైంధవుణ్ణి కాపాడటానికి కర్ణుడు చెయ్యాల్సినదంతా చేశాడు. అయినా కాపాడలేకపోయాడు.”

రారాజు మాటలతో ద్రోణాచార్యుడు ఎప్పటిలా లోలోన బాధపడ్డాడు.

“సుయోధనా, మాటలనే బాణాలతో నన్ను పాడవకు. ఎన్నోసార్లు నేను నీకు చెప్పివున్నాను. అర్జునుడు జయింపుటకు వీలుకానివాడు. సకల దేవతలు ఎదురు నిలిచి పోరాడినా, భీష్ముణ్ణి జయింపగలరా? అలాంటి వాణ్ణి అర్జునుడు జయించాడు. అప్పుడే నాకు తెలుసు విజయం ఎవరిదో. అయినా యుద్ధం చేస్తున్నానంటే నా ధర్మం నేను చెయ్యాలి.

రారాజా, ఆనాడు నిండు సభలో శకుని చేత నీవాడించిన మాయా జూదం తాలూకూ ప్రతిఫలమే నేడు అర్జునుడి గాండీవం నుంచి బాణాల రూపంలో వస్తోంది. అదే సభలో పాండవ పట్టమహిషి ద్రాపదీదేవికి చేయకూడని అవమానం చేశావు. ఆ పాపం అనుభవింపక తప్పుతుందా? ఆనాడు నీవారంతా చేసిన కార్యాలూ, మాటలూ పాండవులు ఎలా మరిచిపోతారు? నాయనా సుయోధనా, సదాచారులకీ, ధర్మపరులకీ అపకారం చేస్తే వారి పుణ్యం చేసిన వార్నీ, అనిని వార్నీ హరించి వేస్తుంది. అతి తథ్యం.

పాండుపుత్రులు అన్నీ భరించారు. వనవాసం చేశారు. అజ్ఞాతవాసం చేశారు. అప్పుడైనా వారికివ్వాలైన పాలు వారికివ్వాలి గదా? నీవు కాదన్నావు. తమకి న్యాయంగా రావాల్సిన రాజ్యం కోసం వారి పోరుసాగిస్తున్నారు. నీవే వారి రాజ్యం వారికివ్వకుండా వుండటానికి చేస్తున్నావు. ఇదంతా తెలిసినా నేను నీకై యుద్ధం చేస్తున్నాను. వేదాలు చదివిన వాడని అయినా ఏం ప్రయోజనం. ఇవన్నీ ఎందుకు. అయినా సైంధవుణ్ణి కాపాడాల్సినది నేను ఒక్కడినేనా? నీవారంతా బాధ్యులు కారా? అందరమూ బాధ్యులమే. నన్ను ఒక్కణ్ణి బాధ్యుడిగా చేయటం నీకు తగునా?”

దుర్యోధనుడు మారుమాట్లాడకుండా చూస్తుండిపోయాడు.

ద్రోణాచార్యుని ప్రతిజ్ఞ

“సుయోధనా, జరిగిన వాటి గూర్చి ఎందుకు. శత్రుభీకరంగా సమరం చేస్తాను. ఆ పాండవులనూ, శిఖండినీ సంహరించేదాకా కవచం తీయను...”

దుర్యోధనుడు నిబ్బరంగా ఆచార్యుణ్ణి చూశాడు.

“రారాజా, నీవిక మన వాహినులను సమాయత్తపరుచు. విజయమో, వీరస్వర్గమో. నామాటగా నా పుత్రుడు అశ్వత్థామకు చెప్పు. జరగకూడనిది జరిగితే, అశ్వత్థామకు నా కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్చమను. ధర్మపద్ధతిన జీవనాన్ని సాగించమను. దుఃఖాన్ని దిగమ్రొంగమను. ఏ కారణంగానైనా నా చేతిలో పాండుపుత్రులు సంహరించబడకపోతే వారిని ఎట్టి పరిస్థితిలో కూడా విడిచి పెట్టద్దని చెప్పు. ఎలాంటి సంహరించమను.”

దుర్యోధనుడు ఆచార్యునికి నమస్కరించి కర్ణుడి వద్దకెళ్ళాడు.

“కర్ణా, పగవారు చొరబడలేని చక్రవ్యూహాన్ని ఆచార్యుడు రచియించాడు. అయినా శత్రువులను లోపలకి రానిచ్చాడు. ఆచార్యుడే స్వామి ద్రోహి. అంతటి అభేద్యమైన వ్యూహాన్ని ఛేదించి అర్జునుడు సైంధవుడిని సంహరింస్తుంటే ఆచార్యుడు చూస్తుండిపోయాడు. మిన్నకుండిపోయాడు. తొలుతే ఆచార్యుని బుద్ధి తెలుసుంటే సైంధవుణ్ణి కదనరంగంలోకి తెచ్చేవాణ్ణి కాదు. యుద్ధ శిబిరంలో ఉంచేవాణ్ణి. ఇంకా మనం గురువుని నమ్మి యుద్ధం చెయ్యటమంటే అపజయాన్ని కొని తెచ్చుకున్నట్టే.”

“రారాజా! జరిగినదానికి ఆచార్యుణ్ణి అని ఏం ప్రయోజనం? పాండవులను మట్టుబెట్టడానికి ఎంతోకాలం నుంచి, చిన్ననాటినుంచి ప్రయత్నం చేస్తున్నాము. చెయ్యగలిగామా? ఏ ఒక్కటైనా ఫలించిందా? ఇదీ అంతే. పాండవులు నశించాలంటే దైవబలం కూడా కావాలి. ఆ బలంతోనే సైంధవుణ్ణి చంపాడు అర్జునుడు. వ్యధ చెందటం, బాధపడటం విజయలక్షణం కాదు. యుద్ధం చెయ్యటం వరకే మన విధి. జరగేది జరక్కమానదు. దైవ నిర్ణయం ఎలా వుంటే అలా జరుగుతుంది.”

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! కర్ణుడు ఆ విధంగా అటుండగానే పాండవుల సేన యుద్ధానికి భేరి మ్రోగించింది. కౌరవుల సైన్యామూ సమాయత్తమయింది. భీకర అరుపులతో, కేకలతో, గర్జనలతో శత్రుభీకరులై ఒకరిపై మరొకరు విరుచుకు

ఓ మహారాజా! ఇరుసైన్యాల ఆయుధాల తాకిడికి మంటలు నిప్పు కణికల్లా వెలువడ్డాయి. ఆయుధాలు పగిలి, బూడిదై, వక్కలై నేలరాలాయి. రారాజు దుర్యోధనుడు సైంధవుని మరణంతో దుఃఖంతోనూ, కసితోనూ యుద్ధం చేయసాగాడు. ఆచార్యుడు దూకుడు తగదని వారించినా, మహా పాండవసేనలోకి చొచ్చుకుపోయి వీరవిహారం చేశాడు. మదపుటేనుగు వలే ముందుకు సాగాడు. దుర్యోధనుడి ప్రతాపానికి చతురంగ సేనలు క్షీణించాయి. నీ పుత్రుడు దుర్యోధనుడి అరివీర పరాక్రమంతో పాండవ వీరులంతా ఒక్కటై వచ్చారు. వాయుపుత్రుడిపై, నకుల సహదేవులపై, ధృష్టద్యుమ్నుడిపై, సాత్యకిపై, ధర్మరాజుపై, ఘటోత్కచునిపై బాణవర్షం కురిపించాడు దుర్యోధనుడు.

ధర్మరాజు అదను చూసి దుర్యోధనుడి విల్లు విరిచాడు. ఆపై ఒకేసారి అంతా ఆయుధాలను ప్రయోగించటంతో దుర్యోధనుడు సామ్యసిల్లి పడిపోయాడు. దుర్యోధనుడు ఇక లేడని పాండవ సైన్యం తలచింది. సంతోషంతో గట్టిగా గగన సీమ దద్దరిల్లేలా అరిచారు వారంతా. ఏం జరిగిందో అర్థం కాక ద్రోణాచార్యుడు పాండవ సైన్యంపై శరతుఘాన సృష్టించాడు. ఈలోగా దుర్యోధనుడు తేరుకున్నాడు. అలా భీకరంగా రణం జరగసాగింది.

“ఓ సంజయా, ఆచార్యుడు ధనుర్విద్యా విశారదుడు కదా.... ఏ విధంగా భీకర పోరాటం చేశాడో వివరించు.” సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

“ఓ మహారాజా! ఆచార్యుడు పాండవులపై ఇంకా సాత్యకి, మత్స్యదేశపు వీరులపై, ఉపపాండవులపై, ఇంకా దండనాయకుడిపై శరవర్షాన్ని ఎడతెరపి లేకుండా కురిపించాడు. వాని ధాటికి పాండవ యోధాను యోధులంతా కకావికలమయ్యారు. హాహాకారాలు చేశారు. ఆచార్యుని ధాటికి పరుగులు పెడుతున్న పాండవుల సైన్యాల కాళ్ళ మట్టి ఎగిసి ఆకాశాన్ని తాకింది. ముందు ఏముందో, ఏం జరుగుతుందో, ఎవరు తమవారో, మరెవరు బైటివారో తెలియనంతగా అయ్యింది.

కొంతసేపటికి తేరుకొన్న ఇరుసైన్యాలూ ఇనుమడించిన శక్తితో పోరాటం చేయసాగాయి. ఓ మహారాజా! అలాంటి పరిస్థితుల్లో కౌరవసేనావాహిని వైపు నక్కలూ, గుడ్లగూబల అరుపులు, మూలుగులు వినిపించాయి. ఆ అపశకునాలని ఏమాత్రం పట్టించుకోకుండా కౌరవసేన పాండవులతో తలపడసాగింది.

శ్రీ మహాభారతము

ఓ మహారాజా, ఆచార్యుడు కేకయ వీరులనూ, ధృష్టద్యుమ్నుడి పుత్రులనీ యుద్ధరంగానికి అర్పించాడు. అలా పాండవసేనలను చీల్చి చెండాడుతున్న ఆచార్యునికి మహాసాహసంతో తెగించిన శిబి అను వీరాధివీరుడు ఎదురు నిల్చాడు. ఆ శిబిని తన బాణాలతో నొప్పించాడు ద్రోణాచార్యుడు. అయినా ఆ ప్రతాపశాలి అదరక ఆచార్యుని సారథి శిరస్సును తన ఆయుధంతో ఖండించాడు. అంతటితో ఆగక ఆచార్యుణ్ణి అతలాకుతలం చేసేలా బాణాలను వేశాడు. దాంతో ఆచార్యుడు మండిపడ్డాడు. భల్లబాణాలతో శిబి అశ్వాలను సంహరించాడు. వాటి దారిలోనే సారథిని ఖండించి ఓ భల్ల బాణంతో శిబి శిరస్సును నేలకి అర్పించాడు.

ద్రోణుడు శిబి మస్తకాన్ని నేలకి అర్పించిన సమయంలో తన తండ్రి భానుమంతుణ్ణి భీమసేనుడు సంహరించాడన్న కసితో భానుమంతుని పుత్రుడు ప్రజ్వలిస్తూ కళింగసేనతో సన్నద్ధుడై భీముణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు. భీమసేనుణ్ణి గడగడలాడించాడు. వాని భీకర పరాక్రమానికి వాయుపుత్రుడు ఉక్కిరి బిక్కిరయ్యాడు. తేరుకొని సర్దుకొని ఒక్క ఉదుటున వాని మీదకు లంఘించి కాళ్ళతో, చేతులతో గుద్ది గుద్ది తన్నాడు. భీమసేనుడి ధాటికి భానుమంతుని పుత్రుడి ఎముకలు విరిగాయి.

దుర్మద దుష్కరుల హతం

వాయుపుత్రుని పరాక్రమానికి పాండవసైన్యం ఎప్పటిలా జేజేలు పలికింది. సింహనాదాలు చేశాయి. ఆ ఆనంద గర్వ, పౌరుష గర్జనలు విన్న రాధేయుడు భీముడిపైకి వడివడిగా వచ్చాడు. వానితో పాటు కళింగ రాజ పుత్రుని సోదరులు ధ్రువ జయరాతులు కూడా భీముడిపై తలపడ్డారు. భీముడు మహా గర్జన చేసి ధ్రువుడి రథంపైకి దూకి ఒక్క పిడికిటి గుద్దుతో పరలోకానికి పంపాడు. జయరాతుణ్ణి, వాని సారథినీ లాగి నేలకేసి కొట్టాడు. భీమసేనుడలా తన ముందే తనవార్ని చంపటంతో కర్ణుడు శక్త్యాయుధాన్ని భీముడిపై ప్రయోగించాడు. ఆ మహాశక్తిని భక్తిగా స్మరించి దాన్ని తిరిగి కర్ణుడిపైకి వేశాడు. ఆ శక్త్యాయుధాన్ని శకుని ఓ మహా భల్ల శక్తి ఆయుధంతో మధ్యలోనే వమ్ము చేశాడు. అప్పుడు దుర్మద దుష్కరులు వాయుపుత్రుణ్ణి చుట్టుముట్టారు. భీముడు దుర్మదుని రథాన్ని వక్కలు చేసి సారథిని చంపటంతో దుర్మదుడు దుష్కరుని రథంపైకి వెళ్ళాడు. ఒకే రథంపై ఇరువురూ కలిసి వాయుపుత్రునిపై

ద్రోణపర్వము

బాణాలను వేశారు. వారి బాణాల ధాటికి భీముడి రథం వక్కలైంది. ఒక్క ఉదుటున నేలపైకి దూకి వారి రథం మీదకు మెరుపులా వెళ్ళాడు భీముడు. కాలి తన్నుతో ఒకడ్చీ, చేతి గుడ్డుతో మరొకడ్చీ సంహరించాడు.

ఓ మహారాజా, వాయుపుత్రుడు వారినలా సంహరించటం కౌరవయోధాను యోధులతో పాటు నీ పుత్రుడు సహితం చూస్తుండిపోయాడు. కౌరవ సైన్యంలోకి వచ్చి కాలాంతకునిలా యుద్ధం చేస్తున్నాడే? నిజంగా వీడు భీమసేనుడేనా? అని కౌరవసేన మరీ మరీ ప్రశ్నించుకోసాగింది.

విజయవిహారం చేస్తూ భీమసేనుడు ధర్మరాజును చూశాడు. ఆ సమయంలో వాయుపుత్రుణ్ణి ధర్మరాజు, నకుల సహదేవులూ ద్రుపద విరాటులు కూడా కళ్ళల్లో కళ్ళు పెట్టి చూడలేకపోయారు. అంత రౌద్రంగా వున్నాడు. భీమసేనునితో కలిసి వారంతా కౌరవసేనపై విరుచుకుపడ్డారు.

సాత్యకి వారితో కలిసి కౌరవసేనను 'ఢీ' కొనబోతుండగా సోమదత్తుడు అన్నాడు. "ఓ సాత్యకీ, నా పుత్రుడు భూరిశ్రవసుని ప్రాయోపవేశం ప్రారంభించాడు. అట్టి వాణ్ణి కటిక దొంగవలే వధించావు. ఇది సుక్షత్రియుడన్న వాడెవ్వడూ చెయ్యకూడని పని. అలాంటి పని చేసిన నీవు నేడు ప్రాణాలతో బైటపడలేవు. కాచుకో, ఇష్ట దైవాన్ని స్మరించుకో" అని శంఖం పూరించాడు.

"సోమదత్తా! అయిన దాని గూర్చి ధర్మ మీమాంసములెందుకు? అది అధర్మమంటున్నావు. మరి శల్యుడి సంహారం గూర్చి మాట్లాడవేం? అది ధర్మమా? అవన్నీ వదిలేయ్. నిన్ను ధర్మబద్ధంగానే సంహరిస్తాను కాచుకో. అంతెందుకు ఈ మాటలెందుకు, ఈ వాదనలెందుకు, రా యుద్ధానికి" అన్నాడు.

సోమదత్తునికి తోడుగా దుర్యోధనుడు అశ్వరథ బలాలతో వచ్చి కలిశాడు. శకుని కూడా తన సైన్యంతో వారిరువురితో కలిశాడు. ముగ్గురూ వారి వారి సైన్యాలతో సాత్యకిని ఎదుర్కోవటంతో ధృష్టద్యుమ్నుడు వేగంగా వచ్చి సాత్యకితో కలిశాడు.

సోమదత్తుడు బాణం వేసి సాత్యకిని నొప్పించాడు. ప్రతిగా వడ్డీతో కూడా కలిసి బాణాలు వేసి సోమదత్తుడు మూర్చిల్లేలా చేశాడు సాత్యకి. దానితో వాని సారథి ఆందోళన చెంది రథాన్ని సురక్షిత ప్రాంతానికి తీసుకెళ్ళాడు.

సోమదత్తుడు అలా అవ్వటాన్ని చూసిన అశ్వత్థామ హుటాహుటిన సాత్యకిపైకి వెళ్ళాడు. అలా దూసుకెళ్తున్న వానిని ఘటోత్కచుడు ఆపి ఎదుర్కొన్నాడు. ఆ రాక్షస వీరుణ్ణి ఎదుర్కోవటానికి దుర్యోధన కర్ణులూ కలిశారు.

అప్పుడు సమయం సంధ్యా సమయం. రాక్షసులకి క్షణం క్షణం బలం పెరిగే సమయం. అందువల్లే కొంతసేపటి యుద్ధం అనంతరం దుర్యోధన, కర్ణాది వీరులంతా పక్కకి వెళ్ళాల్సి వచ్చింది. అంతటి రాక్షసుణ్ణి ఆ సమయంలో కూడా అశ్వత్థామ ఎదుర్కొని తన బాణాలతో నొప్పించాడు. శత్రువుల గుండెలని గడగడలాడించిన ఘటోత్కచుడు అశ్వత్థామ శౌర్యాన్ని ఆపలేకపోయాడు. గురుపుత్రుడు అశ్వత్థామ ఆ రాక్షస వీరుని వక్షస్థలంలో శరాన్ని నాటాడు. కౌరవసేనావాహినుల ప్రశంసలు అందుకున్నాడు. తనని గాయపర్చిన గురుకుమారునిపై ఆగ్రహించి చక్రాయుధం ప్రయోగించాడు ఘటోత్కచుడు. ఆ మహాశక్తి గల చక్రాయుధాన్ని అశ్వత్థామ మధ్యలోనే క్రూర సాయకాలతో విచ్చిన్నం చేశాడు. ఓ మహారాజా, పుణ్యం నశించిన వాడి సంకల్పం ఆయుధం ఎంతగాప్పదైనా వ్యర్థమై పోవాల్సిందేగా. అలాగే చక్రాయుధం కూడా వ్యర్థమై నేలకూలింది.

ఘటోత్కచుని పుత్రునితో సమరము

ఆపై గురుపుత్రుడు అశ్వత్థామ రాక్షసరాజ పుత్రుడు అంజనపర్వునిపై తన శర దృష్టిని కావించాడు. ఘటోత్కచుని కుమారుడు అనేక ఆయుధాలను వేసి చికాకు పరిచాడు. అయినా అశ్వత్థామ చెదరక శర నాటింపులతో మహా భీకర వ్యధని కలిగించాడు. భీమపుత్రుని పుత్రుడి విల్లుని విరిచాడు. ఆయుధం లేకుండా చేశాడు. తన విల్లుని విరిచిన అశ్వత్థామపై ఓ పదునైన కత్తిని తీసుకుని వెళ్ళాడు. ద్రోణుని పుత్రుడు అంజనపర్వుడి ఖడ్గాన్ని కూడా వక్కలు చేశాడు. ఈసారి అంజనపర్వుడు ఓ గదను అశ్వత్థామపై వేశాడు. దాన్నీ ముక్కలు చేశాడు. ఇక దాంతో అంజనపర్వుడు గగనసీమలోకి ఎగిరాడు. అక్కణ్ణించి శరవర్షం కురిపించాడు. వాటినీ నియంత్రించాడు అశ్వత్థామ. రాక్షసరాజ పుత్రుడు ఓ మాయా రథాన్ని సృష్టించి దానిపై నుంచి అశ్వత్థామను ఎదుర్కొనసాగాడు. అశ్వత్థామ వానిపై మహా బాణాలను వేసి ఓ పదునైన ఆయుధంతో ఘటోత్కచుని పుత్రుడు అంజన పర్వుడి శిరస్సును ఖండించాడు.

తన పుత్రుణ్ణి సంహరించిన అశ్వత్థామపై ఘటోత్కచుడు మండిపడ్డాడు.

"ఓయీ గురుపుత్రా! నా పుత్రుడి శరీరాన్ని శరాలతో తూట్లు పడేలా చెయ్యటంతో పాటు పైలోకానికి సాగనంపావు. నానుంచి నీవు తప్పించుకోలేవు.

హిడింబాపుత్రుడ్ని చంపిన దానికి నీవు ప్రతిఫలంగా నా పాలపడబోతున్నావు” అని గంభీర స్వరంతో అరిచాడు.

అశ్వత్థామ పరిహాస ధోరణితో నవ్వాడు.

“నీవా, నన్ను సమరంలో జయించేది. నీవు చిన్నవాడివి, మంచి కోరి హితం కోరి చెప్పే తండ్రిలా చెబుతున్నాను. కాన నీవు వేరే చోటికెళ్ళి నీ ప్రతాపాలనీ, మాయలనీ చూపించు. నీపై కోపం లేకుండా నేనెలా నీపై యుద్ధం చెయ్యగలను.”

ఘటోత్కచుడు పుత్రశోకం దిగ్గమింగుకుంటూ అన్నాడు.

“నీవు నాకు తండ్రి వంటి వాడివా? హితవు చెప్పే వాడివా, ఇదెక్కడి బంధుత్వము. మరి ఆ బంధుత్వము నా పుత్రుడ్ని సంహరించినప్పుడేమయ్యింది? పగవారి హిత వచనాలనూ, ఔన్నత్యాన్నీ నేను సహించను. నిన్ను ఇప్పుడే ఖండఖండాలుగా చేసి నీ మాంసాన్ని ఆరగిస్తాను. నా పుత్రుడికి ఆహ్లాదం కలిగిస్తాను” అని పర్వత ఆకారిగా మారాడు. ఆ భయంకర భీకర పర్వతంలా ఉన్న ఘటోత్కచునిపై ఇంద్రాస్త్రాన్ని ప్రయోగించాడు. దాని నుంచి తప్పుకోవటానికి రాక్షసరాజు మేఘంలా మారి అశ్వత్థామపై బాణవర్షం కురిపించాడు. దానికి ప్రతిగా గురుపుత్రుడు వాయవ్యాస్త్రం ప్రయోగించాడు.

అయినా చలించక రాక్షసరాజు మరింత భయంకర రూపం ధరించి దుర్యోధనుడి చతురంగసేనలను తన కోపాగ్నికి దగ్ధం చేశాడు. దానితో దుర్యోధనుడు మండిపడి భీమపుత్రునిపైకి వెళ్ళటానికి సంసిద్ధుడయ్యాడు.

ఆచార్యుని పుత్రుడు రారాజును వారించాడు.

“ధృతరాష్ట్ర ప్రియపుత్రా! వానిపై నీవెందుకు పోరుకు. నేవున్నానుగా. వాణ్ని, పాండవసేనలనూ, ఆ రాక్షసలునూ చీల్చి చెండాడతాను” అని భీకర బాణ సమూహాలను వేశాడు.

దుర్యోధనుడు అది చూసి ఆనందంగా శకునితో చెప్పాడు.

“చూస్తున్నావా గాంధారాధీశ్వరా? గురుపుత్రుడి ధాటికి పాండవేయులు వివశులైపోతున్నారు. వారి దారిలోనే అనుసరించి పోరుతున్నా, వారు దారుణ శరాఘాతాలతో అతలాకుతలం అవుతున్నారు. ఇదే తగిన సమయం. కృపాచార్యుల వారినీ, కృతవర్మనూ, కర్ణ వృషసేన, దుశ్శాసనాదులతో కలిసి పాండుపుత్రులపైకి వెళ్ళు. ఇక విజయం మనల్ని వరించగలదు.”

శ్రీ మహాభారతము

రారాజు మాటలతో శకుని పాండుపుత్రులపైకి దూసుకువెళ్ళాడు. అలా భీకరంగా రణం జరగసాగింది. అశ్వత్థామపై శరాలను వేసి శరీరాన్ని ఎరుపుమయం చేశాడు ఘటోత్కచుడు. వాని కోదండాన్ని కూడా ముక్కలు చేశాడు ఘటోత్కచుడు. అశ్వత్థామ పరాభవంతో ఉడికిపోయాడు. మరో విల్లును అందుకున్నాడు. పుంఖాను పుంఖాలుగా శరాలను వేసి రాక్షసరాజుతో పాటు దానవసేనకీ ముచ్చెమటలు పట్టించాడు. రారాజు దుర్యోధనుడికి పరమానందం కలిగించాడు అశ్వత్థామ.

అలా పాండవ సేనను కౌరవసేన చీల్చిచెండాడుతుండటంతో మహామహులకి ఏం చెయ్యాలో పాలుపోలేదు. భీమపుత్రుడు పరిఘను అశ్వత్థామపై వేశాడు. దాన్ని తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకొని తిరిగి ఘటోత్కచునిపైకి లేచాడు అశ్వత్థామ. దాని నుంచి తప్పించుకునేందుకు ఒక్క ఉదుటున దుమికి ధృష్టద్యుమ్నుని రథంపైకి వెళ్ళాడు ఘటోత్కచుడు.

వారిద్దరూ కలిసి ఒకేరథం పైనుంచి అశ్వత్థామపై ఆయుధాలను ప్రయోగించసాగారు. అప్పుడే భీమసేనుడు మహాసేనలతో వచ్చి వారితోకలిసి అశ్వత్థామను ఎదుర్కొనసాగాడు. అంతమంది కలిసి వచ్చినా, మీదకు వస్తున్నా గురుపుత్రుడు అదరక తన అపార ధనుర్విద్యా పాండిత్యాన్ని వారికి రుచి చూపించసాగాడు. కలిసికట్టుగా వారికి తన శర పరంపరలతో దుస్సహ వ్యధను కలిగించటంతో పాటు చెల్లా చెదరు చేశారు. కాలాంతకుని వలే మారాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అలా సమరం జరగసాగింది. ఆ సమరంలో ఎటు చూసినా విరిగిన రథాలూ, వక్కలైన ఆయుధాలూ, తెగిన తలలూ, చేతులూ, కాళ్ళూ.. రక్తం ప్రవహించసాగింది. శరాలతో, తెగిన ఖండాలతో ఆ ప్రాంతం భయంకరంగా కానవచ్చింది మహారాజా. అశ్వత్థామ వీరవిహారానికి పాండవుల సేన పలాయనం చేయసాగింది. అయినా గురుపుత్రుడు వారిని వదలకు వారిని రక్త ధారలతో నేలకొరిగేలా చేశాడు. దొరికిన వాడి తల లేదా కాళ్ళూ, చేతులూ.. అలా అది ఇది అని ఆలోచించకుండా దొరికిన వాటిని, దొరికిన వార్ని ఖండించి వక్కలు చేశాడు.

ఓ మహారాజా, అశ్వత్థామ పాండవుల అక్షౌహిణి సైన్యంలో ఓ అక్షౌహిణిని సంహరించాడు. ద్రుపదుడి పుత్రులు అశ్వత్థామపైకి వచ్చారు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ద్రుపదుని ఏడుగురు పుత్రులైన సురథుడూ, శత్రుంజయుడూ, బలానీకుడూ, పృషధ్రుడు, జయానీకుడూ, జయుడూ,

ద్రోణపర్వము

చంద్రసేనుడూ అనేవారంతా గురుపుత్రునిపై శరాలను గుప్పించారు. అయితే వారు వచ్చింతసేపు కూడా పట్టలేదు అశ్వత్థామ చేతిలో హతం అవ్వటానికి. అది చూసి కుంతిభోజరాజు పుత్రులు క్రోధంతో అశ్వత్థామపై విరుచుకుపడ్డారు. గురుపుత్రుడు ఆ పదమూడు మందిని ముందు వారిని పంపిన దగ్గరికే పంపాడు. అశ్వత్థామ ఘటోత్కచునిపై మృత్యుదండం వంటి బాణాన్ని వేశాడు. ఆ మహా శక్తిగల బాణంతో ఘటోత్కచుడు మూర్ఛపోయాడు. ఆ వెనువెంటనే రక్షణ దిశగా ధృష్టద్యుమ్నుడు రథాన్ని తీసుకెళ్ళమని సారథికి చెప్పాడు. దిగంతరాలను గజగజ వణికించేలా అశ్వత్థామ చెలరేగిపోతుండటంతో ధర్మరాజు కోపోద్రిక్తుడయ్యాడు.

దుర్భర పరాజయానికి ప్రతిగా సాత్యకినీ, భీముడినీ ముందుకు ఉరకమన్నాడు. సింహంలా వెంటాడుతున్న అశ్వత్థామను సాత్యకీ, భీముడూ ఎదుర్కొనసాగారు. ఈలోగా సోమదత్త, బాహ్లికులు తమ తమ సైన్యాలతో వచ్చారు. మహా సమరం జరగసాగింది. అప్పుడు సంధ్యా సమయం అవ్వస్తుంది. సంధ్య చీకట్లో సంకుల సమరం జరగసాగింది. ఇరుసైన్యాల శరీరాలపైనున్న ఆభరణాలకూ, డాలులకూ, కవచాలకూ, కిరీటాలకూ, రథాలకూ వున్న రత్నాల కాంతుల మధ్య ఇరుసైన్యాలూ సమరం చేయసాగాయి.

బాహ్లికుని మరణం

సాత్యకిపై సోమదత్తుడు పోరాటం చేస్తుండటంతో భీముడు మండిపోయాడు. మహా వీరుడైన సాత్యకిపై సోమదత్తుడి పోరు సహించలేకపోయాడు. ఈ లోపల సాత్యకి అగ్ని వంటి బాణం వేశాడు. అప్పటికే తేరుకున్న ఘటోత్కచుడు ఇనుప రోకలిని సోమదత్తునిపై వేశాడు. ఆ రెండు ఆయుధాలకి సోమదత్తుడు సామ్యసిల్లిపోయాడు. తన పుత్రుడు సోమదత్తునిపై సాత్యకీ, ఘటోత్కచుడూ ఆయుధాలను వేసి నొప్పించటంతో ఆవేశంతో కురువృద్ధుడు బాహ్లికుడు తన రథాన్ని సాత్యకివైపు నడపించాడు.

అప్పుడు భీమసేనుడు బాహ్లికునికి అడ్డుపడ్డాడు. తనకి అడ్డుపడిన వాయుపుత్రునిపై బాహ్లికుడు మహాశక్తివంతమైన శక్త్యాయుధాన్ని వేశాడు. ఆ శక్త్యాయుధం శక్తి వల్ల భీమసేనుడు త్రుటికాలం మూర్ఛపోయాడు. ఆ వెనువెంటనే తేరుకుని ముద్గరాయుధం బాహ్లికునిపై ప్రయోగించాడు. ఆ

ఆయుధం బాహ్లికుని శిరస్సును తుత్తునీయులగా చేసింది. ఇంద్రుని ఆయుధం వజ్రాయుధం దెబ్బకు నేలకూలిన పర్వతంలా కురువృద్ధుడు బాహ్లికుడు కూలిపోయాడు. పాండవసేన విజయనాదాలు చేసింది.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అప్పుడు నీ పుత్రులు పదిమంది భీముడ్ని ఎదుర్కొన్నారు. మారుతి వారందరినీ ఒక్కో బాణంతో భూతలిపై కూల్చివేశాడు. కర్ణుడి సోదరుడు వృకరథుడు అలాగే శకుని సహోదరులు భీమునిపై పోరాటం చేసినా కొంతసేపటికి భీమాగ్ని జ్వాలల్లో భస్మీవశిష్టులైయ్యారు.

ఓ మహారాజా! అలా అరివీర పరాక్రమంతో విజయవిహారం చేస్తున్న భీముడ్ని శూరసేన, వసాతి, మాళవము, త్రిగర్తము, బాహ్లికముల సైన్యాలు మూకుమ్మడిగా ఎదిరించాయి. తన సోదరుడిపై అంతమంది రావటం చూసి ధర్మరాజు తన సేనలతో కలిసి భీముడికి తోడ్చి నిలిచి సమరం చేయసాగాడు. ధర్మరాజు కూడా రావటంతో భీముడు పెట్రేగిపోయాడు. కౌరవసైన్యం నశించసాగింది. దాంతో దుర్యోధనుడు ద్రోణాచార్యుని వద్దకెళ్ళాడు. ధర్మరాజు, భీమాదుల సంగతి చూడమన్నాడు. ఆచార్యుడు దివ్యాస్త్రాలతో పాండవసేనలను అతలాకుతలం చేశాడు. ద్రోణుడి రాకతో కౌరవసైన్యం విజృంభించింది.

రారాజు సుయోధనుడికిచ్చిన మాటప్రకారం ధర్మరాజును పట్టివ్వాలని తలచి ఇంద్రాస్త్రాన్ని వేశాడు ద్రోణాచార్యుడు. ధర్మరాజును ఆ అస్త్రం ఏమీ చెయ్యలేకపోవటంతో బ్రహ్మాస్త్రాన్ని వేశాడు. ధర్మరాజు అదే అస్త్రాన్ని వేసి నివారించాడు. ఈలోగా ధృష్టద్యుమ్నుడు వచ్చి ద్రోణుడితో తలపడ్డాడు. ఆచార్యుడు ధృష్టద్యుమ్నుణ్ణి, వాని సైన్యాన్నీ పరుగులు పెట్టించాడు. ఆ విజృంభణతో భీమార్జునులు అరథాలపై కదలి వచ్చి ఆచార్యునిపై కరుకుటమ్ములను నాటించారు. ఆచార్యుడు అతలాకుతలమయ్యాడు. అప్పుడే కేకయ, మత్స్య దేశాలు కలిశాయి.

ఓ మహారాజా! పాండవుల తాకిడికీ, పాంచాల యోధుల తాకిడికీ కౌరవసేన సైన్యాల ధైర్యము తరిగిపోయింది. అప్పుడు దుర్యోధనుడు కర్ణుని వద్దకెళ్ళి పరిస్థితి చెప్పి, విక్రమించి శత్రువులను నిర్జించి కౌరవ సేన సైన్యంలో అపార ధైర్యాన్ని పెంచమని చెప్పాడు.

సుయోధునుడితో కర్ణుడు బహు విశ్వాసంతో చెప్పాడు.

“రారాజా! ఈ కర్ణుడు ఒక్కడు చాలు అర్జునుడ్ని సంహరించటానికి. భీముడొక లెక్కా. నేను కదనరంగంలో వుండగా శత్రువులు విజృంభించటమా? నీ రాజ్యాన్నీ, నీ ఆశయాన్నీ నేను సంరక్షించి సమస్త భూమిని ఏలాలనే నీ కోరిక నెరవేరుస్తాను” అని కర్ణుడు తన గర్వాన్నీ, కోపాన్నీ మాటలలో చెప్పాడు.

కర్ణుడి మాటలను విన్న కృపాచార్యుడు నవ్వుతూ అన్నాడు.

“ఓ కర్ణా, నీవు నీ పరాక్రమంతో రారాజును సకల భూమండలాన్ని పాలిస్తావని అంటున్నావు. అలా అనగానే జరిగినట్టేనా? పాండవులని జయించినట్టేనా? ఈ పౌరుష పరాక్రమాలన్నీ ఘోషయాత్రలో ఏమయ్యాయి? ఉత్తర గోగ్రహణం మరిచావా? మాటలు మాత్రం చెప్పే కర్ణా.... ఇక చాలు. ఇంకా ఇంకా మాట్లాడకు. మనమంతా ఏదో ఒక సమయంలో అర్జునుడితో పోరాడి వెనకడుగు వేసిన వారమే. అర్జునుడి చుట్టూ ధర్మరాజాది సోదరులూ, ఘటోత్కచుడూ, అనేక హిత రాజులున్నారు. విజయం సాధించటం అంత తేలికైన పనా?”

కృపాచార్యుని మాటలకు కర్ణుడు నొచ్చుకుని చెప్పాడు.

“చెప్పింది చెప్పినట్టే చేసే సామర్థ్యం కలవారు చెప్పినా తప్పులేదు. మేఘం ముందు గర్జిస్తుంది. ఆపై వర్షిస్తుంది. వీరుడూ అంతే. పెద్దవారన్న గౌరవంతో చాలాసార్లు సహించాను. మరి మరి ముందుకు సాగితే మాట్లాడలేకుండా చేస్తాను. అర్జునుడ్ని, పాండవులనీ పాగుడుతుంటే మన సైన్యం ఉత్సాహం సంగతేంటి? వారిపై పక్షపాతంతో నన్నూ, అశ్వత్థామనూ, శల్యుడ్ని, మన సకల సేనాధిపతి ఆచార్యుణ్ణి చులకన చేస్తున్నావు. సర్వుల దృష్టిలో అసర్వలమనే భావన కలుగచేస్తున్నావు.”

అంతలోనే అటు వచ్చిన అశ్వత్థామ కృపాచార్యునితో కర్ణుడు అలా మాట్లాడటం సహించలేక కర్ణుడి మీదకు దురుసుగా వచ్చాడు. దుర్యోధనుడు అడ్డుపడి వారించాడు. కృపాచార్యుడూ అశ్వత్థామకు సర్ది చెప్పాడు.

కర్ణుడు వుడికిపోతూ అన్నాడు.

“ఎందుకు గురువుత్రుడ్ని ఆపటం? రానీయండి. నా దెబ్బ రుచి చూస్తే గాని వాని ఆవేశం చల్లారదు.”

కృపాచార్యుడు కర్ణుడితో శాంతంగా చెప్పాడు.

“కర్ణా, రారాజును చూసి వదిలేస్తున్నాను. రారాజు సన్నిహిత్యం వల్లే నీవు ఏం మాట్లాడినా ఇంతవరకూ చెల్లించింది. యుద్ధ సమయంలో మనం ఇలా ప్రవర్తించటం శత్రువులకి మరింత లోకువ.. వెళ్ళు.”

దుర్యోధనుడు కలుగచేసుకుని చెప్పాడు.

“అశ్వత్థామా.. నీవూ, ఆచార్యుడూ, శల్య కృపాచార్యులూ, శకుని .. మీరంతా అందరూ నాచే ఈ సకల భూమండలాన్ని పాలించేలా చేయాలనే తలుస్తున్నారు. అందరి లక్ష్యం అదే అయినప్పుడు అంతా కలిసి పగవారిపై పగ చూపించాలి గానీ, మనలో మనం కొట్టుకుంటే ఎలా? ఇక వదిలేయండి”

శ్రీ మహాభారతము

అని చెప్పాడు.

రారాజు మాటలతో, ఆదేశంతో అశ్వత్థామ మౌనం దాల్చాడు. రాధేయుడు కూడా ధనస్సును చేతబూని రణరంగంలోకి దూసుకుపోయాడు. దుర్యోధనుడి హితుడూ, మిత్రుడూ కదనరంగంలో దూసుకు వస్తుండటంతో పాండవపక్ష సేనానాయకులూ, సేనలూ.. ‘అదిగో.. కర్ణుడు. వాని వల్లే ఇంతటి రణం జరుగుతోంది. వాని అండ చూసుకొని, వాని మాటల ప్రోద్బలంతోనే దుర్యోధనుడు ఇంతటి ఘాతుకానికి ఒడిగట్టాడు. వాణ్ని నలువైపులా చుట్టుముట్టండి. ఆక్రమించండి’ అని అరిచారు. అలా నలువైపుల నుంచి వచ్చి మీద పడుతున్న శత్రురాజులపై తన నామంతోనున్న బాణాలు వేసి చికాకు కల్పించాడు. వారి శరీరాల నుంచి ఎర్రట రక్త ధారలు చిమ్మేలా చేశాడు. కర్ణుడి వీర విహారాన్ని బీభత్సుడు అర్జునుడు గమనించాడు. హుటాహుటిన ఆ దిశగా కదలి కర్ణుడిపై బాణాలను వేశాడు. ఆ బాణాలు అతలాకుతలం చెయ్యటమే కాక కర్ణుడు ధనస్సును పక్కకి పడేలా చేసింది. రాధేయుడు సర్దుకొని వింటిని అందుకొని అర్జునుడిపై శరాలను వేశాడు. అవి అర్జునుడ్ని నొప్పించాయి. దానితో గాండివి కుడికన్ను రాద్రంతో ఎర్రబారింది. మహాబానం వేశాడు. అది కర్ణుడి ధనస్సును విరిచింది. ఆపై వెనువెంటనే కర్ణుడి సారథిని సంహరించాడు. అశ్వాలను తుత్తునీయులను చేశాడు. దాంతో కర్ణుడు విధిలేక కృపుడి రథంలోకి వెళ్ళాడు. అంతకుముందే తన వీరత్వాన్ని గూర్చి ఇంకా వానితో వాదనలకి దిగికూడా కర్ణుడు ఏమాత్రం జంకు లేకుండా కృపుడి రథాన్ని ఎక్కాడు. కర్ణుడు అలా పరాభూతుడై వెళ్ళటంతో పాండవసైన్యం జయధ్వనులు చేశాయి. కర్ణుడు దారిలేక వాని సేనలూ వెనుదిరగటంతో దుర్యోధనుడు అడ్డుపడి ‘వీరసైనికులారా, భీతివలదు. నేనున్నాను’ అని అర్జునుడిపైకి దూసుకెళ్ళాడు.

అర్జునుడిపైకి రారాజు వెళ్ళటాన్ని చూసిన కృపాచార్యుడు అశ్వత్థామతో అన్నాడు.

“అశ్వత్థామా, సుయోధనుడు అర్జునుడిపైకి వెళ్తున్నాడు. శలభం అగ్నిని చూసి అదేదో పండనుకొని వెళ్ళినట్టు వెళ్తున్నాడు. అర్జునుడికి చిక్కితే అపై రక్షించటం నా తరమా, త్వరగా వెళ్ళు. రారాజే స్వయంగా తన ప్రతాపాన్ని శత్రువుపైకి వెళ్ళి చూపుట సరికాదు. దానికి మనమంతా వున్నాము. కదులుము. కృపాచార్యుల మాటలతో అశ్వత్థామ వేగంగా కదలి దుర్యోధనుడికి అడ్డుపడ్డాడు.

ద్రోణపర్వము

“రాదాజా నేను వున్నాను. తమరు శాంతించండి. ఇప్పుడేం జరిగిందని తమరు కదులుతున్నారు. అర్జునుడి పరాక్రమాన్ని నిలువరించి తమరికి ఊరట కలిగిస్తాను.”

దుర్యోధనుడు అశ్వత్థామతో చెప్పాడు.

“ఆచార్యులు ద్రోణాచార్యులు ధనస్సు చేతబూనితే పాండవుల ఒక లెక్కా. వానికి పాండుపుత్రులన్న ప్రీతి. అందుకే ఉపేక్షిస్తున్నారు. నీవేమో అశ్రద్ధ చేస్తున్నావు. మీరిరువురూ కలిస్తే ఎంతసేపు యుద్ధం. ఎవరైనా, ఎంతటివారైనా నిలువగలరా? ఇప్పటికే ఎంతోమంది అశువులు బాసారు. వీరస్వర్గాన్ని అలంకరించారు. ఇక నా వల్ల కాదు. పాండవపక్షం వారితో మీరంతా పోరుసాగించండి. నేను ఒక్కడినే పాండుపుత్రులతో పోరాడి తేల్చుకుంటాను.”

అశ్వత్థామ చిన్నబుచ్చుకొని చెప్పాడు.

“రాదాజా! తమరన్నది సబబే. నిజమే. ఎంత ఇష్టమైనా కదనరంగంలో తన పర బేధాలుండవు. పక్షం వైపు విజయాన్ని అందించటమే యుద్ధ ధర్మం. ఆ ధర్మానికి కట్టుబడి వున్నాను. వుంటాను.

ఓ సుయోధన సార్వభౌమా! మా తండ్రిగారి విలువిద్యా పాండిత్యము తమరికి తెలియనిదా? కాని పాండవులు అరివీర పరాక్రమవంతులు. జయించటం అంత తేలికపనేనా? అయినా కర్ణ, కృప, కృతవర్మ, శల్యులతో కలిసి పాండుసేనలు నశించేలా చేస్తాము. తమరు శాంతించండి. రాజా! మమ్మల్నే కాదు. మీరు మన పక్షంలో ఎవరినీ నమ్మటం లేదు. ప్రాణాల కోసం వాటిని నిలుపుకోవటం కోసం ఎవ్వరం తాపత్రయపడటం లేదు. నీ విజయం కొరకు పోరాడుతున్నాము. నాధర్మం నేను చేస్తాను” అని శత్రువుల మీదకు దూసుకెళ్ళాడు. అర్జునుడిపైకి వెళ్ళాడు. అలా వెళ్ళిన అశ్వత్థామను పాంచాల కేకయ దేశాలు చుట్టుముట్టాయి. తనకి అడ్డు పడిన సైన్యాన్ని అతలాకుతలం చేశాడు. తనపైకి పారుష మాటలతో దూసుకువచ్చిన వారిని యముడికి అతిథిగా పంపాడు. పాండవ పక్షరాజులనేకులు ఒకేసారి అశ్వత్థామపై విరుచుకుపడ్డ ఆచార్యుని సుతుడు అల్లన నవ్వి వారిని దారుణాగ్ని కేలల్లో పడవేసి సింహనాదాలు చేశాడు.

ద్రోణాచార్యుడి పుత్రుడు మహా కాలాంతకునివలే చెలరేగిపోతుండటంతో పాండవ సేనాని ధృష్టద్యుమ్ను భగ్గున మండిపడ్డాడు.

“ఓయీ అశ్వత్థామా, సాధారణ సైన్యం మీదా, రాజుల మీదా నీ శ్రీ మహాభారతము

ప్రతాపము. ఇదిగో పాండవపక్ష యోధానుయోధుడైన ఈ ధృష్టద్యుమ్నుడ్ని ఎదిరించు” అని భీకర హెచ్చరికలు చేశాడు.

అశ్వత్థామ పరిహాసంగా నవ్వి చెప్పాడు.

“ఓయీ ధృష్టద్యుమ్నా... ఇంతవరకూ నీ కోసమే వెతుకుతున్నాను. నా శరాలు నీ ఆయువును తీయుట తథ్యం. కాన వెనుకడుగు వేయక ఎదురి నిల్చి పోరాడు.”

పాంచాల రాజకుమారుడు అంతకు మించి పరిహాసంతో అన్నాడు.

“ఆచార్యపుత్రా! నీ తండ్రి ద్రోణాచార్యుని స్వర్గలోకానికి పంపటానికి జన్మించిన వాడనని మరిచావా? అట్టి నేను నీ ప్రతాపాలను కూడా పరీక్షిస్తాను. కాన భయభీతులకు లోనవ్వక శరాన్ని వదులు.”

ఇరువురూ హెచ్చరికలు చేసుకొని వింటిని సంధించారు. ఇరువురి బాణాలు ఒకదానితో ఒకటి తగలి పెద్ద భీకర శబ్దాలు చేస్తూ సమసిపోయాయి. అశ్వత్థామ వేసిన మహా శక్తిగల బాణాలు రథ అశ్వాలనూ, కేతనాన్నీ, సారథినీ కూల్చాయి. ధృష్టద్యుమ్నునికి తోడై నిలిచిన అనేక రాజులనూ, సైన్యాలనూ భూతలకి అర్పించి విజయనాదం చేశాడు. అది గాంచి దుర్యోధనుడు పరమానందం చెందాడు.

అశ్వత్థామ మహా పరాక్రమానికి పాండవ వీరులెవ్వరూ ఎదురునిల్చి పోరాడే సాహసం చెయ్యలేకపోయారు. సైన్యం పలాయనం చేయసాగింది.

ఆ మహా విపత్తు చూసి ధర్మరాజు భీమసేనులకి ఏం చెయ్యాలో పాలుపోలేదు. అశ్వత్థామ మహా పరాక్రమాన్ని, విజృంభణను తాము అడ్డుకోవాలని తలచారు.

సైన్యాన్ని తోడు తీసుకొని అశ్వత్థామపై విరుచుకుపడి భీకర సింహగర్జనలు చేశారు. అప్పుడు జరిగిన మహాపోరు గగన సీమ నుంచి చూస్తున్న దేవతలు సహితం ఆ క్షణం విజయం ఎవరిని వరిస్తుందోనని ఉత్కంఠముతో కనులార్చు కుండా చూశారు. అంబుష్, శిబి, వంగాది రాజులు భీమసేనుడిపై పడ్డారు. అయితే వాయుపుత్రుడు ఆ శూరాగ్రణి వేసిన శరాల జ్వాలలో పడి నశించారు.

మరోపక్క అర్జునుడు ఘోర నారాచ పరంపరలతో మగధ మద్ర వంగ వంటి దేశాల సైన్యాలను భీకర ఆక్రందనలు చేయిస్తూ భూమికి అర్పించాడు.

సోమదత్తుని హతం

విజయుడూ, ధర్మజ భీములు తమ సైన్యాలని ఆహుతి చేస్తుండటంతో ఆచార్యుడు ఉడికిపోయాడు. వాని కనులు అగ్నిగుండాలయ్యాయి. మహా వేగమైన, తీక్షణమైన వాయువ్యాస్త్రం ప్రయోగించాడు. ఆ మహాస్త్రం ఎండిన ఆకులను కాల్చినట్లు మహా సైన్యాన్ని కాల్చివేసింది.

ఆచార్యుని రథం వైపు భీమార్జునుల రథాలు ముందుకు నడిపించి ఇరువురూ కలిసి ఆచార్యణ్ణి, వాని సేనలనూ ఎదుర్కొనసాగారు.

దుర్యోధనుడు తన సేనలతో, ఆచార్యునితో కలిసి శత్రువులపై పోరాడసాగాడు. అయితే అర్జునుడు ఆ సేనలను నారాచాల జ్వాలకి గురి చేశాడు. దాంతో కౌరవసేన చెల్లాచెదరవ్వసాగింది. తమ సేనలు అలా పలాయనం చెయ్యటంతో సోమదత్తుడు భరించలేకపోయాడు. పారిపోతున్న సైన్యాన్ని ఆపి, ధైర్య వచనాలతో వారికి పూర్వ ఉత్సాహం తెప్పించి, కౌరవ బలాలతో కలిసి పాండవ సేనలపై చిచ్చర పిడుగులా పడ్డాడు. అయితే అంతలోనే సోమదత్తుడ్ని సాత్యకి ఎదురునిలిచాడు.

తనకడ్డం వచ్చిన సాత్యకిపై సోమదత్తుడు అర్థచంద్రాకార బాణం వేసి విల్లు విరిచాడు. మరికొన్ని బాణాలను వేసి భీకర వ్యధను కలిగించాడు. శ్రీకృష్ణుడి సహోదరుడు సాత్యకి విలవిలలాడాడు. తేరకుని మరొక ధనస్సును అందుకుని అనేక బాణాలు వేశాడు. వాని రజత కేతనం కూల్చాడు. ధనస్సును రెండుగా విరగొట్టాడు.

తన ధనస్సు, రజత కేతనం భంగపడినా సోమదత్తుడు లెక్క చేయక మరొక ధనస్సు అందుకుని పగవారిపై బాణాలను వేయసాగాడు. ఆ బాణాలు తన సేనలకి తగలకుండా భీమసేనుడు వాటిని మధ్యలోనే ఖండించసాగాడు. అదే సమయంలో ఘటోత్కచుడు సోమదత్తునిపై పరిఘ ఆయుధాన్ని వేశాడు. దాన్ని బాహ్నిక సుతుడు సోమదత్తుడు మధ్యలోనే పగలకొట్టాడు.

సాత్యకి తేరుకుని సోమదత్తునిపై శరపరంపరలను వేశాడు. అవి సోమదత్తుని రథ అశ్వాలనూ, సారథినీ కూల్చాయి. మహా ఆవేశంతో వచ్చిన సోమదత్తుని గాఢ ముగించేందుకు సాత్యకి భీకర భల్లబాణం వేశాడు. అది గాలిని చీల్చుకుంటూ అడ్డు వచ్చిన వాటికి వణుకు పుట్టిస్తూ వెళ్ళి సోమదత్తుని శిరస్సును ఖండించింది.

సోమదత్తుడు మరణించటంతో మారుతి విజయనాదాలు చేశాడు. తన ముందున్న అపార కౌరవసేనలను పారద్రోలాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, సోమదత్తుడు అలా బలవ్వటంతో కౌరవ సేన రెచ్చిపోయింది. సాత్యకి రథాన్ని చుట్టుముట్టేశారు. ధర్మరాజు అది గమనించి హుటాహుటిన సాత్యకిని చేరి చుట్టూ చేరిన వారిని చెదరగొట్టాడు. ధర్మరాజు రావటంతో కుంభసంభవుడు వచ్చి అనేక శరాలను వేశాడు. ధర్మరాజు ధనస్సును విరిచాడు. ధర్మరాజు మరొక ధనస్సు అందుకుని ఆచార్యునితో పోరుసాగించసాగాడు. ఓ మహారాజా, ధర్మరాజు ప్రళయకాల మహాగ్నికీలకాల వంటి బాణాలకు ఆచార్యుడంతటి వాడు అతలాకుతలం అయ్యాడు. రక్త ధారలతో వేదన చెందాడు. మూర్ఛావేశం పొందాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆ అస్త్రవేత్త కొంతసేపటి తర్వాత ఇహలోకంలోకి వచ్చి ధర్మరాజుపై వాయువ్యాస్త్రంను ప్రయోగించాడు. ఆ మహా దివ్యబలశక్తి గల అస్త్రాన్ని ధర్మరాజు గగన సీమలోనే నిలువరించాడు. ఆపై శరాలను ధనుర్వేత్తపై ప్రయోగించాడు.

ఆ సమయంలో వాసుదేవుడు ధర్మపుత్రునితో చెప్పాడు.

“ధర్మజా! ఆచార్యుడు నిన్ను పట్టిస్తానని శపథం చేసి వున్నాడు. నీవలా వానితో సమరం చేస్తుంటే ఆ ధనుర్వేత్త సుయోధనుడికిచ్చిన మాటను నిలబెట్టుకునే పరిస్థితి రావచ్చు. కాన నీవు భీమసేనుడికి తోడై కదన రంగంలో నిలిచి సమరం చేయి. ఈ ద్రోణుడి మరణానికి పుట్టిన ధృష్టద్యుమ్నుడే వాణ్ని సంహరించగలడు.”

శ్రీకృష్ణుని ఉపదేశంతో ధర్మరాజు సమరభూమిలో మరో చోటికి వెళ్ళాడు. ధర్మరాజు వెడలిపోవటంతో ద్రోణాచార్యుడు ద్రుపదుని సేనలకి ప్రవేశించి యధేచ్ఛగా వీరవిహారం చేయసాగాడు.

ధర్మరాజునికి భీమాదులు సాత్యకి, ధృష్టద్యుమ్నులు కూడా కలిశారు. అంతా కౌరవసేనను చీల్చి చెండాడసాగారు.

తమ సేనకు కలుగుతున్న నష్టాన్ని చూసి హుటాహుటిన కృపాచార్యుడూ, కర్ణుడూ, ద్రోణుడూ భీకర సింహనాదాలు చేస్తూ శస్త్రాస్త్రాలతో వారిని నిలువరించారు.

ఇరుసైన్యాల యోధులూ భీకర పోరాటం చేసుకోసాగారు. ఆ మహా

పోరుకి ఎగిసిన ధూళి వల్ల యుద్ధరంగమంతా చీకటి పడినట్టునిపించింది. ఆ పెంధూళిలోనే ఇరు సైన్యాలూ పోరాడుకోసాగాయి.

అలాంటి పరిస్థితుల్లోనూ పాండవసేనలు ఏమాత్రం బెదురక రెట్టించిన సమరోత్సాహంతో కౌరవసేనపై పడసాగాయి. వారి ధాటికి ఆగలేక పలాయనం చేయసాగారు.

తమ సేన వెనుకడగు వెయ్యటంతో ఆచార్యుడు చతురంగ సేనలు ఒక్కటిగా చేశాడు. ప్రణాళిక ఏర్పరిచాడు. ఆ వ్యూహ ముందు భాగంలో తానే నిలిచాడు. శకునీ, అశ్వత్థామలనూ ఆ వ్యూహ ముఖ్య భాగాల్లో నిలిపాడు. శల్యరాజును మధ్యలో నిలిపి, ఆ వ్యూహ చివర దుర్యోధనుణ్ణి నిలిపాడు.

సంజయుడు చెబుతున్నది వింటున్న అంబికేయుడు అడిగాడు.

“అలా ఆచార్యుడు మహా వ్యూహం చెయ్యగానే ఆ ధూళిలో మన కౌరవసేనలు ఎలా పాండవులతో పోరుసాగించారు.”

సంజయుడు ధృతరాష్ట్ర మహారాజుతో చెప్పాడు.

“ఓ మహారాజా, అలా ఆచార్యుడు వ్యూహరచన చెయ్యగానే మీ ఫ్రియ పుత్రుడు సైన్యాన్ని దివిటీలు పట్టుకోమని ఆదేశించాడు. రారాజు ఆజ్ఞను పదాతిదళాలు ఆచరించాయి. అంతేగాక అనేకమంది పరిచారికలను కూడా దివిటీలను పట్టుకోమని చెప్పాడు. వారంతా రారాజు ఆజ్ఞలను పాటించారు.

ఓ మహారాజా! దుర్యోధనుడు ప్రతి రథానికి అయిదు, మత్తేభానికి మూడు, గుర్రానికి ఒకటి చొప్పున దివ్వెలను ఏర్పరిచాడు.

మహా వెలుగు యుద్ధరంగంలో అలుముకుంది. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, ఆ వెలుగులో రాజులు ధరించిన మాణిక్య ఆభరణాలు మిరుమిట్లు గొలుపుతుండటంతో శత్రుసైన్యాల సేనల కనులు రెపరెపలాడాయి.

దానితో ధర్మరాజు కూడా దుర్యోధనుడి కన్నా ఎక్కువ దివిటీలను తన రథాలకూ, అశ్వాలకూ ఏర్పరిచాడు.

ఆ వ్యూహ ఆగ్ర భాగంలో నిలిచిన ఆచార్యుడు, ఆ దివ్వెల వెలుగులో మధ్యాహ్న మార్తాండుడిలా మెరిసిపోయాడు.

దుర్యోధనుడు తన వీరులతో చెప్పాడు.

“వీరాగ్రేసరులారా, శల్య కృతవర్మాదులు ధృష్టద్యుమ్నుణ్ణి ఆచార్యుని వద్దకు వెళ్ళనీయకుండా చూడండి. ఆచార్యుడు అదను చూసి ద్రుపద పుత్రుణ్ణి సునాయాసంగా సంహరిస్తాడు. ఆపై కర్ణుడు అర్జునుణ్ణి, నేను భీమసేనుణ్ణి

శ్రీ మహాభారతము

అనాయాసంగా పరలోకాలకి పంపిస్తాము.”

అంతా రారాజు చెప్పినట్టు ముందుకు కదిలారు.

ధర్మరాజు తన సేనలను ద్రోణుడిపైకి పంపాడు. తానూ కదులుతుంటే కృతవర్మ ఎదుర్కోవటంతో వానితో పోరుసాగించసాగాడు ధర్మరాజు. సాత్యకిని భూరి, సహదేవుణ్ణి కర్ణుడు, భీముణ్ణి దుర్యోధనుడూ, నకులుణ్ణి శకునీ, శిఖండిని కృపాచార్యుడూ, ప్రతివింద్యుణ్ణి దుశ్శాసనుడూ, ఘటోత్కచుణ్ణి అశ్వత్థామూ, ద్రుపదరాజును వృషసేనుడూ, విరాటరాజును శల్యుడూ, చిత్రసేనుణ్ణి శతానీకుడూ, ఇక కిరీటిని అలంబసుడూ ఎదుర్కొని పోరు సాగించసాగారు.

పాండవులు ద్రోణుడి పైకి వెళ్తుంటే కౌరవులు ఆచార్యుణ్ణి రక్షించటానికి ప్రయత్నాలు చేయసాగాడు.

ఆచార్యుడు తన విలువిద్యా పాండిత్యంతో పాండవ సైన్యాలను హతం చేయసాగాడు. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు ఆచార్యుణ్ణి ఎదుర్కొన్నాడు.

ఓ అంబికేయా, ధర్మపుత్రుని విల్లును కృతవర్మ విరిచాడు. దాంతో ధర్మరాజు మరొక ధనస్సు అందుకుని కృతవర్మను శరాలతో నొప్పించాడు. వాని వింటిని వక్కలు చేసి శక్తి ఆయుధాన్ని వేశాడు. తన చేతిని చీల్చినా కృతవర్మ వెరువక మరొక ధనస్సును అందుకున్నాడు. ధర్మరాజు సారథినీ, అశ్వాలనూ భూమికి అర్పించాడు. ధర్మరాజు ధనస్సుకు అదే స్థితి కల్పించాడు. నివ్వెరపోయిన ధర్మరాజు కత్తిని అందుకున్నాడు. కృతవర్మ దాన్ని ముక్కలు చేశాడు. కృతవర్మ ధర్మరాజు కవచాన్ని కూడా శరాలతో చీల్చాడు. దాంతో ధర్మరాజు తాను కృతవర్మతో పోరాడే స్థితిలో లేనని తలచి ఆ ప్రదేశం నుంచి పక్కకి వెళ్ళాడు.

కౌరవసైన్యాలు విజయనాదాలు చేశాయి. మరో పక్క కురువీరుడైన భూరి ధనస్సును సాత్యకి విరగొట్టాడు. భూరి మండిపడి సాత్యకిపై శరాన్ని ప్రయోగించి వాని ధనస్సును విరిచాడు. తన ధనస్సును విరిచినందుకు కోపించి సాత్యకి శక్త్యాయుధాన్ని ప్రయోగించాడు. అది భూరిని సంహరించింది.

తన వాడైన భూరిని సంహరించడంతో అశ్వత్థామ భగ్గున మండి సాత్యకిని సమరానికి ఆహ్వానించాడు. ఘటోత్కచుడు అడ్డుపడి ఆచార్యుని పుత్రునిపై బాణాలను వేశాడు. తన పైన రాక్షసరాజు బాణాలు వెయ్యటంతో అశ్వత్థామ చికాకు పడి ఘటోత్కచుని బాణాలను వమ్ము చేసి అనేక బాణాలను వేసి

ద్రోణపర్వము

నొప్పించాడు.

ఘటోత్కచుడు భీకరంగా అరుస్తూ అశ్వత్థామ వక్ష స్థలాన్ని నొప్పించేలా బాణాలను వేశాడు. ఓ దశలో అశ్వత్థామ ఘటోత్కచుని ధాటికి మూర్ఛావేశం పొందాడు. కాని వెనువెంటనే తేరుకుని మహాశక్తి గల బాణాలను వేసి ఘటోత్కచునికి మూర్ఛావేశం కలిగించాడు. దాంతో సారథి ఘటోత్కచుణ్ణి సురక్షిత ప్రదేశంలోకి తీసుకెళ్ళాడు.

ఇక దుర్యోధన భీములు మహావేశంతో ఒకరినొకరు కనపడకుండా వుండేంతగా ఒకరిపై ఒకరు ఆయుధాలనూ, బాణాలనూ ప్రయోగించుకోసాగారు. ఇరువురూ ఒకరినొకరిని ఆయుధాలతో నొప్పించుకున్నారు.

వాయుపుత్రుడు పౌరుష సింహనాదం చేసి బాణాలను వేశాడు. అవి దుర్యోధనుడి విల్లును విరగొట్టాయి. వాయుపుత్రుడు దుర్యోధనుడి రథ అశ్వాలనూ సంహరించాడు. పరిస్థితి తేడా రావటంతో దుర్యోధనుడు పక్కకెళ్ళాడు. అది గమనించని భీముడు దుర్యోధనుడు కానరాకపోయేసరికి తన చేతిలో సంహరించబడ్డాడని భావించాడు. ఎలుగెత్తి సింహనాదం చేశాడు. పాండవసైన్యం కూడా అదే అని తలచింది. అంతా విజయధ్వనులు చేశారు. కౌరవసేన అయోమయ స్థితిలో పడింది. అయితే దుర్యోధనుడు మరో రథం మీద కానరావటంతో అంతా మిన్నకుండిపోయారు.

కౌరవసైన్యం జయాభినందనలు దుర్యోధనుడికి చేశాయి.

మరో చోట కర్ణుడూ, సహదేవుడూ భీకరపోరాటం చేయసాగారు. సహదేవుడు తొమ్మిది బాణాలు వేసి కర్ణుణ్ణి గాయాలపాలు చేశాడు. పిల్లాడు తననే గాయపర్చటంతో కర్ణుడు కోపించి వందబాణాలను వేశాడు. సహదేవుడి ధనస్సు ముక్కలైంది. మరొక ధనస్సును అందుకునే లోపే సహదేవుడి సారథిని పరలోకానికి పంపాడు. దాంతో కత్తి, డాలు అందుకున్నాడు సహదేవుడు. తన అశ్వాలనూ, సారథిని కూల్చి వేసిన కర్ణుడిపై దూసుకెళ్ళాడు. కర్ణుడు కత్తినీ, డాలునీ వక్కలు చేశాడు. వెనువెంటనే ఓ గదను విసిరాడు సహదేవుడు. దాన్నీ వక్కలు చేశాడు రాధేయుడు. అయినా సహదేవుడు వెరువక కర్ణుడి మందహాసాన్ని పట్టించుకోకుండా, శక్త్యాయుధాన్ని వేశాడు. అదీ వమ్ము కావటంతో రథ చక్రాన్ని విసిరాడు. అదీ నిష్ప్రయోజనం అవ్వటంతో ఆయుధం లేని సహదేవుడు వెనుకడుగు వేశాడు. కర్ణుడు వదలిపెట్టకుండా తరిమాడు.

శ్రీ మహాభారతము

పట్టుకున్నాడు. అప్పుడు కర్ణుడికి కుంతీదేవికి తాను ఇచ్చిన మాట గుర్తుకు వచ్చింది. అర్జునుణ్ణి తప్ప ఎవ్వరికీ ప్రాణహాని చెయ్యనని, అవకాశం వున్నా వారిని సంహరించనని..... దానితో కర్ణుడు ధనస్సుతో సహదేవుణ్ణి పాడుస్తూ “రథం, ధనస్సు వున్నాయి కదా అని ఎవ్వరిమీద పడితే వారి మీదకు యుద్ధానికి వెళ్ళకు... అదిగో అక్కడ అర్జునుడు కురువీరులతో పోరాడుతున్నాడు.. వెళ్ళి ఆశ్రయించు” అని చెప్పి కదిలాడు.

కర్ణుడి బాణాల దెబ్బలకన్నా, పదునైన సూటిపోటి మాటలకే సహదేవుడి మోము చిన్నబోయింది. అర్జునుడి దిశగా మరో రథంపైకి వెళ్ళి కదిలాడు. మరోపక్క శల్య, జంబాసురులు తీవ్ర పోరు సాగిస్తున్నారు. ఓ దశలో విరాటుడి అశ్వాలూ, సారథి గతించటంతో శతానీకుడు వచ్చి విరాటునికి తోడ్చి నిలిచాడు. విరాటుడికి తోడ్చి నిలిచిన శతానీకుణ్ణి శల్యుడు తీవ్ర బాణాలు వేసి సంహరించాడు.

తన సోదరుణ్ణి చంపిన శల్యుణ్ణి కోపంగా, కసిగా చూశాడు. మొండి ధైర్యంతో ఎదిరించాడు. అయితే శల్యుడు విరాటుడిపై భీకర శరాలను వేశాడు. దాంతో విరాటుడు మూర్ఛావేశం చెందాడు. తన రాజు అలా అవ్వటంతో తక్షణ కర్తవ్యంగా సారథి రథాన్ని సురక్షిత ప్రాంతానికి తీసుకెళ్ళాడు.

విరాటుడి రథం తొలగి పోవటంతో శల్యుడు పాండవసేనపై విరుచుకుపడ్డాడు. పాండవసేనను ఊచకోత కొయ్యసాగాడు. తన సేనను చెండాడుతున్న శల్యుణ్ణి గమనించి అర్జునుడు వేగంగా వచ్చాడు. అలా వచ్చిన అర్జునుడిపై అలంబసుడు బాణవర్షం కురిపించాడు. తనపైకే బాణాలను వేసిన అలంబసుడిపై అర్జునుడు కోపించి వాని రథ పతాకాన్నీ, అశ్వాలనూ సంహరించి విరిచాడు. తన రథాన్ని చిన్నాభిన్నం చేసిన అర్జునుడిపై అలంబసుడు గగ్గోలు పెట్టి భీకరంగా అరుస్తూ కత్తిని వదిలాడు. అర్జునుడు దాన్ని ముక్కలు ముక్కలు చేశాడు. ఆపై అలంబసుడిని మహా బాధని కలిగించే బాణాలను వేశాడు. దాంతో అలంబసుడు భీతికి లోనై కదనరంగం నుంచి పారిపోయాడు.

కదనరంగంలో మరో చోట నకులడి పుత్రుడు శతానీకుడూ, దుర్యోధన సోదరుడు చిత్రసేనుడు పోరు సాగించసాగారు. ఎంతోసేపు నిలవలేపోయాడు చిత్రసేనుడు. శతానీకుడి ధాటికి ఆగలేక హార్దిక్యుడి రథంపైకి ఎక్కి పక్కకెళ్ళిపోయాడు.

“ఓ అంబికేయా, ద్రుపదరాజు కర్ణుడి పుత్రుడైన వృషసేనుడిపై సమరానికి

ద్రోణపర్వము

సిద్ధమయ్యాడు. ఇరువురి శరీరాలు రక్తంతో ఎర్రగా మారినా వారు పోరు ఆపలేదు. ఎంతోసేపటి తర్వాత వృషసేనుడు ఓ మెట్టు పైనున్నాడు. దాంతో ద్రుపదసైన్యాలు వృషసేనుడిపై పడ్డాయి. అంతమంది ఒకేసారి బాణాలు వెయ్యటంతో కోపంగా రెచ్చిపోయి అందరికీ సమాధానం చెప్పాడు. ఆ ధాటికి ఆగలేకపోయారు. పలాయనం చేయసాగాయి సైన్యాలు. ద్రుపదుడు ఓడిపోవటంతో వృషసేనుడు విజయహాసం చేశాడు. కదనరంగంలో మరో చోట దుశ్శాసనుడూ, ప్రతివిందుడూ పోరాడుకోసాగారు. ఒకరినొకరు నొప్పించుకోసాగారు. దుశ్శాసనుడు ప్రతివిందుడి విల్లును విరిచాడు. దాంతో భీముని పుత్రుడు శ్రుతసేనుడు వచ్చి తోడై నిలిచాడు. ప్రతివిందుడికి భీమ పుత్రుడు తోడై రావటంతో దుశ్శాసనునికి తోడుగా కౌరవవీరులు వచ్చి చేరారు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, మరోచోట నకులుడూ, శకుని పోరుసాగిస్తున్నారు. నకులుడు ఓ భీకర తీక్షణ బాణాన్ని వేశాడు. శకుని మూర్ఛపోయాడు. తన రాజు మూర్ఛావేశం చెందటంతో శకుని రథసారథి రథాన్ని పక్కకి తీసుకెళ్ళాడు.

అలాగే శిఖండి, కృపాచార్యులూ పోరుసాగిస్తున్నారు. ఓ దశలో కృపాచార్యుల వారు శిఖండిని సంహరించే తుది క్షణంలో పాండవసైన్యం వచ్చి రక్షించింది. ఆ నాటి యుద్ధం దివిటీల వెలుగుల్లో, బాణ గద ద్వంద్వం పౌరుష పదజాలాలతో భీకరంగా జరగసాగింది.

ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణాచార్యునిపై విరుచుకుపడ్డాడు. ఆచార్యణ్ణి వక్షస్థలంలో కొట్టి నొప్పించాడు. తనని నొప్పించిన ధృష్టద్యుమ్నుణ్ణి ఇరవై అయిదు బాణాలు వేసి నొప్పించటమే కాక ధనస్సును విరిచాడు ధనుర్వేత్త. పాండవసేనాని ధృష్టద్యుమ్నుడు వేరొక ధనస్సు అందుకుని తన మనసులో కోపాన్ని, ద్వేషాన్ని తెలియ చెప్పేలా మంటలు విరిజిమ్మే బాణాన్ని వేశాడు. ఆ మహా భీకర జ్వాలలను రగిలెస్తూ వస్తున్న బాణాన్ని చూసి కౌరవసేన ఆచార్యణ్ణి తలచుకుని భయభీతులకు లోనయింది.

అప్పుడు కర్ణుడు ఆ బాణంపై పదకొండు బాణాలను వేసి వమ్ము చేశాడు. తాను వేసిన మంటలు చిమ్మే బాణం వమ్ము కావటంతో ధృష్టద్యుమ్నుడు కర్ణుణ్ణి కోపంగా చూశాడు. అప్పుడే దుర్యోధన, దుశ్శాసనులు వచ్చి చేరారు. అంతా కలిసి ధృష్టద్యుమ్నుడిపై ఆయుధాలను వేశారు. వాటిని ధీటుగా ఎదుర్కొనసాగాడు. ఇంతలో ద్రుమసేనుడు వచ్చి కర్ణుణ్ణి ఎదిరించాడు.

శ్రీ మహాభారతము

తన కడ్డం వచ్చిన ద్రుమసేనుడి తలను నేలకి అర్పించాడు.

తన ముందే కర్ణుడు ద్రుమసేనుణ్ణి సంహరించటంతో ధృష్టద్యుమ్నుడు వుడికిపోయాడు. తీవ్ర బాణం వేసి కర్ణుడి విల్లును విరిచాడు. కర్ణుడు మరో ధనస్సును అందుకున్నాడు. అలా వారు పోరుసాగిస్తుండగా పక్కన దుర్యోధనాదులు సాత్యకిపై పోరు సాగించసాగారు. తన తండ్రిపై పోరుసాగిస్తున్న సాత్యకిపై కర్ణపుత్రుడు వృషసేనుడు బాణాలతో బాధించాడు. దాంతో సాత్యకి కర్ణ పుత్రుణ్ణి రథంపైనే మూర్ఛపోయేలా ఆయుధాలను వేశాడు.

కర్ణపుత్రుడు ఇకలేడేమోనని అంతా తలచారు. అంతలా బాణాలు వేశాడు సాత్యకి. తన పుత్రుణ్ణి అలా చెయ్యటం చూసి కర్ణుడు దుఃఖంను కనపడనీయకుండా సాత్యకిపై ఎడతెరిపి లేకుండా బాణాలను వేశాడు. ఇంతలో వృషసేనుడు మూర్ఛావేశం నుంచి బైటికి రావటంతో అంతా ఊపిరి పీల్చుకున్నారు. ఆపై వృషసేనుడు తన తండ్రితో కలిసి సాత్యకిపై బాణాలు వెయ్యసాగాడు. అప్పుడు అర్జునుడి గాండీవ ధనష్ఠంకారం వినిపించింది. ఆపై విజయ శంఖారావం కూడా వినిపించింది. కర్ణుడు దుర్యోధనుడితో చెప్పాడు.

దుర్యోధన కర్ణుల దురాలోచన

దుర్యోధనుడితో కర్ణుడు కనులతో ఆ వైపు చూపిస్తూ చెప్పాడు. “సార్వభౌమా! అదిగో అర్జునుడు. మన సైనిక వీరులతో పోరాటం చేస్తున్నాడు. ఇదే మంచి అదను. సాత్యకిపై విరుచుకుపడదాం. అర్జునుడు అడ్డు పడే అవకాశం లేదు. అభిమన్యుడిలా సాత్యకినీ చుట్టుముడితే అతనూ అభిమన్యుణ్ణి అనుసరిస్తాడు. మన విజయానికి కారణం అదే అవుతుంది. దానికి ముందుగా సాత్యకికి తోడై నిలవటానికి అర్జునుడు రాకుండా మహా బలిష్ఠ యుద్ధ వీరులను మరికొంతమందిని పంపుము.”

కర్ణుడి ఆలోచన దుర్యోధనుడికి నచ్చింది. వెనువెంటనే శకుని వైపు తిరిగి చెప్పాడు.

“మామా, నీవు తక్షణమే పదివేల ఏనుగులతో, పదివేల రథాలతో అర్జునుడిపైకి వెళ్ళు. నీకు తోడుగా దుశ్శాసనుడూ, సుబాహువూ, దుష్ప్రదర్శణుడూ, దుర్విషహులను తీసుకెళ్ళు. భీముడు కూడా అక్కడే వున్నాడు. వారిపై నీ ప్రతాపం చూపించి విజయాన్ని సాధించు.”

రారాజు ఆదేశంతో శకుని ఉత్సాహంగా సైన్యంతో కదిలాడు.

ద్రోణపర్వము

కర్ణుడు మహా సైన్యంతో వెళ్ళి సాత్యకిని ఎదుర్కొన్నాడు. వెళ్ళానే భీకర బాణాలను వేశాడు. సాత్యకి విజృంభించి వారిపై విరుచుకుపడ్డాడు. తన శర శక్తితో ఏనుగుల తలలను ఖండించాడు. రథాలను వక్కలు చేశాడు. మహా సైన్యం అవయవాలను ఖండించి నెత్తుటి వరదను ప్రవహింప చేశాడు.

గగన సీమనుంచి చూస్తున్న దేవతలు సహితం ఆశ్చర్యచకితులయ్యేలా సాత్యకి వీర విహారం చేశాడు. తన సైన్యాన్ని చిందర వందర చెయ్యటంతో దుర్యోధనుడు కోపించి రథాన్ని సాత్యకి వైపుకు నడిపించాడు. సాత్యకి దుర్యోధనులు ఒకరిపై ఒకరు బాణాలను వేసుకోసాగారు. సాత్యకి దుర్యోధనుని అశ్వాలనూ, సారథిని సంహరించాడు. ప్రతిగా సాత్యకి విల్లును ఖండించాడు దుర్యోధనుడు. దాంతో సాత్యకి దుర్యోధనుడి ధనస్సును వక్కలు చేశాడు. విరథుడయిన దుర్యోధనుడు కృతవర్మ రథం ఎక్కి పక్కకెళ్ళాడు.

సాత్యకి ముందు తను నిలువ లేకపోవటంతో దుర్యోధనుడు కలతకి లోనయ్యాడు. అతడే వెనుకడుగు వెయ్యటంతో కౌరవసేన బెంబేలెత్తిపోయింది. పెద్ద సైన్యంతో అర్జునుడి మీదకు వెళ్ళిన శకుని భీకర పోరాటం చేయసాగాడు అర్జునుడిపై. శకుని పుత్రుడు ఉలూకుడు తండ్రికి తోడై నిలిచి మరింతగా చికాకు పరచసాగాడు అర్జునుడిని. మహా సైన్యంతో తండ్రి కొడుకులు వీరవిహారం చెయ్యటంతో అర్జునుడు వారిని తీక్షణంగా చూసి గాండీవం నుంచి బాణాన్ని వదిలాడు. అది శకుని సారథిని బలిగొంది. ఆ వెనువెంటనే వేసిన బాణాలు అశ్వాలనూ, విల్లునూ ఖండించాయి. దాంతో శకుని చేయునది లేక పుత్రుడి రథంలోకి వెళ్ళాడు.

ఇరువరూ కలిసి అర్జునుడితో పోరాడసాగారు. అర్జునుడి ప్రతాపానికి తండ్రి కొడుకులు నిలువలేకపోయారు. వారి బాటలోనే సైన్యమూ సిద్ధమయ్యింది.

మరో పక్క ధృష్టద్యుమ్నుడితో ద్రోణాచార్యుడు పోరాడసాగాడు. ఆచార్యుడి విల్లును విరిచాడు పాండవసేనాని. దాంతో కుంభసంభవుడు మరొక ధనస్సును అందుకున్నాడు. తీవ్ర బాణాలను వేశాడు. వాటిని ఆచార్యుడు మధ్యలోనే వక్కలు చేశాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడు విజృంభించి ఆచార్యునికి దిక్కుతోచని స్థితి కలిగించాడు.

అలా అర్జునుడూ, సాత్యకి, ధృష్టద్యుమ్నుడూ ముగ్గురూ కౌరవసేనకూ, కౌరవ యోధానుయోధులకీ ముచ్చెమటలు పట్టించారు. అంతా తమ శంఖాలను శ్రీ మహాభారతము

విజయసూచికంగా ఊదారు. తమవారి శంఖధ్వనులకు పాండవసేన చెలరేగి కౌరవసైన్యాన్ని తరిమికొట్టింది.

తమ సేన స్థితి చూసి కర్ణుడు ఉడికిపోయాడు. మహా బాణాలను వేసి పాండవసేనలను ఖండఖండాలుగా చీల్చాడు. కర్ణుడి ధాటికి పాండవసేనలోని రథికులూ, సైన్యమూ తత్తర పడి పరుగులు తీయసాగాయి. పారిపోతున్న పాండవసేనల వెంటబడి మరీ హతమార్చసాగాడు. దాంతో ధర్మరాజు అర్జునుడ్ని చేరాడు.

“అర్జునా, కర్ణుడి ధాటికి మన సేనలు పురుకులు పరుగులతో పారిపోతున్నారు. నడిరాత్రిలో మహా తీవ్ర తేజస్సుతో సూర్యుడు ఉదయించినట్లు కర్ణుడు మండిపోతున్నాడు. కనులెత్తి చూసే ధైర్యం కూడా లేకుండా చేస్తున్నాడు. మనం ఏమీ చెయ్యకపోతే పాండవ సైన్యాన్ని చూస్తుండగానే హరించి వేస్తాడు. వెనువెంటనే రథాన్ని కర్ణుడివైపు పోనిమ్ము” అన్నాడు.

శ్రీకృష్ణుడు చిరునవ్వు నవ్వి అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా, కర్ణుడి పరాక్రమాన్ని ప్రస్తుతం ఆపగలిగేది భీమసుతుడు మాత్రమే. రాక్షసులకి రాత్రి వేళల్లో బలం ఇనుమడిస్తుంది. కాన భీమ తనయుడ్ని కర్ణుడి మీదకు పంపు. వాని వద్ద వున్న దివ్యాస్త్రాలతో కర్ణుడి ధాటిని నియంత్రిస్తాడు” అని వాసుదేవుడు ఘటోత్కచుడ్ని పిలిచాడు. పిలుపు పూర్తి కాకుండానే నిలిచాడు హిడింబా తనయుడు.

సకల యుద్ధ సన్నాహాలతో నిలిచిన ఘటోత్కచునితో శ్రీకృష్ణుడు చెప్పాడు.

“భీమపుత్రా! కర్ణుడి బాణాల ధాటికి పాండవసేన కకావికలం అవుతోంది. నీ భుజబలంతో నీ రాక్షస మాయతో ఈ రాత్రి యుద్ధంలో పగవారిని నిలువరించు. నీ తండ్రులకి ఆనందం కలిగించి కీర్తిని పొందు.”

ఘటోత్కచుడు వాసుదేవునికి నమస్కరించి, అర్జునుడి ఆశీర్వాదం తీసుకుని మాయమయ్యాడు.

అలంబనుడు ఘటోత్కచుని చేతిలో హతం

పాండవసేనపై ఆకలిగొన్న సింహంలా వెంటబడుతున్న కర్ణుడి ముందు ప్రత్యక్షమయ్యాడు ఘటోత్కచుడు. అంతకుముందు జటాసురుడి పుత్రుడు అలంబనుడు పాండవులపై అక్కసును దుర్యోధనుడి వద్ద వెళ్ళగక్కి, తమరు అనుమతిపై నా పగను తీర్చుకుంటానని చెప్పాడు. దుర్యోధనుడు

అంగీకరించటంతో కర్ణుడికి తోడై నిలవాలనుకున్నాడు. అప్పుడే ఘటోత్కచుడు కానరాటంతో ఒక్క వుదుటున కర్ణుణ్ణి దాటి ధీటుగా ఘటోత్కచుడి ముందు నిలిచి పాలికేక పెట్టాడు. ఘటోత్కచుడు భీకర గర్జనలు చేశాడు. ఇరువురూ ధనస్సులను చేతబూని బాణాలను వేసుకోసాగారు. ఎంతో సేపు ఎదురెదురు నిలిచి పోరాడి అనంతరం రాక్షసమాయలతో పోరాడుకోసాగారు. సర్పములా, గరుత్మంతుడిలా, ఏనుగులా, సింహంలా.. సూర్య, రాహువుల్లా, మేఘ వాయువుల్లా అనేక రకాలుగా మారి ఒకరిపై మరొకరు విజయం సాధించసాగారు.

ఒకరితో మరొకరు దండ్యయుద్ధం కూడా చేయసాగారు. ఘటోత్కచుడు అదను చూసి అలంబనుడిని నొక్కి పట్టి కిందపడేసి రొమ్ముపై తన పర్వతం వంటి పాదాన్ని పెట్టి అదిమి తలను వూడబెరికాడు. సింహనాదం చేస్తూ ఆ తలను దుర్యోధనుడి రథం మీదకు విసిరాడు ఘటోత్కచుడు.

“దుర్యోధనా అదిగో, నీ మిత్రుడు అలంబనుడి తల. అలాగే కర్ణుడి తలనూ నీకందిస్తాను. ఆపై నీ వంతు. తెలుసుగా నా పేరు ఘటోత్కచుడు. హిడింబా పుత్రుణ్ణి. భీమసేనుడు నా త్రండ్రి” అని వికటాట్టహాసం చేశాడు.

ఆపై ఘటోత్కచుడు కర్ణుడి మీదకు వెళ్ళాడు. ఎర్రని రంగుతో పక్షి పతాకంతోన్న రథంపైనున్న ఘటోత్కచుడు నల్లని శరీరంతో, కోరలతో జుట్టు జడల కట్టి వున్నాడు. ఆ రాక్షస వీరుడు కర్ణుడిపై బాణాలను వేశాడు. నల్ల శరీరం మీద మెరిసే బంగారు ఆభరణాలను ధరించి భీమపుత్రుడిపై కర్ణుడు కూడా శరాలను ప్రయోగించాడు. ఇరువురి శరీరాలనూ ఒకరినొకరు గాయాల పాలు చేసుకున్నారు. కర్ణుడు దివ్యాస్త్రాన్ని ప్రయోగించినా ఫలితం లేకుండా పోయింది. ఈలోగా రాక్షస నాయకుడు మహా మాయా సైన్యాన్ని సృష్టించాడు. ఆ సైన్యం కౌరవసైన్యాన్ని చీల్చి చెండాడసాగింది. భీమపుత్రుడు వేసిన చక్రాయుధాన్నీ, గదనూ కర్ణుడు నిరోధించాడు. ఘటోత్కచుడు గగన సీమకెగిసి రాళ్ళ వర్షం కురిపించాడు.

కర్ణుడు ఆగ్రహించి ఘటోత్కచుని రథాన్నీ, సారథినీ వక్కలు చేశాడు. రాక్షస నాయకుడి శరీరంపై శరాలను నాటాడు. దాంతో ఘటోత్కచుడు భీకరంగా అరుస్తూ కర్ణుడి మీదకు ముళ్ళపందివలే రాసాగాడు. వస్తూనే తన భారీ నోరు తెరిచాడు. కర్ణుడి బాణాలను మింగేయసాగాడు. కర్ణుడు భీకర శరాలను వేశాడు. కౌరవసైన్యం విజయం కర్ణుడిదే అని భావించారు. ఘటోత్కచుడు ఇక లేడని

భావించారు. అయినా అందర్నీ ఆశ్చర్యచకితులను చేస్తూ ఘటోత్కచుడు మరింత ఉత్సాహంగా కర్ణుణ్ణి చికాకు పరిచి మరింత ఆశ్చర్యానికి గురిచేశాడు.

అప్పుడు బకాసురుడి సోదరుడు అలాయుధుడు తన రాక్షస సైన్యంతో తరలి వచ్చి దుర్యోధనుణ్ణి ఆశ్రయించాడు.

“సుయోధన సార్వభౌమా, అలనాడు ఏకచక్రపురంలో భీమసేనుడి చేతిలో మరణించిన బకాసురుడి సోదరుణ్ణి అలాయుధుణ్ణి. నా అన్నని సంహరించిన వాయుపుత్రుడిపై అపారమైన పగవున్న వాడిని. నీ ఆదేంతో ఈ రాత్రి యుద్ధంలో భీమసేనుడి అంతు చూస్తాను. అంతేగాదు వాని సోదరులనూ, శ్రీకృష్ణుణ్ణి, హితులనూ, మిత్రులనూ ఆహారంగా తీసుకుంటాను.”

ఒక పక్క ఘటోత్కచుణ్ణి ఎదిరించలేక సతమతమవుతున్న కర్ణుణ్ణి చూస్తూ అలాయుధుడితో చెప్పాడు దుర్యోధనుడు.

“అలాయుధా, అదిగో ఘటోత్కచుడు. ఆ రాక్షసుడి మాయను నీవే తిప్పికొట్టు. నీ పరాక్రమాన్ని చూపించు. నీ పగ తీర్చుకో...”

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా, భీమపుత్రుడిపై అలాయుధుడు మెరుపువేగంతో దూసుకెళ్ళాడు. వారిరువురూ ఒకరిపై మరొకరు తలపడ్డారు. ఎవరూ తగ్గకుండా ఒకరిపైనొకరు వివిధాయుధాలను వేసుకున్నారు. వారిరువురూ అలా పోరాడుకుంటుంటే కర్ణుడు భీముడిపై యుద్ధం చేయటానికి కదిలాడు. తన పుత్రుడికి బాసటగా భీమసేనుడు కర్ణుణ్ణి లెక్కచేయక సాగాడు. అది గమనించిన అలాయుధుడి సైన్యం భీముడి మీదకు వచ్చారు. వాయుపుత్రుడు మహా బాణాలను వేసి వారిని చెదరగొట్టాడు. అలాయుధుడిపై బాణాలను వేశాడు. ఆపై అలాయుధుడు వేసిన గదను మరో గదతో వమ్ము చేశాడు.

మరో పక్క అలాయుధుడి సైన్యం పాంచాల సైన్యంపై పడి అల్లాడించసాగాయి. దాంతో శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అర్జునా! ఈ రాత్రి యుద్ధంతో రాక్షసుల బలం క్షణక్షణానికి పెరిగిపోతుంది. వార్ని నిర్మూలించేందుకు నకులసహదేవుల్ని పంపు. కర్ణుడిపై శిఖండి, ధృష్టద్యుమ్నులను ప్రేరేపించు. మన రథాన్ని ఆచార్యుని వైపు పోనిద్దాం.”

శ్రీకృష్ణుడు ఈ విధంగా చెబుతున్న సమయంలోనే అలాయుధుడు భీముడి ధనస్సును విరిచాడు. వాయుపుత్రుడు మరో ధనస్సును అందుకునే లోపలే వాని సారథినీ, అశ్వాలనూ సంహరించాడు. భీముడు భగ్గున మండిపడి

గద తీసుకుని వురికాడు. బకాసురుడి సోదరుడూ గదను అందిపుచ్చుకుని భీముడిపైకి వెళ్ళాడు.

రెండు గదలూ కలుసుకున్నాయి. భయంకర శబ్దం... కొంతసేపటికి ఇరువురి చేతిల్లోని గదలు పగిలిపోయాయి. దాంతో రథచక్రాలను అందుకున్నారు. అవీ విరిగిపోయాయి. ఏవి దొరికితే వాటితో పోరాడుకోసాగారు.

భీమసేనుడు క్షణక్షణానికి అలసిపోతున్నాడు. దాంతో వాసుదేవుడు ఘటోత్కచునితో చెప్పాడు.

“నీవు అలాయుధుడితో పోరాడి వాడిని పిండి పిండి చేయి.”

భీమపుత్రుడు వెళ్ళి అలాయుధుడిపై పడ్డాడు. నకులుడు రాక్షససైన్యంపై పడ్డాడు. కర్ణుడూ శిఖండి, అర్జునుడూ ద్రోణాచార్యుడూ ఒకరితో మరొకరు యుద్ధం చేసుకోసాగారు.

ఘటోత్కచుడూ, అలాయుధుడూ రాక్షసమాయలను పన్నుతూ సమరం చేయసాగారు. అనేక రకాలు ఆయుధాలతో పోరాడుకోసాగారు.

పరిఘలు విరిగిపోయాయి. అలాయుధుడు కత్తిని అంది పుచ్చుకొని ఘటోత్కచునిపైకి వురికాడు. భీమపుత్రుడు తానూ కత్తి అందుకుని అలాయుధుడిపైకి వెళ్ళాడు. అవకాశం లభించగానే ఘటోత్కచుడు ఊహించని విధంగా కత్తిని తిప్పి అలాయుధుడి శిరస్సును ఖండించాడు. విజయనాదం చేశాడు. పాండవసైన్యం ఉప్పొంగిపోయింది. సైనికులు విజయఘంటలను మ్రోగించారు. ఘటోత్కచుడు అలాయుధుడి తలను దుర్యోధనుడి మీదకు విసిరాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! నీ పుత్రుడు దుర్యోధనుడు తన చిన్ననాటి నుంచి శత్రువులైన పాండవులను బకాసురుడి సోదరుడు అలాయుధుడు అవలీలగా సంహరిస్తాడని ఎంతో ఆశనూ, నిబ్బరాన్నీ పెంచుకొని వున్నాడు. అవి అడియాసలే అవ్వటంతో భీమసేనుడు తన ప్రతిజ్ఞను తప్పక నెరవేర్చుకుంటాడేమోనని అనిపించింది.

మిగతా పాండవుల శపథాలూ గుర్తుకువచ్చాయి.

వాయుపుత్రుడి పుత్రుడు ఘటోత్కచుడు బకాసురుడి సోదరుణ్ణి హతమారుస్తుంటే కర్ణుడు పాండువుల సైన్యాన్ని ఊచకోత కోయసాగాడు. దాంతో ఘటోత్కచుడు కర్ణుడి మీదకు వెళ్ళాడు. ఇరువురూ భీకర సమరం

చేసుకోసాగారు. రాధేయుడు ఘటోత్కచుని అశ్వాలను సంహరించాడు. దాంతో రాక్షసవీరుడు టక్కున మాయమయ్యాడు.

అంతా ఘటోత్కచుడు ఏ వైపు నుంచి వచ్చి ఏ వినాశనాన్ని చేస్తాడోనని కలవరం చెందసాగారు. అయితే భీమపుత్రుడు ఆకాశాన ప్రత్యక్షమయ్యాడు. మేఘంలా మారాడు. ఉరుములూ, మెరుపులూ, పిడుగులతో మహా వర్షాన్ని కురిపించాడు. దాంతో బాటు శరాలూ, ఖడ్గాలూ, రోకళ్ళూ, ఈటెలు.. ఇలా రకరకాల ఆయుధ వర్షాలను కురిపించాడు. కౌరవసైన్యం గగ్గోలు పెట్టసాగింది.

హిడింబాసుతునికి తోడు వాని సహచర రాక్షసులు కూడా మేఘాల్లా మారి రాళ్ళను కురిపించసాగారు. పర్వతాల్లా వున్న ఆ బండలకి కౌరవ సైన్యం రథాలు నలిగిపోయాయి. విరిగిపోయాయి. వక్కలయ్యాయి. ఎందరో సైనికుల తలలు పగిలాయి. కొంతమందికి వెన్నులు విరిగాయి.

దేవతలు పాండవులకి తోడై నిలిచి సహాయం చేస్తున్నారా అని కౌరవసైన్యం వణికిపోయింది. ప్రాణభయం పట్టుకుంది. అంతా పరుగులు తీయసాగారు.

ఆ విపరీత పరిస్థితి చూసి కర్ణుడు దివ్యాస్త్రాలను వేశాడు. ఆ మహా దైవశక్తి గల అస్త్రాల శక్తిలో ఆకాశంలో మేఘాలన్నీ మటుమాయం అయిపోయాయి. రాక్షసులంతా మాయమయ్యారు. సకల భీభత్సమూ ఆగటంతో కౌరవసేన ఊపిరి పీల్చుకుంది.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆ యుద్ధాన్ని గమనిస్తున్న నాకు సహితం మహా ఆశ్చర్యం కలిగింది. కర్ణుడి బాణాలకు ఘటోత్కచుడు మాయమయ్యాడు. అయితే కర్ణుడి శక్తి రాక్షసపుత్రునిపై సంపూర్ణంగా పని చేయదని, ఇక భీమపుత్రుడ్ని సంహరించటం కర్ణుడి వల్ల కాదని కౌరవసైన్యం తలపోసింది.

ఘటోత్కచుడు మహా మాయని సృష్టించి మరెంత భీభత్సం సృష్టిస్తాడోనని కౌరవ వీరులంతా కర్ణుడి వద్దకెళ్ళారు.

“మహావీరా! రాక్షసుడు పరమ మాయావి. వాణ్ణి నిలవరించటానికి మహాశక్తి వాడాలి. లేదంటే ఎవ్వరినీ బ్రతకనిచ్చేలా లేడు. ఇంద్రుడిచ్చిన శక్తిని వాడు. సకల కౌరవసైన్యాన్ని కాపాడు. అర్జునుడి సంగతి తర్వాత ముందు మనం బ్రతికి వుండాలిగా...”

ఓ పక్క కౌరవవీరుడు చెబుతుండగానే ఘటోత్కచుడు ఆయుధాలను వేసి రథాశ్వాలను కూల్చాడు. అంతటితో ఆగక మరో గదను వేశాడు. కర్ణుడ్ని

అది బాధించింది. ఇక ఉపేక్షిస్తే లాభం లేదని భావించాడు కర్ణుడు.

తన కవచకుండలాలను యాచించి ఇంద్రుడు ఆపై ఇచ్చిన శక్తిని స్మరించాడు. మహా కాంతులను విరజిమ్మేదీ, వేస్తే తిరుగులేనిదీ, ఒక్కసారి మాత్రమే ప్రయోగించగలిగేది అయినదీ, అర్జునుడి కోసం ఉంచినదీ అయిన ఆ శక్తిని ప్రయోగించాడు.

సకల సైన్యాలు చూస్తుండగా మహా వెలుగులతో వందలాది భయంకరమైన నాలుకలు చాస్తూ అగ్నిగుండాల్లోంచి వచ్చినట్టు మంటలను చిమ్ముతూ ఘటోత్కచుని వైపుకి వెళ్ళసాగింది. ఆ మహాశక్తి దూసుకువస్తుంటే భీకరమైన శబ్దం రాసాగింది. భీమవృత్రుడు ఆ శక్తిని చూసి భయకంపితుడయ్యాడు.

పారిపోవటానికి కూడా శక్తి ఇవ్వనట్టుగా మృత్యువు సోదరిలా దూసుకొచ్చి ఘటోత్కచుని మాయని విచ్చిన్నం చేసి ఘటోత్కచుణ్ణి తాకింది. కార్యాన్ని చక్కబెట్టి అదే వేగంతో ఇంద్రుడున్న దిశగా వెళ్ళిపోయింది. నక్షత్రాలతో కలిసిపోయింది.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! కర్ణుడి శక్త్యాయుధం ఘటోత్కచుణ్ణి భయంకరంగా సంహరించగానే కౌరవులు భేరీధ్వనులు చేశారు. కర్ణుణ్ణి ప్రశంసించారు. తన మిత్రుణ్ణి ఆకాశానికి ఎత్తేశాడు దుర్యోధనుడు. సకల రాజన్యలు జేజేలు పలుకుతుండగా నీ ప్రియ పుత్రుడు సుయోధనుడు కర్ణుణ్ణి తన రథం మీదకు ఎక్కించుకున్నాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుడితో అన్నాడు.

“సంజయా, వాయుపుత్రుడు భీమసేనుడి పుత్రుడైన ఘటోత్కచుడు రాక్షస విద్యలలో ఆరితేరినవాడు. భుజబలపరాక్రమవంతుడు. అంతటి మహా వీరుణ్ణి ఇంద్రుడిచ్చిన శక్తితో కర్ణుడు సంహరించాడు. ఆ విషయాన్ని పాండవులు విని ఎలా భరించారు? ఎంతటి ఉద్వేగాన్నీ, కోపాన్నీ పొందారు? చెప్పుము.”

“హస్తి నాపురాధీశ్వరా! ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! హిడింబాసుతుడు మరణించటంతో పాండవులు మహా దుఃఖానికి లోనయ్యారు. అయితే శ్రీకృష్ణుడు ఆనందం చెంది తన పాంచజన్యాన్ని పూరించాడు. నిండైన పూలతో గల మందార చెట్టు గాలికి వూగిపోతుంటే ఎలా వుంటుంతో అంత ఆనందంగా నృత్యం చేశాడు.”

శ్రీ మహాభారతము

శ్రీకృష్ణుడి ప్రవర్తనకు విస్తుపోయిన పాండవులు అడిగారు.

“మహానుభావా! ఘటోత్కచుడు కర్ణుడు చేతిలో మరణించాడు. అలాంటిది ఈ సమయంలో తమరిలా నాట్యం చేస్తున్నారు. మరోపక్క మన పైన్యం ఆందోళనగా వుంది. పారిపోవటానికి ఆయుత్తమవుతుంది. మనం ఇంతటి మహా ఉపద్రవంలో వుంటే ఆ ఆనందం ఏంటి? ఆ పాంచజన్య శంఖం పూరించటం... సింహనాదాలు చెయ్యటంలో పరమార్థం ఏమిటి?”

శ్రీకృష్ణుడు చిరునవ్వుతో అర్జునుడికి చెప్పాడు.

“అర్జునా, మహేంద్రుడు కర్ణుడి కవచకుండలాలని గ్రహించి ‘శక్తి’ అనే మహాశక్తిని ప్రసాదించాడు. అది వుండగా నిన్ను రక్షించటం నా వల్ల కూడా కాదు. మహా విజయం కొరకు శిశుపాలుడు, ఏకలవ్యుడు, జరాసంధుడు వంటి వారిని ఒక్కొక్కరితో హతమయ్యేలా చేశాను. అదే వారుండి ఉంటే ఈ కదన రంగంలో నిలిచి దుర్యోధనుడికి తోడ్పాటు నిలిచి పోరుసాగించే వారు. విజయం సాధ్యమా? అదియునుగాక ఘటోత్కచుడు రావణాసురుడూ, కిమీర్క, బక, హిడింబాసురుల వలే విష్ణుద్వేషి. ఘటోత్కచుడు ఇప్పుడు మరణించకున్న ఎప్పటికైనా నేను సంహరించాల్సి వుంటుంది. ఈ రహస్యం నీకు చెబుతున్నాను. ఇక ఇది నేను సంతోషించ దగ్గ సమయం. కాన నీవు నూతనోత్తేజంతో సమరానికి సిద్ధం కమ్ము. కౌరవసైన్యం మహోత్సాహంతో వుంది. వారి ఉత్సాహం అనే అగ్నిపై నీళ్ళు చల్లాలి.”

సంజయుడు చెప్పింది విని ధృతరాష్ట్రుడు అడిగాడు.

“సంజయా, ఇంద్రుడిచ్చిన శక్తిని అర్జునుడిపై ప్రయోగించి సంహరిస్తే విజయం సునాయాసంగా లభించేది కదా. అలా కాక ఘటోత్కచుడిపై అంతటి శక్తిని ప్రయోగించి మహా విజయావకాశాన్ని కర్ణుడు కోల్పోయినట్టే కదా? సమరానికి ఆహ్వానించి అర్జునుడిపై ప్రయోగిస్తే సరిపోయేదానికి కర్ణుడెందుకు అంత పిచ్చి పని చేశాడు. చూడగా నా పుత్రులు దుష్ట ఆలోచనలే గాని దూరాలోచనలు చేయుట లేదు. కనీసం నీవైనా ఇంద్రుడి ఆయుధం గూర్చి చెప్పకపోయావా?”

ధృతరాష్ట్రుడితో సంజయుడు చెప్పాడు.

“మహారాజా, ప్రతిరోజూ రాత్రి సమయంలో కర్ణదుర్యోధనాదులతో చెబుతూనే వున్నాను. అయినా నా మాట వింటేనా. ఇదిగో రేపు.. ఇదిగో రేపు

అని తాత్పర్యం చేశారు. ఓ దశలో శ్రీకృష్ణుడి మీద అయినా ఆలోచించక ప్రయోగించమని కర్ణుణ్ణి కోరాను. ప్రతీసారి కర్ణుడు ఏదో వకటి చేస్తాను. ఎవరో వకరి మీద ప్రయోగిస్తానని చెప్పేవాడు. అహాన్ని కనబరిచేవాడు. కానీ ఎప్పటిలా తెల్లవారుతుంది. అంతా సమరానికి సిద్ధమవుతారు. రణం జరుగుతుంది. ఎవ్వరికీ రాత్రి విషయం గుర్తుండేది కాదు. అదే దైవమాయ. ఆ దైవమే శ్రీకృష్ణుడు. ఘోటోత్కచుని మరణం తర్వాత సాత్యకి కూడా అడిగాడు. కర్ణుడు శక్తిని అర్జునుడిపై ఇన్ని రోజులు ప్రయోగించకుండా వుండటానికి కారణమేమిటని?”

అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు ఇలా చెప్పాడు.

“ఓ సాత్యకి.. ఇంద్రుడిచ్చిన శక్తితో అర్జునుణ్ణి సంహరించాలని కర్ణ దుర్యోధనులకి నిత్యం ఎవరో ఒకరు చెబుతూనే వున్నారు. మరుసటి రోజు ప్రయోగించాలనుకుంటాడు. కానీ నా మాయతో కర్ణుడూ, వాని చుట్టూ వున్న వారికి ఆ శక్త్యాయుధం గూర్చి మరుపును కలిగించాను. అర్జునుడి కోసం ఇదంతా చేశాను. అర్జునుణ్ణి మించిన ఇష్టమైన వాడు నాకు ఎవ్వరూ లేరు.”

సంజయుడు చెప్పింది విని ధృతరాష్ట్రుడు నిట్టూర్చి అన్నాడు.

“ఏం చెయ్యగలం..? అంతటి శక్తి ఆయుధం వున్నా సరిగ్గా సరైన వారిపై ప్రయోగించలేదు. ఓ గడ్డిపోచపై ప్రయోగించాల్సి వచ్చింది. దుర్యోధనాదులని దురదృష్టం ఇంకెంత కాలం వెంటాడుతుందో?... ఆపై భారత యుద్ధం ఎలా జరిగిందో వివరించుము.”

సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

ధర్మరాజు ఘోటోత్కచుని మరణంతో మహా దుఃఖానికి లోనయ్యాడు. రథంపైన నిస్సత్తువుగా వాలిపోయాడు.

శ్రీకృష్ణుడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“ధర్మరాజా, నీవే ఇలా అయితే అపార పాండవసైన్యం పరిస్థితి ఏమిటి? అంతా ఏమవ్వాలి? ఈ యుద్ధాన్ని ఎవరు నడిపిస్తారు?”

శ్రీకృష్ణుడితో ధర్మరాజు అన్నాడు.

“శ్రీకృష్ణా! ఘోటోత్కచుని జ్ఞాపకాలే నన్ను మరింత వివిశుణ్ణి చేస్తున్నాయి. కామ్యక వనంలో, ఇంకా గంధమాదన పర్వతానికి వెళ్ళేటప్పుడు ఎన్ని రకాలుగా

సహాయం చేశాడు. భీమపుత్రుణ్ణి నేను నకులసహదేవుల వలే చూస్తాను. అట్టివాడు నేడు లేడనే భావన నన్ను దుఃఖానికి, కోపానికి గురిచేస్తోంది. దీనికంతటికీ కారణం ఆ కర్ణుడు. అభిమన్యుడి ధనస్సును విరిచిందీ తానే. ఇప్పుడు ఘోటోత్కచుణ్ణి సంహరించిందీ ఆతడే. సైంధవుణ్ణి చంపి అర్జునుడు ప్రతీకారం చేశాడు. అసలు నడిపించిందీ, ఆ స్థితి కలిగించిందీ కర్ణుడేగా. రెండు మహా ఘోరాలను చేసిన కర్ణుడు బ్రతికి వుండరాదు” అని తిరిగి చెప్పాడు.

“రాధేయుణ్ణి నడిపిస్తున్నది ఆ ద్రోణుడే. ఆచార్యుల మీదకు భీమసేనుడు వెళ్తాడు. నేను కర్ణుడి సంగతి తేలుస్తాను” అని విల్లుని బిగించి శ్రీకృష్ణుడు వారిస్తున్నా రథాన్ని కర్ణుడివైపు పోనిమ్మని సారథిని ఆదేశించాడు.

శ్రీకృష్ణుడు తిరిగి తన రథం వద్దకు వచ్చాడు.

“అర్జునా, ధర్మరాజు మహా ఆవేశంతో కర్ణుడిపైకి దూసుకువెళ్తున్నాడు. అది చాలా ప్రమాదకరం. చెయ్యదగ్గది కాదు” అని రథాన్ని ధర్మరాజు రథం వెళ్ళిన వైపు పోనిచ్చాడు.

కోపంగా వెళ్తున్న ధర్మరాజు రథానికి ఎదురుగా వ్యాసమహర్షి వచ్చారు. ధర్మరాజు వినయపూర్వకంగా నమస్కరించాడు.

“ధర్మరాజా! ఎందుకంత అసహనం.. ఒక్కసారి ఆలోచించు. ఇంద్రుడిచ్చిన ఆ మహాశక్తిని కర్ణుడు ఇంతవరకూ అర్జునుడి కోసం దాచి వుంచాడు. అదే శక్తి అర్జునుడి మీద ప్రయోగిస్తే.. అప్పుడు కలిగే మహా అవస్థను నీవు భరించగలవా? కాన నీకు మంచే జరిగింది. పెద్ద దుఃఖానికి బదులు చిన్న దుఃఖం దైవం నీకు కలిగించింది. కాన నీవూ, నీవారూ కదన రంగంలో విజృంభించండి...”

ఓ ధర్మరాజా.. నేటికీ అయిదో రోజున నీవు విజయం లభించనుంది. అది దైవ సంకల్పము. సకల భూమండలమును నీవు పాలిస్తావు.”

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! అలా వ్యాసులవారు ధర్మరాజు దుఃఖాన్ని పోగొట్టి హితబోధ చేసి తన నిజస్థానానికి వెళ్ళాడు. ఆ తర్వాత ధర్మరాజు ధృష్టద్యుమ్నుణ్ణి పిలిచాడు.

“ధృష్టద్యుమ్నా.. అదిగో భీముడు. ద్రోణుడిపై పోరు సాగిస్తున్నాడు. నీవు వెళ్ళు. నీవు హోమగుండం నుంచి జన్మించిందే ద్రోణుడి కోసం. నీవు శిఖండి తదితర వీరులతో కలిసి కుంభసంభవుడితో పోరాడండి. విజయం మనదే. ఎట్టి సందేహానికి తావులేదు..” అని చెప్పి నకుల సహదేవులకి చెప్పాడు.

“మీరు విరాట ద్రుపద సేనలూ, ఉపపాండవులూచ, సాత్యకిలతో కలిసి ద్రోణుణ్ణి చుట్టుముట్టండి. మీకు అండగా పార్థుడుంటాడు.”

ఆచార్యుడు ధర్మరాజు వ్యూహాన్ని పసిగట్టాడు. తన సైన్యాన్ని సమాయత్తం చేశాడు. దుర్యోధనుడు ద్రోణుడికి తోడుగా సేనలను నడిపించాడు.

ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆ రాత్రి యుద్ధం ఇరుసైన్యాల వారికీ అలసటనూ, దప్పికనూ, భయాన్నీ, భీతిని పెంచింది. క్షణమొక యుగంలా ఎప్పుడు రాత్రి యుద్ధం పూర్తి అవుతుందోనని ఎదురు చూడసాగారు.

అంతా నిద్రపారద్రోలటానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. ఆయుధాలు ఎవరి మీదకు ప్రయోగిస్తున్నారో, తమ వాహనాలు ఎటు వెళ్తున్నాయో కూడా నియంత్రణ కోల్పోయారు. కురుపాండవుల ఇరుసేనలూ అదే స్థితిలో వున్నాయి. అర్జునుడు సైన్యాల పరిస్థితి గమనించి పెద్ద స్వరంతో చెప్పాడు.

“ఇరు సైనికులారా, మీరంతా ఎంతో అలసటకు గురయి ఉన్నారు.. కొంతసేపు విశ్రాంతి తీసుకుని పోరాడదాం...”

అర్జునుడు చెప్పింది విన్న కర్ణదుశ్శాసనులు కూడా అంగీకరించారు. ఇరుసైన్యాలు విశ్రాంతికి నడుం బిగించాయి.

సైన్యం దుస్థితి చూసి చలించిన అర్జునుడు అలాంటి నిర్ణయం ప్రకటించటంతో దేవతలూ పరమానందం చెందారు.

ఎంతో ధర్మవైర, మానవనీయవైర విజ్ఞతను అర్జునుడు ప్రదర్శించినందుకు కౌరవసైన్యం మనస్సులోనే ఆశిస్సులనూ, కృతజ్ఞతలనూ తెలియచెప్పారు.

ఎక్కడి వారు అక్కడ ఎవరి వాహనం మీద వారు నిద్రలోకి జారుకున్నారు. మహా సుఖాన్ని భార్య నుంచి పొంది ఆమె వక్షోజాల మీద తలపెట్టి మరో లోకంలో విహరిస్తున్నట్టుగా నిద్రపోసాగారు. అలా దీర్ఘ సుఖ నిద్రలో తేలియాడుతుండగా చంద్రుడు తూర్పుకొండమీద ఎర్రని కలువలకి మరింత మెరుగులు దిద్దినట్టు వెలిగిపోతూ, పగడాల కుప్పలా ఎంతో ప్రకాశవంతంగా ప్రకాశింపసాగాడు.

ఆపై సేద తీరిన ఇరుసైన్యాలూ యుద్ధానికి సమాయత్తమయ్యాయి. ఇరువర్గాలు తమ ఆయుధాలతో పోరుసాగించసాగారు. ఆ మహా పోరు అలా సాగుతుండగా దుర్యోధనుడు ఆచార్యుణ్ణి సమీపించాడు. తన బాధనూ, వ్యధనూ వెలిబుచ్చాడు.

శ్రీ మహాభారతము

“ఆచార్యా, చూస్తున్నారుగా పాండవుల భీకరసమరోత్సాహం. తమవంటి వారు కదన రంగంలో వుండగా వారట్లా రెచ్చి పోవచ్చునా? మీకు సాటి రాగల వీరులెవరున్నారు? కనీసం మీతో సరితూగగలవారైనా వున్నారా? మీ శిష్య వాత్సల్యం వల్లనే మనం ఇంతకాలం వెనుకడుగు వేయవల్సివస్తోంది. అయినా అంతెందుకు? ఎన్నిసార్లు చెప్పాను. అంతా నా ప్రారబ్ధం.”

ఆచార్యుని ముఖం మాడిపోయింది. అయినా తేరుకొని చెప్పాడు.

“దుర్యోధనా, నీకు ఇంతకు ముందే చెప్పాను. అర్జునుడు ఇంద్రుణ్ణి మెప్పించినవాడని. ఆనాడు ఘోషయాత్రలో అర్జునుడి అరివీర పరాక్రమం నీవు స్వయంగా చూడలేదా? గంధర్వ రాజు చిత్రసేనుడితో నీవు భంగపడ్డప్పుడు ఎవరు వచ్చి కాపాడారు? అర్జునుడితో సరదాగా యుద్ధం చెయ్యాలనే తలంపుతోనే పరమేశ్వరుడు వానితో యుద్ధం చేశాడు. ఎంతమంది మహా మహా రాక్షసులు అర్జునుడి శరాలకి ఆహుతి అవ్వలేదు. అట్టి వాణ్ణి ఎవ్వరైనా నిలువరించగలరా? నీవు చెబుతున్నది నీకే తెలుసు. అట్టి ప్రసంగం వల్ల ప్రయోజం ఏముంది?”

ఆచార్యుని మాటలకి అగ్నిలో ఆజ్యం పోసినట్టు భగ్గున మండిపడ్డాడు సుయోధనుడు.

“ఆచార్యా! అట్లయిన తమరు సైన్యాన్ని తీసుకొని ఎవర్ని అయితే మీరు నిర్జించగలరో వారితోనే పోరాడండి. దుశ్శాసన, శకుని, కర్ణులతో కలిసి నేనే అర్జునుణ్ణి ఎదుర్కొంటాను. అర్జునుణ్ణి నేలరాలుస్తాను.”

ఆచార్యుడు తలపంకించి చెప్పాడు.

“అంతకన్నానా? నీవే స్వయంగా చతురంగ సేనలతో వెళ్ళి అర్జునుణ్ణి సంహరిస్తే అంతకన్నా కావల్సినది ఏముంది? రారాజా! ఆ మహేంద్రునితో సరిసమానంగా సుఖాలను అనుభవించావు. నీ వారికి అట్టి మహా వైభోగాలని అందించావు. కాన వేరే తలంపు లేక ముందుకు సాగు” అని చెప్పి చతురంగ సేనలతో పాంచాలసేనలపైకి వెళ్ళాడు.

వాసుదేవుడు అర్జునుడితో చెప్పాడు.

“అదిగో అర్జునా, కౌరవ సైన్యం రెండు పాయలై మన సేనలపైకి వస్తోంది. నీవు దక్షిణ దిశ నుంచి చీల్చి చెండాడు.”

ఆపై వాసుదేవుడు రథాన్ని ఆ వైపుగా మరలించాడు. వస్తూనే భీకర శరాలను వేశాడు. శత్రువులను చెల్లాచెదరు చేశాడు. అర్జునుడి శౌర్యవేశం

ద్రోణపర్వము

చూసి తట్టుకోలేక దుర్యోధన, శకుని, కర్ణులు ఒకేసారి మహా భీకర నిశితాలను వేశారు. అంతమందీ కలిసి వేస్తున్న శరాలను నిర్జిస్తూ ప్రత్యర్థులకి ధీటుగా జవాబు చెప్పసాగాడు అర్జునుడు. గగన సీమ నుంచి వీక్షిస్తున్న దేవతలలో ఉత్కంఠ మరింత పెరిగింది.

విరాట, ద్రుపదుల సంహారం

ఉత్తర దిశలోనున్న ద్రోణాచార్యుడు ఆకలిగొన్న సింహంలా పాండవసైన్యంపై పడ్డాడు. ఎదురించటం అటుంచి ప్రాణాలు దక్కితే చాలనుకునేలా వణికిపోసాగింది పాండవసైన్యం. అంతా చెల్లాచెదరవ్వసాగారు. పేరు పేరునా పిలిచి మరీ బాణాలను వెయ్యసాగాడు. తమ సేనలకి వణుకు పుట్టిస్తున్న ఆచార్యుణ్ణి ద్రుపద విరాటులూ, పాంచాలపతి పాత్రులూ, కేకయాధీశ్వరులూ చూసి తమ రథాలతో, సైన్యాలతో చుట్టుముట్టారు. ఆచార్యునిపై ఆయుధాలను వేసి గర్జించారు.

అయితే కుంభసంభవుడు వారి బాణాలనూ, గర్జనలనూ లెక్కచేయక దొరికిన వార్ని, దొరకని వార్ని కూడా సంహరించసాగాడు. శస్త్రాస్త్రాలను వేశాడు. అవి ద్రుపద పాత్రులను బలి తీసుకున్నాయి. ఆచార్యుడు అంతటితో సంతృప్తి చెందక వివిధాయుధాలను వేశాడు. ఈసారి అవి కేకయాధీశ్వరుల తలలను ఖండించాయి. పాండవ సైన్యం గగ్గోలు పెట్టింది. క్షణక్షణానికీ పాండవసేన తరిగిపోసాగింది. అగ్నిదేవుడు ఆకలితో ఎండుగడ్డి మీద పడ్డట్టు శత్రు సైన్యం మీద పడసాగాడు ఆచార్యుడు. వీర గర్జనలు చేసి కాలాంతకుని వలే మారి ఘోరశస్త్రాస్త్రాలను విరాట ద్రుపదుల మీద ప్రయోగించాడు. అవి ద్రుపదుణ్ణి, విరాట రాజునీ సంహరించాయి. ఆ మహా పరిణామంతో పాండవసైన్యం భీభత్సానికి గురయ్యింది. మండే మహా అగ్నిదేవుడే ఆచార్యుని రూపంలో వచ్చాడా అన్నట్టు వున్న ఆచార్యుణ్ణి చూడటానికే భయం కలిగింది పాండవవీరులకి.

అంతటి మహా వినాశనాన్ని చేస్తున్న ద్రోణాచార్యుణ్ణి చూసి ధృష్టద్యుమ్నుడు వుడికిపోయాడు. ఆచార్యుణ్ణి సంహరించకపోతే నేను నా కుల ధర్మాన్ని తప్పిన వాడనవుతానని భీకర శపథం చేశాడు. మహాసేనలను తీసుకుని ఆచార్యునిపై పడ్డాడు. అయితే వానికి కర్ణుడూ, దుర్యోధనుడూ అడ్డుపడి వానిపై ఆయుధాలను వేయసాగారు.

“ఓ ధరణీనాథా, ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! భాస్కరుడు తూర్పు కొండల మీద ఉదయించబోతున్నాడు. ఇరుసైన్యాల వారు ప్రాతఃకాల విధులను పూర్తి చేసుకున్నారు. పగలూ, రాత్రి సమరం చెయ్యటంతో సైన్యాల శరీరాలు అలసిపోయి వున్నాయి. అయినా సమరానికి సంసిద్ధులయ్యారు. ఆ మహాయుద్ధంలో మరణించిన వారి రక్తం ప్రవాహంలా పారసాగింది. అరుపులూ, కేకలతో, భయంకర ఆర్తనాదాలతో, శంఖనాదాలతో నలుదిక్కులూ దద్దరిల్లిపోయాయి.

నీ పుత్రుడు దుర్యోధనుడితో నకులుడు ఏమాత్రం ప్రతాపానికి తీసిపోకుండా యుద్ధం చేశాడు. ఇక సహదేవుడు దుశ్శాసనుడి సారథిని సంహరించి అశ్వాలను నొప్పించాడు. కర్ణుడు భీముడి రథాన్ని పడగొట్టాడు. కౌరవసేన కర్ణుణ్ణి ప్రశంసించింది.

అర్జున ఆచార్యుల ద్వంద్వ పోరాటం

తన రథాన్ని రాధేయుడు నేలకూల్చటంతో భీమసేనుడు సహదేవుడి రథంపైకి వెళ్ళాడు. మరో పక్క ఆచార్యుడు వీరవిహారం చేయసాగాడు. అర్జునుడు వాని శరాలను అడ్డుకోసాగాడు తన బాణాలతో.

ఆచార్యుడు ఎప్పుడు బాణం వేశాడో మరెప్పుడు దాన్ని అర్జునుడు ఖండించాడో చూస్తుండగానే జరిగిపోయింది. అంత వేగంగా వారు బాణాలు వేస్తున్నారు. అంతే వేగంతో ఎదుట వారి బాణాలను వమ్ము చేస్తున్నారు.

కుంభసంభవుడు ఇంద్రాస్త్రాన్ని ప్రయోగించాడు. దాని ప్రతి అస్త్రాన్ని అర్జునుడు సంధించి వదిలాడు. రెండూ ఒకదానికొకటి తగలి అదృశ్యమయ్యాయి. వారి మహా యుద్ధాన్ని గగన సీమనుంచి దేవతలూ, గంధర్వులూ, ఋషులూ, మునులూ చూచి తరించసాగారు. శివుడే ఆచార్యుని రూపంలో యుద్ధం చేస్తున్నాడా అని అనుకోసాగారు.

ఆ సమయంలో ఆచార్యుడు మహా మహిమాన్విత శక్తిగల బ్రహ్మాస్త్రాన్ని స్మరించాడు. పర్యతాలు వణికాయి. భూమి కంపించింది. సముద్రాలు విలవిలలాడాయి. దేవతలంతా భయకంపితులయ్యారు. ఆ దివ్యమైన అస్త్రానికి ప్రతిగా అర్జునుడూ బ్రహ్మాస్త్రాన్నే ప్రయోగించాడు. దాంతో అంతా ఊపిరి పీల్చుకున్నారు. ఎంతసేపు పోరాటం చేసినా జయాపజయాలూ ఎటూ తేలకుండా వుండటంతో చేరో పక్కకి వెళ్ళారు. ఇరువురూ తమ తమ శత్రువుల సైన్యంపై పడ్డారు.

చిన్ననాటి మిత్రులు దుర్యోధనుడూ, సాత్యకి ఒకరినొకరు చూసుకున్నారు. ఇంతటి స్థితి వచ్చినందుకు చలించి యుద్ధ ధర్మం ప్రకారం సమరం చేశారు. సాత్యకి రారాజు విల్లును విరిచాడు. శరీరాన్ని తన బాణాలతో నొప్పించాడు. దుర్యోధనుడి స్థితి చూసి కర్ణుడు హుటాహుటిన కదిలాడు. సాత్యకిని నిలువరించాడు.

ఆపై భీముడి పైకి వెళ్ళాడు కర్ణుడు. వాయుపుత్రుడు గదను గిరగిరా తిప్పి విసిరాడు. అది కర్ణుడి సారథిని బలి తీసుకుంది. రథం విరిగిపోయినా నిలదొక్కుకుని బాణాలను వేయసాగాడు కర్ణుడు. ఆచార్యుడు పాండవసైన్యాన్ని క్షణక్షణానికి తగ్గించి వేయసాగాడు. దాంతో నకుల సహదేవులు అర్జునుడితో చెప్పారు.

“పాంచాలసైన్యంతో యుద్ధం చేస్తున్న ఆచార్యుని చుట్టూ వున్న వీరులను పారద్రోలితే ఆచార్యుణ్ణి పాంచాలసైన్యమే చూసుకుంటుంది. తక్షణం ఆ కార్యక్రమాన్ని నిర్వర్తించాలి” అని చెప్పి వారు ఆచార్యుని వైపు కదిలారు.

ధర్మరాజు, భీమ, నకుల సహదేవులు ఆచార్యుని యుద్ధ క్రమాన్ని చూసి అనుకున్నారు. కుంభసంభవుణ్ణి ఎదిరించి నిలువరించే వారున్నారా? తమ సైన్యాలనూ, తమకు తోడై నిలిచిన రాజులనూ, తమనీ కూడా సునాయాసంగా సంహరించేలా వున్నాడు.

ఏంటి పరిస్థితి? అర్జునుడు గురు వధ చేయటానికి పూనుకోవటం లేదు. కొంతసమయం ఇలానే గడిస్తే.. పాండవసేన పరిస్థితి ఏంటి? ధర్మరాజు ఒకింత ఆందోళనకి గురయ్యాడు. ధర్మపుత్రుడి మనోస్థితి గాంచి శ్రీకృష్ణుడు రథాన్ని ధర్మరాజు వైపు నడిపించాడు.

అర్జునుడితో ధర్మరాజు, భీమసేనుడూ వినేలా చెప్పాడు.

“పార్థా, ఆచార్యుడు ధనస్సు చేతబూని యుద్ధం చేస్తుంటే దేవరాక్షసులెవ్వరూ నిలవలేరు. వాణ్ణి జయించటానికి ఒకే వక్క మార్గం వుంది. అదేమిటో తెలుసా? వాని పుత్రుడు అశ్వత్థామ మరణించాడన్న వార్త వింటే ధనస్సు వదిలేస్తాడు. అస్త్ర శస్త్ర ఆయుధ ప్రయోగం చేయడు. అప్పుడే అతన్ని నిర్మించగలవు. ఆ ఒక్క మార్గం తప్ప మరొకటి లేదు. కాన ఎవరో వకరు అశ్వత్థామ మరణించాడన్న విషయం వానికి తెలియచెయ్యండి.”

అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడి మాటలకు నొచ్చుకున్నాడు.

ధర్మరాజు ఆలోచనలూ సుడులు తిరగసాగాయి. అప్పుడే వాయుపుత్రుడి

చేతిలో ‘అశ్వత్థామ’ అన్న ఏనుగు మృతి చెందింది. ఆ వెనువెంటనే భీమసేనుడు ఆచార్యుని వద్దకెళ్ళాడు.

అశ్వత్థామ మరణించాడని చెప్పాడు. ఆచార్యుడి కనుబొమ్మలు ముడిపడ్డాయి. ఒక్క క్షణంలోనే తేరుకున్నాడు. అంతటి మహా పరాక్రమవంతుడైన తన పుత్రుడు మరణించాడంటే నమ్మ బుద్ధి కాలేదు. వాయుపుత్రుడి మాటలను కొట్టేశాడు. మహా భీకరమైన బాణాలను వేసి పాండవసేనలనూ, రథాలనూ, గజాలనూ, అశ్వాలనూ నేలకూల్చసాగాడు. ఇరవై వేల మందిని సంహరించి మత్స్యదేశపు సైన్యం మీద పడ్డాడు. పదివేల ఏనుగులనూ, అదే సంఖ్య గల అశ్వాలనూ, సునాయాసంగా కూల్చి వేశాడు.

అప్పుడు ఆచార్యుని ముందు కశ్యపాది మునులు ప్రత్యక్షమయ్యారు. “బ్రాహ్మణోత్తమా! వేదాలను చదివిన వాడవి. ఇక యుద్ధం తగదు. నీ కాలం పూర్తి అయింది. అస్త్రాలను వదిలి శాంతించు.”

ఆచార్యుడు భీముడి మాటలను కూడా మననం చేసుకున్నాడు. వాయుపుత్రుడి మాటలను విశ్వసించలేకపోయాడు. ధర్మరాజు కోసం చూశాడు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“ధర్మరాజా, ఆచార్యుడు వస్తున్నాడు. నువ్వే మాత్రం ఉపేక్ష చేశావంటే యుద్ధం పూర్తవ్వటానికి ఎంతోసేపు పట్టదు. అందర్నీ ఏకకాలంలో సంపూర్ణంగా పూర్తి చెయ్యగల మహా సమర్థుడు ద్రోణాచార్యుడు. సైన్యంలో ఒక్కర్ని కాపాడుకోలేము. అందర్నీ ఆచార్యుని శరాలకి అప్పచెప్పకుండా నీతో సహా కాపాడుకోవాల్సిన సమయం.”

భీముడు వచ్చి చెప్పాడు.

“అగ్రజా... మాళవరాజు ఏనుగు అశ్వత్థామను సంహరించి, ఆచార్యుని వద్దకెళ్ళి చెప్పాను. అయితే నా మాటలను ఆచార్యుడు విశ్వసించలేదు. ఒక్కక్షణం తర్వాత ఆ విషయాన్ని వదిలేశాడు. ఇక అంతా నీ చేతిలోనే వుంది. నీ మాటలను తప్ప ఆచార్యుడు ఎవ్వరి మాటలనూ నమ్మడు.”

ధర్మరాజు స్థిర నిర్ణయానికి వచ్చాడు. కాలం తీర్పు అని నిర్ణయించుకున్నాడు. యుద్ధంలో విజయమే లక్ష్యం అన్న ధర్మాన్ని మననం చేసుకున్నాడు. ఆ వెనువెంటనే బిగ్గరగా... ‘అశ్వత్థామ చచ్చెను’ అని ఆపై చిన్నగా ‘కుంజరము’ అన్నాడు. చివర చాలా చిన్నగా పలికిన ఏనుగు అన్న పదం ఆచార్యునికి వినిపించలేదు. అంతే ఆచార్యుడికి నిలువెల్లా దుఃఖం ఆవరించింది.

‘ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! భూమికి నాలుగువేళ్ళ ఎత్తులో ఎగిరే ధర్మరాజు రథం అసత్య మాటలతో నేలను తాకింది. ఆ మహాదుఃఖంలోనే పాండవులకి న్యాయం చెయ్యలేకపోయానని చింతించాడు ఆచార్యుడు. మునులు కూడా తన కాలం పూర్తయినదని చెప్పారు.

అప్పుడే ధృష్టద్యుమ్నుడు ఆయుధాలను వేశాడు. ఆ సమయంలోనూ యుద్ధం పట్ల పూర్తి అయిష్టం వున్నా శత్రువు పరాక్రమాన్ని భరించలేకపోయాడు. దివ్యస్త్రాలు గుర్తుకురాలేదు. అయినా సాధారణ శరాలను వేసి నిలువరించటమే కాక పుంఖానుపుంఖాలుగా బాణాలను వేసి ధృష్టద్యుమ్నుడిని పారద్రోలాడు. దానికి ముందే అతని సారథినీ, అశ్వాలనూ సంహరించాడు. రథాన్నీ, ధ్వజాన్నీ వక్కలు చేశాడు. ఆచార్యుని సంహారం కోసం హోమాగ్నిలో జన్మించిన ధృష్టద్యుమ్నుడు ఆచార్యుని ధాటికి వెనుకడుగు వేశాడు.

ధృష్టద్యుమ్నుడి పరాజయంతో సాత్యకి కోపించి ఆచార్యునిపై క్రూరనారాచాలను ప్రయోగించాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడ్ని వూరడించాడు. భీమసేనుడు ధృష్టద్యుమ్నుడ్ని పక్కకి తీసుకెళ్ళాడు. సమయం కోసం వేచి చూడమన్నాడు.

“ఓ ధరణీనాథా! ఆచార్యుడు అలా నాలుగురోజులు, ఒక రాత్రి, అయిదోరోజు ఇరవై ఘడియలు యుద్ధం చేశాడు. చివరి సమయంలో ఇరవై వేలమంది శత్రువులను సంహరించాడు. అట్టి మహావీరుడూ, ఆచార్యుడూ, కురుపాండవులకు యుద్ధ విద్యలను నేర్పించినవాడూ అయినా ద్రోణాచార్యుడు పుత్రుని మరణ శోకంతో నిలువెల్లా కృంగిపోయాడు. సమరానికి స్వస్తి పలికాడు. ఎలుగెత్తి చెప్పాడు.

“ఓ సుయోధన సార్వభౌమా, కర్ణా, కృపాచార్యా... నా శక్తి మేరకు యుద్ధం చేశాను. ఇక నేను పుణ్యలోకాలకి వెళ్తున్నాను. ధనుర్భాణాలను వదిలేస్తున్నాను. మీరంతా కదనరంగంలో జాగురూకతతో వ్యవహరించండి” అని ధనుర్భాణాలను నేలపై పడవేసి రథంపై సమాసీనుడై యోగ నిష్ఠలోకి ప్రవేశించాడు. అప్పుడు మహా తేజోమయ రూపం ఆయన నుండి బైటకొచ్చి పుణ్యలోకాల దిశగా వెళ్ళిపోయింది. ఆ మహా అద్భుతాన్ని శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు, ధర్మజు, కృపాచార్యులు, నేను మాత్రమే చూశాము మహారాజా అని సంజయుడు చెప్పి ఇలా అన్నాడు.

“ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆచార్యుడు యోగనిష్ఠలో వుండగా

ధృష్టద్యుమ్నుడు రథం దిగి కత్తిని పుచ్చుకొని ఆచార్యుని రథంవైపు నడిచాడు. ఇరుసైన్యాల సేనలు మహా హాహాకారాలు చేశారు. ఆచార్యుడి నుంచి తేజో జ్యోతి గగన సీమ కెగిసిన తర్వాత, ఆచార్యుడు జీవించి వున్నాడనే అనుకొన్న ధృష్టద్యుమ్నుడు ఆచార్యుని తల వెండ్రుకలను పట్టుకొని కత్తిపెకెత్తాడు. అర్జున, ధర్మరాజులు బిగ్గరగా వారిస్తున్నా పట్టించుకోకుండా తొందరపాటుతో ఆచార్యుడి తలను ఖండించాడు. తల, మొండాలను భూమి మీదకి తోసేశాడు. కురుపాండవులకీ, ఇంకా ఎందరికో విలువిద్య నేర్పిన ఆ పండు ముసలి శరీరం ధృష్టద్యుమ్నుడి కత్తికి రెండుగా అయి అవనిపై పడివుంది.

దాంతో పాండవుల సైన్యాలు విజృంభించాయి. ఆ మహా వీరత్వానికి కౌరవసేనలు దిక్కులు చూడకుండా పారిపోయాయి. మహా నాయకులంతా దీనవదనులయ్యారు. పరిపరివిధాలుగా దిగులు చెందారు.

అశ్వత్థామ వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. కౌరవసేనలు కకావికలమవ్వటంతో దుర్యోధనుడి వద్దకెళ్ళి ఏం జరిగిందని అడిగాడు.

రారాజు ఏం మాట్లాడాలో అర్థంకాక అతడి తండ్రి మరణవార్తను ఎలా చెప్పాలో అర్థం కాక మిన్నకుండిపోయాడు. కృపాచార్యుడు కురురాజు స్థితిని గమనించి అశ్వత్థామతో చెప్పాడు.

“ద్రోణపుత్రా! మీ తండ్రిగారు అరివీర పరాక్రమంతో శత్రుసేనలను చీల్చి చెండాడారు. ఆ మహా వీర పోరాటాన్ని ఆపుటకు పాండవులంతా కలిసి నలువైపులా కమ్మేశారు. అయినా ఆచార్యుడి పోరాటం తగ్గలేదు.

“దాంతో.. దాంతో... అశ్వత్థామ చచ్చెను” అని భీముడు చెప్పగా నమ్మలేక ధర్మరాజును అడిగారు ఆచార్యులు. అంతకు ముందే అశ్వత్థామను గజాన్ని సంహరించారు... అందువలన ధర్మరాజు అశ్వత్థామ చచ్చెనని అది యదార్థమని చెప్పాడు. మీ పితృదేవులు అడిగింది నీ గురించి.. ధర్మరాజు చెప్పింది ఏనుగు గురించి. దాంతో పుత్రశోకంతో సకలాయుధాలు వదలి ఒరిగిపోయాడు. అదే అదనుగా ధృష్టద్యుమ్నుడు రథంపైకి ఉరికి... జాట్లు పట్టుకుని తల నరికాడు.

ధర్మరాజు చెబుతున్నా వినకుండా ధృష్టద్యుమ్నుడు అంత నీచానికి ఒడిగట్టాడు. మొత్తం కథంతా నడిపించి శ్రీకృష్ణుడే అని నా అనుమానం.

సంజయుడ్ని ధృతరాష్ట్ర మహారాజు అడిగాడు.

“పితృభక్తిలో శ్రీరాముడంతటి వాడు. మహా బలశాలి.. విలువిద్యాపరుడు.. అట్టి అశ్వత్థామ ఎలా స్పందించాడు’.

సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

అశ్వత్థామ కళ్ళు నెత్తుటి ముద్దలయ్యాయి. మరో పక్క దుఃఖం.. రెండింటినీ బలవంతంగా ఆపుకుంటూ రారాజుతో చెప్పాడు.

“యుద్ధంలో మరణం.. లేదా వీరత్వం. అయినా ఓ తక్కువ వాడు నా తండ్రి తల నరకటమా? అదే నన్ను శరాలతో గుచ్చినట్టుంది. నా దివ్యాస్త్రాలు, నా బాహు బలసంపదలన్నీ ఎందుకు? అన్నింటికీ కారణం ఆ ధర్మరాజే. ఆ ధర్మరాజును ఓడించి నా మహా దుఃఖాన్ని పోగొట్టుకుంటాను. ఇదే నా ప్రతిజ్ఞ. మహా బాణాలతో, పాండవులంతా తల్లడిల్లేలా చేస్తాను. దేవతలంతా ఆ పక్కనున్నా సరే.. దండించి తీరుతాను. దుర్యోధనా.. సమర్థుడు చెప్పడు.. చేసి చూపిస్తాడు. ఇప్పుడు నేను చెప్పింది నా తండ్రి మరణప్రతీకారం గురించి.

ఓ దుర్యోధనా.. నా వద్ద నా తండ్రి ఇచ్చిన నారాయణాస్త్రం వుంది. దానికి తన పర బేధం లేదు. సకల శత్రు నిర్మూలం చేస్తుంది.

దుర్యోధనాదులంతా హర్షధ్వనాలు చేశారు. సింహనాదాలు చేశారు. ధర్మరాజు సైన్యాన్ని ఊసికొల్పారు. భేరీ నాదాలు మ్రోగాయి. అస్త్రత్యాగం చేసిన ఆచార్యుడిని చంపారని అశ్వత్థామ వీరావేశంతో ఊగిపోతున్నాడు. అశ్వత్థామ సార్వక నామధేయుడు. పుట్టగానే భూమి కదిలిపోయింది.. కంపించింది.. దాంతో ఆ పేరు కలిగింది.

అంత అర్జునుడు “తండ్రినలా చంపితే కోపం రాదా.. ఆ కోపాగ్ని మనవైపు రాబోతుంది. ఇంతవరకూ తప్పు చెయ్యని ధర్మరాజు.. గురువుని సంహరించటం కోసం అసత్యం ఆడటం ఎంతవరకు సబబు” అని కృష్ణునితో అన్నాడు.

“అర్జునా.. యుద్ధంలో గురువు, శిష్యుడు అని ఉండదు. యుద్ధం యుద్ధమే. అదే రాజనీతి. కపట జూదంలో గెలిచి పాండవ పత్నిని నిండు సభలో అవమానించినప్పుడు ఎవ్వరూ మాట్లాడలేదే. అంతెందుకు. యుద్ధంలో ఎలా చేసినా, ఎన్ని చేసినా దోషం, పాపం అంటదు... అయినా ఇప్పుడు చర్చలొద్దు. శత్రువులు మీదకు వస్తున్నారు ” అన్నాడు కృష్ణుడు.

ఇంతలో ధృష్టద్యుమ్నుడు కలుగచేసుకుని అన్నాడు.

“అర్జునా! అస్త్రబలము మనకేపాటి వుంది. అయినా ఆచార్యుడు సైనికుల మీద ఎన్ని దివ్యాస్త్రాలు వేశారు. ఎంతటి నాశనానికి పూనుకున్నారు. గురువు చెయ్యదగ్గ పనా అది. నీ తండ్రి ప్రియమిత్రుడు భగదత్తుడినీ, పితామహుణ్ణి కూల్చావు. యుద్ధంలో ఎదురు నిలిచిన వాణ్ణి సంహరించటం వీరధర్మం.. యుద్ధధర్మం. శిష్యుల మీదకు యుద్ధానికి వచ్చిన గురువుని చంపటం పాపం

కాదు.”

సాత్యకి ధృష్టద్యుమ్నుడిపై కోపించాడు.

“అట్లు మాట్లాడవచ్చునా. నీ నాలుక, తల తెగలేదంటే నీవు ధర్మరాజు ఎదుట నిలబడబట్టే.”

ధృష్టద్యుమ్నుడు హుంకరించాడు. శ్రీకృష్ణుడు అడ్డుపడి ‘మనలో మనకు వాదులాట శత్రువులకి చులకన. దాంతో పరాభవం, అవమానం. కాన మానండి...” అని అందరికీ సర్ది చెప్పాడు.

భేరీలు మ్రోగాయి. శంఖాలు పూరించారు.

ఆచార్యుణ్ణి జయించామని పాండవసైన్యం.. అశ్వత్థామ వున్నాడని కౌరవసైన్యం కదన రంగంలో దూసుకుపోయారు. అశ్వత్థామ చెప్పాడు. “అబద్ధమాడి నా తండ్రిని హరించేలా చేసిన ధర్మరాజు విజయం సాధించాడని భావిస్తున్నాడు. ఇదిగో నారాయణాస్త్రం” అని మంత్రించి ప్రయోగించాడు.

ఆ మహా దివ్యాస్త్రం నుంచి అనేక ఆయుధాలు.. మహా వెలుగుతో ఖడ్గాలు, భల్లాలు, అర్థచంద్రాలు ఎన్నో...ఎన్నో.. రాసాగాయి. అది చూసి పాండవసేన భయంతో కంపించిపోయింది. చూస్తుండగానే చతురంగ బలాలను నాశనం చేసింది. పాండవసైన్యం పారిపోసాగింది. పారిపోతున్న సైన్యాలను చూసి ధర్మరాజు అర్జునుడి వైపు చూశాడు. శ్రీకృష్ణుడు సైనికులతో చెప్పాడు...

“మీరంతా మీ మీ గజఅశ్వాలపైనుంచి దిగండి. నేలపై నుల్చున్న వారిని ఆ అస్త్రం ఏమీ చెయ్యదు” అని బిగ్గరగా చెప్పాడు. దాంతో సైన్యం తమ వాహనాలను దిగి నేలపై నిలిచారు.

భీముడు మాత్రం అస్త్రానికి ఎదురు నిలవదలిచాడు. ఆ మహా అస్త్రం రథంపైనున్న భీముని పైకి రాసాగింది. అది గమనించి అర్జునుడు నారాయణాస్త్రం శక్తిని తగ్గించేలా బాణం వేశాడు. అయినా అది వృధా అయింది. అశ్వత్థామ నారాయణాస్త్ర శక్తిని మరింత మంత్రబలంతో పెంచాడు. అది భీముడి వైపు రాసాగింది. భీముడు హుంకరించాడు. మహా మంటలు ఆవహించాయి. దాంతో అర్జున ధర్మరాజాదులంతా పరుగుతీశారు. రథంపైన్న భీముణ్ణి కిందకి లాగారు.

మొత్తం పాండవసేనంతా నేలపైకి దిగి వట్టి చేతులతో నిలిచారు. నారాయణాస్త్రం శాంతించింది.

మళ్ళీ ప్రయోగించమన్నాడు దుర్యోధనుడు.

“కురురాజా! అస్త్రం రెండోసారి ప్రయోగించటం అవ్వదు. సకల

శత్రునాశనం చేసింది. అనగా అంతా ఓటమిని వప్పుకున్నారు. ఆయుధాల విడిచి నేలపై నిలిచారు. కాన మహా అస్త్రం తన విధిని తాను సంపూర్ణంగా చేసింది”

ధృతరాష్ట్ర మహారాజు సంజయుణ్ణి అడిగాడు.

‘ఆపై యుద్ధరంగంలో ఏం జరిగింది’ అని.

“మహారాజా.. ఆపై యుద్ధం భీకరంగా జరిగింది. సాత్యకి మూర్ఛపోయాడు. ధృష్టద్యుమ్నుణ్ణి పాలభాగాన కొట్టారు. ఆపై అర్జున, అశ్వత్థామలు తలపడ్డారు. ఇరువురు అనేక అస్త్రాలను వేసుకున్నారు. అశ్వత్థామ వేసిన దివ్యాస్త్రానికి పాండవలు సైన్యంలో ఓ అక్షౌహిణి నాశనం అయ్యింది. దాంతో అర్జునుడు బ్రహ్మాస్త్రమును ప్రయోగించాడు. ఆగ్నేయాస్త్రం అంతర్ధానమయ్యింది. పాండవసేన కేరింతలు కొట్టింది. కౌరవసైన్యం పారిపోయింది. దాంతో అశ్వత్థామ చేతిలోని ధనస్సునువదిలేశాడు. రథం నుంచి దూకాడు. సకల అస్త్రాలు అయిపోయాయి....ఇంకెందుకు? అని నడవసాగాడు ఆ మహా కదనరంగంలో.

అప్పుడతనికి వ్యాసమహర్షి ఎదురొచ్చాడు. అశ్వత్థామ వినయ భక్తి పూర్వకంగా నమస్కరించి..... “మునీశ్వరా.. మహా శక్తివంతమైనదయిన ఆగ్నేయాస్త్రం వ్యర్థం ఎందుకయ్యిందో అర్థం అవ్వటం లేదు..” అని బాధగా చెప్పాడు.

“అశ్వత్థామా... కృష్ణార్జునులు ఎవరో కాదు నరనారాయణులు. కృష్ణార్జునులు నరనారాయణులుగా వున్నప్పుడు మహా నియమాలతో పరమేశ్వర లింగాన్ని ప్రతిష్ఠించి పూజించారు. లింగాకారంలో వున్న శివుణ్ణి పూజించిన మహాశక్తి కలుగుతుంది. నీవు ప్రతిమగా ఉన్న శివుణ్ణి పూజించావు. కాన వార్ని జయించటం సాధ్యపడలేదు...” అని వివరించాడు.

అశ్వత్థామ వ్యాసమహర్షికి నమస్కరించి దుర్యోధనుడి వద్దకెళ్ళి సాయంత్రం సమయమయ్యింది. ఇక యుద్ధాన్ని విరమింపచేద్దామని చెప్పాడు.

సముద్రంవలే ఉన్న పాండవసైన్యం యుద్ధరంగం నుంచి కదిలింది. కౌరవసేన దిగులుగా కదిలింది.

అర్జునునికి వేదవ్యాసుని ఉపదేశం

అర్జునుడు కృష్ణద్వైపాయునికి పరమ భక్తిగా నమస్కరించాడు. “మునీంద్రా! నాదో చిన్న విన్నపం. నేను యుద్ధం చేస్తున్నప్పుడు ఈ భూమిపై కాళ్ళుతాకకుండా ఓ మహాఅగ్నివంటి జ్వాల మధ్యలో జ్వలిస్తూ ఓ మహా పురుషుడు శత్రువులపై నాకంటే ముందే చెలరేగిపోతున్నాడు.

వాని చేతిలో శూలం వుంది. దాని నుంచి ఎన్నో... ఎన్నో బాణాలు నా బాణాల కన్నాముందే అవి శత్రువుల గుండెల్లో నాటుకుంటున్నాయి. సంహరించింది అతనే. కానీ కీర్తి నాకు. ఏంటిది...? ఎవరు ఆ మహాశక్తి.”

అంతటి వేదవ్యాసుడు... “ఓ అర్జునా.. వినుము.. అదిలేనివాడు.. సృష్టికి మూలకారకుడు. వాని నామం స్మరించినంతనే పాపాలు నశించిపోతాయి. సకల శుభాలు చేకూరతాయి. ఆతడే త్రినేత్రుడు.. పార్వతీపతి. భక్తశులభుడు. భక్తుల కోరికలను సునాయాసంగా తీర్చి, ఆపదలు పోగొట్టే ఈశ్వరుడు. ఆ శివుడే నీ ముందుండి శత్రుసంహారం చేశాడు. ఆ నీలకంఠుడు మార్కండేయుడుని మృత్యువును నుంచి కాపాడినవాడు. ఆ పరమేశ్వరుని అనుగ్రహం వల్లే నీకు విజయం చేకూరుతుంది. నీవంటే అపార ప్రీతి. పాశుపతాది దివ్యాస్త్రాలను ఇచ్చాడు. అంతేగాక యుద్ధంతో తానే ముందుండి సమరం చేశాడు. వానిని ధ్యానించు.. నీకు అపార విజయం.... సాఖ్యం..” అని చెప్పాడు.

అర్జునుడు ఆ లోకశరణ్యుణ్ణి తలుచుకుని ధ్యానంలోకి వెళ్ళిపోయాడు అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకు చెప్పాడు.

అంతా విన్న జనమేజయుడు వైశంపాయన మహర్షితో అన్నాడు... “ద్రోణాది శౌర్య వీరుల గురించి.. వారి పోరాట పటిమను గురించి వివరించావు..... ఇక ఆపై ఏం జరిగిందో వివరింపుము.”

- ద్రోణపర్వం సమాప్తం -